

17^e RASSENLIJST VOOR GROENTEGEWASSEN

1965

REDACTEUR: W. KOOPMANS

PRIJS f 2,—

VOOR BUITENLAND f 2,50

Deze rassenlijst werd samengesteld door:

- ir. E. Drijfhout, peulvruchten.
- dr. J. A. Huyskes, blad- en stengelgewassen.
- ir. E. Kooistra, groenten met vlezige vruchten.
- mej. ir. H. G. Kronenberg, aardbei.
- ir. M. Nieuwhof, koolgewassen en knol- en bolgewassen.

Medewerkers voor speciale onderdelen:

Instituut voor Rassenonderzoek van Landbouwgewassen, Wageningen, vroege aardappel.

Stichting Nederlandse Uienfederatie, Middelharnis, ui en sjalot.

Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk, aubergine en paprika.

J. C. Stam (Rijkstuinbouwconsulentschap Utrecht), tabak.

commissies praktijkproeven: veel van de inhoud van deze rassenlijst berust op het werk van deze commissies; voor samenstelling zie achterin deze rassenlijst.

de tekeningen en het omslag werden verzorgd door de heer K. J. Berkhemer.

NN 3 5 5 6 7 **Rassenlijst voor Groentegewassen 1965**

AANVULLINGEN EN WIJZIGINGEN

BLOEMKOOL

Bij de herfstbloemkool op blz. 37 moet worden toegevoegd:

X - Sesam — K.: Gebr. Broersen, Tuitjenhorn. Kw.r.: aangevraagd. Dit ras heeft in 1964 in de vroege herfstteelt de aandacht getrokken door de goede kwaliteit van de kool. Voor zomerteelt (oogst juli-augustus) is dit ras dat ongeveer even vroeg is als Lecerf, misschien minder geschikt omdat in die teelt nogal wat schift voorkwam. Vrij veel, vrij groot, iets gebobbeld, grijsgroen blad met iets naar binnen gebogen rand. De kool is groot, vast en rond met vrij grove wratten.

KOMKOMMER

Op blz. 76 moet het onderschrift van de meest linkse tekening luiden: Algemeen type van *half*gestekelde hybride.

UI

Aan de lijst van aanbevolen selecties van het uieras Rijnsburger, op blz. 156 moet worden toegevoegd de selectie Produrijs van de N.V. D. v. d. Ploeg te Barendrecht, aldus:

Aanbevolen selecties

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Productiviteit	% leverbaar na bewaring	Vroegrijpheid *)	Uniformiteit van vorm *)	Roodkleuring in %	
						Sterk uitw. rood	Inw. rood
Produrijs	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	104	72	6	6,5	0,3	1

*) Bij vroegrijpheid en uniformiteit van vorm is een hoger cijfer gegeven naarmate de betreffende eigenschap meer is ontwikkeld. Een punt verschil in vroegrijpheid komt overeen met 1 week verschil in plukrijpheid.

INLEIDING

Ieder jaar weer staat de tuinder voor de moeilijke beslissing om uit de vele rassen en selecties die worden aangeboden een keuze te doen. Het is voor de tuinder ondoenlijk en vaak zelfs riskant de nieuwe rassen en selecties te beproeven. Men is hierdoor gauw geneigd ieder jaar weer dezelfde rassen en selecties te bestellen, doch mist hierdoor anderzijds de kans te profiteren van de vooruitgang, welke er ook op dit gebied te bemerken valt. Het doel van deze rassenlijst is de groenteteler te helpen bij het kiezen van de voor zijn bedrijf beste rassen en selecties. Bovendien is deze rassenlijst bedoeld als hulpmiddel bij de voorlichting en bij het onderwijs op tuinbouwcur-sussen en -scholen.

Door de gewassenspecialisten van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen worden ieder jaar vele vergelijkingsproeven genomen en ervaringen van tuinders, consultants en proefstations verzameld. Nieuwe rassen en selecties uit binnen- en buitenland worden steeds direct in beproeving genomen. Bovendien is veel van hetgeen in deze rassenlijst staat gebaseerd op de praktijkproeven. De in de praktijkproeven goedgekeurde rassen en selecties worden in deze rassenlijst vermeld, alsmede de namen van de inzenders. De beoordeling geschiedt door commissies, waarin tuinders, selecteurs enz. zitting hebben en onder nummer, zodat niemand weet wie de inzender van een bepaalde selectie is. De objectiviteit van de beoordeling en dus ook van het advies dat in deze rassenlijst wordt gegeven is op deze wijze verzekerd. De gewassen zijn alfabetisch gerangschikt.

Indeling van de rassen.

De rassen zijn in vijf groepen ingedeeld, nl. A, B, N, O en X. Deze aanduidingen gelden soms voor landelijk gebruik, maar meestal voor een bepaalde teeltwijze. Zo kan een ras b.v. voor zomerteelt een A hebben, en voor vroege teelt een B. Binnen de groepen A, B, enz. zijn de rassen gerangschikt volgens de mate van aanbeveling. De aardbeirassen daarentegen staan in de groepen in volgorde van rijptijd.

Aanduidingen en afkortingen.

- A = Hoofdrassen.** De met A gemerkte rassen worden vrijwel overal in Nederland waar de teelt van het gewas verantwoord is, aanbevolen.
- B = Beperkt aanbevolen rassen.** De met B gemerkte rassen worden onder bepaalde voorwaarden aanbevolen. Wordt aan deze voorwaarden voldaan dan kunnen B-rassen gelijk staan met, of zelfs de voorkeur verdienen boven A-rassen.

INLEIDING

- N = Beproevenswaardige rassen.** De met N gemerkte rassen zijn over het algemeen nieuw of hier te lande weinig bekend, maar zijn voorlopig gunstig beoordeeld. Het is gewenst dat deze rassen op kleine schaal worden beproefd, teneinde een goed oordeel te kunnen krijgen over de waarde van deze rassen.
- O = Rassen van zeer beperkte betekenis.** De met O gemerkte rassen zijn in de regel rassen die voorheen van meer betekenis zijn geweest. Door bepaalde omstandigheden is de belangstelling voor deze rassen afgenomen. Voor een zeer beperkt doel kunnen deze rassen nog van waarde zijn.
- X = Rassen waarmee meer ervaring is gewenst.** Deze rassen hebben de aandacht getrokken door inschrijving in het Centraal Rassenregister of op andere wijze, zonder dat reeds een verantwoord oordeel over hun waarde voor de Nederlandse tuinbouw kan worden gegeven. Mededelingen over ervaringen met deze rassen worden op prijs gesteld.
- Vet =** De beschrijving van een ras is in vette letters gedrukt wanneer het ras een overheersende positie inneemt.

Afkortingen ná een rasnaam:

- K.** = Kweker.
- Kw.r.** = Kwekersrecht. Dit betekent, dat het ras is ingeschreven in het Centraal Rassenregister en dat de betreffende kweker er kwekersrecht op heeft. Het bijgevoegde jaartal geeft aan wanneer het kwekersrecht is ingegaan.
- Geintr.** = Geïntroduceerd. Hierachter staat vermeld de persoon en/of het jaartal door wie resp. wanneer het ras in de handel is gebracht.
- pr.pr.** = Praktijkproeven.

Personen die een selectie voeren, die door de praktijkproevencommissies is aanbevolen zijn gerechtigd in hun prijscourant achter de naam van deze selectie de letter P. met het jaartal van de praktijkproeven te plaatsen; dit betekent dat de selectie in het genoemde jaar in de praktijkproeven is goedgekeurd. Dit recht vervalt zodra er nieuwe praktijkproeven zijn gehouden en de selectie daarin niet opnieuw is aanbevolen.

Deelneming aan de praktijkproeven.

Uitnodigingen tot deelneming aan de praktijkproeven worden in overleg met de N.A.K.-G., op grond van de lijst van bij de N.A.K.-G. toegelaten selectiebedrijven, door het I.V.T. verzonden. De zaadmonsters worden opgehaald door de N.A.K.-G., welke de monsters doorzendt naar het I.V.T., waar ze worden ingedeeld in rassengroepen. Vervolgens worden de monsters door de Directeur van het Rijksproefstation voor Zaadcontrole overgestort in zakken, waarop alleen een nummer voorkomt. Daarbij legt hij een lijst aan waarop

voorkomt van welke firma een bepaald nummer is. Deze lijst wordt onder zegel bewaard en pas geopend wanneer de proeven afgelopen zijn en de commissie de aanbevelenswaardige nummers op haar eindvergadering heeft aangewezen.

De commissie wordt samengesteld door het I.V.T. en bestaat als regel uit tuinders, selecteurs en vertegenwoordigers van de Rijkstuinbouw-voorlichtingsdienst, de N.A.K.-G. en het I.V.T.

Alle deelnemers krijgen steeds gelegenheid een of meer proeven te komen bezichtigen en hun oordeel over de waarde van de diverse nummers uit te spreken. Dit oordeel wordt door het I.V.T. als adviserend beschouwd.

In principe loopt een praktijkproef over twee opeenvolgende jaren en wordt op verschillende plaatsen aangelegd. Na vier jaar wordt met hetzelfde gewas opnieuw begonnen.

De lopende cyclus van de praktijkproeven ziet er voorlopig (wijzigingen voorbehouden) als volgt uit (de plusjes geven aan in welke jaren voor een bepaald gewas praktijkproeven zullen lopen):

Gewassen	J a r e n						
	'64	'65	'66	'67	'68	'69	'70
Bloemkool					+	+	
Boerenkool	+	+					+
Knolselderij	+	+					+
Kroot Platte					+	+	
Kroot Ronde	+				+	+	
Prei				+	+		
Pronkboon				+			
Radijs	+	+					+
Rodekool	+	+					+
Savooiekool			+	+			
Schorseneer			+	+			
Spitskool					+	+	
Spruitkool					+	+	
Tuinboon			+			+	
Ui	+			+			+
Witlof			+	+			
Wittekool			+	+			
Wortel A'dam Bak			+	+			
Wortel Nantes	+					+	+
Wortel Winter			+	+			

Bij de glasgewassen tomaat, komkommer en sla oefent de tuinder als regel een grotere invloed uit op het gewas dan bij de meeste andere gewassen. Bovendien vragen de rassen en selecties van deze gewassen dikwijls nogal uiteenlopende behandelingen. Daar er bij de praktijkproeven naar gestreefd wordt de rassen en selecties te beproeven onder de meest gunstige omstandigheden zou dit leiden tot zeer ingewikkelde, uitgebreide proeven en zeer hoge uitgaven. Dit heeft ertoe geleid dat er de laatste jaren geen praktijkproeven met deze gewassen zijn genomen.

Aanmelding van nieuwe rassen van groentegewassen bij de Raad voor het Kwekersrecht, ter inschrijving in het Centraal Rassenregister.

1. Voor inschrijving komen alleen in aanmerking *nieuwe* rassen,

INLEIDING

d.w.z. rassen, die voldoen aan de volgende drie voorwaarden:

- a. Op het moment van indiening van de aanvraag is nog geen voortkwekingsmateriaal van het betreffende ras in de handel gebracht;
 - b. De in te schrijven rassen onderscheiden zich — volgens het oordeel van de Raad voor het Kwekersrecht — voldoende van andere rassen.
 - c. Zij zijn in voldoende mate raszuiver.
2. De mogelijkheid bestaat, dat men materiaal van een nieuw ras al vóór de indiening van de aanvraag aan telers uitgeeft ter beproeving. Om latere moeilijkheden te voorkomen, vrage men hiervoor echter eerst goedkeuring van de Raad voor het Kwekersrecht, Bezuidenhoutseweg 53, Den Haag.
 3. Om inschrijving te verkrijgen, vrage men eerst een stel aanvraag-formulieren plus beschrijvingsbladen voor zijn gewas aan bij de Raad voor het Kwekersrecht, Bezuidenhoutseweg 53, Den Haag. De Raad zendt deze tegen een bepaalde vergoeding en geeft aanwijzingen, hoe men verder moet handelen.

De verhouding van het Centraal Rassenregister tot de Rassenlijst voor Groentegewassen

Inschrijving van een nieuw ras in het Centraal Rassenregister ten behoeve van de kweker van dit ras legt een soort eigendomsrecht op dit ras vast, maar zegt niets van de gebruikswaarde.

Opname van een ras in de Rassenlijst houdt verband met zijn gebruikswaarde, en is onafhankelijk van de vraag of het ras al of niet in het Centraal Rassenregister is ingeschreven.

AARDAPPEL

(Solanum tuberosum L.)

Vroege consumptieaardappelen worden in hoofdzaak als tuinbouwgewas geteeld. Daarom wordt alleen deze groep van aardappels hier vermeld. De vroegrooibaarheid is een zeer belangrijke eigenschap. Hoe vroeger gerooid kan worden, des te hoger vaak de prijs en des te groter in het algemeen de kans op het slagen van een nagewas. De vroegrijpende rassen zijn in de regel in vergelijking met de later rijpende matig produktief en minder goed houdbaar.

Eersteling is het belangrijkste ras, mede door de export.

Doré munt bij vroeg rooien uit in consumptiekwaliteit. De pootgoedteelt levert echter door de grote vatbaarheid voor A- en Y-virus moeilijkheden op. Barima kan enkele dagen vroeger worden gerooid dan Eersteling. De opbrengst van dit ras is zeer goed, maar de knolvorm en de consumptiekwaliteit zijn minder goed.

Rode Eersteling wordt in beperkte mate verbouwd.

Het nog nieuwe ras Civa geeft iets hogere opbrengsten dan Eersteling, de kwaliteit is voor binnenlands gebruik wat minder goed.

A - Eersteling — K.: W. Sim †, Schotland.

Zeer vroeg rooibare aardappel, waarvan de consumptiekwaliteit bij zeer vroeg gebruik goed is. Heeft een mooie, regelmatige knolvorm.

Verbouw vindt voornamelijk plaats op lichte kleigrond. Is ook mogelijk op zandgrond, waar geen stengelbont of kringerigheid voorkomt. Neemt bij de teelt van vroege aardappels, mede door de exportmogelijkheden van pootgoed, de eerste plaats in.

De *consumptiekwaliteit* is bij zeer vroeg gebruik goed. Niet melig, goed smaak en geur. Zeer geschikt voor bakken. Voor later gebruik is de kwaliteit matig. Het vitamine C-gehalte is hoog.

De *knollen* zijn langovaal, vlakogig, geelvlezig. Weinig duurzaam. Het pootgoed is zwak. Na veel en vooral laat spruitverlies ontstaan bij uitplanten in koude grond gemakkelijk „onderzeeërs”. Zeer zorgvuldig snijden wordt verdragen.

Het *loof* heeft een vlugge beginontwikkeling, is middenhoog, iets slap, behoorlijk dekkend. Herstelt zich na afvriezen moeilijk.

Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol. Onvatbaar voor A-virus. Besmet met X- en S-virus. Nogal vatbaar voor Y-virus, maar is in de praktijk vrij goed op peil te houden. Vatbaar voor wratziekte.

A - Doré — K.: I. H. Bierma, Holwerd.

Kort na Eersteling rooibare, mooi gevormde aardappel. Wordt voor binnenlands gebruik in kwaliteit hoger gewaardeerd.

Verbouw vindt voornamelijk plaats op kleigrond en goede zandgrond. Voldoet niet op dalgrond en minder goed op de noordelijke zandgronden.

De *consumptiekwaliteit* voor het binnenland is belangrijk beter dan van de andere vroege rassen. Is kruimiger op schotel, goed van smaak en goed van kleur. Rijp gerooid wordt dit ras gemakkelijk te los in de kook, terwijl dan ook, vooral op zandgrond, soms holle knollen voorkomen.

De *knollen* zijn geelvlezig, mooi ovaal van vorm en vlakogig. Ze zitten

AARDAPPEL

iets verspreid door de grond. De schil is bruingeel. Het pootgoed eist een zorgvuldige bewaring. Vooral bij dit ras verdient het gebruik van grote poters aanbeveling.

Het *loof* is matig vlug ontwikkeld, middenhoog, vrij stevig, smal-bladig, vrij goed dekkend. Herstelt zich moeilijk na vorstschade.

Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in het loof, echter vrij weinig in de knol. Weinig vatbaar voor kringrigheid, zeer vatbaar voor schurft. Onvatbaar voor wratziekte. Zeer vatbaar voor A- en Y-virus, daardoor zeer moeilijk op peil te houden.

A - Barima — K.: Proefstation voor de Groenteteelt in de Vollegrond, Alkmaar.

Zeer vroege aardappel, die hogere opbrengsten geeft dan Eersteling met een grovere sortering. Is hierdoor enige dagen vroeger rooibaar.

Verbouw van dit ras komt voornamelijk voor in de teeltgebieden van vroege aardappels. Voldoet op zand- en dalgrond in het algemeen slechts matig.

De *consumptiekwiteit* is minder goed dan van Eersteling. Op schotel niet zo zuiver van kleur.

De *knollen* zijn rond, iets onregelmatig van vorm en middendiepogig; lichtgeelvlezig. Evenals Eersteling weinig duurzaam; heeft bij voor-kiemen echter een steviger spruit.

Het *loof* is vlug ontwikkeld, iets slap, goed dekkend. Gevoelig voor magnesiumtekort. Herstelt zich na vorstschade moeilijk.

Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol en voor kringrigheid. In 1963 kwamen op de knollen soms sterk bruin gekleurde vlekken voor, waarvan de oorzaak nog niet bekend is. Tamelijk vatbaar voor X-virus, vrij weinig vatbaar voor Y-virus. Onvatbaar voor wratziekte.

B - Rode Eersteling — K.: H. J. Brandsma, Stiens; I. H. Bierma, Holwerd en A. H. Matthijs, Koewacht (Z.-VI.).

Roodschillige knopmutant uit Eersteling.

De *verbouw* is van geringe betekenis; is in hoofdzaak een tuinaardappel voor eigen gebruik.

De *consumptiekwiteit* is iets beter dan van Eersteling; meer bloemig. De *knollen* zijn evenals die van Eersteling mooi van vorm. De opbrengst is gemiddeld lager, maar de sortering beter. Het pootgoed is eveneens zeer gevoelig voor ongunstige omstandigheden.

Het *loof* is iets steviger en ijler; vooral bij het opkomen roodpaars aangelopen. Wat gevoeliger voor droogte en windbeschadiging.

N - Civa — K.: N.V. Kweekbedrijf C.I.V., Ottersum.

Zeer vroege aardappel, die ook bij vroeg rooien wat hogere opbrengsten heeft gegeven dan Eersteling.

Komt wegens de geringe loofontwikkeling alleen op vruchtbare gronden voor beproeving in aanmerking.

De *consumptiekwiteit* wordt voor het binnenland lager gewaardeerd dan van Eersteling. Is minder bloemig en iets week, overigens zuiver van kleur en vrij goed van smaak.

De *knollen* zijn middengroot, ovaal en vlakogig; lichtgeelvlezig. Weinig duurzaam.

Het *loof* is middenhoog en iets slap.

Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol. Zeer weinig vatbaar voor kringerigheid. Matig vatbaar voor Y-virus. Onvatbaar voor A-virus en wratziekte.

AARDBEI

Aardbeien worden geteeld in de vollegrond, onder staand- en platglas en sinds enige jaren ook onder plastic-kappen. Voor de teelt onder glas en onder plastic-kappen worden in hoofdzaak vroege en tamelijk vroege rassen gebruikt. Soms worden echter ook met produktieve, latere rassen, zoals Senga Sengana en Vola, goede resultaten verkregen. De tendens is aanwezig, de aardbeien steeds sterker te forceren met warmte en licht om het produkt vroeger aan de markt te brengen. Hierdoor wordt het aanvoerseizoen steeds langer. Alle vruchten van de teelt onder glas en plastic, benevens die van de vroege rassen van de vollegrond, zijn bestemd voor de verse consumptie. Hiervoor zijn in de eerste plaats uiterlijk en kwaliteit van de vruchten belangrijk. Over het algemeen is de produktiviteit van de vroege rassen lager dan van de middentijdse en latere rassen. Het financiële resultaat behoeft daarom echter zeker niet minder te zijn.

De grootste afnemer van de vollegronds aardbeien is de fabrikant. Deze verwerkt ruim de helft van de totale aanvoer en wel tot pulp en jam, op sap en in diepvries.

De teler dient bij zijn rassenkeuze rekening te houden met de afzetmogelijkheden. Iedere bestemming stelt zijn eigen eisen aan het produkt. De Nederlandse fabrikant koopt vrijwel uitsluitend aardbeien die zonder dop (kelk) worden aangevoerd, omdat het ontkelken in de fabriek te kostbaar is. Voor verse consumptie wordt met kelk geplukt; de vruchten zijn dan beter houdbaar en het uiterlijk is veel aantrekkelijker.

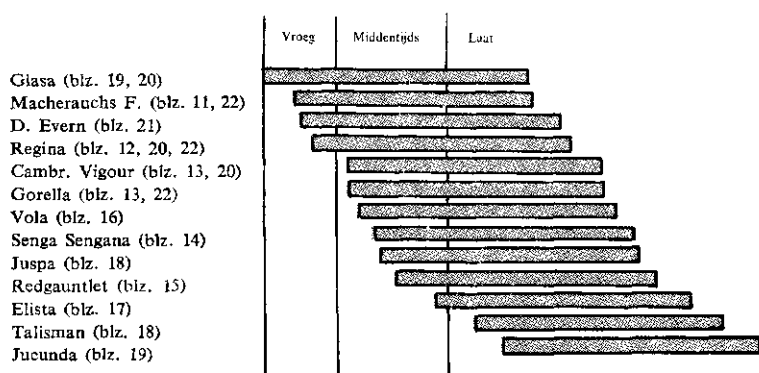
Voor een goede teelt is het een eerste vereiste van gezond plantmateriaal uit te gaan. Daarom dient geregeld geselecteerd en door de N.A.K.-B. goedgekeurd plantmateriaal te worden aangeschaft.

Van een aantal rassen bestaan goed produktieve, virusvrije klonen. De namen van de eigenaars van goedgekeurde klonen staan vermeld bij de betreffende rassen.

Verschillende rassen mogen alleen in licentie worden vermeerderd en verhandeld. Voor zover beschikbaar op het moment dat deze rassenlijst werd samengesteld zijn ook de namen van de licentiehouders opgenomen. In deze aangelegenheid zit nogal wat beweging. Voor exacte gegevens wende men zich tot de B.V.T. (Stichting tot Bescherming van Belangen van Kwekers in het Verkeer met Teeltmateriaal van Planten, Nassauplein 36, Den Haag).

AARDBEI

RIJPTIJDENGRAFIEK (gebaseerd op gegevens van de vollegrond)

RASSENKEUZETABEL

In onderstaand overzicht zijn de rassen ingedeeld volgens teeltwijze en vroegheid.

	geschiktheid voor	
	meerjarige teelt	pluk zonder dop
TEELT IN DE VOLLEGROND		
Vroeg		
B - Macherauchs Frühernte	1	3
B - Regina	5	2
Tamelijk vroeg		
B - Cambridge Vigour	1	3
B - Gorella	5	3
Midentijds-laai		
A - Senga Sengana	3	3
B - Redgauntlet	5	1
N - Vola	-	1
X - Elista	5	2
X - Juspa	2	5
Laai		
A - Talisman	2	1
O - Jucunda	5	5
TEELT ONDER PLASTIC KAPPEN		
A - Regina		
B - Glasa		
B - Cambridge Vigour		

TEELT ONDER GLAS

Zeer vroeg

A - Glasa

Vroeg-tamelijk vroeg

A - Cambridge Vigour

B - Deutsch Evern

B - Regina

O - Macherauchs Frühernte

X - Gorella

Remonterend

Repita

Revada

Legenda: 1 = slecht

5 = zeer goed

TEELT IN DE VOLLEGROND

(Zie voor de teelt onder glas blz. 20)

VROEG

B - Macherauchs Frühernte — K.: Max Planck Institut, Duitsland. Geïnt. 1951. Gewonnen uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Deutsch Evern. In Nederland onder licentie in de handel. Gemachtigde in Nederland: J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam (Dr.).

Dit *vroege* ras heeft *lekkere* vruchten, die echter, evenals bij Deutsch Evern, neiging hebben *te klein* te worden. Het kan goed voldoen op de meer intensieve tuinbouwbedrijven op vochtige zandgrond en op lichte klei.

Het ras is *zeer vatbaar voor verwelkingsziekte en meeldauw* en zeer gevoelig voor aaltjes. Zonder voortdurende strenge selectie degenerereert het ras snel. Het is daarom gewenst regelmatig nieuw plantmateriaal aan te schaffen.

Groei: de groei is vrij krachtig. Veel uitloperplanten. Goed winterhard.

Bloei: vroeg. De bloemen staan meestal onder het blad. Tweeslachtig. Voldoende goed stuifmeel. Iets minder kans op schade door nachtvorst dan bij de meeste andere vroege rassen.

Productiviteit: tamelijk goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: de eerste vruchten zijn middelmatig groot, de latere tamelijk klein; regelmatig lang kegelvormig, vaak iets halsvormig, glanzend kersrood.

Kwaliteit: vrij stevig, goed van smaak met een goed aroma; vruchtvlees lichtrood.

Gebruik: verse consumptie. Plukt tamelijk gemakkelijk zonder dop. Matig geschikt voor verwerking.

AARDBEI

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor aaltjes, meeldauw en verwelkingsziekte. Vruchten weinig vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: planttijd zomer. Pollen of rijen. Uitsluitend te telen als eenjarig gewas, daar de vruchten aan een meerjarig gewas te klein worden. Strenge gezondheidsselectie van plantmateriaal is noodzakelijk om snelle degeneratie te voorkomen.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

J. Oostergo, Nieuw-Amsterdam

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde

M. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel

G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht

M. W. v. Dijk, Broekstraat 5, Dinther

H. Fleuren, Veldstraat 108a, Baarlo

A. M. Goossens, Ehrenburg 20, Nispen

S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas

N.V. Herijgers-Daemen, p/a Veldstraat 108, Baarlo

Fa. A. v. Liere & Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)

W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleeuwijk

L. Nelissen, Oude Boddebroekerweg 6, Oirlo

A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk

Stichting „Tuinbouwproef- en Selectiebedrijf”, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

F. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot

L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg

G. Visser, Dijk 1, Huissen

W. Willems, Kronenberg F 29, Sevenum

B - Regina — K.: Max Planck Institut, Duitsland. Gewonnen uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Deutsch Evern. Geïnt.: 1951. In Nederland onder licentie in de handel. Gemachtigde in Nederland: J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam (Dr.).

Dit vroege ras voldoet het beste op *zwaardere gronden*. De vruchten zijn *groter* dan die van Macherauchs Frühernte en lichter, meer oranje-rood, van kleur.

Groei: eenjarige planten stoelen weinig uit en hebben betrekkelijk weinig, grote bladeren; tweejarige planten kunnen zeer fors worden. Veel uitloperplanten. De winterhardheid is goed.

Bloei: vroeg. Bloemen boven het blad, groot, tweeslachtig; veel goed stuifmeel. Bloemstengels weinig talrijk, maar rijkbloeiend. Veel kans op nachtvorstschade.

Productiviteit: tamelijk goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: tamelijk groot, eerste vruchten zeer groot en dan vaak overlans gegroefd, lang kegelvormig, oranje-rood, de onderzijde blijft lang bleek. Kelk opvallend groot.

Kwaliteit: tamelijk stevig, weinig kwetsbaar, vrij sappig en tamelijk goed van smaak; het vruchtvlees is wit of iets rose.

Gebruik: verse consumptie en verwerking op sap. Plukt met twee handen vrij goed zonder dop.

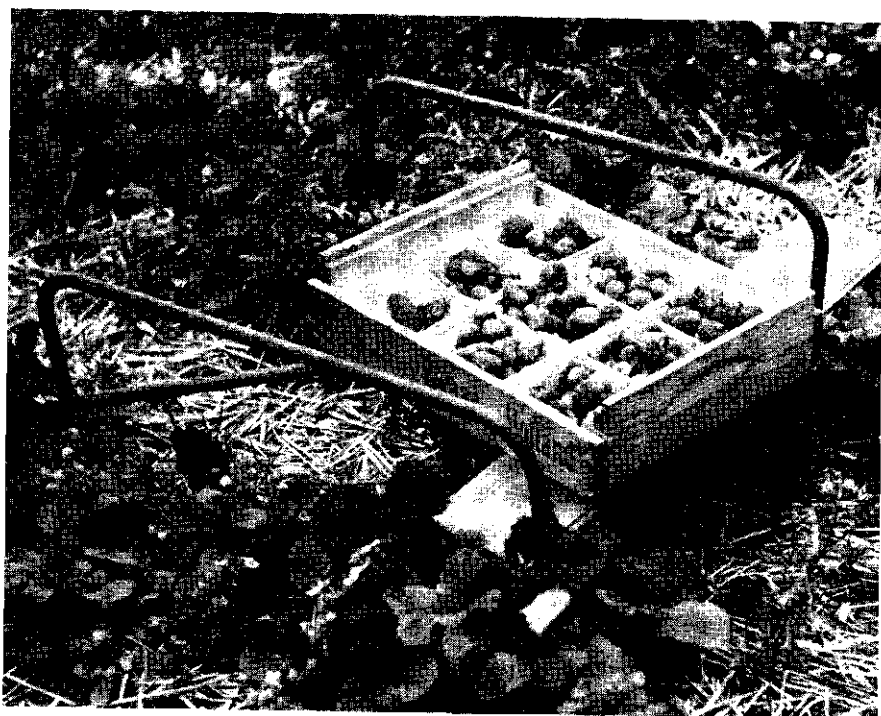
Ziekten en beschadigingen: matig vatbaar voor aaltjes, virus, Botrytis; vatbaar voor meeldauw.

Opmerkingen: planttijd zomer. Ook geschikt voor tweejarige teelt.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam

Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot

Een van de nieuwe remonterende aardbeirassen van het I.V.T. Deze foto werd genomen op 3 oktober 1963!

AARDBEI

sumptie. Plukkosten in verhouding tot andere rassen laag. De vruchten zijn ook *zonder dop te plukken* waardoor de latere oogsten (kleinere vruchten) door de fabrikant zouden kunnen worden gebruikt.

Groei: tamelijk fors met typisch stugge, opgaande bladeren. Geeft tamelijk vroeg veel uitloperplanten.

Bloei: tamelijk vroeg; bloemen aan zeer stevige bloemstengels, tweeslachtig met vrij veel, goed stuifmeel. Kans op nachtvorstschade tamelijk groot.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: tamelijk vroeg.

Uiterlijk: groot tot zeer groot, kegelvormig, glanzend helderrood, soms met te traag rijpende punt.

Eerste vruchten soms iets onregelmatig gezet.

Kwaliteit: stevig, niet kwetsbaar; vruchtvlees roodachtig, sappig, tamelijk goed van smaak, iets te weinig zuur.

Gebruik: voor verse consumptie; latere vruchten matig geschikt voor verwerking; plukt tamelijk goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor *Verticillium*, matig vatbaar voor vruchttrot. Harde wind kan aan het stugge blad vrij veel schade doen.

Opmerkingen: Geschikt voor zomerplanting en meerjarige teelt. Daar het ras betrekkelijk weinig bloemstengels maakt, wordt aangeraden *vroeg* te planten.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot

MIDDENTIJD - LAAT

A - Senga Sengana — K.: R. von Sengbusch, Hamburg, Duitsland. 1949. Gewonnen uit een kruising van Sieger met Merveilleuse de Tihange. Kw.r.: 1956. In Nederland onder licentie in de handel. Gemachtigde in Nederland: H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo (L.).

Dit ras is door zijn *grote productiviteit* van grote waarde voor onze aardbeiteelt, temeer daar het door zijn *regelmatige, tamelijk donker-rode vruchten* een gelijkmatig produkt levert, dat door de fabrikant over het algemeen goed wordt gewaardeerd. Het ras is matig gevoelig voor virus, zodat alleen een gezond en produktief gewas kan worden geteeld indien geregeld geselecteerd plantmateriaal wordt aangeschaft. Ook dient voldoende aandacht geschonken te worden aan de bestrijding van het *vruchttrot*.

Groei: sterk; matig veel uitloperplanten; goed winterhard.

Bloei: middentijds; zeer rijk, met kleine, tweeslachtige bloemen aan talrijke bloeiwijzen. Kwaliteit stuifmeel middelmatig. Kans op nachtvorstschade.

Productiviteit: zeer groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot, kort kegelvormig, glanzend, tamelijk donkerrood, iets bruin. Zeer gelijkmatig van grootte, vorm en kleur.

Kwaliteit: stevig, weinig kwetsbaar; diep oranje-rood vruchtvlees; sappig; smaak goed, bij volledig rijpe vruchten sterk en iets afwijkend aroma.

Gebruik: zeer geschikt voor verwerking, in het bijzonder voor vruchten op sap en diepvries. Voor verse consumptie niet te donkerrode vruchten plukken wegens het sterke aroma. Met twee handen goed zonder dop te plukken.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor bladvlekkenziekten en meeldauw; vatbaar voor *Verticillium* en zwart wortelrot; zeer vatbaar voor vruchttrot. Gevoelig voor virus.

Opmerkingen: planttijd zomer. Bij voorkeur te telen als eenjarig gewas op rijen of pollen. Ruime plantafstand. Groeit te zwaar voor beddenteelt. Bespuitingen tegen vruchttrot zeer gewenst.

Eigenaar van goedgekeurde klonen:

H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo
Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde
Bedrijfsstudiegroep Tholen en St. Philipsland, p/a J. M. van Dijk, Oudelandsepad 5, Tholen

R. L. v. d. Berg, Langestraat 10a, 's-Gravendeel
Stichting „Boom en Vracht”, Tielsestraat 97, Kesteren

J. C. Braber, Laône 20, Renesse

M. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel

G. Carpentier, 't Zand 33, Koewacht

Coöp. Veilingver. Geldermalsen e.o., Geldermalsen

M. W. van Dijk, Broekstraat 5, Dinther

B. A. Eggermont, Jac. de Waalstraat 28, Lamswaarde

A. M. Goossens, Ehrenburg 20, Nispen

A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest

S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas

M. Kanters, Statenweg 22a, Venhorst

Jb. Karsten, B 83a, Benningbroek

Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel

N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster

Fa. A. v. Liere & Zn., Maalstede 31, Kapelle

W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleeuwijk

H. Litjens, Kempweg 13, Horst-Meterik

L. W. H. Nelissen, Oude Boddebroekerweg 6, Oirlo

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam

C. Pleunis, Lochtstraat 3, Stamproy

W. P. Robben, Pr. Julianastraat 6, Berkel-Enschot

M. Sonneveld, Ziekenwei 4, Rockanje

A. v. d. Star, Zoetendijk F 102, Reeuwijk

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Stichting Proeffruitbedrijf voor de Kleibouwstreek, St. Anna Parochie

Stichting Selectie- en Vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Prins Bernhardstraat 6, Wemeldinge

A. Tebbens-Torringa, „Stoepema-Heerd”, Zuurdijk

F. Theuns, „Adrianahoeve”, Oirschot

G. Tielen, Hees E 26, Sevenum (L.)

C. Timmerman Czn., Dorpsstraat 161, Broek op Langedijk

V.V.T.B., Steenweg 79, Zaltbommel

G. J. v. d. Velden, Bruhezerweg 5, Helmond

L. v. d. Ven, Elde 5, Schijndel

L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg

G. Visser, Dijk 1, Huissen

A. Vissers, Zwarte Plakweg 71, Horst-America

Q. v. d. Vrie, Kwekerijweg 4, Rokel (p. Schaesterbrug, Fr.)

W. J. Th. Willems, Kronenberg F 29, Sevenum

T. v. d. Zee, Zuidendijk 399, Dordrecht

B - Redgauntlet — K.: R. D. Reid, Scottish Horticultural Research Institute, Auchincruive, Schotland. In 1946 gewonnen uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Climax. Geïnt.: 1956. Vrij in de handel.

AARDBEI

Voor de telers een zeer *rendabel* ras, door de *grote* en *zekere* *produktie*, *goede vruchtgrootte* en de *open groeiwijze*, die het goed geschikt maakt voor *meerjarige* teelt.

Voor de verse consumptie brengen de vruchten goede prijzen op, ondanks de zeer *matige smaak*. Voor de industrie is Redgauntlet evenwel minder geschikt. Kan in de nazomer een sterke *tweede bloei* geven.

Groei: krachtig, tamelijk open gewas. Uitloperontwikkeling sterk.

Bloei: middentijds. Bloemtrossen steken boven het blad uit, waardoor de kans op nachtvorstschade vrij groot is. Bloemen tweeslachtig met over het algemeen voldoende goed stuifmeel. Ontwikkeling meeldraden soms zeer slecht. Geeft in augustus vaak een tweede bloei.

Productiviteit: zeer groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: tamelijk groot, afgerond kegelvormig, glanzend helderrood, soms iets paarsrood.

Kwaliteit: tamelijk stevig, niet kwetsbaar; vruchtvlees oranje, smaak matig, iets zuur met weinig aroma.

Gebruik: verse consumptie. Plukt over het algemeen moeilijk zonder dop; in gedopte vruchten blijft bovendien aan de basis van de vrucht een hard stukje zitten, dat zeer bezwaarlijk is voor de verwerking.

Ziekten en beschadigingen: tamelijk resistent tegen rood wortelrot. Gevoelig voor virus; vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: geschikt voor zomerplanting. Ook als meerjarig gewas te telen. In een gunstig najaar kan nog een tweede oogst worden geplukt.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

L. W. H. Nelissen, Boddebroekweg 6, Oirle-Venray
J. Oostergo, Zijtak Oostzijde 122, Nieuw-Amsterdam
Stichting Tuinbouwproef- en Selectiebedrijf, Visstraat 41, 's Hertogenbosch
F. Theuns, „Adrianahoeve”, Oirschot

N - Vola — K.: Vereniging tot Bevordering en Verbetering van de Tuinbouw in de Bommelerwaard, Steenweg 79, Zaltbommel. Gewonnen uit een kruising van Bowa met Empire. Kw.r.: 1961. Geïnt.: 1961; onder licentie in de handel.

Het fors groeiende gewas kan zeer *productief* zijn en geeft *aantrekkelijke, tamelijk grote vruchten van goede kwaliteit*. Blijkt gevoelig te zijn voor virus.

Groei: fors en opgaand. Uitloperontwikkeling vrij sterk.

Bloei: middentijds. Bloeiwijzen tamelijk talrijk, tamelijk lang gesteeld, even lang als het blad of daar boven uitstekend. Bloemen tweeslachtig met goed ontwikkelde meeldraden en goed stuifmeel.

Productiviteit: groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: tamelijk groot, tamelijk lang kegelvormig, glanzend, aantrekkelijk, helder oranje-rood met iets inliggende zaadjes.

Kwaliteit: stevig, iets kwetsbaar; vruchtvlees oranje-rood, sappig, fris van smaak met een tamelijk goed aroma.

Gebruik: verse consumptie; ongeschikt voor verwerking. Plukt niet of moeilijk zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: tamelijk vatbaar voor *Verticillium* en vruchttrot. Gevoelig voor virus.

Opmerkingen: geschikt voor zomerplanting. Wegens tamelijk lange vruchttrossen ruime plantafstand gewenst.

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde
 Stichting „Boom en Vrucht”, Tielsestraat 97, Kesteren
 G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht
 Coöp. Veilingver. Geldermalsen e.o., Geldermalsen
 H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo
 S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas
 Jb. Karsten, B 83a, Benningbroek
 N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster
 Fa. A. van Liere en Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)
 W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleurwijk (N.Br.)
 J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam
 A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk
 Fr. Theuns, „Adrianahoeve”, Oirschot
 Stichting „Tuinbouwproef- en selectiebedrijf”, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
 G. Visser, Dijk 1, Huissen

X - Elista — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen, 1955. Gewonnen uit een kruising van Jucunda (X zelf) met de Amerikaanse selectie U.S. 3763. Geintr.: 1964. Kw.r.: aangevraagd. Eigenaar: Stichting B.V.T., Den Haag.

Een tamelijk forse, enigszins open groeiwijze.

Bloei- en oogsttijd tamelijk laat. Zeer produktief.

Vruchten middelmatig groot tot groot, tijdens de oogst goed op grootte blijvend, intensief rood, stevig, iets kegelvormig, gelijkmatig van vorm en kleur; vruchtvlees rood, sappig, fris van smaak met een iets afwijkend, maar aangenaam aroma.

Moelijk zonder dop te plukken. Geschikt voor verse consumptie en indien gedopt, ook voor verwerking.

Licentiehouders:

J. Arends Azn., Hooiweg 94a, Paterswolde
 J. C. Braber, Laône 20, Renesse (Zld.)
 M. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel
 G. Cerpentier, Het Zand 33, Koewacht
 M. F. Duivenvoorden, Lisserdwarweg 716, Haarlemmermeer, P. Abbenes
 M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
 B. A. Eggermont, Jac. de Waalstraat 28, Lamswaarde
 H. J. van Enckevoort, Kronenberg F 84, Sevenum
 H. Fleuren, Veldstraat 108a, Baarlo
 A. M. A. Goossens, Ehrenburg 20, Nispen
 A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest, Post Emmeloord
 S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas
 M. Kanters, Statenweg 22a, Venhorst
 Jb. Karsten, B 83a, Benningbroek
 J. Konings-Goossens, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
 Fa. Le Feber & Co., Laag Boskoop 36a, Boskoop
 W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleurwijk (N.Br.)
 H. Lijjens, Kempweg 13, Horst-Meterik
 H. H. L. van Melick, Leropperweg 13a, St. Odiliënberg
 L. W. H. Nelissen, Boddebroekweg 6, Oirle-Venray
 J. Oostergo, Zijtak Oostzijde 122, Nieuw-Amsterdam
 A. P. J. van Overveld, Driehoekstraat 5, Roosendaal
 A. de Pagter, Zandweg 17, Ritthem
 C. Pleunis, Lochtstraat 3, Stamproy
 W. P. Robben, Pr. Julianastraat 6, Berkel-Enschot
 M. Sonneveld, Ziekenwei, 4, Rockanje
 C. Spek, IJsseldijk 55, Veessen
 Stichting Tuinbouwproef- en Selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

AARDBEI

Stichting Selectie en Verm.bedrijf „Zeeland”, p/a Ir. B. Roelofsen, Proefstation voor de Fruitteelt in de Vollegrond, Wilhelminaldorp
Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot
G. Tielen, Hees E 26, Sevenum
J. Tielen, Hees E 29, Sevenum
C. Timmerman, Dorpsstraat 161, Broek op Langedijk
L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg
W. J. Th. Willems, Kronenberg F 29, Sevenum

X - Juspa — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen, 1949. Gewonnen uit een kruising van Jucunda met Sparkle. Kw. r.: 1958. Geïnt. 1957; onder licentie in de handel.

Opnieuw als X-ras opgenomen omdat er feitelijk nog weinig ervaring mee is en er toch behoefte blijkt te bestaan aan een nieuw fabrieksras. Een *produktief* ras met *goed dappende* vruchten, die veel overeenkomst vertonen met Jucunda, maar ongeveer 10 dagen eerder rijp zijn. De vruchten missen het typische Jucunda-aroma en hebben uitsluitend bij de eerste plukken enige neiging tot slechte vruchtzetting. Naast Jucunda het best dappende ras, dat *weinig vatbaar* is voor *vruchtrot*.

Groei: matig krachtig; *kompakt*. Veel uitlopers.

Bloei: middentijds. Bloemen onder het blad. Tweeslachtig. Vrij veel goed stuifmeel. Nachtvorstgevaar matig.

Productiviteit: groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot, kegelvormig, oranje-rood. In het begin van de pluk kunnen misvormde vruchten voorkomen.

Kwaliteit: tamelijk stevig en weinig kwetsbaar; vruchtvlees lichtrood, matig sappig en matig van smaak.

Gebruik: verse consumptie en geschikt voor verwerking tot pulp en jam. Plukt zeer goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor rode-vlekkenziekte, vrij vatbaar voor zwart wortelrot, maar weinig vatbaar voor vruchtrot.

Vrij gevoelig voor virus.

Opmerkingen: geschikt voor zomerplanting; bij voorkeur te telen als eenjarig gewas, uitsluitend op rijen of pollen, niet geschikt voor bedde-teelt.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Postbus 16, Wageningen
Fr. Theuns, Oirschot.

Licentiehouders:

H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo

A. M. Goossens, Ehrenburg 20, Nispen

Stichting Tuinbouwproef- en Selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Fr. Theuns, „Adrianahoeve”, Oirschot

LAAT

A - Talisman — K.: R. D. Reid, Scottish Horticultural Research Institute, Auchincruive, Schotland. Ontstaan uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Climax in 1946. Geïnt.: 1955. Vrij in de handel.

Talisman is een *zeer produktief* ras met *laatripende* vruchten van *goede kwaliteit* die zeer geschikt zijn voor de *verse consumptie*. De vruchten zijn slecht zonder dop te plukken. Het gedopte produkt blijft

echter zeer geschikt te zijn voor pulp. Kan in de nazomer een sterke tweede bloei geven.

Groei: krachtig; tamelijk kompakt; ontwikkeling laat. Zeer veel uitloperplanten.

Bloei: middentijds. Bloemen niet boven het blad; tweeslachtig met voldoende goed stuifmeel.

Produktiviteit: zeer groot.

Vrucht:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: tamelijk lang kegelvormig; de eerste groot, soms breed wigvormig en diep gegroefd tot gespleten. Mooi van uiterlijk; helderrood. Kwaliteit: stevig, sappig, vruchtvlees lichtrood, goed van smaak en aroma.

Gebruik: verse consumptie; geschikt voor verwerking tot pulp en jam. Plukt zeer moeilijk zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: resistent tegen rood wortelrot; vrij vatbaar voor zwart wortelrot en vatbaar voor verwelkingsziekte. Gevoelig voor virus. Vruchten zeer vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: geschikt voor zomerplanting en teelt op rijen of pollen, niet op bedden; bij voorkeur eenjarig. Bespuiting tegen vruchtrot is noodzakelijk.

In een gunstig najaar kan nog een tweede oogst worden geplukt.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster

W. v. d. Linden, Kerkeinde 29, Slegewijk

L. W. H. Nelissen, Oude Boddebroekerweg 6, Oirlo

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam

Stichting „Boom en Vracht”, Tielsestraat 95, Kesteren

Stichting „Meer Onderzoek Groenteteelt”, te Barendrechtseweg 30, Barendrecht

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot

O - Jucunda — K.: J. Salter, Hammersmith, Engeland; ± 1854.

Door de *uitstekend dappende* vruchten en het goede aroma is dit ras jarenlang van grote betekenis geweest voor de pulp- en jamindustrie. Door de slechte oogstresultaten van de laatste tijd wordt het echter steeds meer verdrongen door nieuwere rassen, in het bijzonder door Senga Sengana.

De vruchtzetting laat vaak veel te wensen over, waardoor misvormde vruchten ontstaan. Het ras kan dan ook niet meer goed worden aanbevolen.

Groei: groeikracht vrij sterk. Uitloperontwikkeling laat en vrij sterk. Matig winterhard.

Bloei: laat, daardoor weinig kans op schade door nachtvorst. Bloemen wel tweeslachtig, maar met weinig goed stuifmeel, waardoor onder ongunstige weersomstandigheden onvoldoende bestuiving en slechte vruchtzetting kunnen voorkomen (misvormde vruchten).

Produktiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: grootte middelmatig, kegelvormig; steenrood van kleur met wit vruchtvlees.

Kwaliteit: vrij stevig, sappig, slechts matig van smaak, met een voor het ras typisch aroma.

AARDBEI

Gebruik: geschikt voor verwerking tot pulp en jam. Plukt goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor verwelkingsziekte, aaltjes en aardbeimijt; vrij vatbaar voor bladvlekken en meeldauw. Vrij gevoelig voor virus. Vruchten weinig vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: uitsluitend geschikt voor voorjaarsplanting; te telen als meerjarig gewas op rijen, pollen of bedden. De vruchtzetting zou verbeterd kunnen worden door er rijen van een goede bestuiver tussen te planten.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

Stichting „Meer Onderzoek Groenteteelt“, 1e Barendrechtseweg 30, Barendrecht
Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
Stichting Selectie- en Vermeerderingsbedrijf „Zeeland“, Pr. Bernhardstraat 6, Wemeldinge

TEELT ONDER PLASTIC KAPPEN

Door geschikte rassen onder plastic te vervroegen kan men vruchten van goede kwaliteit oogsten in de periode tussen de aanvoer van koud glas en vollegrond.

A - Regina

Onder plastic kappen kunnen met dit ras zeer goede opbrengsten en gunstige resultaten worden verkregen. Waar in de vollegrond de eerste bloemen vaak bevrozen, komen deze onder plastic kappen volledig tot hun recht en leveren de grootste vruchten. De oogst komt ongeveer 10 dagen vroeger dan van de vollegrond. Zie verder blz. 12.

B - Glasa

Voldoet in Oost-Betuwe en in Limburg zeer goed. De vrij korte trossen zijn een praktisch voordeel onder de tamelijk smalle kappen. Voor beschrijving zie blz. 20.

B - Cambridge Vigour

Met dit ras zijn onder plastic kappen gunstige ervaringen opgedaan. Voor beschrijving zie blz. 13.

TEELT ONDER GLAS

ZEER VROEG

A - Glasa — K.: Vereniging tot Bevordering en Verbetering van de Tuinbouw in de Bommelerwaard (V.V.T.B.), Steenweg 79, Zaltbommel. Gewonnen uit een kruising van Howard 17 met Deutsch Evern. Kw.r.: 1958. Geïnt.: 1957; onder licentie in de handel.

Een belangrijk ras voor de teelt onder glas daar het vroeger rijp is dan andere rassen en zich zeer goed leent voor forceren met warmte en licht. De grote glanzende vruchten leveren een mooi produkt.

Groei: tamelijk krachtig; open groeiwijze. Veel uitloperplanten.

Bloei: vroeg; bloemen groot aan korte bloeiwijzen. Tweeslachtig; veel goed stuifmeel.

Produktiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: zeer vroeg.

Uiterlijk: tamelijk groot, kegelvormig, glanzend helderrood. Weinig kwetsbaar.

Kwaliteit: matig stevig; vrucht-vlees rood-oranje met wit, weinig sapig; smaak matig.

Ziekten en beschadigingen: zeer gevoelig voor vruchttrot (*Botrytis*).

Opmerkingen: Geschikt zowel voor sterk forceren als voor licht forceren onder staandglas en voor platglas. Bij sterk forceren wordt het verschil in vroegheid met andere rassen groter. Vraagt voor een goed resultaat een prima verzorging en dient vroeg te worden geplant.

Eigenaar van goedgekeurde klonen:

F. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde

Bedrijfsstudiegroep Tholen en St. Philipsland, p/a J. M. van Dijk, Oudelandsepad 5, Tholen

Stichting „Boom en Vrucht”, Tielsestraat 97, Kesteren

J. C. Braber, Laône 20, Renaissance (Z.)

M. v. d. Burgh, Berkhoek 2, Boekel

G. Carpentier, 't Zand 33, Koewacht

Coöp. Veilingver. Geldermalsen e.o., Geldermalsen

M. W. v. Dijk, Broekstraat 5, Dinther

Fa. W. van Geest en Zn., Poelkade 32, Naaldwijk

A. M. Goossens, Ehrenburg 20, Nispen

A. Henschmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelegeest

S. Heijkamp, Plettenburg 11, Jutphaas

Jb. Karsten, B 83a, Benningbroek

Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel

N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster

W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleetwijk

H. Litjens, Kempweg 13, Horst-Meterik (L.)

L. W. H. Nelissen, Oude Boddebroekerweg 6, Oirlo-Venray

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam

C. Pleunis, Lochstraat 3, Stamproy

M. Sonneveld, Ziekenwei 4, Rockanje

A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk

Stichting Selectie- en Vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Prins Bernhardstraat 6, Wemeldinge

Fr. Theuns, „Adrianahoeve”, Oirschot

G. Tielen, Hees E 26, Sevenum

C. Timmerman Czn., Dorpsstraat 161, Broek op Langedijk

G. J. v. d. Velden, Bruhezerweg 5, Helmond-Brouwhuis

L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg

G. Visser, Dijk 1, Huissen

Q. de Vrie, Kwekerijweg 4, Rokel (post Schaesterbrug, Fr.)

W. J. Th. Willems, Kronenberg F 29, Sevenum

VROEG-TAMELIJK VROEG

A - Cambridge Vigour

Met dit tamelijk vroege ras kunnen onder staandglas goede resultaten worden verkregen. Het geeft een kwalitatief goed produkt van goede smaak. Een voordeel boven Glasa is, dat Cambridge Vigour niet vroeg geplant behoefte te worden, omdat een betrekkelijk licht gewas reeds een goede kg-opbrengst kan geven. Een niet te zwaar gewas kan vrijwel gelijktijdig met andere vroegere rassen worden geoogst.

Laat zich in de winter goed vanaf het verspeenbed in de vaste kas planten.

Zie verder blz. 13.

B - Deutsch Evern — K.: J. Boettner, Duitsland, 1903.

Dit oude, goed smakende, vroege ras wordt de laatste jaren ook in de

AARDBEI

glasteelt steeds meer verdrongen door meer grootvruchtige rassen, die een minder kwetsbaar produkt geven. Bovendien is de teelt van Deutsch Evern niet gemakkelijk door de grote vatbaarheid voor Botrytis van planten (stengelrot) en vruchten (vruchtrot).

Groei: groeikracht matig; veel uitloperplanten. Matig winterhard.

Bloei: vroeg; bloemen tweeslachtig, met veel goed stuifmeel.

Productiviteit: matig.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: de eerste vruchten zijn vrij groot, de latere vrij klein; tamelijk lang kegelvormig; fris oranje-rood, aantrekkelijk.

Kwaliteit: matig stevig, kwetsbaar, vrij sappig, goed van smaak, vruchtvlees wit.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor grauwe schimmel (Botrytis) op bladeren en vruchten, aaltjes en aardbeimijt, maar weinig vatbaar voor verwelkingsziekte (Verticillium). Gevoelig voor virus.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

A. S. Henselmans, Luttelgeest (N.O.P.)

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

B - Regina

Geeft in enkele streken (Limburg) onder glas goede resultaten. Het ras maakt betrekkelijk weinig, grote bladeren.

De vruchten zijn slechts matig vatbaar voor vruchtrot. De *buitengewoon grote kelk* en de te trage kleuring van de onderkant der vruchten doen soms afbreuk aan de aantrekkelijkheid van het produkt. Zie verder blz. 12.

O - Macherauchs Frühernte

De vruchten van dit ras zijn tamelijk weinig vatbaar voor vruchtrot, maar zowel bladeren als vruchten zijn zeer vatbaar voor meeldauw. Daar het ras tevens uiterst vatbaar is voor aaltjes-aantasting, kan de teelt onder glas nog slechts zeer beperkt worden aanbevolen, en dan nog uitsluitend bij gebruik van prima gezond plantmateriaal. Zie verder blz. 11.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

X - Gorella

Op enkele plaatsen zijn met Gorella gunstige resultaten verkregen in licht geforceerde of koude kassen. Niet voor platglas.

Ook met verschillende produktieve middentijdse rassen kunnen onder bepaalde omstandigheden gunstige resultaten onder koud staandglas worden verkregen.

Afgevoerd

Senga Precosa: te kleine vruchten.

REMONTERENDE OF DOORDRAGENDE RASSEN

Sinds enige jaren bestaat er een toenemende belangstelling voor remonterende aardbeirassen. Aanvankelijk werd gedacht, dat dit type aardbei niet van belang zou zijn voor de commerciële tuinbouw. Het is echter gebleken, dat met remonterende aardbeirassen toch een goed

lonende teelt mogelijk is, mits gezond plantmateriaal wordt gebruikt en op voedzaam, vochthoudende grond wordt geplant. Geplant kan worden van augustus tot oktober of in het voorjaar. Bij late najaarsplanting en voorjaarsplanting de eerste bloemen verwijderen om de plant de kans te geven zich goed te ontwikkelen. De oogst kan men verwachten $\pm$ 2 maanden nadat de bloemen voor het laatst zijn weggenomen. Hiermede heeft men als het ware het tijdstip in de hand waarop men wil oogsten.

Hoewel de jonge uitloperplanten zeer snel bloeien en vrucht kunnen dragen, is het voor een goed resultaat aan te bevelen de uitlopers tijdig te verwijderen en *uitsluitend* van de moederplanten te oogsten.

De meeste ervaring is er met de rassen Repita en Revada.

De rassen Macherauchs Dauernernte en Heinemanns Unerschöpfliche (synoniem Schlüters Erntequelle) zijn ook wel interessant, maar lijken ons minder geschikt voor een commerciële teelt. Een groep-aanduiding voor Repita en Revada is nog niet aangegeven. Beide rassen hebben hun voor- en nadelen.

Repita - K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen, 1956. Gewonnen uit een kruising van Ada Herzberg met Auchincruive Climax. Geïnt.: 1960. Vrij in de handel.

Een tamelijk fors gewas. Bloemen verschijnen, na de laatste maal verwijderen, sneller dan bij enig ander remonterend ras. Begin oogst daarom eveneens een aantal dagen vroeger. De vruchten zijn, vooral in de eerste oogst groot, helderrood en goed van smaak. Gevoelig voor spint en *bladvlekkenziekte*.

Groei: tamelijk fors, breeduitgroeiend.

Geeft ruim voldoende uitloperplanten.

Bloei: van voorjaarsbloemen middentijds. Na verwijderen spoedig nieuwe bloei. Bloemen aan tamelijk lange, stevige bloeiwijzen boven het blad uitstekend. Bloeit ook op jonge uitloperplanten.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: van eerste oogst middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot tot groot, kegelvormig, matig stevig, helderrood.

Kwaliteit: sappig, goed van smaak met tamelijk sterk aroma.

Gebruik: voor verse consumptie.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor spint en rodevlekkenziekte (*Diplocarpon earliana*). Vruchtrotbestrijding moet worden aanbevolen.

Opmerkingen: Repita kan door zijn productiviteit en grote vruchten, goede resultaten geven, doch vereist meer teeltzorgen dan Revada.

Revada - K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen, 1956. Gewonnen uit een kruising van Auchincruive Climax met Ada Herzberg. Geïnt. 1960. Vrij in de handel.

Een fors gewas met tamelijk korte bloeiwijzen; iets onregelmatig kegelvormige, lichtrode, stevige vruchten, die friszuur en meer neutraal van smaak zijn. Bloeit iets trager dan Repita, waardoor de tweede oogst ook later is.

Groei: fors gesloten, breeduitgroeiend gewas met opvallend gezond blad. Geeft voldoende uitloperplanten.

Bloei: van voorjaarsbloemen middentijds. Na het ontbloemen begint

AARDBEI

de tweede bloei later dan bij Repita. Bloeiwijzen aanvankelijk iets onder het blad blijvend, doch later daar bovenuit stekend.

Productiviteit: goed. Doordat het blad weinig vatbaar is voor bladziekten en door de sterkere groei, langer te oogsten dan Repita.

Vrucht:

Rijptijd: van eerste oogst middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot tot groot, iets onregelmatig kegelvormig, lichtrood, stevig.

Kwaliteit: matig sappig, friszuur met minder aroma dan Repita waardoor meer neutraal van smaak.

Gebruik: voor verse consumptie.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor meeldauw en blad-
vlekkenziekten. Vruchtrotbestrijding is aan te bevelen.

Opmerkingen: door de goede stevigheid zijn de vruchten vooral in de nazomer goed houdbaar. Is gemakkelijk te telen. Het is belangrijk de uitlopers en de oude blad- en bloemstengels op tijd te verwijderen.

Van deze Rassenlijst voor Groentegewassen verschijnt
volgend jaar weer een nieuwe druk.

De Rassenlijst voor Fruitgewassen verschijnt om de 2 à 3
jaar.

U kunt u op een of beide rassenlijst(en) abonneren! Een
briefkaart aan het Instituut voor de Veredeling van Tuin-
bouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen
is voldoende.

ANDIJVIE

(Cichorium endivia L.)

Andijvie wordt van oudsher in hoofdzaak voor het binnenlands verbruik geteeld, zowel in de vollegrond als onder glas.

Voor de vollegrondsteelt is van belang, dat de in Nederland geteelde rassen Breedblad Volhart Winter, Nummer Vijf en Rosabella gevoelig zijn voor vernalisatie. Dit wil zeggen, dat ze na verblijf in jeugdtoestand bij temperaturen van omstreeks 0 tot 10° C doorschieten, voordat zij voldoende krop hebben gevormd. Daarom kan in de vollegrond gewoonlijk niet voor eind mei worden gezaaid. Sommige telers wachten hiermee tot de langste dag, en er zijn zelfs tuinders die ook midden in de zomer onder glas zaaien.

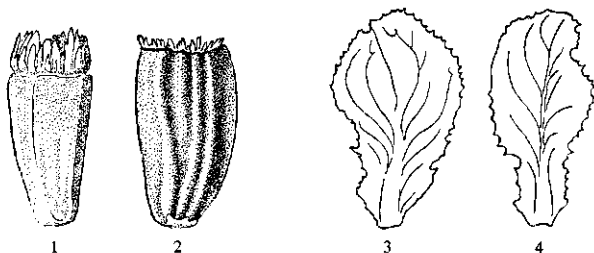
Daar het andijviegewas gevoelig is voor vorst, kan als regel niet meer na half juli voor een vollegrondsteelt worden gezaaid.

Wil men telen voor of na de bovenaangegeven grenzen, dan moet men voor de gehele teelt of voor een onderdeel ervan glas te hulp roepen.

Vollegrondsandijvie die in de zomer oogstbaar wordt, z.g. zomerandijvie, kan wat zachter van blad zijn dan de z.g. winterandijvie, die in herfst of winter gesneden wordt. Deze laatste moet iets harder en stugger van blad zijn, omdat zij anders bij donker, vochtig weer spoedig op het veld gaat rotten. Breedblad Volhart Winter verdient in dat geval de voorkeur.

In vele partijen andijvie komen enige „wilde” planten voor. Deze zijn door selectie vrijwel geheel te verwijderen, zoals vele zaadfirma's hebben bewezen. Het euvel treedt in Breedblad Volhart Winter sterker op dan in Nummer Vijf.

Hoe andijviezaad van witlofzaad te onderscheiden is, blijkt uit onderstaande afbeeldingen. Ter illustratie van de morfologische rasverschillen bij andijvie zijn tevens de bladvormen weergegeven.

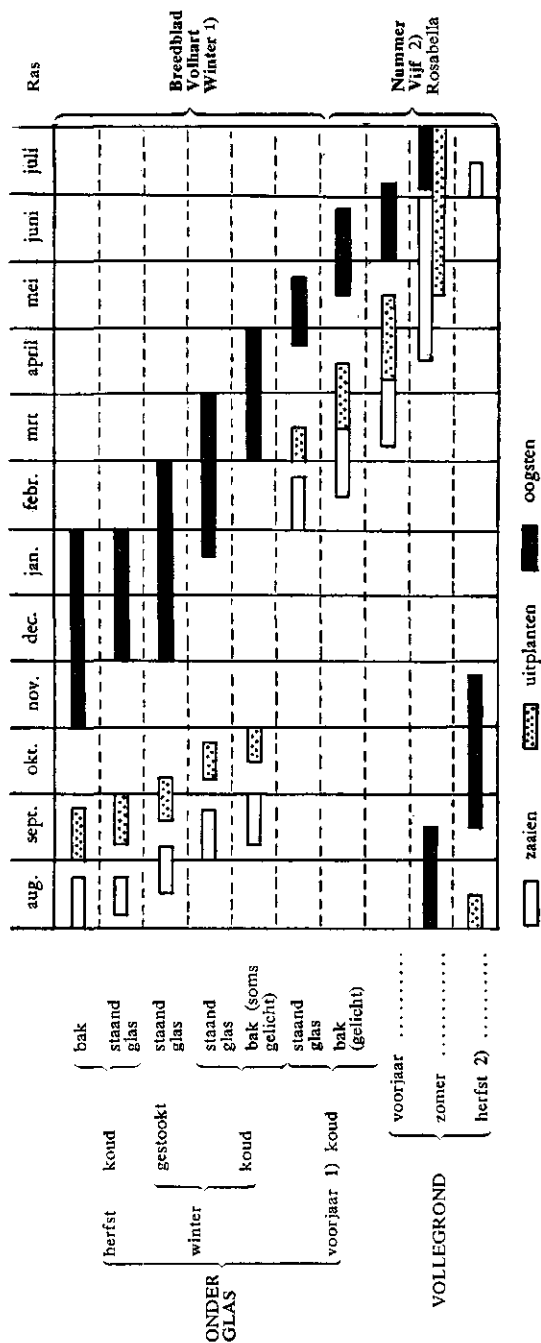
1 = zaad van andijvie

2 = zaad van witlof

3 = blad van Nummer Vijf

4 = blad van Breedblad Volhart Winter

RASSENKEUZETABEL

- 1) Voor de weinig beoefende voorjaarsteelt in stookwarenhuizen en voor de tussenteelt in (stook)broerijen is Nummer Vijf te verkiezen.
 2) Voor de laatste herfstteelt in de vollegrond gebruikt men Breedblad Volhart Winter.

A - Nummer Vijf (Nummer Zes)

Zeer geschikt voor buitenteelt, in het bijzonder in voorjaar en zomer. Door de goede malse kwaliteit van het produkt zeer gewild. Het meest geteelde ras in Nederland.

Blad vrij kort en breed, aan de voet vrij plotseling smaller wordend (fig. 3), vrij mals. Kleur groen tot enigszins geel-groen, aan de onderzijde bleekgroen.

Bladhouding vrij opgericht, waardoor de plant zich minder uitspreidt dan die van Breedblad Volhart Winter, en het hart eerder „vol” wordt.

Groeit wat sneller dan Breedblad Volhart, is echter door het zachtere blad minder bestand tegen ongunstige weersomstandigheden dan dit laatste ras. Verder gevoeliger voor bladverlies en niet zo geschikt voor langdurig vervoer.

De krop toont in de veilingkist minder dan Breedblad Volhart Winter, omdat het onderinde, door de enigszins opgerichte bladhouding, smal is en het buitenblad vaak afgepeld moet worden.

A - Breedblad Volhart Winter (Haarlems Volhart, Zwijndrechts Volhart, Tuinders Volhart, Gewone Volhart, Gewone Vroege Volhart, Breedblad Late Krop, Utrechtse Reuzenstruik, Groene Volhart, Nummer Acht)

Vrij goed bestand tegen ongunstig herfstweer en daardoor geschikt voor late herfstteelt in de vollegrond.

Geniet de voorkeur voor de teelt onder koud glas.

Blad lang en vrij smal, vrij stug, kleur donkergroen (fig. 4).

Bladhouding afstaand, waardoor de plant een enigszins platte indruk maakt en het hart lang „leeg” blijft.

Kan beter tegen verzending dan Nummer Vijf en kan in de late herfst en winter zelfs korte tijd in de schuur worden opgeslagen. Geschikt voor inzouten, omdat het blad weinig slinkt.

B - Rosabella — K.: N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1948.

Dit ras vertoont veel overeenkomst met Nummer Vijf. De bladkleur van Rosabella is evenwel iets donkerder. Het blad van Rosabella heeft een iets minder opgerichte stand dan Nummer Vijf. Rosabella groeit sneller dan Breedblad Volhart Winter, echter iets minder snel dan Nummer Vijf.

Een typische bijzonderheid van Rosabella is de bloemkleur. Deze is nl. rose (van alle andere andijvierassen blauw).

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - Golda — K.: A. Aders, Düsseldorf-Flehe, Duitsland. Kw.r.: aangevraagd; gemachtigde N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen. Het ras zou ontstaan zijn door selectie in Hammer Grote Gladde.

Golda valt op door zijn grote groeikracht; vormt een brede, hoogopstaande krop. Vooral de buitenbladeren zijn lang en smal, waardoor de krop aan de onderzijde minder goed gesloten is. Komt in gebruikswaarde overeen met Breedblad Volhart Winter. Wegens zijn grote omvang lijkt een ruime plantafstand gewenst.

ASPERGE

(*Asparagus officinalis* L.)

De conservenindustrie is de voornaamste afnemer van de Nederlandse asperges. Een groot deel van de produktie wordt in Nederland ingeblikt. Bovendien worden veel asperges geëxporteerd, vooral naar Duitsland, en daar ingeblikt.

De aan het geoogste produkt gestelde eisen zijn: helderwit, dik, recht, met een gesloten, naaldscherpe kop; geen insnoering onder de kop en weinig opvallende schubben op de stengel.

De teelt is sinds de oorlog sterk toegenomen. Venlo is het belangrijkste centrum, verder kunnen worden genoemd Roermond en Bergen op Zoom.

De rassen van de asperge zijn zeer heterogeen. Dit heeft o.m. tot gevolg, dat de groeikracht en daardoor de produktie van plant tot plant sterk verschilt. In verband hiermede is het zeer aanbevelenswaardig bij het zaaien de zaden op onderlinge afstanden van 10 cm te leggen *). Hierdoor wordt het mogelijk in de herfst de planten op het zaaibed reeds stuk voor stuk op groeikracht te beoordelen en de zwakke groeiers tijdig te verwijderen. Zodoende wordt voorkomen, dat zwakke planten in de bedden komen.

A - Roem van Brunswijk (Brunswijker, Brunswijker Reuzen, Erfurter Reuzen, Bergen op Zoomse)

Vrijwel het gehele Nederlandse aspergeareaal wordt beteeld met Roem van Brunswijk.

Ontstaan uit de gewone Hollandse asperge.

Top rond, vast en gesloten, hoewel ook losse koppen met een diepe halsinsnoering voorkomen; wit, maar in het licht spoedig blauw wordend. Witvlezig. Een hoog percentage zware stengels. Middelvroeg tot laat. Gevoelig voor roest.

B - Mary Washington × Selectie Beeren — K.: Stichting Proeftuin Noord-Limburg te Venlo. De kruising is ontstaan uit het ras Mary Washington en Selectie Beeren, een selectie uit de Roem van Brunswijk.

Vroeger en produktiever dan Roem van Brunswijk. Het gemiddeld stengelgewicht is veel hoger, de kwaliteit van de stengels (gladheid en geslotenheid top) is iets beter.

Het gewas blijft in het najaar langer doorgroeien.

De kruising wordt sinds 1958 in de praktijk geteeld. Hoe de produktie zich in de loop der jaren zal ontwikkelen is dus nog onvoldoende bekend.

AUBERGINE (Eierplant)

(*Solanum melongena*)

De teelt van aubergines is van geringe omvang. Buiten het Westland treffen we dit gewas in de commerciële teelt zelden aan. De teelt

*) Door bijmengen met niet kiemend radijszaad is dit ook mogelijk met een handzaaimachine. Men raadplege W. J. van Raalten, Boer en Tuinder 18 (1964), 870: 36.

geschiedt onder glas. Stoken is niet noodzakelijk maar voor een flinke produktie wel gewenst.

Er is één selectie in de handel, bovendien worden in het Westland enkele goede tuinderselecties gebruikt.

Lange Violette

Matig sterke groei, iets ongelijk, scheuten staan vrij steil. Vruchten lang en smal met stompe punt. Glanzend, dieppaars. Ongeveer een kwart van de vruchten is min of meer miskleurd.

AUGURK¹⁾

(*Cucumis sativus* L.)

Verreweg de meeste augurken worden geteeld rond Venlo en Roermond. Verder zijn van belang de Veenstreek, de Beemster e.o., en de omgeving van Breda. Bovendien is de laatste jaren in Zeeland meer belangstelling voor deze teelt ontstaan.

De industrie in binnen- en buitenland is verreweg de belangrijkste afnemer.

De rassenkeuze wordt vooral bepaald door de teeltwijze, de resistentie tegen vruchtvuur en mozaïekziekte, de produktiviteit en de vroegheid. Dit laatste is in zoverre belangrijk dat een laat ras in een jaar met een vroeg invallende herfst onvoldoende tijd heeft gehad voldoende kilo's te produceren. Vooral bij late rassen is het daarom van belang onder glas te zaaien, en naderhand uit te planten.

De in deze rassenlijst genoemde rassen zijn resistent tegen vruchtvuur (*Cladosporium cucumerinum*). Aantasting door mozaïekziekte kan ernstige oogstverlaging veroorzaken.

Op plaatsen waar de grond besmet is met *Fusarium oxysporum* Schlecht verdient het aanbeveling te enten op de onderstam F (= *Cucurbita ficifolia*).

Bacterievelkenziekte komt vooral voor als zaad is gewonnen van aangetaste vruchten.

TEELT IN DE VOLLE GROND

B - Guntruud — K.: Stichting Proeftuin „Noord-Limburg” te Venlo. Kw.r.: 1956. Ontstaan uit een kruising van Tokyo Long Green (een Japanse veldkomkommer) met de Baarlose Nietplekker.

Geschikt voor fijne en grove pluk. Zeer sterke groeier; daarom ruime plantafstand nemen en extra voorzichtig zijn met het geven van stikstof vooral op groeiachtige grond. Vrucht donkergroen; vorm ongeveer als van Baarlose Nietplekker, het steeleinde is echter wat breder en duidelijker gegroefd, de bloeminplanting is groter. Het oppervlak van de vrucht is iets wrattig en fijn behaard. Niet zo mooi als Baarlose Nietplekker. Is later dan Baarlose Nietplekker; ten einde toch zoveel mogelijk kilo's te halen verdient het vooral bij Guntruud aanbeveling onder glas te zaaien en later uit te planten.

Vergeleken met gezonde Baarlose Nietplekker laat de produktiviteit

¹⁾ Aan de samenstelling van dit hoofdstuk werd medegewerkt door de heer J. P. Komen van het Proefstation voor de Groenteteelt in de Vollegrond te Alkmaar.

AUGURK

van Guntruud in ongunstige zomers te wensen over vooral op de zwaardere gronden. Wordt Baarlose Nietplekker evenwel aangetast door mozaïekziekte dan ligt de produktiviteit van dit ras bijna steeds belangrijk lager dan die van Guntruud.

Resistent tegen vruchtvuur.

Een selectie uit Guntruud met een iets kalmere groei is Gunter (N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)).

Andere selecties van Guntruud zijn: Guntruud nr. 12 (N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen, N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht en W. Zaadnoordijk, Alkmaar), Truda (N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen) en Gebeha A 30 (Gebr. Broersen, Tuitjenhorn).

B - Hokus — K.: Stichting Proeftuin „Noord-Limburg”, Venlo. Ontstaan uit een kruising van Guntruud met het Amerikaanse ras Porto Rico L 10. Kw.r.: 1964. Wordt vermeerderd door N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.), N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen, N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen en N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam.

Sterke groeier. Iets vroeger en produktiever dan Guntruud. Kwaliteit van de vruchten zeer goed. Ze zijn donkergroen en glad.

Ongevoelig voor mozaïekziekte; resistent tegen vruchtvuur.

N - Vencross — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk. Een hybride.

Sterke groeier, maar minder sterk dan Guntruud, misschien zelfs nog iets tammer dan Hokus. Komt eerder in produktie dan Hokus. Goed produktief. Sterk tegen mozaïekziekte.

O - Baarlose Nietplekker ras VII (Venlose Nietplekker ras VII) — K.: J. H. Tercken, Baarlo.

Door de grote vatbaarheid voor mozaïekziekte is de teelt van dit ras zeer riskant. Indien gezond is het een zeer produktief ras met een goede kwaliteit. Geschikt voor fijne en grove pluk. Tamelijk sterke groei.

Vrucht meestal mooi groen, lang, slank en recht; fijn behaard. Zeer gevoelig voor mozaïekziekte waardoor het gewas, vooral bij koud en nat weer geheel verloren kan gaan.

Resistent tegen vruchtvuur.

TEELT ONDER GLAS

A - Levo — K.: Stichting Proeftuin „Noord-Limburg”, Venlo. Kw.r.: aangevraagd. Wordt geleverd door N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.), N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen, N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen en N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam.

Een overwegend vrouwelijke hybride van een zuiver vrouwelijk ras met het ras Hokus; door het zaad van deze hybride wordt 20 % zaad van een ander ras gemengd omdat de hybride alleen onvoldoende stuifmeel levert voor de vruchtzetting.

Voldoet uitstekend voor de teelt onder glas; lijkt minder geschikt voor de teelt in de vollegrond.

Zeer geschikt voor fijne pluk, niet geschikt voor grove pluk. Aan de bodem en de verzorging worden hoge eisen gesteld.

Niet vatbaar voor mozaïekziekte; resistent tegen vruchtvuur.

BLEEKSELDERIJ *)

(Apium graveolens L. var. dulce (Mill.) DC.)

Dit gewas wordt geteeld om de sterk ontwikkelde bladstelen, welke in gebleekte toestand een uitstekende groente verschaffen.

De teelt is in Nederland niet zeer omvangrijk, zij concentreert zich in hoofdzaak in de omgeving van Leidschendam en Loosduinen.

A - Goudgele Zelfblekende (Chemin Doré, Doré amélioré, Goudgele stelen, Golden Selfblanching, Verbeterde L.P.D.)

Bladeren met lange, geelgroene bladstelen. Rechtstandig in groei, waardoor de bladstelen zich enigszins zelf bleken.

Om een fijne kwaliteit te krijgen is kunstmatig bleken toch nodig. Verbeterde L.P.D. is een in Nederland relatief veel geteeld ras. Golden Selfblanching blijft iets langer groen op 't veld, de struiken worden iets minder zwaar en zijn wat malser dan die van Verbeterde L.P.D.

B - Golden Plume

Selectie uit voorgaand ras. Bladstelen wat korter en dikker.

BLOEMKOOL

(Brassica oleracea L. var. botrytis L.)

In Nederland wordt jaarlijks bijna 5000 ha bloemkool geteeld. Deze vertegenwoordigt een waarde van ruim 20 miljoen gulden. Een klein en afnemend deel van de bloemkool wordt onder glas geteeld. Het belangrijkste is de vroege vollegrondsteelt en de herfstteelt. De aanvoerperiode loopt van april tot december. Toppen komen voor in juni en oktober. In deze twee maanden wordt bijna de helft van de hele jaarlijkse produktie aangevoerd. Ongeveer 15 % van de bloemkool wordt door de verwerkende industrie afgenomen. Het grootste gedeelte hiervan wordt gezouten.

Voor de vroege teelten is Alpha het belangrijkste ras, daarnaast komen voor gunstige teeltomstandigheden Vroege Mechelse-selecties in aanmerking. Voor zomerteelt en vroege herfstteelt wordt steeds minder Lecerf gebruikt. De late Alphaselecties genieten voor deze teelten de voorkeur. Bij de in 1962 en 1963 gehouden praktijkproeven met zomerbloemkool zijn ook 2 selecties van Zomer-Mechelse aanbevolen. Voor aanvoer in oktober en november wordt overwegend Flora Blanca gebruikt.

Dat winterbloemkool een riskant artikel is, is door veel telers de laatste twee jaar ondervonden. De meeste kans op succes bieden nog steeds de in Zeeland door Wattel geselecteerde selecties.

*) Aan de samenstelling van dit hoofdstuk werd medegewerkt door de heer J. P. Komen van het Proefstation voor de Groenteteelt in de Vollegrond te Alkmaar.

BLOEMKOOL

RASSENKEUZETABEL

Teeltwijze	Zaaitijd	Planttijd	Oogsttijd	Rassen
Kas- en rijenteelt	eind september begin oktober (weeuwen)	1ste helft december	half april- begin juni	Vroege Alphaselecties (blz. 32) Vroege Mechelse (blz. 33)
Vroege vollegrondsteelt	eind september begin oktober (weeuwen)	maart	juni	Alpha (blz. 32) Vroege Mechelse (blz. 33)
	begin februari (vrijsters)	april	2e helft juni	Alpha (blz. 32) Vroege Mechelse (blz. 33)
Zomerteelt	eind sept. of febr.	april	begin juli	Lecerf (blz. 35)
	maart	mei	juli-augustus	Alpha (blz. 35) Lecerf (blz. 35) Zomer-Mechelse (blz. 36)
Herfstteelt	1ste helft juni	half juli	half september-december	Flora Blanca (blz. 37) Alpha (blz. 37) Lecerf (blz. 37) Tussensoort (blz. 37) Allerheiligen (blz. 37)
Winterteelt in vollegrond	eind juni- begin juli	1e helft augustus	april- half mei	Angers (blz. 38)
Winterteelt in koude kas	eind juli	half september	maart	Angers (blz. 38)

VROEGE BLOEMKOOL

A - Alpha — Geïnt.: Fa. F. de Vries en Zn., Alphen a. d. Rijn, 1926.

Door de goede kwaliteit van de kool is dit een van de meest geteelde rassen. De late selecties worden ook steeds meer gebruikt voor zomer- en vroege herfstteelt.

Van dit ras komt een groot aantal selecties voor die onder verschillende namen in de handel worden gebracht. Naar de vroegheid kan men twee groepen onderscheiden:

Vroege Alphaselecties. Deze zijn geschikt voor kas- en rijenteelt. Onder gunstige teeltomstandigheden ook geschikt voor vroege vollegrondsteelt. Doordat ze minder blad vormen dan de latere selecties zijn ze vrij gevoelig voor boren.

Latere Alphaselecties. Deze vormen meer blad en boren minder snel. Ze zijn daarom ook geschikt voor teelt onder iets minder gunstige omstandigheden. Ze worden behalve voor de vroege vollegrondsteelt ook steeds meer gebruikt voor zomer- en vroege herfstteelt. De late Alphaselecties zijn meestal 1 tot 2 weken later dan de vroege Alphaselecties. Onder glas is dit verschil vaak maar enkele dagen.

Zowel de vroege als de latere selecties hebben golvend, gevouwen, afstaand blad. De kool is wit, vast, rond, met matige grove korrel en grove wratten.

Weinig gevoelig voor schift, zeer gevoelig voor klemharten (molybdeengebrek).

Vroege Alphaselecties

No. 35	N. V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Albino	N.V. T. v. d. Beukel Azn., Monster
Vroege Record	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)
Kaskool No. 25	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Preciosa	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
Aristo *)	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

*) Niet geschikt voor teelt in kas of warenhuis.

Latere Alphaselecties

Alpha	Wordt geleverd door verschillende bedrijven
Record	Wordt geleverd door verschillende bedrijven
Westlandia	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Globe	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Selectie Stolk	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord
Robusta	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Climax	J. P. Rood, Wateringen
Mont Blanc	C.V. D. v. d. Sluys en Zn., Honselersdijk
Veddeslez-C	C.V. D. v. d. Sluys en Zn., Honselersdijk
Glorie	A. Vogelaar, Poeldijk

A - Vroege Mechelse

De vroege Mechelse selecties zijn overwegend van goede kwaliteit en geschikt voor glasteelt en vroege vollegrondsteelt. Deze selecties zijn gevoeliger voor ongunstige groeiomstandigheden dan de Alphaselecties en boren daardoor eerder.

Binnen dit ras kan men verschillende typen onderscheiden:

Vroege Verbeterde Mechelse. De onder deze naam geleverde selecties zijn ongeveer even vroeg als de vroege Alphaselecties.

Type Romax. Dit type is enkele dagen vroeger dan Vroege Verbeterde Mechelse. Het vormt weinig blad en is daardoor erg gevoelig voor boren. De selecties van dit type mogen daarom beslist niet voor begin oktober worden gezaaid.

Type Romax

Primeur A	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Astrid	N.V. L. P. Duivestein, Loosduinen
Allervroegste	Fa. H. van Kampen Jr., Pijnacker
Romax	J. P. Rood, Wateringen
Verbeterde Vroege Mechelse	Varekamp's Zaadhandel, 's-Gravenzande

Delta. Onder deze naam wordt door N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk, een donker type Mechelse in de handel gebracht, dat enkele dagen later is dan Vroege Verbeterde Mechelse. Het blad ervan bedekt de kool bijzonder goed.

BLOEMKOOL

Blad donkergroen, golvend, iets afstaand en vaak langs de rand naar binnen gebogen. Bij het type Romax is de naar binnen gebogen bladrand zeer opvallend. Kool wit (soms iets crèmekleurig), vast, met grove korrel en wratten. Weinig gevoelig voor schift, klemharten (molybdeengebrek) en vorstschade. Gevoelig voor boren.

In de meeste gevallen kan het optreden van boorders worden voorkomen door later te zaaien, hoewel ook het weer in herfst en voorjaar, alsmede de bodemgesteldheid een grote rol spelen. De algemene regel is, dat later moet worden gezaaid naarmate het ras vroeger en de conditie van de grond ongunstiger is. De beste volgorde van zaaien is dan: late Alphaselecties, vroege Alphaselecties, Verbeterde Mechelse. Dit geschied dan in de periode 25 september-6 oktober.

ZOMERBLOEMKOOL

Zomerbloemkool is een moeilijk artikel. Gunstige omstandigheden tijdens de groei van het gewas vormen een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de teelt. Daarnaast is een juiste rassenkeuze van belang. Rassen voor zomerteelt moeten vrij veel blad vormen, daar ze anders gemakkelijk gaan boren.

Wanneer u nog geen ervaringen met een bepaalde bloemkoolselectie heeft, verdient het aanbeveling hier niet meteen een grote oppervlakte van te telen. Beproef een dergelijke selectie eerst eens op kleine schaal.

A - Alpha

Vooral door de introductie van late bladrijke Alphaselecties is dit ras voor zomerteelt steeds meer in de belangstelling komen te staan. De kool van Alpha is meestal blanker, vaster en ronder, en dus kwalitatief beter dan van Lecerf.

Onder ongunstige groeiomstandigheden boort Alpha eerder dan Lecerf. De bladrijke typen zijn hier minder gevoelig voor dan de typen met minder blad. Voor beschrijving zie onder Vroege Bloemkool (blz. 32). De aanbevolen Alphaselecties zijn enige dagen tot ongeveer twee weken vroeger dan vroege Lecerfselecties, afhankelijk van de groeiomstandigheden.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1962-1963.

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Hoe- veelheid blad ¹⁾	Diepte ²⁾	Vastheid ³⁾
Alpha	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	2,9	3,6	3,6
Globe III	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3,0	3,7	3,8
Record	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	2,9	3,8	3,8
Alpha of Record	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord	3,3	3,7	3,7
Alpha	N.V. Wed. P. de Jong + Fa. Koning en Vlieger, Goes	3,2	3,6	3,6
Augusterop	N.V. C. W. Pannevis, Delft	3,6	4,3	4,2
Zomerclimax	J. P. Rood, Wateringen	3,5	4,4	4,3
Alpha	„West-Friesland”, Wijdenes	3,2	3,6	3,7
Alpha	N.V. v/h A. Zwaan jr., Enkhuizen	3,0	3,7	3,8
Venus	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg	4,1	3,6	3,7
Record	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	2,9	4,1	4,0

¹⁾ 1 = weinig, 5 = veel.

²⁾ 1 = plat, 5 = rond.

³⁾ 1 = los, 5 = vast.

B - Lecerf

Oorspronkelijk werd voor zomerteelt op veel plaatsen het ras Lecerf gebruikt. Het is weinig warmtegevoelig, boort niet zo gauw, en is daardoor oogstzekerder dan Alpha en Zomer-Mechelse.

Van Lecerf komen twee typen voor:

1. een vroeg type met matig veel blad met een vrij ronde kool;
2. een type met veel blad en een plattere kool, dat ongeveer een week later is dan het vroeger type.

Het late type is iets minder gevoelig voor slechte groeiomstandigheden. Op veel plaatsen is Lecerf thans op zijn retour. Dit ras wordt geleidelijk verdrongen door late Alphaselecties.

BLOEMKOOL

Blad donkergroen, sterk gevouwen, bladrand sterk golvend; kool crème, grofkorrelig.

Weinig gevoelig voor boren en schift. In weeuwenteelt gevoelig voor hartloosheid. Laatstgenoemde euvel is soms te voorkomen door Lecerf iets eerder te zaaien dan de vroege bloemkool of door Lecerf eind januari of februari onder glas te zaaien.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1962-1963.

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Hoe- veelheid blad ¹⁾	Diepte ²⁾	Vastheid ³⁾
Vroege Lecerfselecties				
Lecerf no. 17	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3,1	3,4	3,6
Lecerf A	N.V. Jacob Jong Noord-Scharwoude	3,0	3,5	3,7
Lecerf	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	3,1	3,4	3,5
Lecerf A	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	3,1	3,1	3,4
Lecerf B	„West-Friesland“, Wijdenes	3,0	3,1	3,3
Lecerf A	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3,5	3,5	3,7
Late Lecerfselectie				
Lecerf no. 12	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	4,5	2,7	3,1

¹⁾ 1 = weinig, 5 = veel.

²⁾ 1 = plat, 5 = rond.

³⁾ 1 = los, 5 = vast.

N - Zomer-Mechelse

Met de selecties van dit ras bestaat nog niet veel ervaring. Vooral de bladrijke typen bieden waarschijnlijk perspectief. De kool van Mechelse is zeer rond en erg vast.

De vroegheid komt overeen met die van de late Alphaselecties.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1962-1963.

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Hoe- veelheid blad ¹⁾	Diepte ²⁾	Vastheid ³⁾
Verbeterde Mechelse	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3,8	3,6	3,8
Romeo	J. P. Rood, Wateringen	4,2	3,9	4,3

¹⁾ 1 = weinig, 5 = veel.

²⁾ 1 = plat, 5 = rond.

³⁾ 1 = los, 5 = vast.

HERFSTBLOEMKOOL

A - Flora Blanca — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1951.

Het ras is zeer geschikt voor de latere teelt (oogst oktober-half november) en kan dan op de zwaardere gronden een zeer goede kool leveren. Op zandgrond zijn de ervaringen wisselend. Niet geschikt voor zomerteelt daar de kool dan erg gaat schiften.

De bovenste bladhelft sterk afstaand. Blad groot, grijsgroen met sterk golvende rand. Kool groot, wit, vast, zeer rond, grove wratten. In een zachte herfst gevoelig voor schift, soms ook voor roodverkleuring. Weinig gevoelig voor boren.

A - Alpha

De late Alphaselecties gaan ook voor de vroege herfstteelt steeds belangrijker worden. Hoewel ze minder oogstzeker zijn dan Lecerf is de kwaliteit van de kool aanzienlijk beter. Alleen onder gunstige teeltomstandigheden mag men met dit ras goede resultaten verwachten.

A - Lecerf

Dit ras was vroeger het meest geteelde ras voor de vroege herfstteelt. Het ondervindt thans een geduchte concurrentie van de late Alphaselecties die kwalitatief beter zijn.

Voor beschrijving zie men onder Zomerbloemkool (blz. 35).

De aldaar gegeven aanbevelingen hebben alleen betrekking op de geschiktheid voor de zomerteelt.

B - Tussensoort

Dit ras is geschikt voor zeer late teelt (oogst november-december). Hoewel het een droge nachtvorst kan doorstaan, wordt het bij een langere vorstperiode toch meestal ernstig beschadigd.

Blad groot, lang, grijsgroen, opgericht. Lange stronk. Kool wit, vrij groot, vast, matig fijnkorrelig, vrij bonkig.

Gevoelig voor schift en roodkleuring.

B - Allerheiligen

Evenals Tussensoort een selectie uit Italiaanse Reuzen, doch wat vroeger dan Tussensoort. De kool is wat kleiner.

WINTERBLOEMKOOL

In Engeland en Frankrijk worden bloemkoolrassen geteeld, welke bij uitzaai in augustus en na overwintering in de vollegrond van februari tot mei oogstbaar zijn.

Voor ons land is de teelt riskant; de kans op een stevige vorstperiode is in onze winter groot en de kouderesistentie van de meeste selecties is nog te gering om vorst van enige betekenis te kunnen doorstaan. In een strenge vorstperiode bevriest de winterbloemkool in ons land vaak volledig.

De teelt werd tot voor enige jaren uitsluitend uitgeoefend op Walcheren. Thans wordt er ook in Noord-Holland een gering areaal mee beteeld. Van belang is, dat men over goed ontwaterde grond beschikt en met een vrij kleine, stevige plant de winter ingaat. Stikstofbemesting

BLOEMKOOL-BOERENKOOL

vóór de winter is daarom meestal niet aan te bevelen. Om dezelfde reden moet niet te vroeg gezaaid worden. De beste zaaidatum is eind juni-begin juli; het uitplanten vindt in de eerste helft van augustus plaats. De oogst valt in april-begin mei, juist voor de aanvoer van kasbloemkool. In deze periode zijn de prijzen dikwijls zeer aantrekkelijk.

Ook in de koude kas kan winterbloemkool geteeld worden; hiervoor wordt eind juli gezaaid, zo mogelijk nog in september geplant en geoogst in maart. Voor deze teelt wordt een speciale selectie aangeduid als Wiko, gebruikt.

Teelt van winterbloemkool in de kas vindt thans vrijwel niet meer plaats.

B - Angers

De Zeeuwse Groentetelers Vereniging te Goes beschikt over een goede vroege en een goede middelvroege selectie voor de vollegrondsteelt. Het meest oogstzeker is de middelvroege selectie. Zaad van deze selectie wordt in de handel gebracht door de N.V. Wed. P. de Jongh te Goes en N.V. Struik en Co. te Enkhuizen.

Het Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk beschikt over een selectie van Angers, genaamd Wiko, die geschikt is voor kasteelt.

BOERENKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *laciniata* (L.) Schulz)

Boerenkool is een typische wintergroente. Vijftientachtig procent van dit produkt wordt van november tot februari aangevoerd. Het areaal schommelt tussen de 600 en 700 ha. Hiervan was in 1963 25 procent contractteelt. De geldelijke omzet bedraagt ruim 1 miljoen gulden.

De belangrijkste teeltcentra zijn het Westland en het gebied om Amsterdam.

Van de geteelde rassen is Westlandse het belangrijkste. Verschillende selecties van dit ras zijn zowel voor herfstteelt als winterteelt geschikt. Het ras Halfhoge Moskrul is van ondergeschikte betekenis. De bestaande rassen beantwoorden in redelijke mate aan de door de verwerkende industrie gestelde eisen. Voor verwerking zijn in de eerste plaats herfststrassen geschikt, daar zelfs de meest winterharde rassen door de vorst in kwaliteit achteruitgaan.

A - Westlandse

Het meest geteelde boerenkoolras.

Naar hun winterhardheid waren de selecties van dit ras vroeger in twee typen onder te verdelen. Het *herfsttype* was niet winterhard en reeds in de herfst vrij fijn gekroesd. De oogst ervan viel van oktober tot het begin van de winter. Het *wintertype* was winterharder, en in de herfst nog vrij grof gekroesd, maar in de winter werd het blad fijner van kroezig. Thans komen selecties voor die zowel geschikt zijn voor de herfst- als de winterteelt, doordat ze in de herfst reeds vrij sterk gekroesd zijn en toch nog behoorlijk winterhard zijn.

Middelhoog ras met veel, matig fijn tot fijn gekroesd blad dat een dichte tot vrij dichte kop vormt. Kleur normaal groen tot iets donker groen.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Geschikt voor		Opmerkingen
		herfst- teelt	winter- teelt	
Westlandse	Manus van Beusekom, Utrecht	+	+	
Soort Drijver	N.V. L. P. Duivestein, Loosduinen	+		
Westlandse	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+		
Middelhoge Fijnge- krulde	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord	+		
Westlandse Winter	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)		+	
Westlandse Herfst	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	+	+	
Westlandse Fijngekrulde	N.V. C. W. Pannevis, Delft	+		zeer fijn type
Blauwgroene Krul	N.V. C. W. Pannevis, Delft	+		hoog, grof, donker type
Westlandse Middelhoge Fijngekrulde	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	+		
Westlandse	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	+	+	
Halfhoge Westlandse Donkergroene sel. S. en G.	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+		vrij laag type
Westlandse Halfhoge	N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen	+		
Westlandse Halfhoge Donkergroene	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	
Westlandse Halfhoge Groene, ras Verheul	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	

Voor een uitvoerig verslag van de genomen proef zie: M. Nieuwhof en A. Kraai - Praktijkproeven met boerenkool 1958-1959, Meded. Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen 175. Prijs f 0,40.

O - Halfhoge Moskrul

Reeds in september en oktober zeer fijngekreosd. Laat eind oktober of begin november veel blad vallen. Niet winterhard.

Vrijwel alleen geteeld door particulieren, die reeds vroeg in de herfst boerenkool willen eten.

Middelhoog ras. Zeer fijngekreosde bladeren, waarvan het bovenste deel sterk naar beneden omgebogen is.

BOON

De tot het geslacht *Phaseolus* behorende bonen zijn als volgt in te delen:

1. Slaboon of Princesseboon *Phaseolus vulgaris* L.
2. Spekboon *Phaseolus vulgaris* L.
3. Snijboon *Phaseolus vulgaris* L.
4. Pronkboon *Phaseolus coccineus* L.
(*Phaseolus multiflorus* Lam.)

Bij deze groepen onderscheidt men stam- en stokbonen. De stam-bonen zijn doorgaans, in vergelijking met de stokbonen, vroeger en

BOON

stellen meestal minder eisen aan bodem, bemesting, verzorging en hulpmiddelen (stokken of draden en touw). Ze zijn in de regel snel afgedragen, terwijl zij een kleinere oogst voortbrengen.

Dikwijls zijn ziekten of plagen de oorzaak van mislukking van de bonenteelt. Voor zover resistentie tegen bepaalde ziekten mogelijk is, dient men daarmee bij de rassenkeuze en teeltwijze rekening te houden. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste ziekten.

VIRUSZIEKTEN

Rolmozaïek *Phaseolus-virus 1*

De bladeren krijgen een lichtgroene, doffe mozaïektekening en rollen op karakteristieke wijze naar beneden om. Deze ziekte kan met het zaad overgaan, terwijl op het veld verspreiding plaats vindt door bladluizen.

Zwarte vaatziekte *Phaseolus-virus 1*

De vaatbundels in wortels, stengels, bladeren, bloemen en vooral ook in de peulen worden bruinzwart. Peulwand en zaadhuid vertonen vaak een bruinzwarte adering. Kenmerkend is een grijze kleur van de peulen met zwarte buik- en rugnaad. Komt alleen voor bij rassen die resistent zijn tegen rolmozaïek.

Scherpmozaïek, topsterfte *Phaseolus-virus 2*

De bladeren vertonen een scherp begrensde fijne mozaïektekening aan de groeitoppen, nadat zich bij de oudere bladeren tevoren op steengrauw gelijkende symptomen hebben ontwikkeld. Bij zeer gevoelige rassen, zoals bijv. de stamslaboon Dubbele Witte z. dr. ontstaat een zeer sterke groeiremming, gevolgd door afsterving van de groeitoppen (topsterfte) en bloeistengels.

Besmette gladiolen vormen doorgaans de besmettingsbron, terwijl de bladluizen evenals bij rolmozaïek voor verspreiding zorgen. Het virus gaat niet met het zaad over.

Stippelstreep *Nicotiana-virus 11*

Dit virus veroorzaakt roodbruine vlekken en strepen in stengels en peulen. De bladeren verwelken, waarmee een rode verkleuring van hoofdnerf en pleksgevijs ook van de zijnerf, tot de fijnste vertakking toe, gepaard gaat. Het virus blijft te overwinteren in vochtige gronden, van waaruit de besmetting optreedt.

BACTERIEZIEKTEN

Vetvlekkenziekte *Pseudomonas phaseolicola*

Op de bladeren, stengels en peulen donkergroene vetachtige vlekken, die bij indrogen vaak roodachtig verkleuren. Deze ziekte gaat met het zaad over.

SCHIMMELZIEKTEN

Vlekkenziekte *Colletotrichum lindemuthianum*

Diep ingezonken, donkerbruine vlekken op stengels en peulen. Ook op de zaden donkerbruine vlekken. Deze ziekte gaat met het zaad over.

Roest *Uromyces phaseoli*

Aanvankelijk ontstaan aan de onderkant van de bladeren witte puistjes. Later vormen zich aan de onder- en bovenzijde roestbruine plekjes. De sporen overwinteren o.m. op oude bonestokken.

Grauwe schimmel *Botrytis cinerea*

Alle plantendelen kunnen worden aangetast en gaan dan tot rotting over; rottende plekken worden overdekt met een grauw schimmelpluis. Dorre bloemresten, die aan de punt van de peulen blijven hangen, gaan ook vaak rotten en daarmee tevens het peuleinde.

Sclerotienrot *Sclerotinia sclerotiorum*

Evenals bij de grauwe schimmel kan rotting van alle plantendelen optreden, waar-

bij dan echter een wit schimmelpuis met zwarte korrels (sclerotiën) ontstaat. Aantasting van de stengelvoet doet de plant vaak verwelken.

Voor de bestrijding van de verschillende ziekten raadplege men de Tuinbouw-gids. Uitvoerige beschrijvingen en tekeningen van bonenziekten vindt men in het boekje: N. Hubbeling - Ziekten en Beschadigingen van Bonen, Tuinbouwvoorlichting no. 3. 1955; verkrijgbaar bij de Staatsdrukkerij, Fluwelan Burgwal 18, Den Haag.

SLABOON

STAMSLABOON

Een belangrijk deel van de geteelde slabonen is bestemd voor directe consumptie, een betrekkelijk klein gedeelte wordt geëxporteerd; het overige deel (de laatste jaren ruim de helft van het totaal) wordt door de conservenindustrie verwerkt.

Tot voor kort werden de slabonen voor de industriële verwerking op de veilingen aangekocht zodra op een ononderbroken aanvoer kon worden gerekend. Nu de contractteelt van bonen ten behoeve van de industrie is vrijgegeven en het tevens mogelijk is de stamslabonen

RASSENKEUZETABEL

Teeltwijze	Zaaitijd	Rassen
vroege teelt onder glas	eind maart-begin april	B - Prelude (blz. 42) B - Dubbele Witte z. dr. (blz. 42) X - Flits (blz. 42) X - Nr. 42 (blz. 43)
vervroegde buitenteelt	april	B - Dubbele Witte z. dr. (blz. 43) B - Widusa (blz. 43) B - Prelude (blz. 43)
normale teelt in de vollegrond	mei	A - Prelude (blz. 43) A - Widusa (blz. 44) B - Dubbele Witte z. dr. (blz. 44) B - Furore z. dr. (blz. 44) B - Luca (blz. 45) N - Tiptop (blz. 45) O - Processor (blz. 46) X - Nr. 42 (blz. 46) X - Cordon (blz. 46) X - Irene (blz. 46)
late teelt in de vollegrond	juni of juli	B - Prelude (blz. 46) B - Widusa (blz. 47) B - Furore z. dr. (blz. 47) B - Processor (blz. 47) B - Schreijers Imuna o.F. (blz. 47) X - Flits (blz. 47) X - Nr. 42 (blz. 47)

machinaal te plukken, zullen de bonen voor de industrie in de komende jaren steeds meer op landbouwbedrijven worden geteeld. Dit betekent, dat de normale teelt van stamslabonen op de tuindersbedrijven ingekrompen zal moeten worden wegens een verminderde afzetmogelijkheid. Op deze bedrijven zal daarvoor wellicht meer nadruk op de vroege en late teelten komen te liggen dan tot nu toe het geval was.

Daar de machinale pluk nog in ontwikkeling is, is nog niet in alle opzichten bekend, welke eisen aan de rassen gesteld moeten worden om machinaal te worden geplukt. Wel lijken een opgaand planttype, waarbij de peulen hoog gedragen worden en een geconcentreerde rijping het meest gewenst.

Voor de conservering in blik zijn alleen witzadige rassen of rassen met lichtgevlamde of citroengele zaden te gebruiken daar de overige gekleurdzadige ongewenste troebelingen en verkleuringen geven.

Voorts verlangt de conservenindustrie, zowel voor het inblikken als voor het diepvriezen, rechte, ronde of ovaalronde, niet al te dikke, groene slabonen zonder draad, welke tevens mals zijn, vlezig en zonder vlies.

Voor de directe consumptie worden bijna even hoge eisen gesteld, alleen in het voor- en naseizoen wordt bij beperkt aanbod ook wel eens genoeg genomen met mindere kwaliteit.

Vroege teelt onder glas

Hiervoor zaait men eind maart tot begin april, liefst in een verwarmde kas. Zodra de eerste blaadjes zich beginnen te ontvouwen, wordt uitgeplant. Wanneer voor de teelt onder platglas rassen gebruikt worden, die weinig gewas maken, kan het glas er langer opblijven en kan vroeger worden geplukt. Verder is het van groot belang een ras te kiezen, dat in korte tijd plukrijp is, want hoe vroeger men komt, des te hoger liggen de prijzen.

B - Prelude

Zeer geschikt wegens grote vroegheid, goede opbrengst en goede kwaliteit. Kan iets dichter geplant worden dan Dubbele Witte z. dr. Voor beschrijving zie blz. 43.

B - Dubbele Witte z. dr.

Wordt geteeld onder platglas en in warenhuizen vanwege de goede opbrengsten en de prima consumptiekwaliteit. Het gewas kan echter wel eens gaan ranken, hetgeen een bezwaar is, omdat het glas dikwijls gelicht moet worden als de bonen nog maar net in bloei staan. Hierdoor kan het gewas gemakkelijk wind- of vorstschade oplopen. Voor beschrijving zie blz. 44.

X - Flits — K.: N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1964. Zeer vroeg ras dat in korte tijd geoogst kan worden. Maakt bovendien niet zo veel gewas.

Hierdoor beproevenswaardig voor teelt onder glas.

De peul lijkt veel op Dubbele Witte z. dr. doch is iets dikker. Kwaliteit goed.

Zaad wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Tolerant voor rolmozaïek.

X - Nr. 42 — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Kw.r.: aangevraagd.

Maakt minder gewas dan Dubbele Witte z. dr. Is bovendien zeer vroeg. Lijkt hierdoor aantrekkelijk voor teelt onder glas. Voor beschrijving zie blz. 46.

Vervroegde buitenteelt (stamslaboon)

Deze teelt is riskant, vooral ook in verband met de kans op nachtvorsten. Er wordt in april gezaaid, direct in de vollegrond of, als men nog vroeger wil zijn, eerst onder glas en daarna buiten uitgeplant. Om nog vroeger te komen wordt ook wel gezaaid in plastic zakken. Hier kunnen de planten langer in blijven dan in kistjes. Wanneer b.v. half april gezaaid wordt, kan met het uitplanten gewacht worden tot half mei. Dan is tevens het nachtvorstgevaar aanzienlijk verminderd.

B - Dubbele Witte z. dr.

Bij uitplanten kan de plantafstand in het algemeen wat kleiner genomen worden dan bij directe zaai in de vollegrond, omdat het gewas zich minder sterk vegetatief ontwikkelt. Voor beschrijving zie blz. 44.

B - Widusa

Ras, dat ook bij lage grondtemperaturen goed kiemt. Kan daarom vroeg ter plaatse worden gezaaid. Is dan naar verhouding vroeger oogstbaar dan bij normale zaai. Voor beschrijving zie blz. 44.

B - Prelude

Is vroeg en kan in korte tijd geoogst worden. Voor beschrijving zie blz. 43.

Normale teelt vollegrond (stamslaboon)

Hiermee wordt bedoeld de hoofdteelt, waarbij bij voorkeur in de eerste helft van mei gezaaid wordt. Bij deze teelt heeft men de minste risico's en de grootste opbrengst.

A - Prelude - K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht. Kw.r.: 1955, in 1958 overgegaan naar N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen. Ontstaan uit een kruising van *Enfant de Mont-Calme* met *Dubbele Witte z. dr.* in 1937.

Aan te bevelen vanwege zijn produktiviteit, vroegheid en goede peul-kwaliteit. Geschikt voor vers gebruik en conserveren.

Matig stevig, sterk vertakt gewas. Peulen aan de top matig gebogen, 11-13 cm lang, rond, normaalgroen, zonder vlies en zonder draad. Zaad langovaal, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor zwarte vaatziekte en topsterfte; matig gevoelig voor rolmozaïek, weinig voor scherpmozaïek, vatbaar voor vlekkenziekte, vetvlekkenziekte en stippelstreep. Zeer gevoelig voor *Botrytis* en *Sclerotinia*.

BOON

A - Widusa — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen. Kw.r.: 1959. In 1955 aan zaadfirma's afgegeven ter vermeerdering en verhandeling. Ontstaan uit een kruising van (Dubbele Witte z. dr. $\times$ U.S. 5 Refugee) met Dubbele Witte z. dr. in 1943.

Kwaliteit goed, geschikt voor vers gebruik en conserveren.

Resistent tegen rolmozaïek. Is iets later oogstbaar dan Dubbele Witte z. dr. Sterk ras.

Fors, tamelijk rechtopgaand gewas. Peulvorm als van Dubbele Witte z. dr., recht of zwak gebogen, iets lichter van kleur, 10-13 cm lang, zonder vlies en zonder draad. Houdt zich bij bewaring iets minder goed dan Dubbele Witte z. dr.

Zaad ovaal met iets afgeplatte uiteinden, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, matig vatbaar voor zwarte vaatziekte, zeer vatbaar voor scherpmozaïek en topsterfte, vatbaar voor vlekkenziekte en roest, vrijwel onvatbaar voor vetvlekkenziekte, matig gevoelig voor stippelstreep.

B - Dubbele Witte z. dr.

Geteeld zowel voor vers gebruik als voor conserveren. Mals blijvend en zeer smakelijk; produktief. De grote gevoeligheid voor rolmozaïek kan echter, vooral in het zuiden van het land tot teleurstelling leiden. Middelmatig hoog, nogal slap gewas, hetgeen voor de machinale pluk bezwaarlijk is.

Peulen zwak gebogen, 10-12 cm lang, breedovaal, glad, normaal-groen van kleur, vast, vlezig.

Zaad ovaal, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Zeer vatbaar voor rolmozaïek, vatbaar voor vlekkenziekte, vrijwel onvatbaar voor vetvlekkenziekte. Zeer gevoelig voor *Phaseolus virus 2*, dat topsterfte kan veroorzaken, in het bijzonder nabij gladiolen; zeer vatbaar voor stippelstreep en roest.

Smaragd - K.: J. Groot, Waarland. Kw.r.: 1958. Overgenomen door N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude. Mutant uit Dubbele Witte z. dr. Komt overeen met Dubbele Witte z. dr., blijft echter iets langer groen en heeft lichtgroengetint zaad.

B - Furore z. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1948. Ontstaan uit een kruising van Dubbele Witte z. dr. met U.S. 5 Refugee.

Resistent tegen rolmozaïek. Peul lichter van kleur dan Dubbele Witte z. dr., smaak goed. Geschikt voor vers gebruik en conserveren. Sterk, fors, grootbladig gewas, sterker vertakt dan Dubbele Witte z. dr., dient daarom wat ruimer gezaaid te worden. Peulen recht tot zwak gebogen, 12-14 cm lang, breedovale doorsnee, zonder vlies en zonder draad.

Zaad ovaal met iets afgeplatte uiteinden, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek. Matig vatbaar voor zwarte vaatziekte, zeer vatbaar voor topsterfte, stippelstreep, vlekkenziekte en roest, vrijwel onvatbaar voor vetvlekkenziekte.

1 = Prelude	4 = Furore z. dr.	7 = Schreibers Imuna o.F.
2 = Dubbele Witte z. dr.	5 = Luca	
3 = Widusa	6 = Processor	

B - Luca z. dr. — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r.: 1957. Ontstaan door selectie in Voorluk z. dr.

Kwaliteit goed, zowel voor vers gebruik als voor conserveren.

Resistent tegen rolmozaïek. Peul type Dubbele Witte z. dr. Matig stevig, fors, grofbladig gewas; dient daarom iets ruimer gezaaid te worden dan Dubbele Witte z. dr.

Naar gelang de weersomstandigheden enigszins wisselvallig in opbrengst.

Peulen zwak gebogen, 10-12 cm lang, normaal groen, zonder vlies en zonder draad.

Zaad ovaal; aan de uiteinden iets afgeplat; 35 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek; matig vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte, stippelstreep en vetvlekkenziekte; nogal vatbaar voor vlekkenziekte.

N - Tiptop — K.: N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes. Kw.r.: 1959. Ontstaan uit een kruising van Fullcrop met Dubbele Witte z. dr.

Resistent tegen rolmozaïek. Goede peulkwaliteit.

Fors, sterk vertakt, grootbladig gewas. Peulen matig gebogen, 10-12 cm lang, licht- tot normaalgroen, vrijwel ronde doorsnee, zonder vlies en zonder draad.

Zaad ovaal tot langovaal; wit; 30 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, zeer vatbaar voor scherpmozaïek, vatbaar voor vlekkenziekte en vetvlekkenziekte.

O - Processor — K.: Ferry Morse, Detroit (Mich.), Ver. Staten van Amerika. Wordt in Nederland ook onder de naam *Sabo* in de handel gebracht.

Resistent tegen rolmozaïek. Stevig, rechtopgaand gewas, daardoor geschikt voor machinale pluk. Gewas ook goed bestand tegen harde wind. Zeer produktief. *Peul in wat rijpere toestand niet vliesloos, smaak matig tot slecht*, daardoor weinig aanbevelenswaardig voor de conservenindustrie.

Iets later oogstbaar dan Dubbele Witte z. dr.

Peul 13-16 cm lang, breedovaal, tamelijk dikvlezig, zonder draad. Zaad langovaal, wit; 27 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, vrijwel resistent tegen stippelstreep en roest. Vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en vetvlekkenziekte, zeer vatbaar voor vlekkenziekte.

X - No. 42 — K.: N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: aangevraagd.

De grote vroegheid en de geringere vatbaarheid voor rolmozaïek maken dit ras beproevenswaardig als vervanger van Dubbele Witte z. dr. Maakt mogelijk iets minder gewas.

De peul lijkt veel op die van Dubbele Witte z. dr., maar is mogelijk iets korter. Kwaliteit goed.

Zaad ovaal, wit; 35 zaden wegen ongeveer 10 gram. Resistent tegen zwarte vaatziekte.

X - Cordon — K.: N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd.

Vrij hoog, opgaand gewas. Hierdoor beproevenswaardig speciaal voor machinale pluk. Vrij laat.

Peulen zwak gebogen, breedovaal, 11-13 cm lang. Zaad langovaal, wit; 30 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Vrijwel ongevoelig voor mozaïekziekte, vatbaar voor vlekkenziekte.

X - Irene — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: aangevraagd. Ontstaan uit een kruising van Wade met Bon Jardinier de Mont-Calme en Dubbele Witte z. dr. in 1952.

Lijkt beproevenswaardig door het opgaand gewas en de aantrekkelijke peulvorm.

Peulen recht, rond, 10-12 cm lang. Zaad langovaal, wit; 36 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig gevoelig voor mozaïekziekte; vatbaar voor vlekkenziekte.

Late teelt vollegrond (stamslaboon)

Hiervoor kiest men algemeen die rassen, welke resistent zijn tegen rolmozaïek.

B - Prelude

Weinig vatbaar voor rolmozaïek. Kan door zijn snellere rijping iets later gezaaid worden dan Widusa en Furore.

Voor beschrijving zie blz. 43.

B - Widusa

Resistent tegen rolmozaïek. Hierdoor geschikt voor late teelt. Vatbaar voor vlekkenziekte. Niet later zaaien dan begin juli.
Voor beschrijving zie blz. 44.

B - Furore z. dr.

Geschikt voor late teelt wegens resistentie tegen rolmozaïek. Bestrijding van vlekkenziekte verdient aanbeveling. Niet later zaaien dan begin juli.
Voor beschrijving zie blz. 44.

B - Processor

Geschikt voor late teelt wegens resistentie tegen rolmozaïek. Bestrijding van vlekkenziekte verdient aanbeveling.
Voor beschrijving zie blz. 43.

B - Schreibers Imuna o.F. — K.: F. Schreiber, Braunschweig, Duitsland. Ontstaan uit een kruising van Conserva met Cornell 22 in 1930.

Kan nog laat gezaaid worden door de zeer geringe vatbaarheid voor scherpmozaïek, topsterfte, vlekkenziekte, stippestreep en roest. In verband met de afzet verdient bij dit ras late zaai zelfs de voorkeur. Consumptiekwaliteit matig.

Rechtopgaand, stevig, sterk gewas.

Peulen recht of zwak gebogen, 13-15 cm lang, rond, oppervlak enigszins ruw, lichtgroen, vlezig, in jonge toestand vliesloos, later matig vliezig; *dient daarom op tijd geplukt te worden.*

Zaad tamelijk groot, zwak niervormig, wit; 24 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek; resistent tegen zwarte vaatziekte, matig vatbaar voor vetvlekkenziekte.

X - Flits

Kan nog laat gezaaid worden wegens de snelle rijping. Voor beschrijving zie blz. 42.

X - No. 42

Vanwege de snelle rijping is laat zaaien nog mogelijk en verdient zelfs voorkeur in verband met de gevoeligheid voor rolmozaïek. Voor beschrijving zie blz. 43.

STOKSLABOON

Naar de dikte van de peulen te verdelen in dubbele en enkele stokslabonen.

Dubbele stokslaboon

A - Aromata z. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r. 1953. Ontstaan uit een kruising van Mombacher Spek m. dr. met Vroege Juli z. dr.

Consumptiekwaliteit van het verse produkt zeer goed. De specifieke smaak blijkt bij conservering in blik verloren te gaan.

Rijkdragend. Vanwege de onvatbaarheid voor rolmozaïek ook zeer geschikt voor late teelt (zaai 2e helft juni-begin juli).

Peul ongeveer recht, 12-14 cm lang, rond, lichtgroen, dikvlezig, mals, draagt in trossen van 4-6 peulen. Tamelijk vroeg, doorgaans spoedig afgedragen.

Zaad ovaal met breed afgeknotte uiteinden, wit; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek. **Vatbaar** voor zwarte vaatziekte en topsterfte, zeer vatbaar voor vlekkenziekte en roest. **Vrijwel resistent** tegen stippelstreep.

B - Stringless Blue Lake White Seeded

Er bestaan van dit ras een aantal selecties, die enige verschillen vertonen in vroegheid, peullengte en -kromming, enz. Deze worden onder diverse namen verhandeld o.a. Amarant, Amathist, Promo, Effecta, Allround, Capt. Carlsen.

Peulen recht tot zwak gebogen, 15-20 cm lang, rond, normaalgroen. Dient op tijd geplukt te worden, daar de peulen anders iets vliezig kunnen worden. Kwaliteit goed. Midentijds.

Zaad lang, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, nogal vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

B - Nestor — K.: G. L. Canjels, Blerick, Kw.r.: 1956. In 1963 overgedragen aan N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen. Ontstaan uit een kruising van Mombacher Spek m. dr. met Non Plus Ultra z. dr. in 1944.

Ras met een goede peulkwaliteit. **Resistent** tegen rolmozaïek; hierdoor ook geschikt voor late zaai.

Peulen komen het meest overeen met Aromata; zijn wat langer (15-18 cm), breder en op dwarsdoorsnede breedovaal; zonder vlies en zonder draad, normaalgroen. Midentijds.

Zaden ovaal, wit; 24 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, matig vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte, vlekkenziekte en stippelstreep.

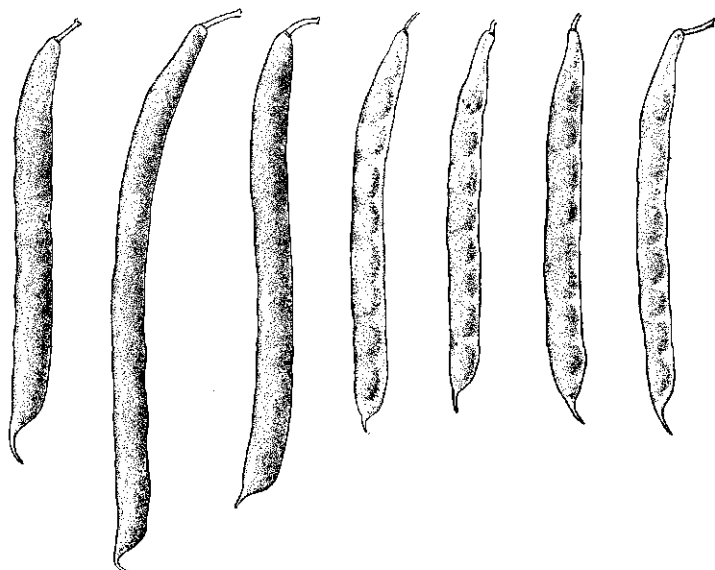
B - Roem van Zwaag — K.: J. de Jong, Zwaag. Wordt verhandeld door Enkhuizer Zaadhandel te Enkhuizen. Mutant uit Dubbele Witte z. dr.

Onderscheidt zich van stamslaboon Dubbele Witte z. dr. door hogere groeiwijze. Uitsluitend aan te bevelen voor kasteelt wegens grote vatbaarheid voor rolmozaïek.

Wordt in de kas ongeveer 2 m hoog, althans indien ter plaatse wordt gelegd. Draagt vanaf de grond en is zeer produktief. Kwaliteit en vorm van de peul niet van stamslaboon Dubbele Witte z. dr. te onderscheiden. **Zaad** ook gelijk.

Enkele stokslaboon

De hieronder genoemde rassen zijn minder produktief dan de dubbele stokslabonen. Zij vergen meer plukwerk dan de dubbele en hoewel de kwaliteit hoger gewaardeerd wordt is de teelt minder lonend. Worden hoofdzakelijk door particulieren geteeld.

- 1 = Aromata z. dr.
 2 = Stringless Blue Lake White Seeded
 3 = Nestor
 4 = Metro

- 5 = Non Plus Ultra z. dr.
 6 = Mechelse Markt z. dr.
 7 = Progress z. dr.

B - Metro — K.: N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht, Kw.r.: 1960. Ontstaan uit een kruising van Aromata met Trosjes z. dr.

Aanbevelenswaardig wegens resistentie tegen rolmozaïek. Komt in veel opzichten overeen met Mechelse Markt, heeft echter langere peulen. Zaad wit; 35 zaden wegen 10 gram. Resistent tegen rolmozaïek; vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, vlekkenziekte en stippelstreep.

B - Non Plus Ultra z. dr. (Excelsior z. dr., Franse Trosprinces z. dr., Pareltros z. dr., Preferent z. dr.) — Omstreeks 1925 uit Frankrijk geïmporteerd door de N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht.

Tamelijk vroeg plukbaar, draagt lang door. Peulen ongeveer recht, 11-13 cm lang, tussen de zaden sterk ingesnoerd, lichtgroen; 6-8 peulen per tros. Zaad wit; 40 zaden wegen 10 gram. Vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, vlekkenziekte en stippelstreep.

B - Mechelse Markt z. dr. — Geïnt.: N.V. Supergran, Haarlem-Overveen.

Vormt de eerste peulen vlak bij de grond. Vluggers afgedragen dan Non Plus Ultra z. dr.; is ook wat vroeger. Eveneens geschikt voor late

BOON

zaai. Peul lijkt veel op die van Non Plus Ultra z. dr.; is echter wat breder.

Zaad wit; 40 zaden wegen 10 gram.

Vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, vlekkenziekte en stippelstreep.

O - Progress z. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1951. Ontstaan uit een kruising van Vroege Juli z. dr. met Non Plus Ultra z. dr.

Kan ook voor late teelt gebruikt worden. Tamelijk laat plukbaar.

Peulen recht of zwak teruggebogen, 11-13 cm lang, tussen de zaden ingesnoerd, normaalgroen; draagt in trossen van 8-10 stuks.

Zaad wit; 45-50 zaden wegen 10 gram.

Vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, vlekkenziekte en stippelstreep.

SPEKBOON

De spekboon is een grove stokslaboon, die, wegens betrekkelijk grote afmetingen van zijn scheden, tevens als snijboon gebruikt kan worden. Hij is over het algemeen produktiever dan de gewone slabonen terwijl zijn smaak uitstekend is. Rassen met peulen zonder draad zijn ook zeer geschikt voor industriële verwerking.

A - Hilds Neckarkönigin — K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, Duitsland. Kw.r.: 1959. Gernachtigde: J. J. Meddens, N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Ontstaan door kruising van Phenomeen met een Pools landras z. dr. in 1948.

Wegens draadloosheid en goede peulkwaliteit ook bijzonder geschikt voor de conservenindustrie. Wordt niet vlug hol en blijft lang mals.

Peul weinig gebogen, 22-26 cm lang, breedovaal, dikvlezig, normaalgroen, vrijwel zonder vlies.

Zaad langwerpig, wit; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek; tolerant voor scherpmozaïek, vatbaar voor vlekkenziekte; resistent tegen vetvlekkenziekte; weinig vatbaar voor stippelstreep en Sclerotinia.

B - Terra's Auenstolz o.F. — K.: Terra, Herford (Westf.), Duitsland.

Wegens draadloosheid en vrij goede peulkwaliteit ook geschikt voor de conservenindustrie.

Peul iets gebogen, 20-26 cm lang, breedovaal tot rond, dikvlezig, licht tot normaal groen, zwakvlezig.

Zaad langovaal, wit; 20 zaden wegen ongeveer 10 gram.

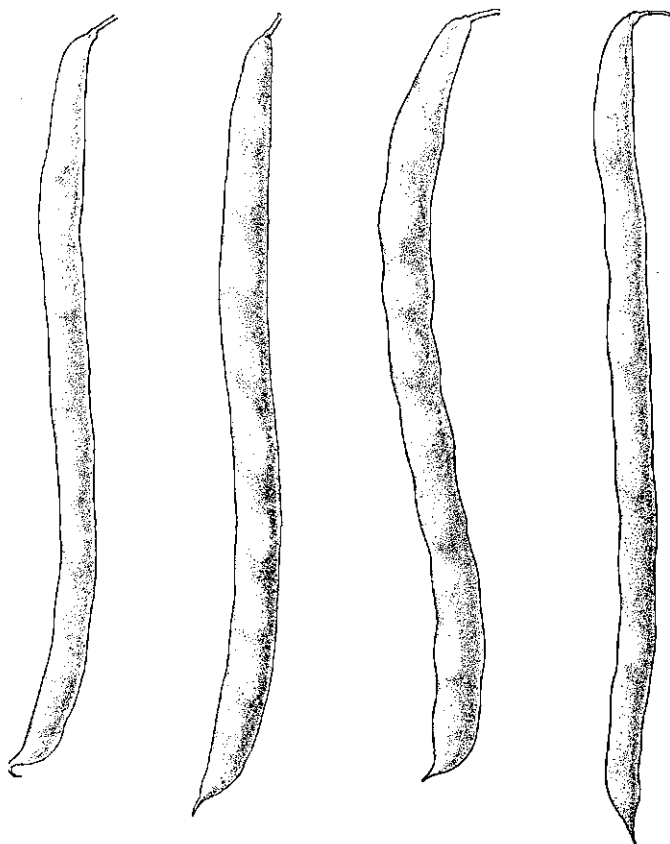
Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte, scherpmozaïek en vlekkenziekte.

O - Phenomeen m. dr.

Produktief ras van goede kwaliteit, doch met draad. Vrij laat.

Peul recht, nabij de top zwak gebogen, 23-26 cm lang, ovaal, dikvlezig, normaalgroen, tamelijk lang mals blijvend.

Zaad niervormig, middelmatig breed, wit; 20 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Hilds
Neckarkönigin

Terra's
Auenstolz o.F.

Phenomeen
m. dr.

Animo m. dr.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek. Vatbaar voor topsterfte, roest en vlekkenziekte.

O - Animo m. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1950. Ontstaan uit een kruising van Mombacher Spek m. dr. met Phenomeen m. dr.

Blijft vrij lang mals en wordt niet vlug hol; met draad. Produktief. Middentijds.

Begint zeer laag te dragen, zeer lange trossen van 6-8 peulen. Peul is een lang Mombacher Spek-type, recht, 24-27 cm lang, rond, dikvlezig, normaal- tot donkergroen.

Zaad tamelijk smal, niervormig, wit; 18 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte, roest en vlekkenziekte.

BOON

X - Fröhkönigin — K.: Karl Hild, Marbach am Neckar (D.).
Kw.r.: aangevraagd door de gemachtigde J. J. Meddens, N.V. Nun-
hem's Zaden, Haalen (L.).

Door zijn draadloosheid beproevenswaardig voor de conserven-
industrie. Over de kwaliteit is echter nog onvoldoende bekend. Is
zeer vroeg.

De peul lijkt veel op die van Hilds Neckarkönigin.

Het ras draagt de peulen erg laag.

Zaad wit; breed, zwak niervormig. 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek; weinig vatbaar voor scherpmozaïek.

SNIJBOON

In ons land worden uitsluitend witzadige rassen met groene peulen
geteeld. De algemeen geteelde rassen zijn vaak niet vrij van vlies of
perkament als bij droog, zonnig weer niet op tijd wordt geplukt.

STOKSNIJBOON

RASSENKEUZETABEL

Teeltwijze	Zaaitijd	Aanbevolen rassen
kasteelt	vroeg: 15 maart- 1 april laat: juni-juli	B - Vroege Veense m. dr. (blz. 52) B - Ezetha's Superba (blz. 53) B - Romore (blz. 53)
vervroegde buitenteelt	april	B - Ezetha's Superba (blz. 53) B - Romore (blz. 54)
normale buitenteelt	mei	A - Precosa (blz. 54) A - Helda z. dr. (blz. 55) B - Combine (blz. 55) B - Romore (blz. 55) B - Ezetha's Superba (blz. 55) X - Ezetha's Superia (blz. 55)

Kasteelt

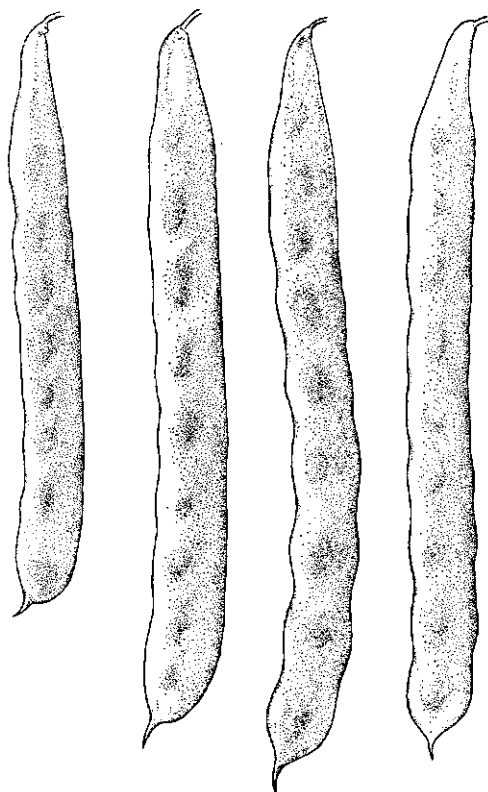
B - Vroege Veense m. dr.

Zeer geschikt voor kasteelt door de minder welige groei, grote vroeg-
heid en doordat de planten vanaf de grond beginnen te dragen.
Behalve in de Venen, buiten niet te telen door de zeer grote vat-
baarheid voor rolmozaïek.

Laag, tamelijk vertakt gewas.

Peulen matig lang, tamelijk donkergroen.

22 zaden wegen ongeveer 10 gram.

1

2

3

4

1 = Vroege Veense m. dr. 2 = Ezetha's Superba 3 = Romore
4 = Infra

B - Ezetha's Superba

Voor beschrijving zie blz. 55.

B - Romore

Begint laag te dragen.

Voor beschrijving zie blz. 55.

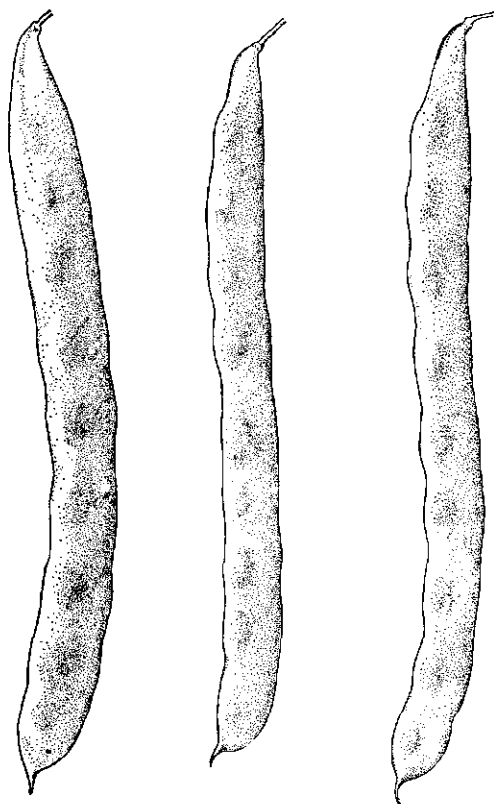
Vervroegde buitenteelt (stoksnijboon)

Zaai in perspotten, stenen potten, kistjes, plastic zakken of iets dergelijks onder glas. Uitplanten in de vollegrond.

B - Ezetha's Superba

Voor beschrijving zie blz. 55.

BOON

Supra

Precosa

Helda z. dr.

B - Romore

Voor beschrijving zie blz. 55.

Normale buitenteelt (stoksnijsboon)

A - Precosa — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1959. Ontstaan door kruising van Haubners Record met Clazina.

Dit ras is zonder draad, daardoor bijzonder aantrekkelijk voor de conservenindustrie. Vroeg en produktief. Begint laag te dragen. Peul recht, 22-25 cm lang, normaal groen. 16 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, tolerant voor scherpmozaïek, vatbaar voor stippestreep.

A - Helda z. dr. — K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, Duitsland. Kw.r.: 1959. Gemachtigde J. J. Meddens, N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Ontstaan uit een kruising van Slagzwaard m. dr. met Hilds Neuzucht 394.

Evenals Precosa zonder draad en daardoor eveneens aantrekkelijk voor de conservenindustrie. Is minder vroeg dan Precosa.

Fors gewas. Peul recht tot zwak gebogen, 22-26 cm lang, licht tot normaal groen. Middentijds. 20 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherp-mozaïek en stippelstreep.

B - Combine — Samengesteld uit twee rassen *Infra* en *Supra*.

K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1950. Ontstaan uit een kruising van Ras Verschoor met Mombacher Spek m. dr.

Beide typen worden ook afzonderlijk verhandeld.

Goede peulkwaliteit, doch met draad.

Peul recht tot zwak gebogen, 22-26 cm lang, 20-24 mm breed, mals, met draad.

Supra heeft iets langere peulen, die ook breder zijn dan die van Infra en is iets vroeger. Bovendien draagt Supra de meeste peulen vrij hoog, terwijl Infra de hoofdproduktie vrij laag draagt en reeds vanaf de grond peulen vormt. De peulen van Supra zijn iets malser en lichter van kleur, de zaden iets platter en breder dan van Infra; 17 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Vrij laat.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte, stippelstreep, vlekkenziekte en roest.

B - Romore — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1956.

Ontstaan door selectie uit Eersteling.

Vroeg en zeer produktief. Goede peulkwaliteit, doch met draad.

Gelijkmatig ontwikkeld, tamelijk dicht gewas. Begint zeer laag te dragen.

Peul recht tot zwak gebogen, 22-25 cm lang, 22-24 mm breed; met draad. 15 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, vatbaar voor stippelstreep.

B - Ezetha's Superba — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Kw.r.: 1955. Ontstaan door selectie uit Eersteling of Allervroegste.

Vroeg en produktief. Goede peulkwaliteit, doch met draad. Gelijkmatic ontwikkeld gewas met grote, normaalgroene bladeren.

Peul recht tot zwak gebogen, licht tot normaal groen, 21-23 cm lang, 23-25 mm breed; met draad. Gewaardeerd type.

17 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek, onvatbaar voor zwarte vaatziekte, vatbaar voor stippelstreep.

X - Ezetha's Superia (voorheen Nr. 156) — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd. Ontstaan uit een kruising van Ezetha's Superba met een eigen geniteur in 1952.

Dit ras heeft de aandacht getrokken door zijn draadloosheid, mooie

BOON

peulvorm en produktiviteit. Lijkt hierdoor ook voor de conserven-industrie bijzonder aantrekkelijk.

Peul recht of zwak gebogen, vrijwel overeenkomend met Ezetha's Superba. Vroeg. Zaad wit; 20 zaden wegen 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek; vatbaar voor zwarte vaatziekte.

STAMSNIJBOON

B - Eerste Pluk m. dr. (Vroege Juni m. dr., Juniboon m. dr.). Selectie uit Noordster m. dr.

Rijkdragend en zeer vroeg. Door zijn vroegheid en gedrongen groeiwijze geschikt voor vroege teelt onder glas. Teelt in vollegrond risikant door de grote vatbaarheid voor rolmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

Peulen iets gebogen, 16-18 cm lang, matig breed; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

B - Noordster m. dr.

Wegens iets hogere groei iets minder geschikt voor glasteelt dan Eerste Pluk m. dr.

Peulen meestal vrij recht, 17-19 cm lang, matig breed.

Vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, topsterfte, vlekkenziekte en stippelstreep.

Van dit ras zijn veel selecties in de handel met bredere peulen; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

N - Gronal — K.: N.V. Nederlandse Elitezaad Maatschappij, Hillegom. Kw.r.: 1959, N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Ontstaan door kruising van Groninger Weekschil m. dr. met Allervroegste m. dr. in 1949.

Slap gewas met lange zijstengels. Tamelijk vroeg. Peul 22-24 cm lang, 20-22 mm breed, met draad; 20 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rol- en scherpmozaïek, vatbaar voor stippelstreep en vlekkenziekte.

N - Dageraad — K.: R. Kooiman, Andijk-Oost. Kw.r.: 1956. Ontstaan door selectie uit Noordster m. dr.

Beproevenwaardig vanwege de draadloosheid. Gewas tamelijk fijn, daardoor ook onder glas te telen. Is later dan Eerste Pluk.

Peulen recht, 12-15 cm lang, tamelijk smal (15-18 mm), normaal groen.

25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, topsterfte, vlekkenziekte en stippelstreep.

N - Aubade — K.: „West-Friesland”, Wijdenes. Kw.r.: 1959, N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Ontstaan door kruising van Noordster m. dr. met Brede z. dr. in 1945.

Te beproeven wegens draadloosheid.

Peulen recht of zwak gebogen, 15-18 cm lang en 18-22 mm breed.

20 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Zeer vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep; vatbaar voor vlekkenziekte en vetvlekkenziekte.

PRONKBOON

De pronkboon is grover dan de stoksla- en stoksnijboon, maar hij is sterker tegen de meeste ziekten en beter bestand tegen ruwe weersomstandigheden. Daarom wordt hij vandoord vaak als windkering om snijbonen, augurken, tabak, enz. gebruikt.

De roodbloeiende en de bontbloeiende rassen worden geteeld voor export van de zaden naar Engeland.

De pronkbonden zijn onvatbaar voor virusziekten en hebben doorgaans ook weinig van schimmelziekten te lijden. Indien onvoldoende vruchtwisseling wordt toegepast, komt soms verwelkingsziekte (*Fusarium*) voor. Verder zijn vooral de roodbloeiende rassen nogal vatbaar voor vetvlekkenziekte, evenals sommige witbloeiende selecties.

A - Smalle Snijpronker — K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht; in 1927 geïntroduceerd onder de naam *Erecta*.

Uitstekend bruikbaar als snijboon, mits op tijd wordt geplukt.

Voor vers gebruik en conserven.

Normaal gewas, witbloeiend.

Peulen recht of zwak gebogen, 25-29 cm lang, smal, groen, vlezig. Zaad vrij groot, tamelijk smal, wit; 10 zaden wegen ongeveer 10 gram. Van dit ras zijn selecties in de handel onder de namen: Emergo, Erecta en Selecta.

De selecties van onderstaande selectiebedrijven werden in de praktijkproeven 1961 waard geacht aanbevolen te worden:

N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
 Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen
 N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
 N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes
 N.V. C. W. Pannevis, Delft (Floret en Selecta)
 Fa. P. Pik, Hoorn
 N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht (Emergo A en B)
 N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
 N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
 J. R. Vos, Groningen
 Vreeken's Zaden, Dordrecht
 Fa. F. de Vries & Zn., Alphen aan de Rijn
 G. J. Wouda, Oranjewoud
 N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen
 N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg en
 N.V. Jan A. Zwaan, Leidschendam
 N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

Smalle
Snijpronker

Excelsior

BOON-BROCCOLI-CHINESE KOOL

B - Excelsior — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Kw.r.: 1958. Ontstaan door selectie uit Witbloeiende Reuzen.

Normaal gewas, witbloeiend.

Peul recht of zwak gebogen, zeer lang (35-40 cm), smal, glanzend groen met tamelijk effen oppervlak. Matig produktief. Zaad vrij groot, tamelijk breed, wit; 10 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Goedgekeurd in de praktijkproeven 1961.

N - Désirée — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Kw.r.: 1961.

Te beproeven wegens draadloosheid.

Peulen zwak gebogen, iets korter en breder dan de meeste selecties van smalle snijpronker. Witzadig; 10 zaden wegen ongeveer 10 gram.

BROCCOLI

(*Brassica oleracea* L. var. *cymosa* Duch.)

Broccoli is een koolgewas dat enigszins op bloemkool lijkt. De planten vormen een losse krop die bestaat uit groene bloemknoppen en vlezig bloemstengels. Ook ontstaan kropjes in de oksels van de bladeren. In Amerika maakt dit gewas veel opgang onder de naam „Green sprouting broccoli”.

De geoogste spruiten zijn smakelijk en hebben een hoge voedingswaarde. De slechte houdbaarheid is een groot bezwaar; reeds een dag na de oogst is het produkt geel en onooglijk. Hierdoor is het alleen geschikt voor diepvriezen en voor particulieren.

Dit gewas moet men niet verwarren met winterbloemkool (blz. 37) die vroeger ook wel broccoli werd genoemd. Voor Nederland komt vermoedelijk in de eerste plaats de vroege herfstteelt in aanmerking. Hiervoor wordt in mei gezaaid en eind juni of begin juli uitgeplant. Men oogst dan in september en oktober; de opbrengst kan 8.000 tot 10.000 kg per ha bedragen.

In I.V.T.-proeven zijn goede resultaten verkregen met het ras Sprouting Early K & V van Ferry Morse, Detroit, Ver. Staten van Amerika.

De teelt van broccoli is uitvoerig beschreven in „Groene Broccoli” door ir. M. Nieuwhof. Meded. Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen nr. 172 (1961), f 0,45.

CHINESE KOOL

(*Brassica cernua* (Thbg) Forb. & Hemsl.)

De vraag naar deze groente is gering waardoor de teelt van zeer beperkte omvang is.

Chinese kool is geschikt voor nateelt en wordt dan in juli ter plaatse gezaaid. Bij zaaien vóór 1 juli schieten de meeste planten voordat een kool gevormd is. Chinese kool is erg vatbaar voor knolvoet.

A - Cantonner Witkrop (Granaat, Torpedo)

Blad donkergroen, krop lang en smal

CONSUMPTIERAAP

(*Brassica campestris* L. var. *rapa* (L.) Hartm.)

Consumptierapen worden in Nederland weinig geteeld. Van de zijde van de verwerkende industrie bestaat soms enige vraag naar ronde witte rassen.

Men onderscheidt meirapen, die begin maart (of later) gezaaid worden en dan omstreeks eind mei (of later) kunnen worden geoogst en herfst-rapen, die omstreeks 10 augustus worden gezaaid en omstreeks 11 oktober worden gerooid.

PLATTE RASSEN

A - Italiaanse Roodkop

De vroegste van alle meirapen. Heelbladig. Loof bij de meeste selecties kort of tamelijk kort. Knol plat, weinig of niet hoekig, wit met paarse kop.

B - Italiaanse Witte

Niet zo vroeg als Italiaanse Roodkop. Heelbladig. Vrij veel loof. Knol plat, weinig hoekig, wit.

B - Platte Witte Mei

Middelmatig vroeg, soms zelfs laat. Loof ingesneden, middelmatig fors. Knol plat, nogal hoekig, wit met in de regel groene kop.

RONDE RASSEN

B - Sneeuwbal (Zesweekse, White Egg)

Middelvroeg ras. Bij in 1963 door het Proefstation voor de Groente-teelt in de Vollegrond te Alkmaar genomen proeven leken de selecties van dit ras het geschiktst voor industriële verwerking.

Vrij veel, ingesneden loof. Knol vrijwel bolrond, iets spits toelopend, zuiver wit.

DOPERWT

(*Pisum sativum* L.)

Doperwten worden geteeld voor vers gebruik en voor conserveren. De oogstzekerheid wordt door verschillende factoren bepaald, waarvan resistentie tegen topvergeling, Amerikaanse vaatziekte en nachtvorst zeer belangrijk zijn.

De rassen verschillen in gevoeligheid voor nachtvorst; over het algemeen zijn de vroege rassen het meest gevoelig. Een deel der rassen bezit resistentie tegen topvergeling en/of Amerikaanse vaatziekte.

Topvergeling. Het eerste symptoom van deze vooral in de westelijke kleigebieden optredende ziekte is een gele verkleuring van de top bij verspreid in het veld staande planten.

De zieke planten blijven sterk in groei achter, in de loop van het seizoen neemt het aantal zieke planten toe en hierdoor kan de opbrengst sterk verminderd worden. Deze ziekte moet worden toegeschreven aan een virus, dat wordt overgebracht door bladluizen van lucerne op erwten en tuinbonen.

DOPERWT

Amerikaanse Vaatziekte (*Fusarium oxysporum forma pisi ras 1*). Aangetaste planten verwelken en vallen uiteen. De bladeren rollen op, verkleuren grijs en verdorren, te beginnen onder aan de stengels. Meestal ontstaan roodbruine verkleuringen in de stengels. Het gewas sterft vroeg af (juni).

De veroorzaker van de ziekte leeft in de grond, speciaal in kleigebieden. Uitbreiding van de Amerikaanse vaatziekte vindt gemakkelijk plaats doordat stro van zieke planten of besmette grond op andere percelen wordt overgebracht. Op besmette grond dienen resistente rassen te worden geteeld.

Voetziekten. Bij ongunstige groeiomstandigheden zoals natte grond, nachtvorst, stuivende zandgrond kunnen voetziekten ontstaan veroorzaakt door *Fusarium*, *Botrytis cinerea* of andere schimmels. Hierbij treedt dikwijls rotting van stengelvoet en wortels op en zijn inwendige roodachtige verkleuringen algemeen.

St. Jansziekte. Voornamelijk in het zuidwestelijk zeekleigebied komt plaatselijk het erwtenzystenaaltje voor (St. Jansziekte). De ziekte is te herkennen aan een slecht ontwikkeld wortelgestel, waarop witte en bruine puntjes (cysten) voorkomen. Verschillen in vatbaarheid van de rassen zijn niet bekend. Ter bestrijding dient een ruime vruchtwisseling te worden toegepast.

Vroege Verbruining. De laatste jaren is op een aantal percelen het voorkomen van vroege verbruining geconstateerd. Dit is een virusziekte, waarbij de planten in hoofdzaak vanuit de grond worden aangetast en waarvan de planten ernstige gevolgen kunnen ondervinden. De rassen verschillen in gevoeligheid.

Behandeling van het zaaizaad met T.M.T.D.- of Chinon-bevattende middelen is bij kreukerwtenrassen beslist noodzakelijk en is ook aan te raden voor rondzadige rassen.

Bladrandkever, thrips, knopmade en erwtenpeulboorder (wormstekigheid) kunnen met goed resultaat bestreden worden (zie o.a. Bericht no. 1583 van de Plantenziektenkundige Dienst).

Daar de rassenkeuze samenhangt met teeltwijze en bestemming van het produkt, is bij de hierna volgende rasbeschrijvingen een onderverdeling gemaakt in: teelt voor conserven (zie hieronder) en teelt voor vers gebruik, zie blz. 68.

TEELT VOOR CONSERVEN

De conservenindustrie verwerkt uitsluitend volvelds geteelde doperwten.

Het streven is er op gericht om produktieve, oogstzekere rassen van prima consumptiekwiteit te telen en te verwerken. Bovendien wenst men rassen met uiteenlopende rijpingstijd om een noodzakelijke oogstspreading te verkrijgen.

Voor de vriesconservering worden in hoofdzaak kreukerwtenrassen met niet te grove, donkergroene, zachte, sappige erwten verlangd.

Bij de blikconserverenindustrie valt een uitgesproken voorkeur minder waar te nemen. Zowel rondzadige als gekreuktzadige rassen bieden mogelijkheden. Ook wat grofheid en kleur van het zaad in dopstadium betreft lopen de eisen uiteen. Een en ander hangt samen met de afzetpositie in binnen- en buitenland. De laatste jaren wordt vooral de nadruk gelegd op fijne doperwten van lichtgroene kleur.

OVERZICHT RASEIGENSCHAPPEN*

In onderstaand overzicht betekent een hoog cijfer een gunstige waardering voor de betreffende eigenschap. Bovendien zijn lang stro, grote vroegheid van begin bloei, en vroege rijping door een hoog cijfer aangegeven. Een hoog cijfer voor neiging tot doorbloeien betekent weinig doorbloei.

	Rondzadige rassen							Gekreuktzadige rassen							
	Aurora	Gloire de Quimper	Alaska	Onyx	Supcover	Roi des Pins vert	Espoir de Gemboux	Cobri	Kelvedon Wonder	Double One	Elf	Kelva	Wyola	Vitalis	Esmeralda
Lengte van stro	4	4	9	4	7	6 ⁵	7	7	6	6	7	4 ⁵	8	6 ⁵	6 ⁵
Stevigheid	7	7	4	7	7 ⁵	6	6 ⁵	6 ⁵	6	6 ⁵	6 ⁵	6	5	7	7
Uitstoeling	1	1	1	1	4	3	4 ⁵	4	1	4	3	2	2	2	2
Vroegheid van begin bloei	9	9	9	9	7	7	5 ⁵	5 ⁵	8	8	7 ⁵	8	6	6	6
Neiging tot doorbloeien	9	9	5 ⁵	7	5 ⁵	6 ⁵	7	8	8	8	8	8 ⁵	8	8	8
Vroegrijpheid	9 ⁵	9 ⁵	9	9	6	6	4	5	7 ⁵	7	7	8 ⁵	5	5	5
Resistentie tegen topvergeling	4	4	4	4	8	6	5	9	9	5	8	9	9	8	6
Resistentie tegen Am. vaatz.	10	1	10	10	10	1	1	10	1	1	10	10	10	10	10
Resistentie tegen vroege verbruining	5	5	6	3	4 ⁵	5	5 ⁵	7	5	5	4	5	7	7	5
Conservenkwaliteit	8	8 ⁵	8 ⁵	8	7 ⁵	7 ⁵	8	7 ⁵	8 ¹	8 ¹	7 ⁵	8 ¹	7 ⁵	7 ⁵	7 ⁵
Fijnheid van de doperwt	7 ⁵	8	8 ⁵	8	8	8 ⁵	8 ⁵	8	4	5 ⁵	7	5	5 ⁵	5 ⁵	7
Productiviteit	7	6 ⁵	5	6 ⁵	7	7	6 ⁵	7 ⁵	8 ⁵	8	8	8	8	8 ⁵	8

1) Voor diepvriesconserven.

* Voor de samenstelling van dit overzicht is o.a. gebruik gemaakt van gegevens ter beschikking gesteld door het Proefstation voor Akker- en Weidebouw en het Instituut voor Plantenziektenkundig Onderzoek te Wageningen.

ZAAIZAADHOEVEELHEDENTABEL

	Gemiddelde grond kg/ha	Stro-arme grond kg/ha	Stro-rijke grond kg/ha	Gebaseerd op 1000-korrel- gew.** van
Aurora	260	290*	230	230
Gloire de Quimper	250	275*	225	220
Alaska	205	225	180	180
Onyx	235	260	210	190
Supcovert	165	190	140	190
Roi des Fins vert	140	160	120	160
Espoir de Gembloux	120	130	110	170
Cobri	165	190	140	190
Kelvedon Wonder	280	315	250	220
Double One	200	230	170	200
Elf	230	260	200	200
Kelva	280	315*	250	220
Wyola	190	205	175	220
Vitalis	230	255	215	230
Esmeralda	160	175	145	160

* niet aanbevelenswaardig voor stro-arme grond.

** het 1000-korrelgewicht kan soms vrij sterk variëren.

Van deze Rassenlijst voor Groentegewassen verschijnt volgend jaar weer een nieuwe druk.

De Rassenlijst voor Fruitgewassen verschijnt om de 2 à 3 jaar.

U kunt u op een of beide rassenlijst(en) abonneren! Een briefkaart aan het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen is voldoende.

RASSENKEUZETABEL

De hieronder opgenomen rassen zijn ingedeeld naar de vorm van het droge zaad (rond of gekreukt) en naar de tijd van rijping (zeer vroeg, vroeg, hoofdseizoen, laat).

Teeltwijze	Aanbevolen rassen	Zaadkleur	
		in dopstadium	droog
Rondzadige erwten			
vroeg	B - Aurora (blz. 63)	lichtgroen	groen
	B - Gloire de Quimper (blz. 63)	lichtgroen	groen
	B - Onyx (blz. 64)	lichtgroen	groen
	O - Alaska (blz. 64)	lichtgroen	groen
hoofdseizoen	B - Supcovert (blz. 64)	lichtgroen	groen
	B - Roi des Fins vert. (blz. 65)	lichtgroen	groen
laat	B - Cobri (blz. 65)	lichtgroen	groen
	O - Espoir de Gembloux (blz. 65)	lichtgroen	groen
Gekreuktzadige erwten			
vroeg	B - Kelvedon Wonder (blz. 66)	donkergroen	groen
	B - Double One (blz. 66)	donkergroen	groen
	B - Elf (blz. 67)	lichtgroen	groen
	B - Kelva (blz. 67)	donkergroen	groen
hoofdseizoen en laat	B - Wyola (blz. 67)	donkergroen	groen
	N - Vitalis (blz. 67)	donkergroen	groen
	N - Esmeralda (blz. 68)	lichtgroen	groen
	X - Merida (blz. 68)	lichtgroen	groen

RONDE ERWTEN

Ronde conservenerwten, vroeg

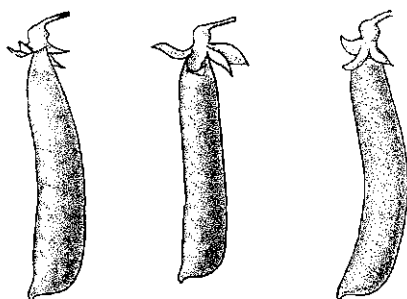
B - Aurora — K.: N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Ontstaan uit een kruising Venlose Lage met Alaska.

Verdient vooral aanbeveling op gronden die veel stro leveren. Zeer vroeg, gewas kort en stevig. Bloeit ook onder ongunstige omstandigheden gelijkmatig af. De consumptiekwiteit is goed, de sortering echter iets grover dan van Alaska. Veelal éénpeulig, peulen klein, recht, met 6-7 matig grote lichtgroene erwten.

Matig gevoelig voor nachtvorst. Zeer vatbaar voor topvergeling. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte. Matig vatbaar voor vroege verbruining.

B - Gloire de Quimper — K.: Tézier, Valence-sur-Rhône, Frankrijk; ontstaan uit een kruising van Express Alaska met Chemin Long.

Komt vrijwel overeen met Aurora, verschilt van dit ras door de vatbaarheid voor Amerikaanse vaatziekte. Is ook wat gevoelig voor Botrytisrot aan stengel en peul. Mogelijk iets minder produktief dan Aurora. Matig vatbaar voor vroege verbruining.

Aurora

Alaska

Onyx

B - Onyx — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1960. Ontstaan uit een kruising van Sweet Alaska met een eigen geniteur

Is vroeg en geeft een goede opbrengst. Het stro is kort en stevig; eist vruchtbare grond en een vrij dichte stand. Vertoont in sommige jaren vrij sterke neiging tot doorbloei. Kwaliteit goed.

Vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte. Gevoelig voor Botrytis.

O - Alaska

Hoewel het gewas lang, slap en ijl is, wordt dit ras nog geteeld om zijn vroegheid, goede consumptiekwaliteit en fijne sortering. Dient op goede grond geteeld te worden om voldoende produktief te zijn.

De in de handel voorkomende selecties variëren enigszins in groeihogte. Overwegend éénpeulig, peulen klein, 6-7 cm lang met 6-7 kleine, lichtgroene erwten. Het rijpe zaad is klein, rond, lichtgroen en glad, behoudens een kleine deuk.

Matig gevoelig voor nachtvorst en vatbaar voor topvergeling. De meeste selecties zijn resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

Alaska 14 - Brotherton, Ellensburg, Washington, Ver. Staten van Amerika.

Een Alaskaselectie die wat sortering betreft gelijk is aan of iets fijner dan de gewone Alaska. Consumptiekwaliteit als van Alaska. Deze selectie wordt ook in de handel gebracht als Alaska.

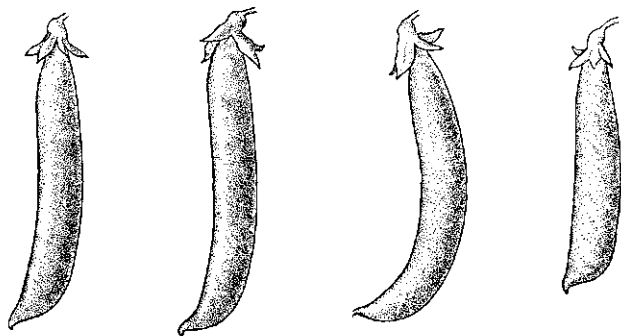
Ronde conservenerwten, hoofdseizoen

B - Supcovert — K.: André Blondeau, Bersée, Nord, Frankrijk. Kw.r.: 1957; gemachtigde J. J. Meddens, N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Ontstaan uit een kruising van Chemin Long met Roi des Fins vert.

Fijn en stevig stro. Kwaliteit vrijwel gelijk aan die van Roi des Fins vert; tegelijk of iets later oogstrijp; sortering iets minder fijn. In het dopstadium is het zaad lichtgroen, het rijpe zaad is rond en groen. Vaak iets minder produktief dan Roi des Fins vert.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, weinig vatbaar voor topvergeling en weinig gevoelig voor nachtvorst. Vatbaar voor vroege verbruining.

Wordt veel geteeld.

Supcovert

Roi des Fins vert

Espoir de Gembloux

Cobri

B - Roi des Fins vert — K.: Tézier, Valence sur Rhône, Frankrijk. Ontstaan uit een kruising van Serpette nain C.P.U. met Gontier vert.

Komt vrijwel overeen met *Finette* (N.V. A. R. Zwaan en Zn, Voorburg).

Wordt veel geteeld om de fijne sortering van de doperwten en de grote produktiviteit. Smaak wat flauw, overigens goede kwaliteit voor blikconserven. Iets slap gewas. Overwegend tweepeulig, peulen 8-10 cm lang met 6-7 kleine lichtgroene erwten. Opbrengst in de regel goed of zeer goed. Het rijpe zaad is klein, rond, iets gedeukt, lichtgrijs-groen.

Vatbaar voor topvergeling, vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte, tamelijk gevoelig voor nachtvorst. Vatbaar voor vroege verbruining.

Ronde conservenerwten, laat

B - Cobri — K.: „West-Friesland”, Wijdenes. Kw.r.: 1961; N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Ontstaan uit een kruising van (Lincoln × Zelka) × Conservenkonigin.

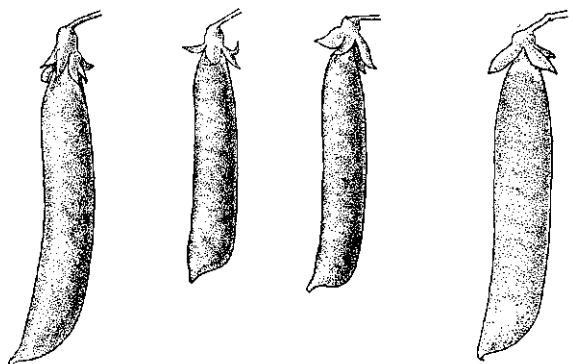
Vrij laat ras, doch iets minder laat dan *Espoir de Gembloux*.

Tamelijk lang gewas, vrij stevig, enigszins uitstoelend. Opbrengstvermogen goed; overwegend tweepeulig. Fijne doperwt, hoewel iets grover dan *Espoir de Gembloux*. Goede kwaliteit voor blikconserven. In tegenstelling met *Espoir de Gembloux* resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling. Matig vatbaar voor vroege verbruining.

O - Espoir de Gembloux — K.: Prof. A. Lecrenier, Gembloux, België. Kw.r.: 1956; gemachtigde J. J. Meddens, N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Ontstaan uit een kruising van *Excelsior de Sutton* met *Nain hâtif d'Annonay*.

Laat, tamelijk produktief ras, met fijne doperwten van goede consumptiekwaliteit. Enigszins wisselvallig in opbrengst. Gewas vrij lang, matig stevig, tamelijk uitstoelend.

DOPERWT

Kelvedon Wonder

Double One

Elf

Kelva

Overwegend tweepeulig, peulen krombektype met 8-9 lichtgroene zaden per peul. Het rijpe zaad is klein, rond en groen.

Vatbaar voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte; matig vatbaar voor vroege verbruining.

KREUKERWTEN

Kreukerwten voor conserven, vroeg

B - Kelvedon Wonder — K.: W. Hurst, Engeland. Ontstaan uit een kruising van Lincoln met Petit Merveille. In 1925 in de handel gebracht.

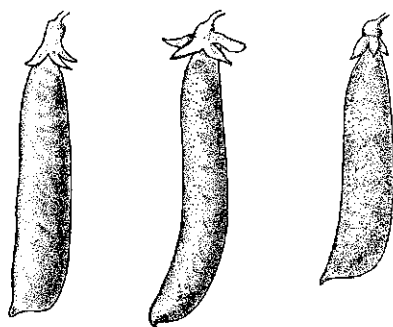
Wordt veel voor vriesconserven gebruikt. De kleur van de doperwt is soms wat ongelijkmatig, de consumptiekwiteit is goed.

Matig lang, vrij open, matig stevig gewas. Overwegend tweepeulig, peulen vrij groot, spits, iets gebogen met 7-9 olijfgroene, vrij grote, zeer zoete erwten. Bij volle stand zeer produktief. Het rijpe zaad is matig groot, lichtgroen, gekreukt en cilindrisch.

Oogstzekerheid matig. De kiemkracht en vitaliteit van het zaad laat soms te wensen over, waardoor de opkomst vaak minder goed is. Voorts zeer gevoelig voor afwijkende bodemvruchtbaarheid en zeer gevoelig voor nachtvorst. Weinig vatbaar voor topvergeling, vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte. Matig vatbaar voor vroege verbruining.

B - Double One (Quadrat) — K.: R. J. Mansholts Veredelingsbedrijf, Westpolder (Gron.). Kw.r.: 1959. Ontstaan uit een kruising van Mansholts G.E.K. met Kelvedon Wonder.

Vrij kort, stevig stro, vrij vroeg, produktief. Meestal 2-peulig, peulen matig groot, stomp, 5-7 mooie donkergroene zaden per peul. Zeefsortering wat fijner dan van Kelvedon Wonder. Kwaliteit goed. Iets meer neiging tot barsten van de schil dan Kelvedon Wonder. Het rijpe zaad is matig fijn, gekreukt en groen. Oogstzekerder dan Kelvedon Wonder, speciaal in het noorden van het land. Vatbaar voor topvergeling en voor Amerikaanse vaatziekte. Matig vatbaar voor vroege verbruining.

Wyola

Vitalis

Esmeralda

B - Elf — K.: Asgrow, New Haven, Connecticut, Ver. Staten van Amerika. Kw.r.: 1959.

Vroeg en produktief (dubbelpoulig). Het stro is vrij kort en vrij stevig. De consumptiekwaliteit is goed, ongeveer als van Juwel. De doperwten hebben echter neiging uit de schil te barsten. Sortering vrij fijn.

Kleur van het zaad in dopstadium lichtgroen, het rijpe zaad is gekreukt groen.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling. Vatbaar voor vroege verbruining.

B - Kelva — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r.: 1960. Ontstaan uit een kruising van Kelvedon Wonder met Alaska in 1952.

Het ras komt het meest overeen met Kelvedon Wonder, verschilt daarvan door resistentie tegen Amerikaanse vaatziekte en korter gewas. Op weinig stro leverende gronden te kort van stro.

De kwaliteit voor diepvriezen is goed. Ook resistent tegen topvergeling. Matig vatbaar voor vroege verbruining.

Kreukerwten voor conserven, hoofdseizoen en laat

B - Wyola — K.: Asgrow, New Haven, Connecticut, Ver. Staten van Amerika.

Goed kwaliteitstype voor diepvriesconserven.

Lang, fors, vrij slap gewas. Tweepeulig, peulen stomp en hoog zittend, met 7-9 matig grove, donkergroene erwten. De erwt is iets gevoelig voor barsten van de schil. Het rijpe zaad is matig groot, gekreukt, groen. Produktief. Matig gevoelig voor nachtvorst. Resistent tegen topvergeling, Amerikaanse vaatziekte en vroege verbruining.

N - Vitalis — K.: „West-Friesland”, Wijdenes. Kw.r.: 1963, N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Ontstaan uit een kruising van (Zelka $\times$ Lincoln) met Kelvedon Wonder.

Tijdens dopstadium is de erwt donkergroen; geschikt voor diepvriezen, kan echter kleurafwijkingen vertonen.

DOPERWT

Het stro is vrij kort en vrij stevig. Opbrengstvermogen zeer goed. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling; matig vatbaar voor vroege verbruining.

N - Esmeralda (Sferra) — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1962. Ontstaan uit een kruising van Horal met Wyola in 1951.

Tamelijk kort en vrij stevig gewas met geringe uitstoeling. Produktief; overwegend tweepeulig.

Kwaliteit voor blikconserven tamelijk goed. Sortering vrij fijn, ongeveer als van Elf.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, matig vatbaar voor topvergeling en vroege verbruining.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - Merida — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1960.

Tamelijk kort en vrij stevig gewas, laat. Doperwt matig fijn, lichtgroen, soms wat licht van kleur. Vorm iets plat.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, weinig vatbaar voor topvergeling en matig vatbaar voor vroege verbruining.

TEELT VOOR VERS GEBRUIK

Met het in gebruik nemen van dorsmachines, waarmee groengemaai-de volvelds geteelde stamerwten met gewas en al worden verwerkt, is na 1945 de conservenmarkt voor de op tuindersbedrijven geteelde doperwten geheel uitgevallen. De teelt voor vers gebruik richt zich thans geheel naar de vraag van de particuliere verbruikers.

De rassenkeuze hangt vaak samen met plaatselijke teeltgebruiken.

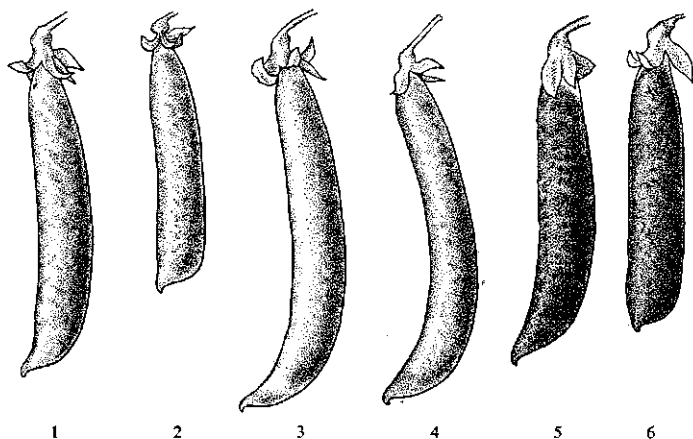
Gevoeligheid voor nachtvorst en vatbaarheid voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte kunnen bij de rassenkeuze van belang zijn.

Ook moet, vooral voor kreukerwten, gewezen worden op de noodzaak van ontsmetting van het zaaizaad met zgn. kiembeschermende middelen (zie hiervoor uitvoeriger blz. 60).

RASSENKEUZETABEL

Hieronder zijn de, voor de teelt voor vers gebruik, meest geschikte rassen opgenomen, ingedeeld volgens de lengte van het gewas (stam of rijs) en de tijd van rijping (vroeg, hoofdseizoen of laat).

Teeltwijze		Aanbevolen rassen	Droog zaad :
Stam	vroeg	A - Kelvedon Wonder (blz. 69) B - Eminent (blz. 69)	gekreukt groen rond groen
	hoofdseizoen	B - Wyola (blz. 69)	gekreukt groen
Rijs	vroeg	A - Vroege Mei (blz. 70)	rond geel
	hoofdseizoen	B - Mechelse Krombek (blz. 70) B - Vlijmse Krombek (blz. 70) B - Ezetha's Krombek Blauwschok (blz. 70) B - Blauwschokker (blz. 70)	rond groen rond geel gekreukt bruin gekreukt bruin

1 = Eminent 2 = Vroege Mei 3 = Mechelse Krombek
4 = Vlijmse Krombek 5 = Ezetha's Krombek Blauwschok 6 = Blauwschokker

STAMERWTEN

Stamerwten voor vers gebruik, vroeg

A - Kelvedon Wonder

Voor beschrijving zie blz. 66.

Wordt algemeen geteeld voor vers gebruik. Goede kwaliteit

B - Eminent (Petit Provençaise, Kleine Rheinländerin, Matador Meteor, Pannevis' Extra).

Wordt, evenals Kelvedon Wonder, in Venlo en omgeving gebruikt als voortteelt van augurken. Wordt ook op andere plaatsen geteeld voor vers gebruik.

Vrij kort, matig gedrongen, tamelijk stevig gewas. Overwegend één-peuldig, peulen recht tot iets gebogen met spits toelopende punt, 8-9 cm lang met 7-9 grote erwten. De donkergroene peulen en gedopte erwten lijken veel op die van Kelvedon Wonder, de erwten worden echter spoedig melig en zijn niet zoet. Produktief en vroeg. Het rijpe zaad is groot, niet zuiver rond, glad en lichtgroen.

Gevoelig voor nachtvorst. Vatbaar voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

Stamerwten voor vers gebruik, hoofdseizoen

B - Wyola

Goede kwaliteit.

Voor beschrijving zie blz. 67.

DOPERWT-KNOLSELDERIJ

RIJSERWTEN

Rijserwten voor vers gebruik, vroeg

A - Vroege Mei (Eerste Vroege Mei, Prins Albert, Vroege Veense, Amsterdamse)

Van Vroege Mei zijn verschillende selecties in omloop, die in eigenschappen, zoals vroegheid, hoogte, tweepeuligheid, lengte en vulling van de peulen, min of meer variëren. In de Venen zijn tuindersselecties in omloop, meestal onder de naam Vroege Veense, welke zich behalve door grote vroegheid onderscheiden door lange stelen.

Matig lang, tamelijk slap, niet vertakt gewas. Peulen recht of zwak gebogen met recht afgeknotte top, 7,5 tot 8,5 cm lang met 6-8 matig kleine erwten per peul. Vroeg en produktief. Het rijpe zaad is matig klein, rond, glad en geel.

Niet of weinig gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

Rijserwten voor vers gebruik, hoofdseizoen

B - Mechelse Krombek (Marktveroveraar, Parijse Groene Krombek, Serpette de Paris)

Lang gewas. Overwegend éénpeulig, peulen krombektype, zeer lichtgroen, $\pm$ 10 cm lang met 8-10 matig grote erwten. Produktief. Het rijpe zaad is vrij groot, rond, glad, lichtgrijsgroen. Weinig gevoelig voor nachtvorst. Matig vatbaar voor topvergeling, meestal resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Vlijmse Krombek (Roi des Serpettes)

Vrij lang, smaragdgroen gewas (zonder wasbedekking). Overwegend éénpeulig, peulen krombektype, 9-11 cm lang met 8-10 kleine erwten. Produktief. Het rijpe zaad is vrij klein, rond, glad en geel. Gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Ezetha's Krombek Blauwschok — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1955.

Wordt vrij veel als doperwt gebruikt.

Lang, fors gewas. Overwegend éénpeulig, peulen blauwviolet, 8-9 cm lang met 8-9 erwten, peul spits. Produktief. Het rijpe zaad is groot, iets plat cilindrisch, gekreukt, bleekbruin met witte navel en heeft als capucijner een goede consumptiekwiteit. Matig gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

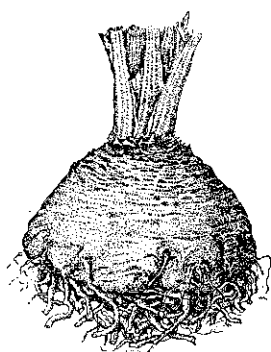
B - Blauwschokker

Als Ezetha's Krombek Blauwschok, heeft echter stompe peulen en meestal één zaad per peul minder.

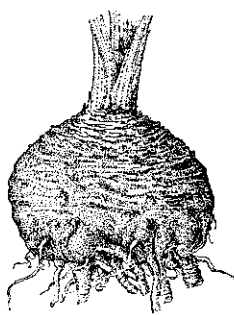
KNOLSELDERIJ

(*Apium graveolens* L. var. *rapaceum* (Mill.) DC.)

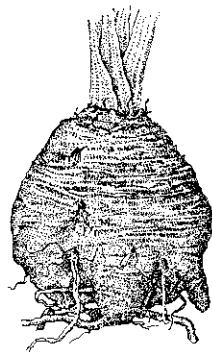
De waarde van de aan de Nederlandse veilingen aangevoerde knolselderij bedraagt jaarlijks 1,5 à 2 miljoen gulden. Bijna de helft hier-

Trapeziumvorm

Tussenvorm

Bolvorm

van wordt op het eiland IJsselmonde geteeld. Een belangrijk gedeelte, soms meer dan 40 procent, wordt door de conservenindustrie afgenomen en is vooral bestemd voor drogen.

In 1959 en 1960 zijn voor de tweede maal praktijkproeven met knolselderij gehouden. De aanbevolen selecties vielen in twee groepen uiteen:

Groep 1. Tot deze groep behoren selecties met middelmatig tot zwaar loof en overwegend forse knollen. Deze selecties worden veel geteeld voor export en voor verwerking door de industrie.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Hoeveelheid loof	Gevoeligheid inwendig bruin	Opmerkingen
Selectie Huizer	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord	3	2	
Hilds Neckarland	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	2	1	
Maagdenburger	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	3	1	overwegend tamelijk plat
Venlose	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	3	1	overwegend tamelijk plat
Zwijndrechtse	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	2	2	
Ceva	Vreeken's Zaden, Dordrecht, en Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	2	1	overwegend bolvormig
Maagdenburger Markt	„West-Friesland”, Wijdenes	2	1	
Roem van Zwijndrecht	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	2	1	overwegend bolvormig

KNOLSELDERIJ-KOMKOMMER

Groep 2. Hierbij zijn 2 aanbevolen selecties ingedeeld. Dit zijn vertegenwoordigers van het ras Appel, dat gekenmerkt is door kort, fijn loof, overwegend kleine tot matig grote bolvormige, gladde knollen en een kleine wortelaanzetting. Dit type is meer geschikt voor de detailhandel, waardoor de betekenis ervan betrekkelijk klein is.

Kort loof; overwegend kleine tot matig grote bolvormige, gladde knollen. Kleine wortelaanzetting.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Hoeveelheid loof	Gevoeligheid voor inwendig bruin	Opmerkingen
Belga B 58	N.V. C. W. Pannevis, Delft	1	1	bolvormig
Pomona	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	1	1	bolvormig

Hoeveelheid loof: 1 = fijn loof; 2 = matige hoeveelheid; 3 = flink loof.
Gevoeligheid voor inwendig bruin: 1 = weinig inwendig bruin; 2 = matig veel inwendig bruin.

KOMKOMMER

(*Cucumis sativus* L.)

Komkommers worden vrijwel uitsluitend geteeld onder staandglas (warenhuizen en kassen). De teelt onder platglas neemt snel af.

De belangrijkste teeltcentra zijn het Zuidhollandsch Glasdistrict (met name de veilingen Delft, Loosduinen, Rotterdam, Pijnacker en Veur), Zwijndrecht, Venlo, Amsterdam, Hoogezand-Sappemeer en Utrecht.

In 1963 werden op de Nederlandse veilingen ruim 154 miljoen kg komkommers aangevoerd ter waarde van ongeveer 82 miljoen gulden. De belangrijkste afnemer is West-Duitsland, dan volgt Engeland.

Van komkommers bestaan groene, witte en gele rassen. De teelt van witte en gele komkommers is van geen betekenis. De groene komkommers worden geteeld voor export en voor binnenlands gebruik.

Men onderscheidt bij de groene komkommers halfgestekelde en gladde hybriderassen en enkele zaadvaste rassen, zoals Spotvrije. De halfgestekelde hybriden worden het meest geteeld.

Behalve voor de teelt in „enkele komkommerkassen” geldt een teeltverbod voor bittere komkommers. De thans in de handel zijnde hybriderassen worden onder normale teeltomstandigheden niet bitter.

TEELT ONDER STAANDGLAS

Winterteelt en vroege teelt

(planttijd resp. november en vanaf half december)

Voor deze teelten worden bijna uitsluitend de halfgestekelde hybriderassen gebruikt. Sporadisch treft men nog het oude zaadvaste ras Spotvrije aan. De halfgestekelde hybriderassen komen sneller in productie dan de Spotvrije. Bovendien vraagt Spotvrije een hogere temperatuur (minimum nachttemperatuur van de lucht 20° C).

Een geheel vrouwelijk bloeiende komkommerplant. Een definitieve oplossing van het probleem van het optreden van ongewenste zaadkopen is in zicht.

Door enkele selectiebedrijven wordt thans reeds zaad van geheel of overwegend vrouwelijk bloeiende komkommers in de handel gebracht. We beschikken nog niet over betrouwbare gegevens over de produktiviteit, kwaliteit en vroegheid. Inmiddels zijn verschillende van deze nieuwe komkommers in proeven van het I.V.T., in samenwerking met enkele proeftuinen, opgenomen.

Voor de halfgestekelde hybriderassen is het gunstig de eerste 2 à 3 weken na het planten een nachttemperatuur te geven van ongeveer 20° C, daarna kan de nachttemperatuur zakken tot ongeveer 18° C.

Het ras **Sporu** en de daarna, in alfabetische volgorde genoemde halfgestekelde hybriderassen **Bispor**, **Bitspot**, **Factum**, **Green Spot**, **Groespot**, **Telespot** en **Toky** vertonen onderling veel overeenkomst.

De groeikracht en de produktiviteit van deze hybriden is goed. De vruchten zijn matig gestekeld, slank, meestal goed van lengte en goed van kleur, en worden onder normale teeltomstandigheden niet bitter. Ze zijn resistent tegen vruchtvuur en bladvuur.

A - Sporu — K.: Fa. W. P. J. de Ruiter & Zn., Bleiswijk. Kw.r.: 1961. Geïnr.: 1958.

De meest geteelde groene komkommer.

Meestal iets vroeger en iets produktiever dan de andere halfgestekelde hybriden. Men raadplege verder de beschrijving van de halfgestekelde hybriden bovenaan deze bladzijde.

A - Bispor — K.: N.V. Struik & Co., Enkhuizen. Geïnr.: 1960.

Voor beschrijving zie bovenaan deze bladzijde.

A - Bitspot — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Geïnr.: 1958.

Voor beschrijving zie bovenaan deze bladzijde.

A - Factum - K.: N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen. Geïnr.: 1960.

Voor beschrijving zie bovenaan deze bladzijde.

A - Green Spot — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk. Geïnr.: 1958.

De komkommer is iets langer dan de andere hier genoemde halfgestekelde hybriden, met uitzondering van **Toky** die nog iets langer is. Voor beschrijving zie bovenaan deze bladzijde.

A - Groespot — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Geïnr.: 1960.

Voor beschrijving zie bovenaan deze bladzijde.

A - Telespot — K.: Fa. van Hemert & Co., Waddinxveen. Geïnr.: 1960.

Voor beschrijving zie bovenaan deze bladzijde.

A - Toky — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Geïnr.: 1960. Langer dan de andere hier genoemde halfgestekelde hybriderassen, soms iets te lang. Voor beschrijving zie bovenaan deze bladzijde.

O - Spotvrije — Uit Engeland ingevoerd onder de naam **Spotdisease Resister**. Van dit gestekelde zaadvaste ras zijn twee typen in de handel. Het „type Pannevis” heeft kleiner blad en geeft minder snoeiwerk.

Wordt nog slechts bij uitzondering geteeld. Groeikracht matig sterk, minder sterk dan de hiervoor genoemde halfgestekelde hybriderassen.

Iets later dan de halfgestekelde hybriderassen, de produktie daarentegen ligt dikwijls iets hoger.

De aan te houden minimum nachttemperatuur van de lucht voor

KOMKOMMER

Spotvrije ligt op 20° C en dus iets hoger dan voor de overige rassen. Goed van lengte, ongeveer even lang als Sporu, maar de hals van de vrucht is aanmerkelijk langer en dunner. De komkommers zijn gestekeld, goed van kleur en worden onder normale teeltomstandigheden meestal niet bitter.

Resistent tegen bladvuur, *niet resistent tegen vruchtvuur*.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

X - Pica — K.: N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen.

Een hybride met tamelijk gestekelde, tamelijk lange vruchten. Wordt onder normale teeltomstandigheden niet bitter. Resistent tegen vruchtvuur en bladvuur.

X - Nr. 62 — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd.

Een hybride. De vruchten zijn weinig gestekeld, goed van lengte, niet getailleerd en licht geribd. Ze hebben een goede, egale kleur. Vertoont veel overeenkomst met Sporu maar de komkommers zijn minder stekelig.

De vruchten worden ook onder de meest ongunstige teeltomstandigheden niet bitter. Resistent tegen vruchtvuur en iets minder goed resistent tegen bladvuur.

X - Bivugroen — K.: Proeftuin „Hollands-Utrechts Veendistrict”, Sloten.

Een hybride met gestekelde vruchten die goed van lengte en kleur zijn.

Vertoont veel overeenkomst met Sporu maar de groei is waarschijnlijk iets krachtiger.

Wordt onder normale teeltomstandigheden niet bitter. Resistent tegen vruchtvuur en bladvuur.

X - Angelo — K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht.

Een hybride met halfgestekelde vruchten. Vertoont veel overeenkomst met Sporu, maar verschilt hiervan door de iets langere vruchten en de iets minder goede vruchtkleur. De vruchten lopen aan de top wat spits toe; ze worden onder normale teeltomstandigheden niet bitter.

X - Marex — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft.

Een hybride met halfgestekelde vruchten. Volkomen bittervrij; de vruchten en de vegetatieve delen bevatten dus geen bitterstof. Ongeveer even lang als Sporu. De vruchten zijn wat minder glanzend en wat donkerder groen dan laatst genoemd ras. Ze zijn ook wat groffer en wat hoekiger geribd en de hals is iets meer gevuld. De geruchten als zou Marex overwegend vrouwelijke bloemen vormen zijn onjuist.

TEELT IN KOUDE KASSEN

Voor deze teelt worden zowel gladde als halfgestekelde hybriderassen gebruikt. De gladde hybriderassen hebben de geringste temperatuurbehoefte; ze kunnen bij een nachttemperatuur van 16° C worden geteeld. Gedurende enige tijd direct na het planten is een enkele graden hogere nachttemperatuur gunstig.

Halfgestekelde hybriderassen

Voor de beschrijving van de rassen raadplege men het deel over de winterteelt en de vroege teelt op blz. 72.

Gladvruchtige hybriden

De hybriden Bittex, Bugrostan (kort type), Green Stick, Bivur en Groestan (kastype) vertonen onderling veel overeenkomst.

De groei-kracht van deze hybriden is goed. De vruchten zijn niet gestekeld, slank en goed van kleur. Bittex, Bivur en Green Stick zijn iets langer dan Gallex en Groestan (kastype); de kortste komkommers worden als regel geleverd door Bugrostan (kort type). Worden onder normale teeltomstandigheden zelden bitter; resistent tegen vruchtvuur, *niet* resistent tegen bladvuur.

A - Bittex — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Geïnt.: 1958. Hybride. Voor beschrijving zie hierboven.

A - Bugrostan (kort type) — K.: Fa. W. P. J. de Ruiter en Zn., Bleiswijk. Hybride.

De kortste van de hier genoemde rassen. Geschikt voor staandglas. Voor beschrijving zie onder gladvruchtige hybriden.

A - Green Stick — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk. Geïnt.: 1958. Hybride.

Voor beschrijving zie onder gladvruchtige hybriden.

B - Gallex — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Geïnt.: 1958. Hybride. Groei-kracht goed, produktiviteit tamelijk goed; meestal wat minder dan van de andere rassen van deze groep. Vruchten zwak gestekeld, vrij sterk geribbeld, matig lang, goed van kleur. Wordt onder normale teeltomstandigheden zelden bitter; resistent tegen vruchtvuur en bladvuur (de andere gladde rassen zijn niet resistent tegen bladvuur).

N - Bivur — K.: N.V. Struik & Co., Enkhuizen. Geïnt.: 1960. Hybride.

Voor beschrijving zie onder gladvruchtige hybriden.

N - Groestan (kastype) — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Hybride. Geschikt voor staandglas.

Voor beschrijving zie onder gladvruchtige hybriden.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

X - Cresta — K.: N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen.

Een hybride met lange, niet gestekelde vruchten.

Wordt onder normale teeltomstandigheden zelden bitter; resistent tegen vruchtvuur.

X - Bivres — K.: Fa. van Hemert & Co., Waddinxveen.

Een hybride met niet gestekelde vruchten. Gerekte groei, lange internodien en bladstelen, snoeit hierdoor wat lastiger. Wordt onder normale teeltomstandigheden zelden bitter; resistent tegen vruchtvuur.

KOMKOMMER

Algemeen type van
gestekelde hybride

Spotvrije

Algemeen type
van gladde hybride

Gallex

HERFSTTEELT

(planttijd $\pm$ eind juli)

Bij de teelt van zgn. herfstkomkommers die ongeveer eind juli geplant worden, wordt er naar gestreefd zo laat mogelijk nog komkommers aan te voeren om te kunnen profiteren van de oplopende prijzen. Rekening moet worden gehouden met het optreden van komkommer-virus 1. In verband hiermede verdient het aanbeveling reeds tijdig te beginnen met bijstoken en een hoge luchtvochtigheid te vermijden. Met het oog op de afzet worden voor deze herfstkomkommers meestal halfgestekelde hybriderassen geteeld. Men raadplege hiervoor de ras-beschrijvingen bij winter-teelt en vroege teelt op blz. 72.

TEELT ONDER PLATGLAS

Bij de teelt onder platglas kan vooral in stookrijen bladvuur veel schade veroorzaken. Daarom wordt voor deze teelt de voorkeur gegeven aan de halfgestekelde groene hybriderassen daar deze vrijwel resistent zijn. Voor de niet gestookte rijen worden zowel gestekelde als gladde groene hybriderassen gebruikt. Men raadplege de beschrijvingen die genoemd zijn bij de teelt onder staandglas. Bovendien worden onder platglas nog onderstaande rassen geteeld die niet geschikt zijn voor staandglas.

A - Bugrostan (langer type) — K.: Fa. W. P. J. de Ruiter en Zn., Bleiswijk. Kw.r.: 1964. Geintr.: 1958.

Een gladvruchtige hybride. Langer dan de onder staandglas genoemde gladvruchtige hybriderassen. Vertoont verder met deze veel overeenkomst.

A - Sporu (platglastype) — K.: Fa. W. P. J. de Ruiter en Zn., Bleiswijk.

Een halfgestekelde hybride die zeer veel overeenkomst vertoont met Sporu (staandglastype) maar wat langere vruchten geeft.

N - Fabulus — K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Geïnt.: 1960.

Een gladvruchtige hybride. Vertoont veel overeenkomst met de op blz. 75 genoemd gladvruchtige hybriderassen; geeft evenwel langere vruchten, en is iets later.

N - Groestan (platglastype) — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Geïnt.: 1960.

Een gladvruchtig hybrideras dat veel overeenkomst vertoont met de op blz. 75 genoemde rassen. Onderscheidt zich van deze rassen door de wat langere vruchten; is bovendien iets later.

VROUWELIJKE KOMKOMMERS

Om het gevaar van zaadkoppen te voorkomen worden thans voor het eerst enkele overwegend vrouwelijk bloeiende komkommers aangeboden. De thans aangeboden lijnen kunnen onder bepaalde omstandigheden in sommige oksels van de hoofdstengel nog mannelijke bloemen geven die dus tijdig moeten worden verwijderd. De aangeboden lijnen worden onderzocht op hun overige eigenschappen zoals produktiviteit, kwaliteit en vroegheid.

KOOLRAAP

(*Brassica napus* L. var. *napobrassica* (L.) Rchb.)

Koolrapen zijn een vrij onbelangrijk produkt. De omzet aan de veilingen varieert meestal van 100.000 tot 200.000 gulden. De aanvoer is grotendeels beperkt tot de wintermaanden. Het grootste deel van de koolrapen wordt in Friesland en in de Bommelerwaard geteeld.

Bij de koolraap onderscheidt men witte en gele rassen. De gele rassen worden voor verse consumptie gebruikt, terwijl voor de witvlezige rassen soms enige vraag bestaat van de zijde van de verwerkende industrie.

De beschrijvingen van de gele rassen zijn ontleend aan de 38e Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen 1963.

GELE RASSEN

Friese Gele

Ronde tot ovale, geelvlezige raap met even paarse of bronskleurige kop en fijne hals; weinig vertakt, zeer goed rooibaar. Consumptiewaarde zeer goed, vooral ook omdat de meeste selecties in het algemeen zeer weinig last hebben van glazigheid. Bewaarbaarheid soms minder goed.

Spreidend, lichtgroen loof, dat zich matig ontwikkelt en weinig grondbedekking geeft. Blijft vrij lang groen.

Hollandse Roodkop

De rapen zijn rond, soms ovaal, geelvlezig met rode of paarse kop.

KOOLRAAP-KOOLRABI

Zeer weinig vertakt en zeer goed rooibaar. Geringe halsvorming. Vaak goede consumptiewaarde en vrij goede bewaarbaarheid. Het loof is half opstaand, matig ontwikkeld en blauw aangelopen. Sterft wat vroeg af.

Gele Groenkop

Ronde tot platronde geelvezige raap met groene kop. Enige halsvorming. Weinig vertakt, goed rooibaar. Smaak behoorlijk tot goed; vaak nogal gewild in de handel. Bewaarbaarheid is meestal goed, soms zeer matig.

Matig ontwikkeld, lichtgroen loof. Blijft vrij lang groen. Minder vatbaar voor knolvoet.

WITTE RASSEN

Witte Reuzen

In een in 1963 door het Proefstation voor de Groenteteelt in de Vollegrond te Alkmaar aangelegde proef leek dit witvezige ras het meest geschikt voor verwerking.

KOOLRABI

(*Brassica oleracea* L. var. *gongylodes* L.)

Vooraf in de Duits sprekende landen vindt dit gewas afzet; de belangstelling van de Nederlandse consument voor koolrabi is zeer klein. De omvang van de teelt is gering.

Van koolrabi wordt de knolvormig verdikte stengel geconsumeerd. De knol groeit bovengronds en onderscheidt zich daardoor duidelijk van die van de koolraap waarmee dit gewas soms wordt verward.

Koolrabi kan op verschillende wijzen worden geteeld. De vroege teelten worden zowel onder glas als in de vollegrond uitgevoerd. De hiervoor gebruikte rassen moeten vroeg zijn en niet gemakkelijk gaan schieten. Oude rassen als Wener Vroege Witte en Wener Vroege Blauwe hebben door hun grote gevoeligheid voor schieten in Duitsland het veld moeten ruimen voor Praagse Witte Broei en Roggli-rassen. Voor late teelten worden soms ook vroege rassen gebruikt. Deze zijn geschikt voor nateelt.

Vroege rassen

A - Praagse Witte Broei

Van dit ras komen verschillende typen voor. Bijzonder vroeg, en resistent tegen schieten dan veel andere selecties van dit ras zijn Wiesmoor Witte Broei en Gaugels Witte Broei, waarmee in Duitse proeven zeer goede resultaten werden verkregen. Geschikt voor glasteelt en onder gunstige groeiomstandigheden ook voor vroege vollegrondsteelt. Soms reeds 6 weken na uitplanten oogstrijp.

Knol iets platronde, matig groot, groenachtig wit. Weinig, vrij klein, kort gesteld blad.

A - Roggli's Vroege Witte

Dit ras is enige dagen later dan Wiesmoor Witte Broei en Gaugels Witte Broei. Het is resistent tegen schieten en daardoor beter geschikt voor minder gunstige teeltomstandigheden. Roggli's Weisser

Treib en Roggli's Weisser Freiland zijn twee vertegenwoordigers van dit ras. De verschillen tussen deze twee typen zijn gering. Geschikt voor teelt onder glas en in de vollegrond.

Knol platrond, matig groot, groenachtig wit. Weinig, vrij klein en vrij kort gesteeld, afhankelijk blad.

B - Roggli's Blauwe

Zeer resistent tegen schieten. Iets later dan Roggli's Vroege Witte. In de eerste plaats geschikt voor vollegrondsteelt.

Knol platrond, matig groot, blauwviolet. Vrij weinig, vrij klein, vrij kort gesteeld afhankelijk blad.

Late rassen

B - Goliath Witte Reuzen

Een ras met grote ovaalronde knollen. Moet door zijn langzame groei al in juni worden geplant.

B - Goliath Blauwe Reuzen

Onderscheidt zich van het voorgaande ras alleen door zijn knolkleur.

KROOT

(*Beta vulgaris* L. var. *rubra* L.)

Krotten worden het hele jaar door aan onze veilingen aangevoerd. Deels bestaan deze uit vroege krotten, die vooral op het eiland IJsselmonde geteeld worden en verder onder meer in de omgeving van IJsselmuiden. Late krotten is een produkt dat merendeels in Noord-Holland geteeld wordt. De aanvoerwaarde van krotten bedraagt jaarlijks 3 tot 4 miljoen gulden. Slechts een gering percentage van de krotten wordt door de verwerkende industrie afgenomen en gesteriliseerd.

Bij de keuze van kroterassen voor de vroege teelt zal men op verschillende eigenschappen moeten letten. Een selectie die men voor dit doel uitzoekt zal natuurlijk *vroeg* moeten zijn. Helaas zijn de vroegste selecties wat de *kleur* betreft niet de mooiste. Stelt men hogere eisen aan de kleur dan zal men automatisch terecht komen bij een selectie die enkele dagen later is. Een andere eigenschap die de keuze soms beïnvloedt is de *hoeveelheid loof*. Een belangrijke voorwaarde voor het slagen voor de vroege teelt is verder *resistentie tegen schieten*. Dit euvel is het gevolg van de inwerking van lage temperaturen. Om dit te voorkomen zal men ook voor de vroege teelten niet te vroeg uit mogen zaaien. In Nederland voldoen de selecties van Egyptische Platronde het best aan de eisen voor de vroege teelt.

Voor zomer- en herfststeelt zijn een goede vorm van de knol en een goede kleur het belangrijkste, terwijl de vroegheid er niet zo veel toe doet. Late krotten moeten goed bewaarbaar zijn. Het meest worden Detroit en Perfected Detroit gebruikt, twee rassen met vrijwel ronde knollen. Ook voor de teelt van kleine krootjes als nateeltgewas moet aan dit type wegens zijn betere kleur de voorkeur gegeven worden boven de sneller groeiende Egyptische Platronde. Van slechts geringe betekenis is Granaat, een ras met een langwerpige knol. Het in het buitenland om zijn oogstzekerheid veel geteelde ras Crosby is voor

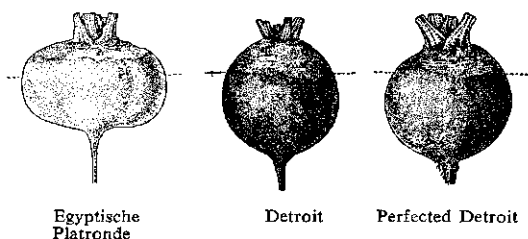
KROOT

Nederland van geen betekenis daar het wat zijn inwendige kleur betreft te kort schiet. De late lange krotten bekend als Bleekblad Bovengrondse zijn grotendeels verdrongen door ronde krotten, die gemakkelijker te rooien zijn en sneller groeien.

RASSENKEUZETABEL *)

Teeltwijze	Zaaitijd	Oogsttijd	Aanbevolen rassen
teelt onder glas	zaai half februari-half half maart onder warm glas. Los verspenen of in perspotten; uitplanten onder glas in maart	mei	Egyptische Platronde (blz. 81) Gladoro (blz. 81)
	zaai half februari- begin maart ter plaatse in koude kas, warenhuis of bak	vanaf half mei	Egyptische platronde (blz. 81) Gladoro (blz. 81)
zeer vroege buitenteelt	zaai half februari-half maart onder warm glas, verspenen in perspotten in koude of warme bak; eerste helft april buiten uitplanten	half mei-half juni	Egyptische Platronde (blz. 81) Gladoro (blz. 81)
vroege buitenteelt	zaai ter plaatse in april en mei	half juni-half juli	Egyptische Platronde (blz. 81) Gladoro (blz. 81)
zomerteelt	zaai ter plaatse in de tweede helft van april en in mei	vanaf juli	Detroit (blz. 82) Perfected Detroit (blz. 82) Granaat (blz. 83)
teelt voor conservering, verkoop van gekookte bieten en wintervoorraad	zaai ter plaatse eind april tot begin juni	oktober november	Detroit (blz. 82) Perfected Detroit (blz. 82) (Bleekblad Bovengrondse, blz. 82)
teelt voor conservering als kleine hele krootjes	dichte zaai ter plaatse in juni	oktober-november	Detroit (blz. 82)

*) Samengesteld in samenwerking met de heer S.J. Tolsma, rijktuinbouwconsulent-schap te Zwolle en de heer T.J. Buishand van het Proefstation voor de Groenteteelt in de Vollegrond te Alkmaar.

VROEGE KROTEN

A - Egyptische Platronde

Vroeg ras, geschikt voor teelt onder glas en vroege vollegrondsteelt. Kort fijn tot middelmatig zwaar loof. Knol dikplat, soms iets hoekig, met zeer matige tot tamelijk goede paarsrode kleur en gladde huid. Tamelijk resistent tegen schieten.

De aanbevolen selecties van dit ras vertonen geringe verschillen in vroegheid, kleur en loofhoeveelheid. Deze verschillen zijn in een waarderingscijfer tot uitdrukking gebracht.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1961-1962

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Geschikt voor		vroegheid	inwendige kleur	loofhoeveel- heid
		glasteelt	vroege buit.teelt			
Egyptische Platronde	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+	3,3	3,1	3,5
Alvro	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord	+	+	3,6	2,2	3,4
Nunhem's Platronde	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	+	+	3,2	4,2	4,1
Egyptische Platronde	„West-Friesland”, Wijdenes	+	+	2,8	5,0	3,5
Juweel	N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	+	+	3,6	1,6	2,9
Gladoro	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	3,2	4,3	2,9

vroegheid: 1 = laat, 5 = vroeg; inwendige kleur: 1 = slecht, 5 = goed; loofhoeveelheid: 1 = weinig, 5 = veel.

A - Gladoro — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1951.

Vroeg ras, geschikt voor teelt onder glas en de vroege vollegronds-teelt.

Kort fijn loof. Fijne, dikplatte, niet of weinig hoekige knol, met tamelijk goede paarsrode kleur. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1961-1962. Waarderingscijfers voor vroegheid, kleur en loofhoeveelheid zijn vermeld onder de aanbevolen selecties van Egyptische Platronde.

KROOT

ZOMER- EN WINTERKROTEN

A - Detroit (Kogel) — K.: D. M. Ferry and Co., Detroit, Michigan, Ver. Staten van Amerika; in 1892 onder de naam Dark Red in de handel gebracht.

Veel geteeld ras voor zomer- en herfstteelt. Behalve voor afzet in verse toestand ook geschikt voor krotenkokers en voor inmaak. Vrij goed bewaarbaar.

Middelmatig zwaar tot tamelijk fijn loof. Knol bolvormig, soms iets afgeplat of iets hoog bolvormig. Huid glad met grijze kurkstrepen. Vleeskleur bloedrood. Groeit iets langzamer dan Egyptische Platronde en is vaak ook iets gevoeliger voor schieten in het voorjaar. Daarom niet voor eind april zaaien.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
Kogelronde	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Kogelronde	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Vroege Kogelronde	„West-Friesland“, Wijdenes
Roodkogel	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Kogelronde	Coöp. L.T.B., Alkmaar
Vuurkogel	N.V. „Nunhem's Zaden“, Haelen (L.)
Vuurkogel	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen
Kogelronde	P. Pik, Hoorn
Donkerrode Kogel	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
Detroit	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Ronde Kogel	N.V. Struik en Co., Enkhuizen
Kogel	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

A - Perfected Detroit — K.: J. M. Lupton & Son, Eugene, Oregon, Ver. Staten van Amerika.

Door de donkere kleur zeer geschikt voor extensieve teelt ten behoeve van de conservenfabriek, voor bietenkokers en voor bewaring. Door de langzame groei vermoedelijk niet zo geschikt voor nateelt.

Tamelijk zwaar loof. Knol meestal iets afgeplat bolvormig, vaak met iets wigvormige basis. Huid zeer grijs. Vleeskleur buitengewoon donker. Kwaliteit van het vlees zeer goed, vermoedelijk beter dan van enige andere kroot; blijft ook bij het ouder worden van de knol nog lang goed; de knollen kunnen daardoor lang staan zonder vezelig te worden. Groeit tamelijk langzaam. Is iets minder gevoelig voor schieten dan Detroit.

Aanbevolen selectie praktijkproeven 1957-1958

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
Detroit Perfect	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen

B - Bleekblad Bovengrondse

Dit ras vormt een lange kroot, waaraan de kop iets boven de grond uitsteekt. Het werd vroeger algemeen gebruikt voor de late teelt.

Doordat dit ras niet zo gemakkelijk te rooien is, is het grotendeels verdrongen door de ronde krotten, die bovendien een maand later gezaaid kunnen worden. De opbrengst en de bewaarbaarheid zijn beter dan van ronde krotten, reden waarom men voor lang bewaren soms de voorkeur geeft aan Bleekblad Bovengrondse.

O - Granaat

Door langwerpige vorm van de knol speciaal geschikt om tot schijfjes te worden gesneden, voor inmaak in zuur. Is vroeger dan Detroit en iets minder gevoelig voor schieten.

Middelmatig zwaar loof. Knol ongeveer cilindervormig, $\pm$ tweemaal zo lang als dik, met afgeronde basis.

KROPSLA

(*Lactuca sativa* L. var. *capitata* L.)

In Nederland wordt, onder uiteenlopende omstandigheden van klimaat en bodem, het gehele jaar door sla geteeld. De cultuur vindt plaats onder glas en in de vollegrond. In 1963 was de waarde van de sla-productie 110 miljoen gulden. Het aantal nieuwe glasslarassen is thans groot en er zijn in samenwerking met o.a. het Proefstation voor de Groente- en Fruittelt onder Glas te Naaldwijk en de Proeftuin „Noord-Limburg” te Venlo, uitgebreide proeven mee genomen, veelal bij studieclubs.

De rassen die speciaal geschikt zijn voor de *teelt onder glas* zijn veelal niet geschikt voor de teelt in de vollegrond. In de meeste gevallen zullen deze rassen in de vollegrond te weinig omvang maken en te snel doorschieten. Een gunstige uitzondering hierop maakt type 39, een ras dat ook heel goed als gelichte sla bruikbaar is.

De glasslarassen hebben de eigenschap om tijdens korte dagen goed door te groeien en na voldoende uitgroeien een krop te vormen.

De onderzijde van de krop dient goed gesloten te zijn. De slateler zal zelf aan de hand van de rasbeschrijvingen een keus uit de vele nieuwe rassen moeten doen, afhankelijk van het teeltplan en het grondtype. Op grond bijvoorbeeld waar sla steeds compact groeit en weinig omvang heeft, behoort een ras dat veel omvang maakt, en omgekeerd. Het gebruik van heteluchtkachels en CO₂ beïnvloedt de rassenkeuze niet. Over het algemeen groeit een slagewas met CO₂ sneller door en wordt het blad dikker. Te zachte sla in de herfst kan er steviger door worden en veelal kan het optreden van rand worden tegengegaan. Door toediening van CO₂ wordt de onderkant van de kroppen mooier. Voor de *gelichte slateelt* voldoet type 47 beter dan de vroeger veel geteelde Victoria-selecties en Meikoningin en ook dan May Princess.

Type 47 werd in 1963 door het I.V.T. en het Proefstation te Naaldwijk aan de diverse belangstellende selectiebedrijven beschikbaar gesteld.

Het aantal nieuwe rassen voor de *vollegrondsteelt* is beperkt. In de zomerteelt hebben Hilde en Suzan de Attractie grotendeels verdrongen. Behalve de gebruikelijke boterslarassen wordt in Nederland ook op beperkte schaal ijssla geteeld. Deze is bestemd voor het Amerikaanse leger in Duitsland; hiervoor wordt Great Lakes gebruikt.

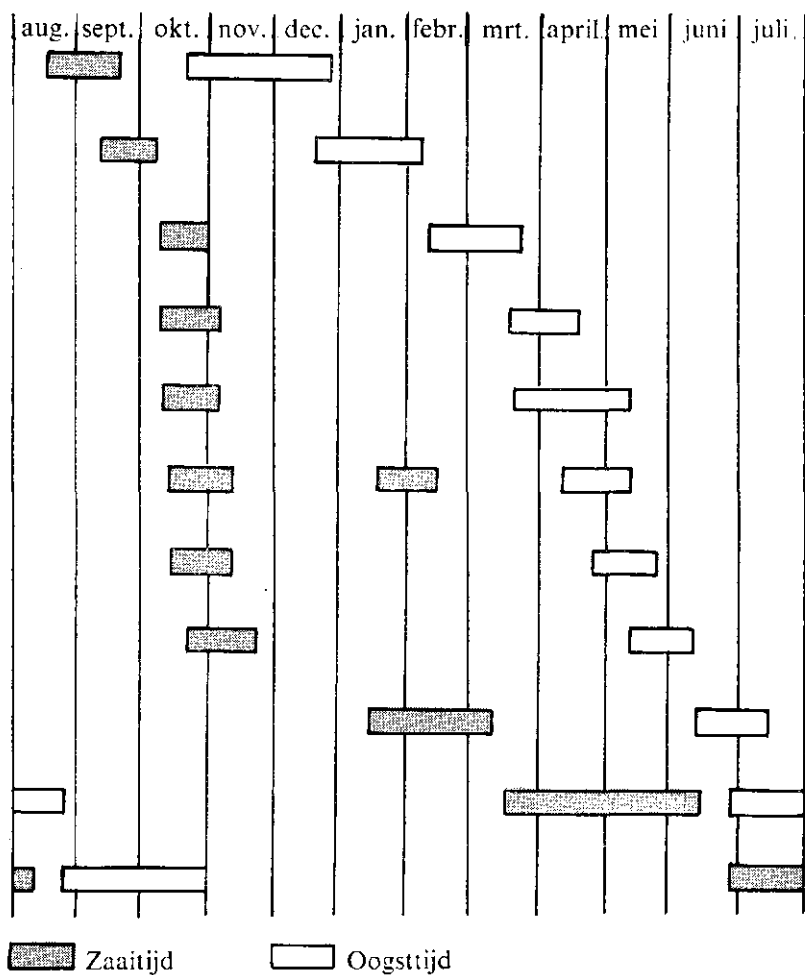
In de zomer wordt veel geklaagd over misvormde, gele kroppen (mozaïekziekte). Dit moet geweten worden aan een virus, *Lactuca*

GLASTEELT

- Herfstteelt al dan niet verwarmd: { **Deciso**, Kordaat, Kwiek, Proeftuins Blackpool, Rapide, Ventura, Vitesse, type 39, type 57, type 69 (voor bijzonderheden van deze rassen zie blz. 86)
- Winterstookteelt: { **Rapide**, Kordaat, Proeftuins Blackpool, Ventura, Vitesse, type 57, type 69 (voor bijzonderheden zie blz. 89)
- Voorjaarsstookteelt { **Rapide**, Kwiek, Magiola, Nr. 124, type 57, type 69, Ventura, Vitesse, Korrekt (voor bijzonderheden zie blz. 92)
- Voorjaarsteelt, vorstvrij gehouden niet verwarmd koude kassen: { **Rapide**, type 39, **Valore**, Ancora, Kloek, Kwiek, Magiola, Vitesse, type 57 (voor bijzonderheden zie blz. 93)
- niet vorstvrij gehouden kassen: { **Valore**, Ancora, Delta, Profos, Magiola (voor bijzonderheden zie blz. 95)
- koud platglas: { **Ancora**, Delta, Kwiek, May Princess, Rapide en type 39 (blz. 97)
- gelicht: { **Type 47**, Delta, Kwiek, de Ned. May Princess sel., Rapide, type 39 en type 57 (blz. 97).

VOLLEGRONDSTEELT

- Weeuwenteelt: **Victoria**, type 39 (zie blz. 99)
- Vrijsterteelt: **Hilde**, type 39 (voor bijzonderheden zie blz. 100)
- Zomerteelt: **Hilde**, **Suzan**, Attractie, Resistent, Zomerkoning, zie blz. 100 (IJssla: Great Lakes en Early Large Head, zie blz. 101)
- Herfstteelt: **Wonder van Voorburg**, Hilde (zie blz. 102)

virus nr. 1, dat gedeeltelijk met zaad overgaat en door luizen verder wordt verspreid. Bestrijding is mogelijk door het gebruik van virusvrij zaaizaad, voor zover dit althans te verkrijgen is. Mozaïekresistente rassen zijn er nog niet. Er is een begin gemaakt met het kweken van wit (*Bremia lactucae* Regel) resistente rassen.

HERFSTTEELT ONDER GLAS, AL DAN NIET VERWARMD

Voor de herfstteelt onder glas wordt thans veel Deciso gebruikt. Dit ras onderscheidt zich van vele andere nieuwe rassen doordat het wat sterker is. Het is wel wat randgevoeliger dan de ook nog vrij veel geteelde Proeftuins Blackpool maar is anderzijds weer sterker tegen kourand. Deciso is aanmerkelijk sneller aan de minimum gewichtseisen toe.

Het ras Proeftuins Blackpool ziet men te vaak nog op gestoomde of chemisch ontsmette grond. Dit leidt veelal tot teeltmislukkingen. Heeft men groeirijke grond dan dient men een compact groeiend ras te kiezen.

Bij weinig licht b.v. in een donkere kas of gedurende de zeer korte dagen in december zal een slagewas gerekt willen gaan groeien vooral bij gemiddeld hoge temperaturen.

Een gedrongen groeiend ras zal onder dergelijke groeiomstandigheden beter van bouw blijven.

A - Deciso (voorheen Nr. 20) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1962. Ontstaan uit een kruising van Proeftuins Blackpool met Interrex.

Dit ras werd speciaal voor de herfstteelt onder glas geselecteerd en is in andere teelten niet bruikbaar. In de latere herfstteelt (oogst na eind november) niet aanbevelenswaardig daar de geslotenheid dan veel te wensen overlaat door gebrek aan licht. In enkele gevallen b.v. op een niet groeirijke grond en in b.v. zeer lichte kassen kan men Deciso langer blijven telen.

Het is een snelgroeiend donkerbladig ras dat op wat welige gronden onvoldoende kan kroppen en waarvan de krop aan de onderzijde ook onvoldoende gesloten kan zijn. Op minder welige gronden is de omvang normaal en is de geslotenheid aan de onderkant goed. Het verdient aanbeveling Deciso op welige gronden een grotere plantafstand te geven. Doordat het hart van de krop later dan andere rassen zich gaat vullen is Deciso t.o.v. andere rassen later oogstbaar. Doordat men Deciso dus langer moet laten doorgroeien ligt dit ras t.o.v. de andere rassen veelal ook met het gewicht hoog.

Bij een rijper gewas is de onderzijde van de krop ook veelal beter gesloten. Wanneer men echter door aanslag veel blad af zou moeten pellen, gaat dit weer ten koste van de geslotenheid van onder. Bij rassen die onder steeds goed sluiten hindert het niet wanneer men een extra blaadje afpelt.

Het blad is glad en niet anthocyaanhoudend zodat roodkleuring bij koude niet optreedt.

Deciso is minder gevoelig voor kourand dan Proeftuins Blackpool en wat gevoeliger voor gewoon rand. Overigens een tamelijk sterk ras. Zaadkleur wit.

B - Kordaat

Een tamelijk compact, matig snel groeiend ras, dat door z'n compacte groei alleen geschikt is voor welige gronden. Ook in donkere kassen waar een slagewas over het algemeen een gerekte groei zal gaan vertonen verdient Kordaat aanbeveling. Bij het korter worden der dagen b.v. in december zal Kordaat niet gauw te los of te wild gaan uitgroeien.

Het blad heeft ongeveer de kleur als Proeftuins Blackpool. Kropt beter dan Proeftuins Blackpool en is onder ook beter van bouw, ook goed gevuld. Is een vrij sterk ras, waarvan het blad bij koude niet rood kleurt. Is weinig randgevoelig. Voor verdere gegevens zie onder de winterstookteelt.

B - Kwiek

Alleen voor gronden waar kropsla een compacte bouw vertoont, dus op de niet groeirijke gronden. Ook niet in donkere kassen.

Een snel groeiend, tamelijk zwak ras. Veel omvang, groot blad en breed van bouw. Kropt vrij goed, terwijl de krop onder ook goed gesloten is. Het blad kleurt niet rood. Voor verdere gegevens zie onder de voorjaarsteelt in koude, vorstvrij gehouden kassen.

B - Proeftuins Blackpool, Secura — K.: Proefstation voor de Groenten- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk.

Proeftuins Blackpool is een ras dat zich speciaal leent voor de iets latere herfstteelt onder glas. Proeftuins Blackpool kan niet worden gebruikt op gestoomde of chemisch ontsmette gronden. Over het algemeen niet aan te bevelen voor teelten, waarvan de oogst na half januari valt. In het Westland teelt men nogal wat Proeftuins Blackpool hoewel men de plaats van Proeftuins Blackpool meer en meer ziet innemen door Deciso.

In het gebied rond Venlo heeft men vrijwel nooit Proeftuins Blackpool geteeld maar rassen met zacht blad.

Blad vrij van anthocyaan. Krop minder mooi maar donkerder en steviger dan de nieuwe rassen, ook minder mals.

Schiet snel. Dit snelle schieten maakt dat Proeftuins Blackpool voor de zeer vroege herfstteelt niet geschikt is. Wil men voor de vroege herfstteelt toch Proeftuins Blackpool gebruiken dan moet men de jonge planten na opkomst een kortedag-behandeling geven. Ook de omvang laat te wensen over. Heeft bij groeistagnatie vaak last van het verschijnsel dat de buitenste bladeren droge, bruine randjes vertonen (droog- of kourand; ook wel tabaksrand genoemd).

Zaadkleur zwart.

Secura is een selectie uit Proeftuins Blackpool en wordt door N.V. Gebr. v. d. Berg te Naaldwijk in de handel gebracht. *Secura* komt vrijwel met Proeftuins Blackpool overeen, doch groeit sneller.

B - Rapide (voorheen Nr. 5)

Dit ras werd niet speciaal voor de herfstteelt geselecteerd; uit proeven echter bleek dat er ook in de herfst goede resultaten mee te bereiken zijn. Voor Venlo en omstreken waar men in de herfst veel Vitesse teelt bleek ook Rapide goed bruikbaar.

Een tamelijk compacte groeier met toch voldoende omvang. Het is

KROPSLA

overigens een tamelijk zwak en nogal randgevoelig ras, maar minder randgevoelig dan Vitesse, ook minder kourandgevoelig. De onderzijde van de krop is goed gesloten, beter dan Vitesse. Het blad kleurt niet rood. Voor verdere bijzonderheden zie onder winterstookteelt.

B - Ventura (voorheen Nr. 4)

Dit speciaal voor de stookteelten geselecteerde ras heeft op vele plaatsen ook in de herfstteelt goed voldaan. Zoals vrijwel alle nieuwe glasslarassen is ook Ventura in de herfstteelt zwakker dan Proeftuins Blackpool.

De groeikracht is evenals de omvang goed. Kropt goed; de krop is van onder goed gesloten. Het blad bevat anthocyaan en kan dus bij koude rood kleuren. Voor verdere bijzonderheden zie onder de winterstookteelt.

B - Vitesse (voorheen Nr. 2)

Dit stookslaras teelt men ook wel met succes in de herfst. In de omgeving van Venlo waar men voorheen in de herfst Regina teelde, teelt men nu veel Vitesse.

Het blad bevat anthocyaan en kan dus rood kleuren. Dit kan in de herfst een bezwaar zijn. Vitesse kropt goed maar is onder soms wat open. Men doet verstandig ook eens een proef te nemen met Rapide, die onder beter gesloten is en niet rood kan kleuren.

B - Type 39, Akcel, Aktor, Amplus, Atlas, Hollandse Aurora, Iveto, Knap, Matem, Prego, Prenora en Stentor

Dit voor de voorjaarsteelt geselecteerde type is ook met succes in de herfst geteeld.

Het groeit zeer snel en kropt goed. De onderkant is vaak minder goed gesloten, vooral bij gebrek aan licht. Het blad kleurt niet rood. Is vrij zwak in de herfst. Amplus onderscheidde zich eerst van type 39 door een wildere groei. Thans is Amplus door selectie gelijk aan type 39 geworden. Voor verdere bijzonderheden zie onder de voorsjaarsteelt in koude, vorstvrij gehouden kassen.

B - Type 57 sel. B, type 57, Adonis, Dimin, Fortuna, Hektor, Presto, Tempo, Votem

Dit type heeft in de herfstteelt plaatselijk goed voldaan.

Groeit snel en kropt goed. Is onder goed gesloten. De omvang van de krop is groot. Voor welige grond daardoor niet geschikt. Randgevoeliger dan Proeftuins Blackpool, echter minder gevoelig voor kourand. De selecties in type 57 die door de diverse zaadfirma's in de handel worden gebracht vertonen onderling vaak kleine verschillen. Voor beschrijving zie onder de winterstookteelt.

Apollo is een selectie die nauw verwand is aan type 57.

B - Type 69 sel. A en B, Achilles, Bassa, Exclusief, Primo, Sinora, Stator A en B, Wintersucces

Plaatselijk heeft dit type in een herfstteelt goed voldaan vooral in de wat latere herfstteelt. Niet geschikt voor gestoomde of chemisch ontsmette grond.

Heeft een donkergroene bladkleur en dik blad evenals Proeftuins Blackpool. Maakt een mooie, vaste krop. De omvang is ongeveer als Proeftuins Blackpool maar de onderkant is mooier (vlakker).

Type 69 is, evenals Proeftuins Blackpool, nogal gevoelig voor kou- of droogrand en is gevoeliger voor gewoon rand dan Proeftuins Blackpool, maar veelal niet gevoeliger dan andere nieuwe rassen. Tussen de diverse selecties bestaan kleine verschillen. Soms liet ook de zuiverheid te wensen over. Stator B was duidelijk forser groeiend dan Stator A. Voor verdere bijzonderheden zie blz. 91.

O - Agilo (voorheen nr. 41) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1962. Ontstaan uit een kruising van Proeftuins Blackpool met Meikoningin.

Dit herfstslaras verliest zeer snel in betekenis. Agilo is een vrij zwak ras gebleken dat nogal gevoelig voor rand is. Ook de groeikracht van Agilo is niet groot.

Zaadkleur wit.

WINTERSTOOKTEELT

(oogst van omstreeks Kerstmis tot en met eind januari)

Dit is over het algemeen de moeilijkste periode voor de slateelt onder glas. In die tijd moet het gewas met zeer weinig licht toe, waardoor vaak een gerekte groei ontstaat. Het spreekt dus vanzelf dat voor die tijd rassen met een *gedrongen bouw* het beste zullen voldoen. Zo is het dus vrijwel uitgesloten om in die tijd met een goed produkt van b.v. Type 39, Valore of Delta te komen en zal het ook heel moeilijk blijken om Deciso tot een goed eind te brengen al zijn er enkele gevallen bekend waar dit gelukt is en het tot een mooi en sterk gewas kon uitgroeien. In die winterse periode waarbij het gewas vaak droog gestookt wordt zal men ook vaak „droog” rand zien optreden. Proeftuins Blackpool is hier erg gevoelig voor. Van de zachte rassen ziet men bij Vitesse ook nogal eens droogrand optreden. Rapide is hier b.v. veel minder vatbaar voor.

A - Rapide (voorheen Nr. 5) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1963. Ontstaan uit een kruising van Regina met Interrex.

Heeft een compactere bouw dan Vitesse; groeit echter toch goed door en kan door zijn compacte groei vrij zwaar worden geforceerd. Door z'n compactere bouw kan Rapide met minder licht toe. Kropt vrij goed en is onder goed gesloten, beter dan Vitesse. Rapide is minder vatbaar voor droogrand dan Vitesse. Ook voor gewone rand is Rapide minder vatbaar. De krop van Rapide sluit boven minder dan Vitesse. Dit kan een voordeel zijn wanneer een eventueel randje optreedt, waardoor dit eerder gezien wordt en gemakkelijk kan worden verwijderd.

Het blad van Rapide bevat geen anthocyaan, is zacht en tamelijk lichtgroen.

Zaadkleur wit.

B - Kordaat — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Kw.r.: 1963. Ontstaan uit een kruising van Proeftuins Blackpool met Interrex.

Alleen op welige gronden telen. Kan het stoken goed verdragen en zal

KROPSLA

niet gauw te wild worden.

Een compacte groeier met tamelijk donkergroen blad. Is onder vlakker en beter gesloten dan Proeftuins Blackpool. Kropt beter dan dit laatste ras.

Kordaat is weinig gevoelig voor kourand en ook niet erg gevoelig voor gewoon rand. Het blad is wat minder zacht dan van de meeste nieuwe rassen en ongeveer vergelijkbaar met Proeftuins Blackpool.

Het blad van Kordaat bevat geen anthocyaan.

Zaadkleur zwart.

B - Proeftuins Blackpool

Vooraf in de winterteelt kan Proeftuins Blackpool door „droog” stoken veel last krijgen van het zgn. „droogrand”. Door teeltmaatregelen zoals broezen, plastic over het gewas bij de buizen e.d. kan dit veelal voorkomen worden. Proeftuins Blackpool is sterk tegen gewoon rand.

Voor beschrijving zie onder de herfstteelt onder glas.

B - Ventura (voorheen Nr. 4) — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1963. Ontstaan uit een kruising van Proeftuins Blackpool met Interrex.

Een tamelijk snel groeiend ras. Lijkt iets op type 57, maar groeit wat compacter en wat vlakker.

De kropvorming is goed; de onderzijde van de krop is goed gesloten. Kan door de tamelijk compacte bouw behoorlijk worden geforceerd en zal op welige gronden toch niet te wild worden.

Het blad van Ventura is anthocyaanhoudend (in een stookteelt valt dit niet op).

Zaadkleur zwart.

B - Vitesse (voorheen Nr. 2) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1961. Ontstaan uit een kruising van Regina en Interrex. Het is één van de eerste nieuwe rassen die door selectie uit een kruising werden gekweekt.

Het blad is glad en licht bleekgroen. De krop is onder matig gesloten, minder dan Rapide. Kropt goed, hoewel soms los. De krop sluit van boven beter dan Rapide. Dit is niet altijd een voordeel vooral bij een optreden van rand. Vitesse is tamelijk gevoelig voor droogrand. Vitesse werd veel als wintersla geteeld. Men dient over het algemeen nu de voorkeur te geven aan Rapide. Niet te zwaar stoken.

Vitesse is anthocyaanhoudend, wat in de stookteelt niet opvalt.

B - Type 57 — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen en het Proefstation voor de Groenten- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk. Uitgegeven aan diverse selectiebedrijven.

Type 57 werd geselecteerd voor de vroege stookteelt uit een kruising van Proeftuins Blackpool met Interrex.

Voor de winterstookteelt is dit type ook geschikt gebleken.

Van type 57 worden thans diverse vormen in de handel gebracht. Deze zijn door selectie ontstaan. De firma De Ruiter te Bleiswijk biedt thans twee duidelijk van elkaar te onderscheiden selecties aan nl. type 57 sel. A en type 57 sel. B.

Type 57 sel. A: een gedrongen groeiende selectie. Deze heeft veel minder omvang dan de type 57 zoals deze door elk ander selectiebedrijf geleverd wordt. Type 57 selectie A kwam in de diverse proeven als erg vatbaar voor nerfrot naar voren. Daarom is deze selectie over het algemeen niet aanbevelenswaardig. Wil men toch een gedrongen groeivorm dan doet men verstandig Kordaat te nemen die deze gevoeligheid voor nerfrot niet toonde.

Type 57 sel. B, Type 57, Adonis, Dimin, Fortuna, Hektor, Presto, Tempo en Votem

Groeit snel; de kropvorming is goed, de omvang groot en de krop is onder goed gesloten. Niet voor welige gronden en niet te zwaar stoken. In het oorspronkelijke uitgegeven type 57 kwamen anthocytaanhoudende en niet anthocytaanhoudende planten voor. Enkele selectiebedrijven hebben de anthocytaanhoudende planten eruit geselecteerd. In Fortuna, Tempo, Presto, Dimin, Hektor en Votem werden beide kleuren gezien. In een stookteelt zijn beide echter niet van elkaar te onderscheiden.

Zaadkleur zwart.

Type 57 is door de N.V. Rood en Co. te Loosduinen in de handel gebracht onder de naam Tempo (in Duitsland is ook een slaras onder de naam Tempo in de handel; dit is een zomerslaras).

Apollo is een selectie die nauw verwand is aan type 57 (als type 60 werd deze aan de selectiebedrijven beschikbaar gesteld).

Doordat elk selectiebedrijf een eigen selectie voert komen er verschillen in omvang voor. Veel omvang hebben: type 57 sel. B en de selectie in type 57 van Vreeken, Tempo, Adonis, Dimin, Hektor, Presto, Votem en Apollo.

Matig veel omvang heeft de selectie type 57 van R. Zwaan, en Fortuna. Deze zullen dus op wat welige gronden ook nog voldoen.

Zeer weinig omvang heeft type 57 sel. A.

B - Type 69 sel. A en B, Achilles, Bassa, Exclusief, Primo, Sinora, Stator A en B en Wintersucces — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen en het Proefstation voor de Groenten- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk. Ontstaan uit een kruising van Regina met Proeftuins Blackpool. Uitgegeven aan diverse zaadfirma's.

Heeft een nogal compacte groei en is daardoor vooral op welige gronden bruikbaar. Door de nogal gedrongen groei kan type 69 met minder licht toe. Is echter nogal gevoelig voor gewoon rand waardoor dit ras voor de herfstteelt over het algemeen niet kan worden aanbevolen, vooral niet op gestoomde of chemisch ontsmette gronden.

Heeft nog vele eigenschappen met Proeftuins Blackpool gemeen o.a. de bladkleur, het dikke blad en de kourandgevoeligheid. De goede eigenschappen van Regina zijn echter ook aanwezig. Type 69 kropt nl. goed. De omvang is wat groter dan van Proeftuins Blackpool en de onderzijde is ook vlakker en beter gevuld. Tussen de diverse selecties bestaan kleine verschillen. Bij sommige selecties liet de zuiverheid te wensen over. Stator B was duidelijk forser groeiend dan Stator A.

Het blad bevat geen anthocyaan.

Zaadkleur wit.

KROPSLA

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - White Pool — K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht. Kw.r.: aangevraagd.

Onze eerste indruk is dat de gebruikswaarde van White Pool ongeveer overeenkomt met type 69.

VOORJAARSTEELT IN STOOKKASSEN

A - Rapide (voorheen Nr. 5)

Dit ras leent zich zeer goed voor de voorjaarsstookteelt. Groeit snel; heeft voldoende omvang terwijl de bouw toch compact is. Kropt vrij goed. De krop is onder breed, vlak en goed gesloten.

Voor verdere bijzonderheden zie onder winterstookteelt.

B - Kwick

Een zeer snel groeiend ras. Groeit op welige gronden zelfs wat te wild, evenals type 57; overigens goed bruikbaar.

Groot blad. De onderzijde van de krop is goed gesloten, breed en vlak. Kwick bevat geen anthocyaan.

Voor verdere bijzonderheden zie onder de voorjaarsteelt in koude, vorstvrij gehouden kassen.

B - Magiola

Dit ras heeft men vorig seizoen wel met succes in een voorjaarsstookteelt opgenomen. Magiola zou in een dergelijke teelt sterker zijn dan andere rassen. Men moet echter wel rekening houden met het feit dat Magiola in deze teelt niet snel groeit en daardoor t.o.v. andere rassen wel een week of meer later oogstbaar kan zijn.

B - Nr. 124 — K.: A. Vogelaar, Poeldijk. Kw.r.: aangevraagd.

Dit ras leent zich beter voor de wat late stookteelt dan voor de vroege. Kan in de vroege stookteelten op zwaardere gronden goed voldoen. Nr. 124 heeft nl. wat meer licht nodig daar de groei anders wel eens wat te wild zou kunnen worden.

Goede kropvorm en goede vorm van onderen. Het is mogelijk dat Nr. 124 op groeirijke grond wat te wild wordt.

Het blad van Nr. 124 is anthocyaanhoudend. In een stookteelt valt dit echter niet op.

Zaadkleur wit.

B - Type 57 sel. B, type 57, Adonis, Dimin, Fortuna, Hektor, Presto, Tempo en Votem

Goed bruikbaar voor de voorjaarsteelt. Groeit snel en kropt goed. Op weelderige grond kan de omvang wel eens te groot worden. Past dus vooral op de wat zwaardere gronden. De krop is onder goed gesloten, breed en vlak.

Voor verdere beschrijving zie onder de winterstookteelt.

B - Type 69 sel. A en B, Achilles, Bassa, Exclusief, Primo, Sinora, Stator A en B, Wintersucces

Door de wat geringe omvang (iets forser en breder van krop dan

Proeftuins Blackpool) goed bruikbaar op gronden die een welige groei geven. Voor verdere bijzonderheden zie onder winterstookteelt.

B - Ventura (voorheen Nr. 4)

Dit ras heeft in de winterstookteelt goed voldaan. De groeikracht in de voorjaarsstookteelt is veelal kleiner dan andere nieuwe rassen, vooral later in het seizoen.

Ventura zal zich daarom vooral lenen voor de vroege stookteelten. De onderzijde van de krop is goed gesloten, breed en vlak.

Voor verdere beschrijving zie onder de winterstookteelt.

B - Vitesse

Vitesse was enkele jaren geleden het meest geteelde stookslaras. Thans is Rapide bezig deze plaats in te nemen.

Groeit in de stookteelt vrij snel. Vormt bij de oogst veelal een enigszins losse krop die bij rijper worden wel vast zou worden. Is onder voldoende breed maar soms wat open tussen de nerven. Is nogal gevoelig voor gewoon rand en ook wel voor droogrand. Voor verdere bijzonderheden zie onder de winterstookteelt.

N - Korrekt — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Kw.r.: aangevraagd.

Dit type komt vrijwel overeen met Kwiek. Ook de gebruikswaarde ligt in hetzelfde vlak als Kwiek.

Een snelgroeiend ras met vrij veel vlucht. Het blad bevat geen anthocyaan.

De zaadkleur is zwart.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - Tonika — K.: N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r.: aangevraagd.

Onze eerste indruk is dat Tonika wat betreft gebruikswaarde veel overeenkomst vertoont met type 57 sel. B.

VOORJAARSTEELT IN KOUDE, VORSTVRIJ GEHOUDEN KASSEN

A - Rapide (voorheen Nr. 5)

Een tamelijk compact groeiend ras met een goede groeikracht en goede omvang.

Kropt vrij goed. De krop is onder goed gesloten, voldoende breed en vlak. Het blad bevat geen anthocyaan.

Voor verdere bijzonderheden zie onder winterstookteelt.

A - Type 39, Akcel, Aktor, Amplus, Atlas, Hollandse Aurora, Iveto, Knap, Matem, Prego, Prenora en Stentor — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen en het Proefstation voor de Groenten- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk. Ontstaan uit een kruising van Kampioen met Interrex. Uitgegeven aan diverse selectiebedrijven.

Dit type leent zich speciaal voor de teelt in vorstvrij gehouden kassen. Voldoet niet op weelderige grond. Zou dan te wild groeien. Voldoet goed op de wat zwaardere gronden.

KROPSLA

Door de zeer snelle groei spoedig aan het minimumgewicht.

De kropvorming is zeer goed. De onderzijde van de krop is bij een wat te weelderige groei niet altijd even goed gesloten. In stookteelten zal type 39 te wild groeien en daardoor zal de onderzijde van de krop onvoldoende gesloten zijn.

Het blad is niet anthocyaanhoudend.

Type 39 is tamelijk vorstgevoelig, daardoor minder geschikt voor niet vorstvrij gehouden kassen. Deze vorstgevoeligheid geldt voor de volwassen plant. Als opgroeiende jonge plant is dit type niet vorstgevoeliger dan andere rassen, b.v. Valore.

Zaadkleur wit.

Amplus onderscheidde zich eerst van type 39 door een wildere groei. Thans is Amplus door selectie gelijk aan type 39 geworden.

Type 39 is door de N.V. Rood en Co. te Loosduinen in de handel gebracht onder de naam Hollandse Aurora. Een in Duitsland onder de naam Aurora in de handel verkrijgbaar ras is heel wat anders, nl. een Victoria type.

A - Valore (voorheen Nr. 137)

Dit speciaal voor de niet vorstvrij gehouden voorjaarsteelt geselecteerde ras voldoet ook goed in vorstvrij gehouden kassen. Het is een zeer snelle groeier met een matige kropvorm.

Door de zeer snelle groei zal dit ras over het algemeen niet in stookteelten voldoen, het groeit dan te wild, hoewel de onderkant toch voldoende dicht blijft. Op zeer groeirijke gronden verdient het aanbeveling Valore een wat grotere plantafstand te geven.

De onderzijde van de krop is breed, zeer goed gesloten en vlak.

Het blad is anthocyaanhoudend.

Voor verdere bijzonderheden zie onder de voorjaarsteelt in niet vorstvrij gehouden kassen.

B - Ancora (voorheen Nr. 130)

Een vrij snel groeiend, niet anthocyaanhoudend ras.

Kropt matig. De omvang is matig groot, daarom vooral voor wat groeizame grond.

De onderzijde van de krop is zeer goed gesloten en vlak. Voor verdere bijzonderheden zie bij de voorjaarsteelt in niet vorstvrij gehouden kassen.

B - Kloek — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Kw.r.: 1962. Ontstaan uit een kruising van Proeftuins Blackpool met Interrex.

Dit ras is alleen aanbevelenswaardig voor de late koudeglasteelten. In vroege teelten groeit Kloek niet vlug genoeg.

De omvang is goed, kropt vrij goed, terwijl de onderzijde van de krop goed gesloten is. Het blad van Kloek bevat anthocyaan.

Kloek schiet minder snel door dan Magiola.

B - Kwiek — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Kw.r.: 1962. Ontstaan uit een kruising van Proeftuins Blackpool met Interrex.

Dit snelgroeiende ras ontwikkelt zich in de stookteelten soms wat te wild. Past daarom beter in de vorstvrij gehouden koude kasteelt.

Krop van boven matig gesloten, groot van blad en met veel omvang.

doch van onder goed gesloten, breed en vlak. Het blad bevat geen anthocyaan.

Zaadkleur zwart.

B - Magiola (voorheen Nr. 31) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1962. Ontstaan uit een kruising van Regina met Interrex.

Dit ras groeit minder snel dan de andere voor deze teelt aanbevolen rassen uitgezonderd Kloeck. Magiola zal dan ook niet zo snel aan de minimum gewichtseisen toe zijn dan b.v. Valore. Dit kan wel een week tot 10 dagen verschil geven. In de vroege teelten komt dit verschil in verhouding het sterkst naar voren.

Magiola bleek echter in het seizoen 1963 een sterk ras tegen rand.

Is een grote groeiocracht geen eis maar stelt men meer belang in een grotere oogstzekerheid dan verdient Magiola aanbeveling.

Magiola krypt goed.

De onderzijde van de krop is goed gesloten. Magiola bevat geen anthocyaan.

Zaadkleur wit.

B - Vitesse (voorheen Nr. 2)

Vitesse groeit ook in deze vorstvrij gehouden voorjaarsteelt vrij snel en krypt goed. De onderkant van de krop in deze voorjaarsteelt is als regel voldoende gesloten. Op erg welige gronden kan de geslotenheid van onder wel eens te wensen overlaten. Het blad is erg bleekgroen van kleur; het is anthocyaanhoudend. Voor verdere bijzonderheden zie onder de winterstookteelt.

B - Type 57 sel. B, Type 57, Adonis, Dimin, Fortuna, Hektor, Presto, Tempo en Votem

Deze snel groeiende typen lenen zich naast de stookteelten ook voor de teelt in vorstvrij gehouden koude kassen.

Kroppen vrij goed en de onderzijde van de krop is ook goed gesloten en vlak. De omvang is groot, passen dus vooral op de wat zwaardere gronden. Er wordt thans ook een type 57 sel. A aangeboden. Deze selectie heeft veel minder omvang en verdient voor deze teelt geen aanbeveling.

Voor verdere bijzonderheden zie onder de winterstookteelt.

VOORJAARSTEELT IN NIET VORSTVRIJ GEHOUDEN KASSEN

A - Valore (voorheen Nr. 137) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1963. Ontstaan uit een kruising van Proeftuins Blackpool met Interrex.

Snelgroeiend ras. Heeft betrekkelijk lang blad en krypt matig. De krop is onder echter breed, vlak, blank en zeer goed gesloten.

In volwassen stadium is Valore zeer weinig vorstgevoelig. Als jonge opgroeiende plant is Valore niet minder vorstgevoelig dan andere rassen, zoals bleek na de strenge winter van 1962-1963.

Valore is anthocyaanhoudend zodat het blad bij koude rood kan kleuren.

Zaadkleur zwart.

KROPSLA

B - Ancora (voorheen Nr. 130) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1962.

Ancora lijkt enigszins op Valore; Ancora heeft echter een gedrongener bouw en groeit minder snel.

De kropvorming is ongeveer gelijk aan die van Valore. De onderzijde van de krop is tamelijk breed, vlak en zeer goed gesloten. Het blad is niet anthocyaanhoudend en kleurt dus bij koude niet rood.

Ancora, hoewel ook goed bestand tegen koude, is toch iets vorstgevoeliger dan Valore.

Zaadkleur zwart

B - Delta (voorheen Nr. 6081) — K.: N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r.: 1962.

Onze indruk is dat Delta voor de wat latere koude teelt meer geschikt is dan voor de vroege.

Een vrij snel groeiend ras. Kropt goed. De onderzijde van de krop is breed, blank en zeer vlak. De nerven zijn nogal grof en tussen de nerven is de krop ondanks de vlakke bouw veelal toch wat open. Bij meer licht, dus in de wat latere teelten, en bij een minder welige groei is de geslotenheid echter goed.

Delta is als jonge opgroeiende plant weinig vorstgevoelig. Als volwassen plant is Delta ook niet erg vorstgevoelig, maar Valore is dan toch wel wat sterker.

Het blad bevat geen anthocyaan en is tamelijk lichtgroen.

Zaadkleur wit.

B - Profos (voorheen 5914) — K.: N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r.: 1961.

Profos is alleen bruikbaar in zeer late koude kasteelten. Groeit niet snel, vooral niet in de vroege teelten, en is daarin ook niet aanbevelenswaardig. De kropvorming begint pas laat. De krop sluit niet. Het hart van de krop bestaat uit een verdicht bladrozet. De onderzijde van de krop is breed, blank en vlak, maar is ondanks zijn vlakke groei veelal wat open tussen de nogal grove nerven.

Het blad is anthocyaanhoudend.

Typische eigenschappen van Profos zijn de zeer trage schietneiging en de bandvormige schietstengel. Voor teelten waar vroegtijdig doorschieten een gevaar kan zijn (dus in de zeer late kasteelten) is deze zeer trage schietneiging van belang. Profos is een zeer weinig randgevoelig ras.

Profos is wat gevoeliger voor vorst dan Delta.

Zaadkleur wit.

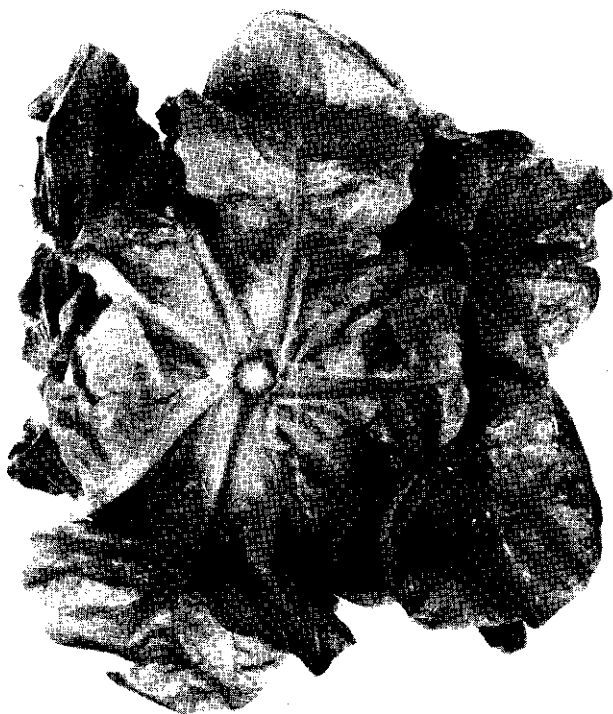
B - Magiola

Dit ras is geschikt voor de middelvroege koude kasteelt. Het groeit minder snel dan b.v. Valore. Magiola schiet snel zodat dit ras voor de late koude kasteelten geen aanbeveling verdient. Magiola is weinig randgevoelig en weinig vorstgevoelig. Voor verdere beschrijving zie onder de voorjaarseelt in koude vorstvrij gehouden kassen.

O - Meikoningin — K.: Firma Max Kretschner te Görlitz, Duitsland. Geïnr.: ± 1902.

Het rassensortiment van kopsla heeft grote en snelle veranderingen ondergaan. Tot voor enkele jaren werd in de voorjaarsteelt veel Meikoningin gebruikt.

Thans worden verschillende rassen in de handel gebracht die zich beter lenen voor de voorjaarsteelt. Beide foto's zijn genomen op 23 maart en de kropen zijn genomen uit dezelfde proef.

Dit oude ras kan nog gebruikt worden in de late voorjaarsteelt onder glas wanneer na half februari geplant wordt. Is niet aanbevelenswaardig voor andere teelten onder glas in het voorjaar wegens het aan de markt komen van betere rassen.

Het blad bevat enig anthocyaan (roodkleuring bij koude). Het blad aan de onderzijde van de krop is iets rimpelig. Vormt een vaste krop. Schiet tijdens lange zomerdagen tamelijk snel door.

Zaadkleur wit.

VOORJAARSTEELT ONDER KOUD PLATGLAS

Daar de kans op roodkleuren bij anthocyaanhoudende rassen in deze teelt groot is, komen anthocyaanvrije rassen voor deze teelt het meest in aanmerking. De kans op vorstbeschadiging is in deze late teelt minder groot.

A - Ancora

De omvang van Ancora kan op de wat zwaardere gronden wat te gering blijven. Ancora groeit nl. nogal compact. In dat geval kan men beter een keus doen uit de B-rassen, die weliswaar iets minder tegen de koude kunnen maar meer omvang hebben.

Van de niet anthocyaanhoudende rassen is Ancora het minst vorstgevoelig. Voor verdere beschrijving zie onder de voorjaarsteelt in niet vorstvrij gehouden kassen.

B - Delta

Voor beschrijving zie onder de voorjaarsteelt in niet vorstvrij gehouden kassen.

B - Kwiek

Voor beschrijving zie onder de voorjaarsteelt in vorstvrij gehouden kassen.

B - May Princess

Voor beschrijving zie onder de gelichte teelt.

B - Rapide

Voor beschrijving zie onder de winterstookteelt.

B - Type 39, Aktor, Amplus, Atlas, Hollandse Aurora, Ivetto, Knap, Matem, Prego, Prenora en Stentor

Voor beschrijving zie onder de voorjaarsteelt in vorstvrij gehouden kassen.

GELICHTE TEELT

Tot voor enkele jaren werden in deze teelt rassen uit de groep Meikoningin en Victoria gebruikt. Beide rassen hebben nadelen. Het I.V.T. heeft (in samenwerking met het proefstation te Naaldwijk) een kruisings- en selectieprogramma opgezet met het doel ook voor deze teelt betere rassen te brengen. Rassen die uit dit selectieprogramma zijn voortgekomen en speciaal geschikt zijn voor de gelichte teelt zijn de Nederlandse selectie in May Princess en type 47.

KROPSLA

A - Type 47 — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen en het Proefstation voor de Groenten- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk. Ontstaan uit een kruising van het Franse winterslaras *Passion blanche à graine noire* met *Interrex*. In 1963 werd dit ras aan diverse selectiebedrijven beschikbaar gesteld. Kw.r.: aangevraagd.

Dit ras is zeer weinig gevoelig voor slecht weer, vorst en rand, zowel droog als gewoonrand. Type 47 krypt goed en de onderzijde van de krop is ook goed gesloten. Het blad bevat geen anthocyaan en kan dus niet rood kleuren. Het ras schiet sneller door dan Meikoningin maar later dan May Princess. Type 47 lijkt ook bruikbaar voor de vroege vollegrondsteelt, voor de late teelt in koude kassen in het voorjaar en voor de zeer vroege herfstteelt onder glas. Niet voor andere teelten.

Type 47 zal nog een naam worden gegeven.

B - Delta

Dit ras bleek als gelichte sla goed bruikbaar.

Krypt goed, groeit vlak en de onderzijde van de krop is voldoende gesloten, breed en blank. Delta schiet sneller door dan type 47 en de Victoria-selecties. Langer dan een week na oogstrijpheid kan men over het algemeen Delta niet laten staan.

B - Kwiek

Vlotte groeier. Goed van omvang. Krypt vrij goed. Onderzijde krop breed, vlak en gesloten. De schietgevoeligheid ligt ongeveer in hetzelfde vlak als van Delta.

Voor verdere bijzonderheden zie onder de voorjaarsteelt in koude, vorstvrij gehouden kassen.

B - May Princess (Nederlandse selectie) (*Carina*) — Geselecteerd uit niet geheel uniform Engels ras van Fa. A. L. Tozer, Cobham, Engeland, door het I.V.T., in samenwerking met het proefstation te Naaldwijk. In 1959 uitgegeven aan de Nederlandse zaadhandel.

Een voordeel van May Princess t.o.v. Meikoningin is, dat dit ras niet rood kleurt. Het blad van May Princess is tamelijk dik en iets grijs-groen van kleur en is goed bestand tegen slechte weersinvloeden. Maakt een mooie krop. De omvang is ongeveer gelijk aan Meikoningin; is evenwel kleiner dan Blondine.

De krop is van onder mooi, blank, gladbladig en breed geschouderd. May Princess schiet vrij snel door, ongeveer gelijk of iets sneller dan b.v. Delta, dus aanmerkelijk sneller dan type 47, dit kan wel een dag of vijf schelen.

B - Rapide

Groeit vrij snel; tamelijk gedrongen bouw, waardoor de onderzijde van de krop zeer goed gesloten is. Omvang goed. Krypt vrij goed. Rapide schiet een paar dagen later door dan May Princess maar iets sneller dan type 47. Voor verdere bijzonderheden zie onder de winterstookteelt.

B - Type 39, Akcel, Aktor, Amplus, Atlas, Hollandse Aurora, Iveto, Knap, Matem, Prego, Prenora en Stentor

Dit type is in de gelichte teelt goed bruikbaar gebleken. Groeit snel. Kropt zeer goed. Is onder goed gevuld, beter dan b.v. de selecties uit de Victoria-groep. De omvang is ongeveer als van Blondine en groter dan van May Princess. Is wat minder geel dan Blondine en beter bestand tegen slechte weersinvloeden, ook minder randgevoelig. Is wel vorstgevoeliger dan type 47 maar niet meer dan b.v. Meikoningin. Type 39 schiet zeer laat door en kan daardoor in oogstrijpheid zeker nog een dag of tien blijven staan alvorens door te schieten. Type 39 is ook heel goed bruikbaar voor de vroege vollegrondsteelt.

Voor verdere beschrijving zie onder de voorjaarsteelt in koude, vorstvrij gehouden kassen.

B - Type 57 sel. B, type 57, Adonis, Dimin, Fortuna, Hektor, Presto, Tempo en Votem

Dit niet rood kleurende type is bruikbaar voor gelichte sla.

De omvang is goed. In deze teelt ongeveer even gevoelig voor schieten als Kwiek. Schiet dus wat sneller door dan Blondine.

Type 57 sel. A heeft veel minder omvang en is daarom niet geschikt voor deze teelt.

Voor verdere eigenschappen zie onder winterstookteelt.

O - Victoria (Blanke Meikoningin, Excelsior, Nr. 20, Reuzen Mei, Vorbote)

Werd veel gebruikt voor de gelichte teelt en voor vollegrondsweeuwenteelt, mede omdat het ras minder gevoelig is voor nachtvorst dan Meikoningin. Er komen thans nieuwe rassen naar voren die beter bruikbaar zijn voor de gelichte teelt.

Victoria heeft geen anthocyaan (kleurt niet rood). Vormt bij voorjaarsteelt een behoorlijke krop; kleur geelgroen. Over het algemeen meer omvang dan Meikoningin. De onderkant van de krop is grofnervig en daardoor niet mooi. De voet van de bladeren is getand en tussen de nerven is de krop vaak open. Is erg randgevoelig. Het blad van de grotere Victoria-selecties heeft vaak te lijden van koude, schrale wind direct na het lichten.

Zaadkleur wit.

Blondine, Westlandia en Twello's Vroegste Gele zijn goede selecties uit Victoria. Prémice (Prima Vera) is een klein, vroeg oogstrijp type van Victoria.

VROEGE VOLLEGRONDSTEELT**Weeuwenteelt****A - Victoria**

Voor de iets grotere selecties in deze groep zoals b.v. Blondine en Westlandia zijn voor de vroege vollegrondsteelt aanbevelenswaardig. Is gevoelig voor rand en schiet sneller door dan type 39. Kleurt bij koude niet rood.

A - Type 39, Akcel, Aktor, Amplus, Atlas, Hollandse Aurora, Iveto, Knap, Matem, Prego, Prenora en Stentor

Dit niet anthocyaanhoudende nieuwe type leent zich goed voor de

KROPSLA

vroege vollegrondsteelt. Heeft wat meer omvang dan Meikoningin en is wat groener dan Victoria. Schiet laat door en is weinig randgevoelig.

N - Type 47

Voor beschrijving zie blz. 98.

VRIJSTERTEELT

Victoria is minder geschikt voor deze teelt daar dit ras vrij snel zal doorschieten en erg gevoelig is voor rand.

A - Hilde, Attram, Excellent, Fannie, Plena, Prado, Suzan en Tophit

Deze typen lijken op *Attractie*. Ze zijn wat vroeger oogstrijp, vooral Suzan. Is wel later rijp dan type 39. De bladkleur is wat lichter groen. Voor verdere beschrijving zie onder zomerteelt.

B - Type 39, Akcel, Aktor, Amplus, Atlas, Hollandse Aurora, Iveto, Knap, Matem, Prego, Prenora en Stentor

Voor verdere beschrijving zie bij de gelichte teelt en hierboven.

ZOMERTEELT

Boterslarassen

A - Hilde, Attram, Excellent, Fannie, Plena, Prado en Tophit — K: Prof. A. G. Dumon, Leuven, België. Geintr.: 1947. Vertegenwoordiger in Nederland: N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Ontstaan uit een kruising van Blonde de Chatelet met (Sans Rivale $\times$ Meikonin-gin).

Hilde heeft sterk de aandacht getrokken in de zomerteelt. Niet geschikt voor de teelt onder glas. Is wel geschikt voor de vroege voorjaersteelt buiten en voor de herfststeelt in de vollegrond.

Deze zomersla kan worden omschreven als een verzwaarde *Attractie*, waarvan verschillende selecties in omloop zijn. Het oorspronkelijke Belgische type is geler en meer gebobbeld. De N.V. Nunhem voert echter een selectie, die zich alleen door de grotere groeikracht, zwaardere krop en iets lichtere kleur van *Attractie* onderscheidt en die voor Nederlandse omstandigheden beter bruikbaar is dan het Belgische type. De bladrand van Hilde golft minder sterk dan die van *Attractie*. Zaadkleur wit.

Suzan vertoont overeenkomst met het Nederlandse Hilde type en *Attractie*. Ten opzichte van Hilde heeft Suzan iets minder groot blad, is lichter van kleur en schiet over het algemeen iets trager. Suzan is wat vroeger rijp dan Hilde. Ten opzichte van *Attractie* heeft Suzan wat geler groen blad. De bladrand golft wat sterker dan van Hilde en ongeveer gelijk als *Attractie*.

Amie komt vrijwel overeen met het Belgische Hilde-type.

B - *Attractie*

Geschikt voor vollegrondsteelt in de zomer.

Geen anthocyaan in het blad; vormt vrij grote, vaste kroppen, met iets gegolfd, wat stug tamelijk donker blad. Schiet in de zomer niet

spoedig door. Weinig last van randen.
Zaadkleur wit.

B - Resistent — K.: N.V. Gebroeders Sluis te Enkhuizen. Gewonnen uit een Oostenrijks grondras. Geïnt.: 1938.

Wordt in de omgeving van Amsterdam geteeld.

Dit donkergroene zomerras is later rijp dan *Attractie* en schiet ook later door.

Bladeren bevatten geen anthocyaan, zijn vrij dik en stug en vrij donkergroen van kleur. Vormt in de zomer vaste kroppen. Betrekkelijk weinig gevoelig voor rand.

Zaadkleur zwart.

B - Zomerkoning (Kagraner Sommer) — Geïnt.: N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht, 1955.

Komt vooral in droge, hete zomers tot zijn recht. Wordt vooral in de IJsselstreek geteeld.

Zomerkoning lijkt wat op *Resistent* maar heeft meer omvang, is wat gelier en schiet later. Vormt grote, tamelijk vaste, vrij malse kroppen. Zaadkleur zwart.

O - Glorie van Nantes (meestal genoemd Wonder van Feltham, Kwekerstrots).

Het blad bevat geen anthocyaan (kleurt niet rood) en is wat donkerder grijsgroen en stugger dan dat van *Attractie*. Dit ras is wat later oogstrijp dan *Attractie*. Schiet laat. Weinig last van rand.

Zaadkleur wit.

IJSSLARASSEN

B - Great Lakes

Dit donkergroene late Amerikaanse ijsslaras is het meest geschikt voor de voorzomer- en zomerteelt. Wordt de laatste jaren op contract met exporteurs geteeld i.v.m. uitvoer naar Duitsland voor het Amerikaanse leger.

Bladeren bros en knappend met getande en golvende bladranden en dikke nerven. Bladkleur zeer donkergroen, zonder anthocyaan. Geeft een zware, zeer vaste krop.

Zaadkleur wit.

N - Early Large Head

Dit ras heeft in proeven beter voldaan dan *Great Lakes*. *Early Large Head* is vroeger, de omvang is gelijk.

O - Laibacher Eis

Geelgroen ijsslaras, dat in de omgeving van Elburg en Harderwijk gebruikt wordt voor weeuwenteelt. Is ook bruikbaar voor zomersla. De teelt van dit ras loopt terug.

Bladeren bros en knappend, sterk getande bladranden en vrij dikke nerven. Bladkleur geelgroen met anthocyaan. Schiet vrij laat door.

Zaadkleur wit.

KROPSLA-MELOEN

HERFSTTEELT BUITEN

A - Wonder van Voorburg (Triumphator)

Dit ras voldoet voor de vroege herfstteelt in de vollegrond (zaai vanaf begin tot omstreeks 20 juli) over het algemeen goed. Het heeft dan weinig last van randen en blijft ondanks het korter worden van de dagen toch goed doorgroeien. Niet geschikt voor de teelt onder glas.

Geen anthocyaan in het blad; vormt goede kroppen van brede, geelgroene bladeren, die zachter zijn dan die van *Attractie*. Schiet in de zomer niet spoedig door, maar de krop staat korter dan bij *Attractie*; is bij volledige ontwikkeling ongeveer gelijk oogstrijp met *Attractie*. De krop wordt, als hij voldoende ruimte heeft, groot.

Heeft in de zomer veel last van randen en wordt daarom in die teelt weinig gebruikt.

Zaadkleur zwart.

B - Hilde (Attram, Excellent, Fannie, Plena, Suzan, Prado en Tophit)

Deze typen worden wel met succes in de herfst geteeld. De groei en de bladkleur vertonen enige overeenkomst met *Wonder van Voorburg*. Voor beschrijving zie onder zomerteelt.

MELOEN

(*Cucumis melo* L.)

Meloenen worden geteeld voor export en voor binnenlands gebruik. Export vindt hoofdzakelijk plaats naar Engeland en België, en in mindere mate naar West-Duitsland en Zweden.

De teelt vindt plaats onder verwarmd en koud plat- en staandglas. Naast de liggende teelt wordt vooral met het ras *Ogen* een staande teelt (aan touwtjes) toegepast.

Meloenen hebben veel warmte en licht nodig. De grondtemperatuur moet zo mogelijk niet beneden 20° C komen, de luchttemperatuur moet 's nachts zo mogelijk 18-20° C zijn.

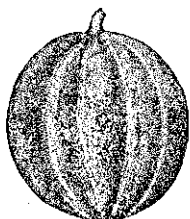
B - Ogen (Haogen nr. 2) — Geïnr.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen, 1960.

Kan vanaf begin maart worden geplant; komt een week tot tien dagen later dan *Enkele Net*. De belangstelling voor dit ras neemt toe. Leent zich zeer goed voor staande teelt. Voor *Ogen* moet aan deze teelt zelfs de voorkeur worden gegeven; bij liggende teelt blijven de vruchten dikwijls te klein.

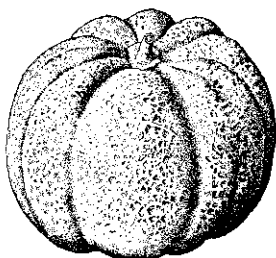
Vormt bij vroege zaai veel tweeslachtige bloemen. Naarmate later gezaaid wordt, wordt het aantal tweeslachtige bloemen minder. Zeer vruchtbaar. De eerst gevormde vruchten moeten worden verwijderd; ze blijven klein en remmen de groei. De planten groeien van nature reeds zwak. Door cultuurmaatregelen zoals het geven van een hoge temperatuur (nachttemperatuur minstens 20° C) en tijdig gieten moet de groei worden bevorderd. Vruchten op de „hoofdranken” en vruchten die te dicht bij het hart van de plant komen moeten worden verwijderd.

Vruchten sterk geurend, ongeveer rond, zeer zwak gemoot, gladde schil.

Gewicht 0,6-1,2 kg. Vruchtvlees groen, sappig, *zeer goed van smaak*.

Ogen

Netmeloen

B - Enkele Net (Westlandse Enkele Net)

Kan vanaf begin maart worden geplant. Vroeg en goed produktief. Het gewas is sterk en daardoor goed bestand tegen ongunstige teeltomstandigheden.

Zet gemakkelijk, is vroeg oogstrijp en kan gemakkelijk een goede tweede zetting geven. Afhankelijk van planttijd en teeltomstandigheden kunnen per plant in totaal 4 tot 10 vruchten worden geoogst. Leent zich niet goed voor staande teelt.

Vruchten platrond, gemoot, met een kurkachtig net op de schil; gewicht 1,5-2 kg. Vruchtvlees lichtoranje, *zeer matig van smaak*.

B - Suikermeloen Witte (Guernsey Conqueror)

Wordt gewoonlijk niet vroeger dan 10 april geplant. Voor de vroege teelt neemt de belangstelling voor dit ras toe. Rijpt iets later dan Enkele Net, maar wordt dikwijls beter betaald. Een sterke groeier, het gewas is minder sterk dan van Enkele Net. Zet minder gemakkelijk. Het gevaar van vroegtijdig afsterven is groter en daardoor is een tweede zetting minder zeker. Bij staande teelt nogal gevoelig voor bacteriestengelrot.

Afhankelijk van planttijd en teeltomstandigheden kunnen per plant in totaal 3 tot 7 vruchten worden geoogst. Door de betere kwaliteit brengen de vruchten een hogere prijs op dan de netmeloenen.

Vruchten rond tot iets hoogrond. Niet gemoot, met een dun kurkachtig net op de schil; gewicht 1,5-2 kg. Vruchtvlees groen, goed van smaak.

B - Oranje Ananas (Tijgerananas)

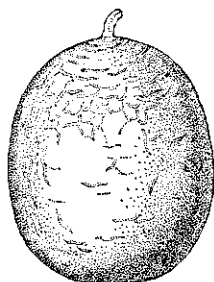
Wordt gewoonlijk niet voor half mei geplant; kan echter ook begin maart worden geplant, er wordt dan een rustige, doch niet te zwakke groei verkregen terwijl de vruchtbaarheid voldoende is. Leent zich ook goed voor staande teelt.

Het gewas is sterk. Zet minder gemakkelijk dan netmeloen. Geënte planten zijn over het algemeen iets vruchtbaarder dan niet geënte. Bij de late planting wordt slechts één zetsel verkregen, opbrengst per plant dan 3 à 4 vruchten.

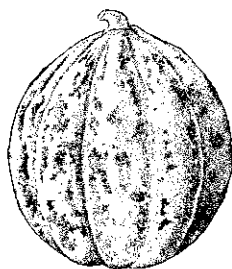
Gevoelig voor bespuiting met Karathane.

Vruchten iets hoogrond, gemoot, geen netvorming op de schil; schil crémekleurig met duidelijke scherpbegrensde groene vlekken, welke tijdens rijping oranje-rood verkleuren. Vruchten gemiddeld iets zwaar-

MELOEN

Suikermeloen

Oranje Ananas

der dan van Enkele Net. Vruchtvlees oranje, stevig, met zeer goede smaak.

O - Gekruiste Net

Vertoont veel overeenkomst met Enkele Net. Wordt minder geteeld. Aantal vruchten meestal iets geringer dan bij Enkele Net, de vruchten zijn iets zwaarder.

Gewas wat sterker dan van Enkele Net, daarom aan te bevelen voor lichte gronden, waar de teelt van Enkele Net minder goed verloopt.

PAPRIKA

(*Capicum frutescens* L. (*Cap. annuum* L.))

Vooraf in het Westland neemt de belangstelling voor deze teelt toe. De teelt kan alleen onder glas met succes plaatsvinden.

Stoken vergroot hierbij de mogelijkheden. Er kan dan worden geplant vanaf half februari. In de koude kas vanaf 1 april. Een nateelt is mogelijk, mits er niet later dan 1 juli wordt geplant. De scherpe paprika kan onder voldoende hoog platglas worden geteeld, waarvan het glas omstreeks half juni kan worden gelicht. Een goede vochtvoorziening is noodzakelijk.

Men onderscheidt twee vormen:

- a. rassen met *zoete* (niet scherpe) vruchten;
- b. rassen met *scherpe* vruchten.

ZOETE PAPRIKA

Er bestaan enkele goede Amerikaanse rassen en één Nederlands ras, dat in 1961 een belangrijke verbetering heeft ondergaan. Deze rassen hebben cilindrische vruchten met doorgaans een enigszins gedeukte neus.

Zoete Westlandse

Planten middelgroot, vruchten vrij groot en hoekig met matig ingezonken kelkholte en ingezonken neus. Niet geheel uniform. Gevoelig voor virus. Geschikt voor de stookteelt en voor de koude teelt.

Amerikaanse rassen die geschikt zijn voor de teelt onder glas:

California Wonder

Vrij vroeg; grote enigszins puntige vruchten, niet geheel uniform model, vrij snel roodkleurend. Geschikt voor stook- en koude teelt.

Yolo Wonder

Middelvroeg, grote vruchten, wat hoekig, vrij uniform. Resistent tegen mozaïekvirus. Door de wat latere vruchtbaarheid vooral geschikt voor de koude teelt.

Keystone Resistant Giant

Iets minder vroeg, grote zware vruchten van goed model, niet geheel uniform. Langer groenblijvend en minder droogtegevoelig. Resistent tegen mozaïekvirus. Door de wat latere vruchtbaarheid vooral geschikt voor de koude teelt.

Vinedale

Zeer vroeg; wat puntige, kleine vrucht. Zeer rijkdragend. Zeer gevoelig voor spint. Vooral geschikt voor de vroege stookteelt en voor een tussenteelt tussen een ander ras gedurende de eerste 10 à 12 weken bij een vroege stookteelt.

SCHERPE PAPRIKA (Spaanse peper)

Westlandse Lange Rode

Selectie uit Spaanse Lange Rode. Vruchten iets langer dan bij deze laatste.

Spaanse Lange Rode

Hangende vruchten $\pm$ 10-12 cm lang, aan de basis 2 à 3 cm in doorsnee. Helrode kleur.

PETERSELIE

(*Petroselinum crispum* (Mill.) Airy-Shaw, syn. *P. sativum* Hoffm.)

Snijpeterselie dient voor het kruiden van spijzen en bezit daarnaast waarde voor de opmaak van schotels.

A - Gewone Snij (Amsterdamse Snij)

Kan dikwijls gesneden worden. Goed voor de fabriek. Fors gewas met grote, gladde bladeren.

B - Fijngekrulde (Moskrul, Dwerg)

Vrij laag. Donkergroen, zeer fijn gekruld blad.

B - Fijngekrulde Donkergroene

PEULEN

(*Pisum sativum* L. var. *saccharatum* Ser.)

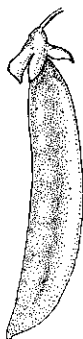
Verschillende erwtenrassen zijn gekenmerkt door de eigenschap, dat ze geen of weinig vlies ontwikkelen in hun peulen. Daardoor kunnen deze laatste, als zij onrijp geplukt worden, als groente worden gegeten.

Rassen, die niet geheel vrij van vlies zijn, dienen op tijd geplukt te worden.

PEULEN

Heraut

Morgenster

Record

Venor

B - Heraut

Overwegend tweepeulig, peulen 8-9 cm lang, recht tot zwak gebogen. Indien op tijd geoogst wordt, is de consumptiekwaliteit goed. Zodra de peul iets ouder wordt, vormt ze een taai perkamentlaag en kookt dan moeilijk gaar.

Het rijpe zaad is rond en geel. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en vatbaar voor topvergeling.

Gevoeliger voor nachtvorst dan Record; bleek in de Venen echter minder gevoelig te zijn voor late vorst.

In de praktijkproeven 1957-1958 zijn de selecties aanbevolen van:

Jac. v. d. Meer Dzn, Roelofarendsveen
N.V. „Nunhem's Zaden“, Haelen (L.)
N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen

N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
N.V. Struik en Co., Enkhuizen
N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam.

B - Morgenster - Geïnt.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg.

Vrij fors gewas. Tamelijk tweepeulig. Peulen matig gebogen met spitse top, 8-10 cm lang, lichtgroen. Consumptiekwaliteit ongeveer als van Heraut. Oogst vroeg, produktief.

Het rijpe zaad is rond, geel.

Vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte.

B - Nebak — K.: Proeftuin „Hollandsch-Utrechtsch Veendistrict“, Amsterdam-Zuid. Kw.r.: 1958; wordt in de handel gebracht door de Enkhuizer Zaadhandel, N.V. Gebroeders Sluis en de N.V. A. Zwaan Jr., allen te Enkhuizen. Ontstaan uit een kruising van Vroege Peul met Hendrikspeul in 1943.

Lijkt veel op Record, de peulen zijn echter vliesloos. Een nadeel is het voorkomen van kleine blaadjes aan de stelen van de peul.

Het rijpe zaad is rond en geel. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, zeer vatbaar voor topvergeling.

Goedgekeurd in de praktijkproeven 1957-1958.

B - Record

Consumptiekwiteit ongeveer gelijk aan die van Heraut. Minder mooie, kortere peulen dan Heraut. Vooral onder aan de plant vaak veel slecht uitgegroeide peulen.

Het rijpe zaad is rond en geel.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, zeer vatbaar voor topvergeling.

In de praktijkproeven 1957-1958 zijn de selecties aanbevolen van:

Gebr. Broersen, Tuitjenhorn

N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen.

N.V. „Nunhem's Zaden", Haalen (L.)

B - Venor — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1959. Ontstaan uit een kruising van Norrland Express met Veense in 1951.

Lichtgroen gewas met lange, weinig vertakte stengels. Overwegend tweepeulig. De peulen zijn recht, lichtgroen van kleur en hebben een stompe top.

Het rijpe zaad is rond en geel.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1957-1958.

N - Norli — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1959. Ontstaan uit de kruising Pumpeul met Norrland Express.

Normaal groen gewas met korte, weinig vertakte stengels. Vrij vroeg. Overwegend tweepeulig. De peulen zijn zwak tot matig gebogen, 8-9 cm lang; dienen op tijd te worden geplukt.

Het rijpe zaad is rond en geel.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

O - Lentebode

De consumptiekwiteit is beter dan van Record, de peulen worden minder snel vliezig. Is door éénpeuligheid niet erg produktief en vraagt om dezelfde reden meer plukwerk dan Record.

Tamelijk weinig vertakt, lichtgroen gewas. Overwegend éénpeulig. Peulen recht met wigvormige spitse top, $\pm$ 8 cm lang, zeer lichtgroen.

Oogst vroeg.

Het rijpe zaad is matig groot, ovaalrond, glad, crème-geel.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, zeer vatbaar voor topvergeling.

In de praktijkproeven 1957-1958 is de selectie aanbevolen van:

N.V. Wed. P. de Jongh, Goes en Fa. Koning en Vlieger, Goes

PLUKSLA

(*Lactuca sativa* L. var. *acephala* Alef.)

Daar de stengel gemiddeld pas 3 maanden na het zaaien gaat doorschieten, wordt de pluksla ook vaak gesneden (de eerste maal $\pm$ 50

PLUKSLA-POSTELEIN-PREI

dagen na het zaaien). De planten lopen daarna opnieuw uit en leveren na ± 25 dagen een tweede snede.

A - Australische Gele

Wit zaad. Blad geel, niet roodgetint, iets gekruld.

B - Amerikaanse Roodrand

Wit zaad. Blad roodgetint, iets gekruld.

Vanwege de rode kleur bij teelt in de vollegrond hoofdzakelijk voor stoofsla. De rode tint verdwijnt namelijk door het koken.

POSTELEIN

(*Portulaca oleracea* L.)

Postelein vraagt voor zijn ontwikkeling veel warmte en vocht, en wordt daarom onder warm of koud glas gezaaid. Vanaf mei kan ook in de vollegrond gezaaid worden. De plantjes zijn zeer saprijk en broos, zodat zij zich niet voor lang vervoer of voor export lenen.

Men onderscheidt de groene postelein en de gele postelein. De groene wordt het meest gebruikt, daar deze sterker is dan de gele. De gele gaat bij nat weer spoedig tot rotting over.

Postelein wordt zowel voor vers gebruik als voor conserveren en voor de weck geteeld.

Al naar met grove of fijne postelein wenst, zaait men dun of dik.

A - Groene Postelein

Groot, dofgroen blad. Goed bestand tegen ongunstige weersomstandigheden. Het meest geteelde ras.

B - Gele Postelein

Glanzend, geelgroen blad. Mals, maar zwakker dan de groene. Bij nat weer gemakkelijk rottend.

B - Breedblad gele

Stengel grover en forser, bladeren iets kleiner, maar breder dan die van de groene postelein. Sterker dan gele, volgens mededelingen uit de praktijk minstens even sterk als de groene. Wordt op Walcheren zowel in de vollegrond als onder glas geteeld.

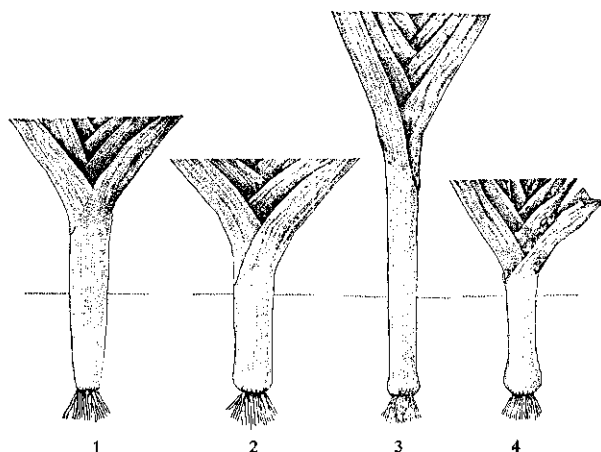
PREI

(*Allium porrum* L.)

Naar de tijd van oogsten worden de preirassen ingedeeld in herfst- en winterprei.

Herfstprei wordt in de nazomer en herfst geoogst en is niet winterhard. De echte herfstassen worden zwaar tot zeer zwaar en zijn het mooiste van vorm, zie de figuren 1 en 2.

Winterprei wordt na de winter geoogst, en moet dus vóór alles goed winterhard zijn. Grote winterhardheid en een zeer zware stam zijn tot nu toe niet in één ras gecombineerd. De winterpreirassen zijn dan ook minder zwaar dan de herfstassen. Daardoor is winterprei niet

1 = Herfstreus zonder knobbel 2 = Iets knobbelige Herfstreus
3 = Helvetia 4 = Winterreus

geschikt om reeds in de herfst te worden geoogst.

HERFSTPREI

Door de beoordelingscommissie voor de in 1961-1962 genomen praktijkproeven is de herfstprei ingedeeld in selecties met een vrij korte tot matig lange stam, en in selecties met een lange stam.

Herfstpreiselecties met een vrij korte tot matig lange stam

Produktief tot zeer produktief, doch niet winterhard. Oogsten na de winter daarom riskant.

Blad grijsgroen, breed en dik. Stam dik tot zeer dik en vrij kort tot matig lang; op één uitzondering na met een weinig tot matig ontwikkelde knobbel (fig. 1 en 2).

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1961-1962

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
Herfstreus Olifant	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)
Excelsior	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Late Herfstreuzen sel. Pannevis	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Olifant	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
Argenta (vroeger Witte Zuil)	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
Herfstreus	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Goliath	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

De laatstgenoemde selectie valt op door een vrij lange en dikke stam, afwezigheid van knobbel en hoge opbrengst, vgl. fig. 1.

Herfstpreiselecties met een lange stam

Produktief, maar niet winterhard.

Blad groen, breed. Stam dik en lang, met een matig ontwikkelde knobbel.

PREI-RAAPSTELLEN

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1961-1962

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Helvetia (vroeger Zwitserse Reuzen) N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen en
Vreeken's Zaden, Dordrecht

WINTERPREI

Productie niet zo hoog als van herfstprei, waartegenover grote winterhardheid staat.

Niet geschikt om reeds in de herfst te worden geoogst.

Blad donkergrijsgroen, niet al te breed. Stam matig dik, kort met een uitgesproken knobbel (fig. 4).

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1961-1962

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Winterreus Siegfried
Winterreuzen
Luikse Winter
Siegfried

Winterreuzen

Winterreus
Eskimo Winterreus

N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)
N.V. C. W. Pannevis, Delft
N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen en
Vreeken's Zaden, Dordrecht
N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
„West-Friesland", Wijdenes

RAAPSTELLEN

Raapstelen zijn de jonge bladeren en bladstelen van consumptierapen of van Chinese kool. De eerste zijn groen, de laatste geel, althans voor zover afkomstig van de rassen Pé-Tsai en Wong-Bok. Van het ras Cantonner Witkrop zijn ze bleekgroen. Verder is de bladgroente *Namenia* in de handel. Dit is een vertegenwoordiger van *Brassica rapa*, die, dik gezaaid, raapstelen levert en dun gezaaid, na uitdunning, planten geeft, die ongeveer de grootte krijgen van een krulandijvieplant.

Alle rassen van raapstelen hebben vaak ernstig te lijden van aardvlooien. Men bestrijde deze derhalve tijdig.

Raapstelen worden vrijwel uitsluitend onder glas geteeld, als tussenteelt of als voortteelt. De afzet op de binnenlandse markt is beperkt. Ze worden alleen gevraagd in perioden van schaarste aan verse groenten.

Voor de binnenlandse markt moet het produkt fijn en mals zijn, hetgeen men bereikt door dik te zaaien.

A - Bladgroente *Namenia* — Geïnt.: N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht. 1937-1938.

Geschikt voor het telen van raapstelen in het voorjaar, door betrekkelijk dik te zaaien. Echter niet te dik zaaien, daar men dan weinig gewicht krijgt en het gewas spoedig gaat rotten. Blad ingesneden.

RAAPSTELLEN-RABARBER

Een selectie met minder diep ingesneden bladeren is als Verbeterde Namenia in de handel.

A - Gewone Groene

Bladeren en bladstelen van de consumptieraap. Deze zijn groen van kleur en enigszins behaard. Vaak wordt het consumptierapenras Platte Mei voor Gewone Groene raapstelen geleverd.

O - Gele Malse

Jonge bladeren en bladstelen van Chinese kool. Kleur geelgroen of bleekgroen. Op vochtige gronden spoedig last van gele lobbladeren. Voor particulieren, die op gele, malse blaadjes prijs stellen.

RABARBER

(*Rheum rhabarbarum* L. en *Rheum rhaponticum* L.)

Rabarber kan worden vermenigvuldigd door middel van zaad of door middel van het scheuren van de moederplant. Daar de rassen niet zaadvast zijn, geeft men de voorkeur aan scheuren. Men kan een moederplant daartoe in herfst of voorjaar in zoveel delen opsplitsen als er „neuzen” aanwezig zijn. Men neme hiertoe *virusvrije* planten, dat zijn planten waarvan de bladeren in het voorafgaande voorjaar geen lichtgroene, later bruine vlekken of gaten vertoonden. Proeven, genomen door het Instituut voor Plantenziektenkundig Onderzoek, toonden duidelijk aan, dat deze ziekte de opbrengst sterk kan verlagen en het is bekend dat scheurlingen van zieke planten weer ziek zijn. Het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen tracht een virusvrij sortiment op te bouwen.

Rassen die veel lange, dikke, rode stelen geven en niet spoedig zaadstengels vormen genieten de voorkeur. De teler wenst bovendien vroege rassen omdat de rabarberprijzen in de loop van het oogstseizoen regelmatig dalen.

ZEER VROEG

A - Timperley Early — Geïnt.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen in 1953.

Een zeer vroeg ras van Engelse herkomst.

Stelen lang, dik, niet goetvormig en ongeveer voor de helft rood; de achterzijde van de stelen is zwak geribd. De belangstelling voor dit ras neemt toe, daar het zeer vroege produkt goed wordt betaald.

De jonge pollens rotten na het planten soms in, daarom wordt aanbevolen de wortels na het scheuren even te laten indrogen.

VROEG

B - Victoria (Queen Victoria)

Vroeg, schiet meestal door.

Stelen groen, beneden karmijnrood, inwendig groen, middelmatig dik en vrij lang.

MATIG VROEG

A - Holsteiner Bloed - Geïnt.: Fa. E. L. Meyn, Uetersen-Lohe (Hol-

RABARBER-RADIJS

stein), Duitsland, vóór 1938.

Dit matig vroege en zeer produktieve Duitse ras geeft na koken een produkt met een goede smaak en een fraaie rode kleur.

Stelen lang, vrij dik, iets gootvormig, geheel donkerrood met zwak geribde achterzijde. Een nadeel van de stelen is dat ze aan de voet wat krom zijn gegroeid. Dit wordt veroorzaakt door de spreidende groeiwijze van de plant. Bij regelmatig oogsten heeft men er minder last van. Weinig neiging tot het vormen van zaadstengels.

A - Paragon

Behalve voor gewone consumptie zeer geschikt voor jambereiding. Is bij forcering wel vroeg maar geeft dan vaak dunne stengels.

Stelen recht, vrij dun, gootvormig, met een scherpe, opstaande rand, niet zeer lang; uitwendig groen met karmijnrood, inwendig vrijwel groen; van goede kwaliteit. Vormt vrijwel geen zaadstengels. Tijdens het oogsten worden nog niet uitgegroeide jonge stelen soms losgetrokken.

Is matig vroeg. Kan buiten vervroegd worden.

B - Champagne Rood

Dit ras is iets vroeger dan Paragon en kan goed getrokken worden. Stelen vrij dun, zeer zwak gootvormig tot vrijwel vlak, aan de achterzijde duidelijk geribd, niet zeer lang. Uitwendig aan de stengeltop groen, naar beneden toe helderrood wordend, inwendig rood; van zeer goede kwaliteit. Vormt soms wel enige zaadstengels.

Wordt aangetroffen in Kennemerland, maar de belangstelling voor dit ras neemt ook in andere streken toe.

LAAT

A - Goliath

Voor directe consumptie en conservering.

In kg-opbrengst hoger dan Paragon.

Stelen zeer dik; sterk gootvormig met brede rand; uitwendig groen met karmijnrood, inwendig groen, scherp zuur door een betrekkelijk laag kalkgehalte. Vormt meestal enige zaadstengels. Is laat. Toch zeer goed bruikbaar voor forcering, omdat de stelen dan roder worden dan in de vollegrond en bovendien aanmerkelijk dikker zijn dan die van Paragon.

RADIJS

(*Raphanus sativus* L. var. *radicula* Pers.)

Radijs is een typisch voorjaarsgewas. De aanvoer is vrijwel volledig beperkt tot de periode maart-juni; meer dan 80 % van de radijs wordt aangevoerd in april en mei. De vroegste radijs wordt onder glas geteeld. Het platglas wordt hierbij steeds meer vervangen door staandglas. Het totale areaal onder glas bedroeg in 1962 bijvoorbeeld 65 ha, waarvan 60 ha staandglas.

Na de aanvoer van de glasaradijs volgt die van de vollegrondsradijs. Jaarlijks wordt voor een bedrag van 2 tot 3 miljoen gulden aan radijs geveild. De voornaamste teeltcentra zijn het eiland IJsselmonde, het Westland en het gebied rondom Amsterdam.

Bij de rassenkeuze speelt naast de *vroegheid* de *hoeveelheid loof* een rol. Het loof moet niet te zwaar zijn, maar zwaar genoeg om het bossen van de radijs mogelijk te maken. De hoeveelheid loof is niet alleen afhankelijk van het ras, maar ook van de groeiomstandigheden. In de meeste gevallen komt men het best uit met rassen, die middelzwaar loof bezitten. Alleen onder omstandigheden, die een extreem gunstige invloed op de loofgroei uitoefenen (bijv. glas op veengrond) wordt het loof van de rassen met middelmatig loof te zwaar. In die gevallen gebruikt men nog de extra kortloof typen. Deze maken dan juist genoeg loof; onder meer normale omstandigheden is het loof van deze typen te kort voor het bossen.

Verder is de *gevoeligheid voor het voosworden* van groot belang. Bij radijs, die in maart en begin april wordt geoogst, heeft men er niet veel last van, daar deze radijs in de regel reeds in een jong stadium wordt geoogst. Bovendien is de temperatuur in deze tijd meestal nog laag genoeg om het voos worden langzaam te doen verlopen. Voor deze vroeg geoogste radijs is snelle groei van meer belang dan grote resistentie tegen voosheid. Maar bij radijs, die eind april-mei wordt geoogst, treedt voosheid zeer gemakkelijk op; ook nog tijdens het vervoer of tijdens het verblijf in de groentewinkel. Daarom is hiervoor resistentie tegen voosheid van meer belang dan snelle groei. Sinds de N.V. A. R. Zwaan de Cherry Belle heeft gekweekt, is het niet meer nodig dat men in de grote steden eind april-mei zoveel voze radijs ontmoet, want dit ras kan een royale grootte bereiken en dan ook nog worden vervoerd zonder voos te worden.

Verder zijn een goede vorm en een goede kleur factoren die op de rassenkeuze van invloed zijn.

WINTERTEELT ONDER KOUD STAANDGLAS

De teelt slaagt alleen dan wanneer zoveel mogelijk van het natuurlijke licht wordt geprofitteerd en door voldoende luchten wordt voorkomen dat de temperatuur te hoog oploopt.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1961

Loof	Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
flink	Ronde Rode Roem van Zwijndrecht	N.V. T. v. d. Beukel Azn., Monster N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
matig	Haubner's Frühwunder Ronde Scharlakenrode	N.V. Hem, Hem (N.H.) Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord
kort	Ronde Scharlakenrode Broei Nr. 6205	N.V. C. W. Pannevis, Delft N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg

ANDERE VROEGE TEELTEN

A - Ronde Helderrode

Dit ras wordt thans verreweg het meest gebruikt voor de vroege teelt. Loof flink of matig lang; knol bolvormig; kleur krachtig helder rood.

RADIJS

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Loof	Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Aanbevolen voor	
			plat glas	vollegrond
flink	Ronde Scharlakenrode	N.V. T. v. d. Beukel Azn, Monster	+	+
	Ronde Scharlakenrode	Fa. Jos. Huizer Azn, Rijsoord	+	+
	Ronde Scharlakenrode	Fa. Koning & Vlieger, Goes en		
	Nieuw Rood	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	+	+
	Ronde Scharlakenrode	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	+	+
	Ronde Scharlakenrode	„West-Friesland”, Wijdenes	+	+
	Non Plus Ultra	N.V. A. R. Zwaan Jr, Enkhuizen	+	+
	Saxa	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg	+	+
matig	Ronde Rode	N.V. T. v. d. Beukel Azn, Monster	+	+
	Ronde Scharlakenrode	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+
	Ronde Scharlakenrode	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord	+	+
	Ronde Kruising	Fa. Koning & Vlieger, Goes en		
	Ronde Rode	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	+	+
	Saxa	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	+	+
	Saxa type A	P. Pik, Hoorn	+	+
	Saxa type B	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+
	Leuchtkegel	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+
	Ronde Scharlakenrode	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	+	+
		„West-Friesland”, Wijdenes	+	+

A - Cherry Belle — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Kw.r. 1951

Bijzonder geschikt voor het leveren van een radijs, die na de oogst nog vervoer kan verdragen zonder voos te worden. Niet voor vroege glasteelt.

Loof matig lang; knol bolvormig; kleur helder scharlakenrood, soms met iets rose. Zeer resistent tegen voosheid en barsten.

Goedgekeurd in pr.pr. 1957-1958 voor vollegrond.

B - Roodkopje (Zwijndrechtse, Hoog Wit)

In dit ras vindt men een grote mate van voosheid-resistentie. Loof matig tot fors. Knol bol- tot soms iets hoog bolvormig; kleur wit met klein rood kopje.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Opmerkingen
Groot Witpunt	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	} middelmatige hoeveelheid loof
Ronde Groot Witpunt (Roodkopjes)	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord	
Zwijndrechtse Groot Witpunt, broei „Roodkopjes”	N.V. C. W. Pannevis, Delft	
Halfrood - Halfwit	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	iets meer loof

O - Ronde Scharlakenrode

Speciaal voor vroeg.

Loof flink, matig lang of extra kort; knol bolvormig of afgeplat

bolvormig; kleur overwegend rood met paars er in. In de meeste selecties begint het paars te verdwijnen en vormt de kleur reeds een overgang naar helderrood. Het extra korte loof wordt alleen onder omstandigheden die de loofgroei bijzonder sterk bevorderen (b.v. glas op venige grond) lang genoeg voor het bossen.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Loof	Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Aanbevolen voor	
			plat glas	vollegrond
flink	Ronde Scharlakenrode	Ned. Zaadcentrale, 's-Gravenzande	+	+
	Saxa	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht		+
	Ronde Rode	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	+	+
matig	Vroeg Wonder Rode	N.V. Hem, Hem (N.H.)	+	+
	Saxa Kortlof	Fa. Koning & Vlieger, Goes en		
		N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	+	+
	Roem van Zwijndrecht	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+
	Scarlet Globe*	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	+	+
extra kort	Ronde Rode	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	+	
	Ronde Scharlakenrode	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	

* = hooggrond

O - Ronde Rode Groot Witpunt

De betekenis van dit ras is de laatste jaren sterk afgenomen. Vele tuinders zijn overgegaan op ronde rode rassen.

Naar de loofhoeveelheid kunnen drie groepen worden onderscheiden, nl. die met weinig, die met middelmatig veel en die met veel loof. De knollen zijn bolvormig, soms iets afgeplat bolvormig; het bovenste deel is rood, het onderste deel wit.

Goedgekeurde selecties praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Opmerkingen
Groot Witpunt	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen	} typen met mindetr loof
Gaudry, broei	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	
Ronde Rode Groot Witpunt *)	„West-Friesland“, Wijdenes	
Columbia *)	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg	
Ronde Rode Groot Witpunt	Ned. Zaadcentrale, 's-Gravenzande	} typen met een middelmatige hoeveelheid loof
Groot Witpunt *)	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	
Gaudry	N.V. Supergran, Overveen	
Ronde Groot Witpunt	Gebr. P., C. en L. de Jongh, Goes	} typen met meer loof
Rond Halfrood - Halfwit	N.V. Wed. P. de Jongh en	
Halfrood - Halfwit	Fa. Koning en Vlieger, Goes	
Ronde Rode Groot Witpunt	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	
Halfrood - Halfwit	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	
Bicolor	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	
Bicolor	N.V. Supergran, Overveen	
	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg	

*) hebben een meer fris helderrode kleur.

RADIJS

O - Ronde Rode Klein Witpunt

Dit ras wordt thans weinig meer geteeld.

Loof weinig tot middelmatig veel. Knol bolvormig, soms iets afgeplat; kleur rood met kleine witte punt. Speciaal in de Klein Witpunt-groep is de kleurverbetering opvallend. Vele selecties in deze groep, welke voorheen een meer paarsrode kleur hadden, hebben nu een fris helder-rode kleur.

Goedgekeurde selecties praktijkproeven 1959-1960

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Opmerkingen
Gaudry broei *) Gaudry *) Ronde Rode Klein Witpunt, broei	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen Fa. F. de Vries & Zn., Alphen a. d. Rijn	} typen met minder loof
Ronde Klein Witpunt, broei	N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes	
Gaudry *)	P. Pik, Hoorn	} middelmatige hoeveelheid loof
Ronde Rode Klein Witpunt *)	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	
Klein Witpunt *)	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	
Ronde Rode Witpunt, broei *)	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	
Démasqué, M.S. *)	„West-Friesland“, Wijdenes	}
Klein Witpunt,	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	

*) onderscheiden zich door een meer fris helderrode kleur.

O - Ronde Witte

Wordt bij Amsterdam geteeld, om tezamen met ronde rode radijs tot gemengd rood met witte bossen te worden gebonden.

Loof kort tot tamelijk kort; knol afgeplat bolvormig of bolvormig; kleur wit.

ZOMERRADIJS

Voor de teelt in de zomer kan men in principe drie groepen van rassen gebruiken.

- Rassen uit de groep van de vroege radijs, welke een grote mate van resistentie tegen voosheid bezitten, zoals Cherry Belle en de late vollegrondselecties van de witpunttypen.
Men zie hiervoor blz. 113 en 114.
- Rassen uit de groep van de zgn. Reuzen. Dit zijn langzaam groeiende rassen, die een zeer grote ronde knol vormen, welke lang kan staan zonder voos te worden. Hiervan zijn in de praktijkproeven 1957-1958 goedgekeurd de rassen Scarlet Champion en Komeet (zie blz. 117).
- Rassen uit de groep van de lange radijs, zoals IJskegel.

A - Scarlet Champion — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Kw.r.: 1951.

Loof fors; knol groot, bolvormig; kleur helder rood. Wordt niet spoedig voos.

A - Komeet — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg

Loof tamelijk fors; knol tamelijk groot, bolvormig; kleur helder rood. Wordt niet spoedig voos.

O - Ijskegel

Loof tamelijk fors; knol lang, spits toelopend; kleur wit met een weinig groen aan de kop.

RODEKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *rubra* DC.)

Rodekool is een artikel dat het hele jaar door op de veilingen wordt aangevoerd. Het grootste deel van de aanvoer wordt ingenomen door bewaarrode, waarvan ongeveer 700 ha wordt geteeld. Het hiervoor gebruikte ras is Langedijker Bewaarrode. Van vroege rode en herfstrode worden jaarlijks elk een 200 ha geteeld. Langedijker Vroege Rode en Langedijker Herfstrode zijn de voor deze teelten aangewezen rassen. Voor de bewaarkool is Noord-Holland het typische centrum. Vroege rode en herfstrode worden over het hele land verspreid geteeld.

Vroeg

A - Langedijker Vroege Rode

Tussen de aanbevolen selecties komen geringe vroegheidsverschillen voor. Het verschil in vroegheid tussen de vroegste en de laatste selecties bedraagt doorgaans niet meer dan 7 tot 10 dagen.

Zaai: vroeg in de herfst of in februari, onder glas. Oogst: begin juli tot half augustus.

Gewicht: 2,0-2,5 kg.

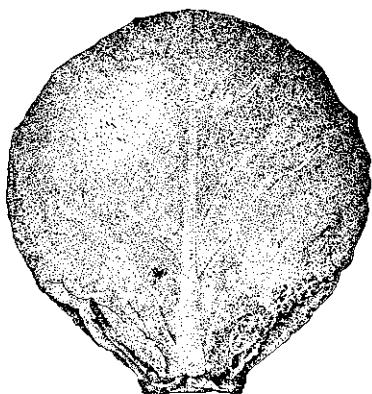
Stronk kort. Blad rood met enigszins groene tint, rond, kort gesteeld. Kool rond tot hoogronde, paarsrood van kleur. Blad en kool zijn met een dikke waslaag bedekt.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1956

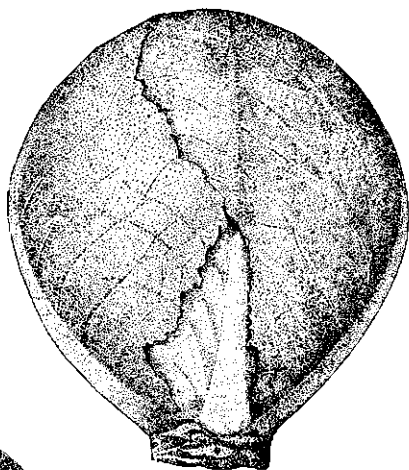
Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Vroegheid *)
Langedijker Vroege	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	5
Langedijker Allervroegste	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3
Langedijker Vroege	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3
Langedijker Allervroegste	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	4
Langedijker Vroege	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3
Langedijker Allervroegste	„West-Friesland”, Wijdenes	3
Extra Vroege Langedijker	Fa. Jan Wit en Zn., Broek op Langedijk	3
Extra Vroege Langedijker	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	4
Langedijker Vroege	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3

*) 1 = laat; 5 = vroeg

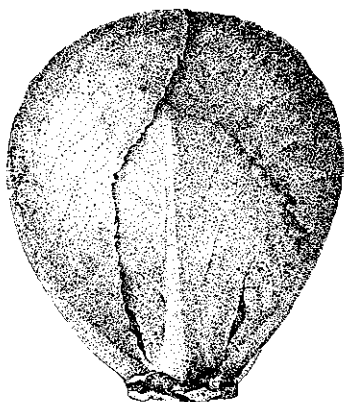
RODEKOOL

Langedijker Vroege Rode

Langedijker Herfstrode

Langedijker Bewaarrode

Herfst**A - Langedijker Herfstrode**

De aanbevolen selecties vertonen geen grote verschillen in vroegheid en opbrengst.

Zaai: februari-maart. Oogst: september en oktober.

Gewicht: 2,5—4,0 kg.

Stronk matig lang. Veel en groot blad met dunne waslaag. Kool groot, rond tot hoogronde, donkerrood.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1956-1957

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
Langedijker Herfstrode	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Langedijker Herfstrode	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Langedijker Herfstrode	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Langedijker Herfstrode	„West-Friesland“, Wijdenes

Bewaarkool**A - Langedijker Bewaarrode**

Ras met zeer goede bewaareigenschappen.

Zaai: februari—eerste helft maart. Oogst: eind oktober.

Gewicht: 2,0—3,0 kg.

Stronk lang tot vrij lang. Groot tot matig groot, gesteeld blad, bij sommige selecties met gekartelde en geplooid rand. Kool rond tot omgekeerd eirond, donkerrood.

De aanbevolen selecties zijn goed bewaarbaar, produktief, goed van kleur, en vertonen onderling geen belangrijke verschillen. Aan het eind van de bewaarperiode kan 50 tot 60 % van de kolen, die opgelegd worden nog over zijn.

Op zwaardere gronden kunnen de taaie typen vooral onder minder gunstige groeiomstandigheden wel eens iets in opbrengst achter blijven bij de iets gragere.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1956-1958

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
Orig. Langedijker Bewaar „Roem van Warmenhuizen“	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Orig. Langedijker Bewaar No. 58	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Orig. Bewaar „Marktwonder“	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Orig. Langedijker Bewaar Gouden Oogst Rode Bewaar	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Langedijker Bewaar, extra taai	F. Dalstra, Luttelgeest (N.O.F.)
Langedijker Late Bewaar	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

Voor uitvoeriger verslag van de genomen proeven wordt verwezen naar mededeling 166 van het I.V.T. „Praktijkproeven met rodekool in 1956-1958“ door ir. M. Nieuwhof en A. Kraai. Prijs f 0,45.

SAVOOIEKOOL

SAVOOIEKOOL

(*Brassica oleraceae* L. var. *sabauda* (L.) Schulz)

Er komen van savooiekoool zowel gele als groene rassen voor.

De gele zijn min of meer geelgroen van kleur en vormen een vaste ronde kool. De betekenis ervan is de laatste jaren sterk afgenomen. Het areaal met vroege gele is ruim 100 ha groot, de oppervlakte met herfstgele en bewaargele bedraagt ongeveer 300 ha. Langedijker Vroege Gele, Langedijker Herfstgele en Langedijker Bewaargele zijn de meest geteelde rassen.

Met groene savooiekoool wordt jaarlijks 500 tot 800 ha geteeld. Dit produkt is aantrekkelijker en smakelijker dan gele savooiekoool en wordt daardoor vaak gemakkelijker afgezet.

Voor de teelt van vroege groene savooiekoool is keuze mogelijk uit verschillende rassen, zoals Vroege Groene Spitse, Fitis, Advent en Vroege Putjes. Deze rassen verschillen o.a. in vroegheid, produktiviteit en vorm van de kool. Voor de herfstteelt zijn Herfstgroene (type Novum), Hammer en verschillende putjesrassen geschikt.

Twee nieuwe rassen zijn Groenland en Ostara. Beide rassen zijn geschikt voor herfstteelt en lijken kwalitatief beter dan Hammer. Ostara is tevens geschikt voor vroege winterteelt. Voor de winterteelt is verder het ras Winterkoning te gebruiken.

RASSENKEUZETABEL

groene savooie	vroege teelt	Vroege Groene Spitse (blz. 120) Fitis (blz. 121) Advent (blz. 121) Vroege Putjes (blz. 122) Herfstgroene (blz. 122)
	herfstteelt	Herfstgroene (blz. 122) Hammer (blz. 123) Groenland (blz. 123) Ostara (blz. 123) Late Putjes (blz. 123) Bredase Putjes (blz. 124) Vroege Putjes (blz. 125)
	winterteelt	Winterkoning (blz. 125) Ostara (blz. 125)
gele savooie	vroege teelt	Langedijker Vroege Gele (blz. 125)
	herfstteelt	Langedijker Herfstgele (blz. 126)
	late teelt	Langedijker Bewaargele (blz. 126)

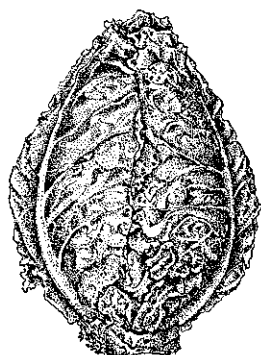
GROENE SAVOOIEKOOL

Vroeg

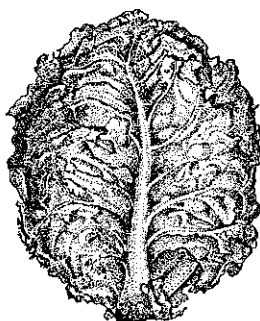
A - Vroege Groene Spitse

Zeer vroeg ras.

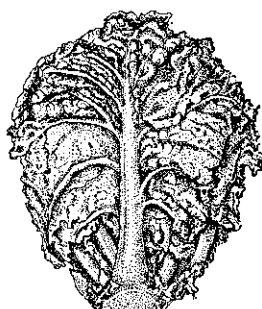
Zaai: september of februari. Oogst: half juni-half juli.

Vroege Groene Spitse

Fitis

Advent

Gewicht: 0,75-1,5 kg.

Weinig, vrij grof gebobbeld grijsgroen omblad. Kool spits tot stompspits, weinig gebobbeld.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Vroege Groene Spitse
Spitse Vroege Groene

N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)

B - Fitis (Zeer Vroege Groene)

Dit is het vroegste ras in deze groep. De produktiviteit is redelijk. Een bezwaar is echter, dat de oogstrijpe kool spoedig barst, reden waarom een spreiding van de aanvoer niet mogelijk is. De betekenis van dit ras is hierdoor beperkt.

Zaai: september of februari. Oogst: juni.

Gewicht: 0,50-1,00 kg.

Zeer weinig, grof gebobbeld groen omblad. Kool rond tot hoogronde, zeer weinig gebobbeld.

Aanbevolen selectie praktijkproeven 1960

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

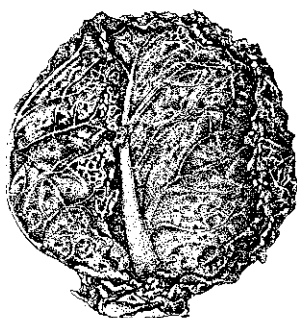
Fitis

N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude

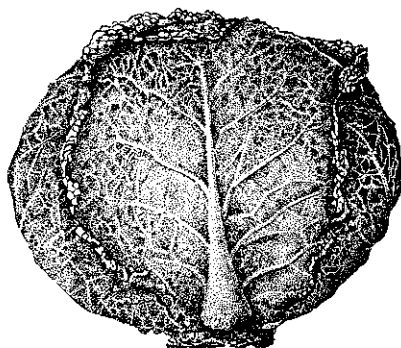
B - Advent

Dit ras wordt wel gebruikt voor winterteelt. Het wordt dan voor de winter buiten uitgeplant. Deze teeltwijze wordt slechts op enkele plaatsen toegepast. Andere rassen zijn hiervoor niet geschikt omdat

SAVOOIEKOOL

Herfstgroene (type Novum)

Hammer

ze onvoldoende winterhard zijn of na een zachte winter meestal gaan schieten.

De aanbevolen selectie van dit ras is niet in de winterteelt beproefd. Voor de normale vroege teelt waarin ze werd beproefd bleek deze selectie evenwel ook goed te voldoen. De oogst valt dan in juni.

Gewicht 0,50-1,5 kg.

Weinig, grof gebobbeld, vrij donkergroen omblad. Kool rond tot iets hoogronde, zeer weinig gebobbeld.

Aanbevolen selectie praktijkproeven 1960

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Algro

N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude

B - Vroege Putjes

Voor beschrijving zie blz. 125.

B - Herfstgroene (type Novum)

In enkele streken wordt voor aanvoer in de zomermaanden dit ras in weeuwenteelt of vroeg in het voorjaar uitgezaaid.

Voor beschrijving zie hieronder.

Herfst

A - Herfstgroene (type Novum)

Geschikt voor vroege herfstteelt; wordt ook voor de vroege teelt gebruikt.

Voor vroege teelt zaaien in februari of maart; oogst: juli-augustus. Voor herfstteelt omstreeks half mei zaaien; oogst september-oktober.

Gewicht: 1,0-1,5 kg.

Blad sterk en grof gebobbeld, donkergroen. Kool vrijwel rond, vrij vast, groen, matig gebobbeld, aantrekkelijk van uiterlijk.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960-1961

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
Herfstgroene (type Novum) Groenetto Novum	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude

A - Hammer

Goed herfstras, waarvan de onrijpe kool behoorlijk bestand is tegen ongunstig herfstweer. Is enige weken later dan Herfstgroene (type Novum). Geschikt voor drogen.

Zaai: 2e helft mei. Oogst: half oktober-december.

Gewicht: 1,5-2,0 kg.

Vrij veel buitenblad, matig sterk en vrij fijn gebobbeld, grijsgroen. Kool enigszins platrond, vrij vast, lichtgroen tot groen, vrij glad.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960-1961

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
Herfstgroene Record Hammer Hammer	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)

A - Groenland — K.: Gebr. Broersen, Tuitjenhorn. Kw.r.: 1963.

Herfstras dat voor dezelfde teelten in aanmerking komt als Hammer en zich hiervan in gunstige zin onderscheidt door het sterker gebobbelde donkerder groene blad en de bolvormige tot iets afgeplatte kool, die evenwel niet zo zwaar wordt.

Zaai: 2e helft mei. Oogst: half oktober-half december.

Gewicht: 1,0-1,5 kg.

Vrij veel buitenblad sterk en vrij fijn gebobbeld, donkergroen. Kool overwegend rond, vrij vast, groen, matig gebobbeld.

Dit ras is aanbevolen in de praktijkproeven 1960-1961.

A - Ostara — K.: „West-Friesland”, Wijdenes. Kw.r.: aangevraagd door N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Geschikt voor de late herfstteelt. Is in tegenstelling met voorgaande rassen tevens geschikt voor de vroege wintersteelt daar het enige vorst vrij goed verdraagt.

Zaai: 2e helft mei. Oogst: november-begin januari.

Gewicht: 1,0-1,5 kg.

Vrij veel buitenblad, sterk en vrij fijn gebobbeld, grijsgroen. Kool iets platrond tot rond, vrij vast, groen, matig gebobbeld.

Aanbevolen in de praktijkproeven 1960-1961.

B - Late Putjes

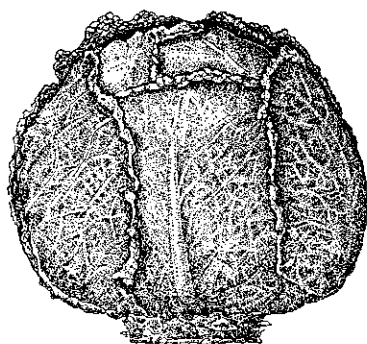
Laat herfstras, dat in onrijp stadium enige nachtvorst verdraagt.

Zaai: mei-1e helft juni. Oogst: 3-3½ maand na uitplanten.

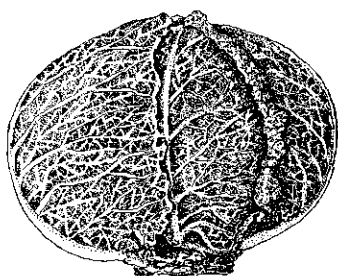
Gewicht: 1,5-2,0 kg.

Stronk matig lang. Vrij veel buitenblad, groen tot donkergroen, matig

SAVOOIEKOOL

Groenland

Winterkoning

sterk en vrij grof gebobbeld. Kool met putje, rond tot hoogrond, matig gebobbeld, matig vast, groen.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960-1961

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Zwijndrechtse Putjes
Zwijndrechtse Groene met Putjes
Putjes Donkergroene
Groene Putjes
Late Groene Putjes

Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord
N.V. C. W. Pannevis, Delft
N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
„West-Friesland”, Wijdenes
N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

B - Bredase Putjes

Verdraagt in onrijp stadium enige nachtvorst. De betekenis van dit ras neemt de laatste jaren af. Doorgaans geeft men de voorkeur aan Late Putjes die iets donkergroener omblad hebben.

Zaai: mei-1e helft juni. Oogst: 3-3½ maand na uitplanten.

Gewicht: 1,5-2,0 kg.

Stronk vrij kort. Veel buitenblad, sterk afstaand, vormt daardoor enigszins een rozet, lichtgroen tot groen, matig sterk en matig grof gebobbeld. Kool met putje, platrond, matig gebobbeld, matig vast, lichtgroen.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960-1961

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Bredase Putjes
Groene Bredase Putjes

Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord
N.V. Gebr. v. Namen, Dordrecht

B - Vroege Putjes

Een ras met korte groeiperiode, geschikt voor vroege teelt en herfst-teelt.

Zaai: maart-1e helft juni. Oogst: ongeveer 2½ maand na uitplanten (ongeveer even vroeg als Herfstgroene type Novum).

Gewicht: 0,75-1,50 kg.

Stronk kort. Weinig buitenblad, groen tot donkergroen, vrij sterk en vrij grof gebobbeld. Kool met putje, vrijwel rond, matig gebobbeld, vrij vast, groen.

Aanbevolen selectie praktijkproeven 1960-1961

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Groene Putjes

N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen

WINTER**B - Winterkoning**

Het meest winterharde groene savooiekoolras.

Zaai: 2e helft mei-1e helft juni. Oogst: eind december-februari.

Gewicht: 1,0-1,5 kg.

Veel buitenblad, vrij sterk en zeer fijn gebobbeld, grijsgroen, met sterke wasbedekking. Kool iets platrond, matig vast, vrij sterk gebobbeld.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960-1961

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Winterkoning
Winterkoning „Wigro”
Winterkoning stam A
Winterkoning late

N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen

B - Ostara — K.: „West-Friesland”, Wijdenes.

Geschikt voor vroege winterteelt. In de praktijkproeven 1960-1961 voor dit doel aanbevolen. Voor beschrijving zie blz. 123.

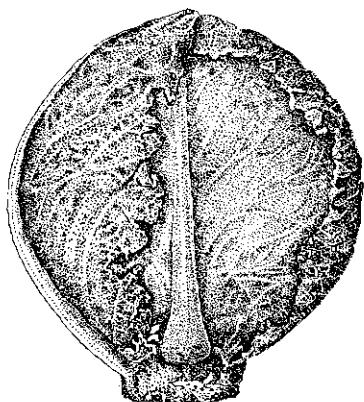
GELE SAVOOIEKOOL**Vroeg****A - Langedijker Vroege Gele**

Het vroegste gele ras. Zeer produktief.

Zaai: begin februari. Oogst: half juli. Gewicht: 1,5-2,0 kg.

Stronk kort. Blad opgericht, komvormig, weinig en matig fijn gebobbeld, geelgroen. Kool vast, matig groot, rond tot hoogrond.

SAVOOIEKOOL-SCHORSENEER

Langedijker Gele Bewaar

Herfst

A - Langedijker Herfstgele

Algemeen geteeld herfststras. Sommige selecties hebben een groene of grijsgroene bladkleur.

Zaai: begin maart. Oogst: eind september.

Gewicht: 2,0-3,0 kg.

Stronk kort. Veel en groot buitenblad, zwak en vrij fijn gebobbeld, geelgroen tot groen van kleur. Kool vast, rond tot hoogronde, groot.

Bewaarkool

A - Langedijker Bewaargele

Goed bewaarras.

Zaai: april. Oogst: half november.

Gewicht: 2,0-3,0 kg.

Stronk lang. Veel buitenblad, zwak en matig grof gebobbeld, geelgroen tot grijsgroen. Kool rond of omgekeerd eivormig, zeer vast, geelgroen.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960-1961

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Langedijker Gele Bewaar Groen type
Langedijker Gele Bewaar
Langedijker Gele Bewaar Orion
Langedijker Gele Bewaar

N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Fa. De Groot en Slot, Broek op Langedijk
N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude

SCHORSENEER

(*Scorzonera hispanica* L.)

Jaarlijks wordt in Nederland bijna 150 ha schorseneren geteeld. De omvang van deze teelt neemt geleidelijk af. Schorseneren worden

vooral in de herfst- en wintermaanden aangevoerd en brengen in totaal 1 à 1,5 miljoen gulden op. De teelt van schorseneren vindt vooral plaats op lichtere gronden, zoals die bijvoorbeeld te vinden zijn in de omgeving van 's-Gravensande, Beverwijk en Venlo.

De schorseneer is een overjarig gewas, dat als éénjarig wordt geteeld voor de wortels en in het tweede jaar doorschiet en gaat bloeien. Sommige planten schieten reeds in het eerste jaar, een euvel dat door selectie te verminderen is.

Het gewas is winterhard. Opneming van de wortels vóór de winter is niet noodzakelijk. De kleur van de huid moet zwart zijn. Om mooie lange, rechte, onvertakte wortels te kunnen vormen moet de schorseneer worden geteeld op een diep losse grond met een gunstige waterhuishouding.

In het verleden werden in hoofdzaak drie rassen onderscheiden, namelijk Eénjarige Nietschieters, Duplex en Russische Reuzen. Daar door vrijwel alle selectiebedrijven in de richting van een lange zware „Nero” wordt geselecteerd is het vrijwel onmogelijk geworden deze rassen nog te herkennen. De selectiebedrijven die deelnamen aan de praktijkproeven in 1961 en 1962 en waarvan selecties aanbevolen werden, worden hier in alfabetische volgorde vermeld.

Selectiebedrijven met een aanbevolen selectie van schorseneren (Nero's)

N.V. T. v. d. Beukel Azn., Monster
N.V. L. P. Duivestein, Loosduinen
N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)
N.V. C. W. Pannevis, Delft
N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht

N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
C.V. D. v. d. Sluis en Zn., Honselersdijk
Varekamp's Zaadhandel, 's-Gravensande
„West-Friesland”, Wijdenes
N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

SELDERIJ

(*Apium graveolens* L.)

Snij-, struik- of bosselderij dient tot het kruiden van spijzen.

A - Amsterdamse Fijne Donkergroene

Speciaal voor de teelt onder glas. Bij Amsterdam geteeld in de bakken, waarin komkommers hebben gestaan.

Gedrongen groei. Donkergroen, fijn, aromatisch blad. De bladstelen zijn zeer fijn en ontwikkelen zich bij dit ras in zeer groot aantal. De plant schiet niet spoedig door.

A - Westlandse Fijne

Matig hoog wordend met een groot aantal bladeren. Bladeren fijn, hoewel iets grover dan van de Amsterdamse Fijne Donkergroene.

A - Gewone Snij (Lange Bos, Grove Struik)

Voor voorjaarsteelt in de vollegrond, speciaal voor de drogerij. Forse groeiwijze, grof van steel en blad. Niet zoveel bladstelen per plant als bij Amsterdamse Fijne Donkergroene. Grote opbrengst.

SELDERIJ-SJALOT

B - Zwolse Krul

Wordt bij Zwolle onder glas en in de vollegrond geteeld. De bladeren zijn zeer fijn en diep ingesneden, zodat ze pluimvormig lijken. Zeer aromatisch. Tamelijk winterhard.

B - Holpijp (Weeuwenselderij)

Een fors, grof groeiend ras, dat vrij winterhard is en in België veel gevraagd wordt.

SJALOT

(*Allium ascalonicum* L.)

Sjalotten worden rauw als toekruid gebruikt of ingemaakt op de wijze van zilveruitjes.

De twee belangrijkste teeltcentra bevinden zich in Noord- en Zuid-Holland. In Noord-Holland, met als belangrijkste teeltgebied West-Friesland, wordt verreweg het merendeel van het in ons land met sjalotten beteelde areaal aangetroffen. Als ras bezigt men hier de Noordhollandse Strogele. In Zuid-Holland, waar het teeltcentrum ligt in de omgeving van Ouddorp op het eiland Goeree-Overflakkee, wordt uitsluitend van de Ouddorpse Bruine uitgegaan.

Sjalotten worden langs vegetatieve weg vermenigvuldigd. Dit heeft tot gevolg dat verschillende ziekten, zoals mozaïek, kroef en valse meeldauw, met het plantgoed kunnen overgaan.

Door middel van veld- en partijkeuringen wordt door de N.A.K.-G. controle uitgeoefend op de teelt van plantsjalotten. Goedkeuring kan plaatsvinden in de klassen AA, A of Hp. Voor de keuring worden alleen percelen aangenomen waarbij is uitgegaan van AA of eventueel A plantgoed. Gekocht plantgoed dient te zijn goedgekeurd in de klasse AA en eigen plantgoed in de klasse AA of A. Het plantmateriaal moet bovendien ter bestrijding van stengelaaltjes een warmwaterbehandeling hebben ondergaan bij een daartoe door de N.A.K.-G. aangewezen bedrijf. Alleen plantgoed, dat te velde en op partij is goedgekeurd en ten bewijze daarvan is geplombeerd en gecertificeerd, mag in het verkeer worden gebracht.

A - Noordhollandse Strogele

Fors gewas. De eigenschappen produktiviteit en duurzaamheid zijn gunstig ontwikkeld. Zeer gevoelig voor het optreden van bloemstengels alsmede voor aantasting door valse meeldauw. In verband hiermede mag niet te vroeg worden geplant en dient de stikstofbemesting zorgvuldig te worden bepaald.

In het voorjaar van 1963 werd de door de Stichting Nederlandse Uien-Federatie gekweekte selectie D 13 geïntroduceerd. In vergelijking met de gemiddelde vertegenwoordigers van het Strogele-type valt ze vooral op door een mindere gevoeligheid voor bloemvorming en een belangrijk hogere produktiviteit.

A - Ouddorpse Bruine

Oogstzeker. Minder produktief en duurzaam dan de Noordhollandse Strogele. Zeer geringe neiging tot bloemvorming. Kan derhalve vroeg worden geplant. De eigenschap vroegrijpheid is gunstig ontwikkeld. Vrijwel onvatbaar voor valse meeldauw.

SPINAZIE

(Spinacia oleracea L.)

Spinazie kan het gehele jaar door geteeld worden, maar is in hoofdzaak een groente voor het gebruik in het voorjaar en in de herfst. De teelt vindt voornamelijk plaats in de winter- en vroege voorjaarsmaanden en verder in de nazomer en herfst. Bij de glasteelten in de herfst, winter en vroege voorjaar wordt als regel geen gebruik van verwarming gemaakt. De vollegrondswintersteelt is van weinig belang. Rassen voor de glasteelt moeten een goede groei bij korte dagen vertonen.

Vollegrondsrassen voor de zomerteelt mogen niet snel schieten bij lange dagen. Deze rassen groeien bij korte dagen traag en zijn dan niet bruikbaar.

Vollegrondsrassen voor voorjaars- en herfststeelt vormen een overgang tussen de glas- en de zomerrassen.

In verschillende groepen komen naast scherp-, ook rondzadige rassen voor.

De mening dat goede groei bij korte dagen alleen bij scherpzadige spinazie voorkomt is beslist onjuist. Rond zaad verdient de voorkeur, want scherp zaad is zeer onaangenaam voor de consument omdat steeds een gedeelte van het zaad in de gekookte spinazie terecht komt. Ongeveer de helft van de totale spinazieproductie wordt door de industrie verwerkt. Hiervan is de helft bestemd voor diepvries, terwijl de andere helft wordt ingeblikt.

Voor het begin van de campagne worden nog vaak snelgroeiende, voor wolf vatbaar, scherpzadige rassen gebruikt. Deze spinazie is bestemd voor diepvries en voor bladspinazie in blik. Voor de voorjaars- en herfststeelt gaat men in toenemende mate over op de rondzadige, snelgroeiende wolfresistente rassen zoals Vital-R, Spinoza, Primeur, Indures en Perfectos. Voor de zomerteelt is men aangewezen op de wolfgevoelige, traag groeiende rassen zoals Viking, Noorman, Noordland en Estiva.

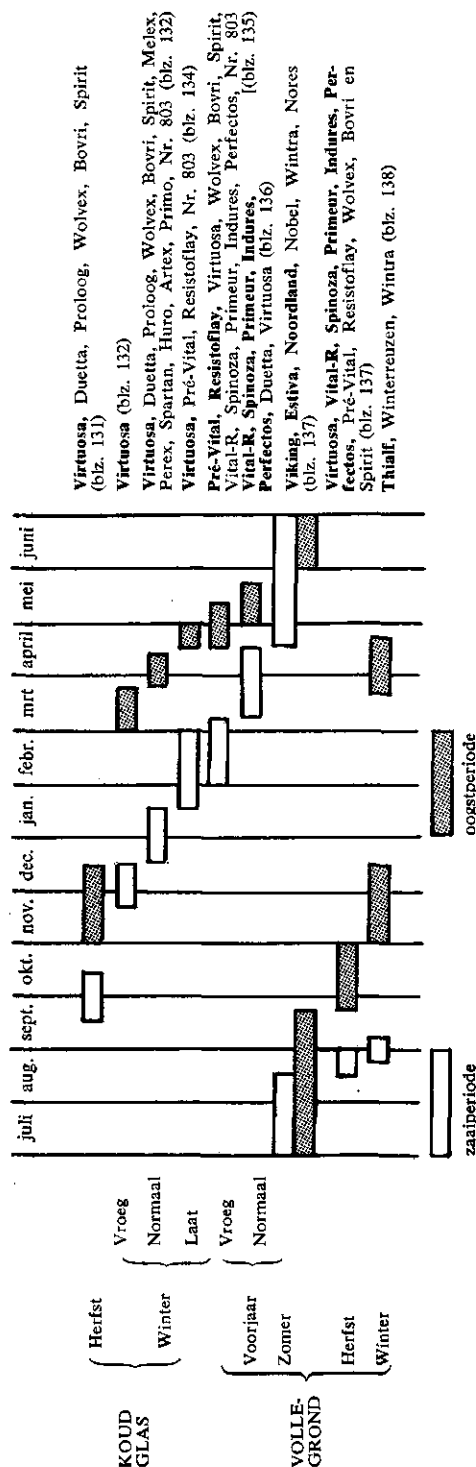
Ziekten en plagen spelen een grote rol bij de spinazieteelt. De meest bekende zijn wolf, mozaïek en de bietevelig.

Wolf wordt veroorzaakt door een schimmel, *Peronospora spinaciae*. Bij vochtig en matig warm weer kan wolf een ware ramp worden. De beste bestrijding is het gebruik van onvatbare rassen. Het in de Verenigde Staten van Amerika als wolfresistent geïntroduceerde ras Califlay blijkt vatbaar te zijn voor een tweede fysio(stam) van de wolfschimmel. Het in Amerika geselecteerde en ook in Nederland in de handel verkrijgbaar ras Resistoflay is wel resistent tegen beide fysio's. Het heeft geen zin een ras te kweken dat slechts resistent is tegen één fysio van de wolfschimmel daar de tweede fysio het gewas net zo ziek kan maken als de eerste. Het thans in Nederland gangbare wolfresistente rassenmateriaal is dan ook resistent tegen beide vormen van de wolfschimmel.

Mozaïek is een virusziekte. De veroorzaker is Cucumis virus nr. 1, dat ook augurken aantast. Deze ziekte kan in de maanden juni, juli, augustus en september hele velden verloren doen gaan. Amerika beschikt reeds jaren over onvatbare rassen, die echter kroesbladig zijn. Een gladbladig, enigszins op Nobel gelijkend mozaïekresistent ras is in de handel gebracht onder de naam Wintra.

Voor de bietevelig (*Pegomya hyoscyami* Panz.) zijn alle rassen vatbaar.

RASSENKEUZETABEL

Men is dus aangewezen op chemische bestrijding van deze onsmakelijke en daarom zeer nadelige plaag.

Samenvattend kan worden geconstateerd, dat de rassenkeuze bij spinazie bepaald wordt door de groeieigenschap (goede groei bij korte dagen, traag schieten bij lange dagen e.d.), de zaadvorm (scherp of rond), terwijl onvatbaarheid voor ziekten, speciaal wolf, in vele gevallen doorslaggevend is. Verder zijn van belang bladgrootte, bladkleur, bladstand en de lengte van de steel, en voor de winterteelt onder glas en in de vollegrond geringe vorstgevoeligheid.

Men raadplege ook de rassenkeuzetabel op blz. 130.

GLASTEELT IN DE HERFST

(zaaitijd: half september-half oktober)

A - Virtuosa (voorheen Nr. 35)

Dit scherpzadige wolfresistente ras schiet trager dan Proloog. Bij vroege herfstzaai heeft men dus ook geen last van vroegtijdig doorschieten. Het groeit sneller dan Duetta en Proloog, vooral later in het seizoen.

Voor beschrijving zie blz. 132.

B - Duetta

Dit ras schiet trager dan Proloog en ook zelfs nog iets trager dan Virtuosa. Bij vroege herfstzaai onder glas zal men bij Duetta dus minder last van schieten ondervinden. Ook bij het korter worden der dagen zal Duetta, evenals Virtuosa nog goed blijven doorgroeien.

Voor beschrijving zie blz. 132.

B - Proloog

Voor beschrijving zie blz. 132.

B - Wolvex, Bovri Scherp en Spirit Scherp

Dit zijn snelgroeiende selecties met wat donkerder blad dan Proloog maar sneller schietend, waardoor ze minder geschikt zijn voor de zeer vroege herfstteelt onder glas maar meer voor de late teelt.

Voor beschrijving zie blz. 133.

B - Bovri Rond en Spirit Rond

Deze ronde selecties zijn vrijwel gelijk aan de scherpzadige.

Voor beschrijving zie blz. 133.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - Huro

Een snelgroeiend, donkerbladig, wolfresistent type. Schiet niet snel door, minder snel dan b.v. Proloog.

Voor beschrijving zie blz. 133.

VROEGE WINTERTEELT ONDER GLAS

(zaaitijd: eind november-begin december)

A - Virtuosa (voorheen Nr. 35) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1963.

Dit ras bezit een zeer grote groeikracht bij korte dagen en is daardoor geschikt voor de zeer vroege kasteelten.

De bladstelen van Virtuosa zijn vrij kort. Het blad staat vrij vlak. De bladkleur is grijsachtig groen, wel vrij licht. De bladeren van Virtuosa zijn breed. Virtuosa schiet opvallend traag door vergeleken met andere glasspinazierassen (uitgezonderd Duetta) en kan daardoor langer blijven staan en een hoger gewicht halen.

Virtuosa is resistent tegen beide vormen van de wolfschimmel.

Zaad scherp.

NORMALE WINTERTEELT ONDER GLAS

(zaaitijd: half december-half januari)

A - Virtuosa

Dit ras overtreft in groeikracht alle tot dusver bekende glasspinazierassen. Het is daardoor vroeg snijdbaar.

De schietsnelheid is daarentegen niet groot, zodat dit ras, ook al kan het gesneden worden, nog enige dagen kan blijven staan om b.v. een betere prijs af te wachten. Dit komt vanzelfsprekend ook de produktiviteit ten goede. Wat betreft de vorstgevoeligheid is dit ras ongeveer vergelijkbaar met Duetta of het is iets minder vorstgevoelig.

Voor beschrijving zie hierboven.

B - Duetta — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1962. Dit ras is ontstaan door kruising van Géant d'Hiver met Cavallius en wolfresistent materiaal.

De bladkleur is lichter groen, en de bladhouding iets minder opgericht dan Proloog. Duetta schiet duidelijk minder snel dan Proloog en zelfs nog iets trager dan Virtuosa. Duetta groeit minder snel dan Virtuosa, het blad is wat kleiner en staat vaak wat lepelvormig. Het is te verwachten dat Virtuosa door zijn grotere groeikracht op den duur Duetta zal verdringen.

Duetta is iets minder vorstgevoelig dan Proloog.

Duetta is onvatbaar voor beide tot dusver bekende fysio's van de wolfschimmel.

Zaad rond.

B - Proloog — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1958.

Dit eerste, in Nederland gekweekte wolfresistente spinazieras wordt nog veel geteeld hoewel het bezig is terrein te verliezen aan Virtuosa en andere nieuwe glasspinazierassen.

De bladkleur is wat donkerder dan Duetta. De bladsteel is wat langer dan van Duetta en van Virtuosa, en Proloog schiet ook sneller.

Proloog is onvatbaar voor beide tot dusver bekende fysio's van de wolfschimmel en vrij goed bestand tegen vorst.

Zaad rond.

B - Wolvex, Bovri Scherp en Spirit Scherp

Deze scherpzadige selecties onderscheiden zich van bovengenoemde rassen door hun donkerder bladkleur, langere bladsteel, mindere vorstgevoeligheid, maar vooral sneller doorschieten. Ze blijven dus zeer kort oogstbaar. De groeikracht t.o.v. Proloog is gelijk of iets minder snel. De groeikracht t.o.v. Virtuosa is duidelijk minder snel. Onvatbaar voor de beide tot dusver bekende wolffysio's.

Zaad scherp.

B - Bovri Rond, Spirit Rond

Deze rondzadige selecties onderscheiden zich alleen in zaadvorm van de hiervoor beschreven scherpzadige selecties.

B - Melex, Perex en Spartan — Geselecteerd uit het door het I.V.T. beschikbaar gestelde veredelingsmateriaal.

Deze selecties onderscheiden zich van andere glasspinazierassen door een rondere bladvorm, vrij korte bladsteel en een nogal grijsgroene bladkleur. Melex groeit wat sneller dan Perex en Spartan en de groeikracht hiervan is ongeveer vergelijkbaar met Proloog. Schieten niet erg snel, mogelijk iets minder snel dan Proloog maar sneller dan Virtuosa. Weinig vorstgevoelig. Resistent tegen beide vormen van de wolfschimmel.

Zaad rond.

B - Huro — K.: N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Geselecteerd uit door het I.V.T. beschikbaar gestelde veredelingsmateriaal.

Dit ras groeit vrij snel en is van de wolfresistente glastypen één van de meest donkerbladige. Voor liefhebbers van een donkerbladige kas-type aanbevelenswaardig, zowel voor de vroege als voor de late winter-teelt onder glas.

Het blad is vrij groot, goed van vorm (niet erg spits) en heeft een matig lange bladsteel. Het ras is niet te snel schietend.

Huro is tegen beide vormen van de wolfschimmel resistent en is weinig vorstgevoelig.

Zaad rond.

B - Artex en Primo — Geselecteerd uit door het I.V.T. beschikbaar gestelde veredelingsmateriaal.

Dit zijn zeer snel groeiende glasspinazierassen en zijn daardoor vroeg oogstbaar. Ze schieten echter ook snel door zodat ze niet lang oogstbaar blijven in tegenstelling tot b.v. Virtuosa. De bladkleur is licht groen.

Artex en Primo zijn resistent tegen beide vormen van de wolfschimmel.

Zaad rond.

N - Nr. 803 — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd.

Dit is een *scherpzadig wolfresistent* ras dat vergelijkbaar is met Breedblad Scherpzaad Zomer. Dit ras vertoonde in de kas en in de vollegrond een grote groeikracht. Nr. 803 was breed en grootbladig en schoot matig snel door. De bladkleur is donkerder en de bladstelen langer dan van Virtuosa.

SPINAZIE

Het ras is resistent tegen beide vormen van de wolfschimmel.
Zaad rond.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst:

X - Aspi — K.: Jos. Huizer & Zn., Rijsoord. Geselecteerd uit door het I.V.T. beschikbaar gestelde veredelingsmateriaal.

Dit is een tamelijk donkerbladig glasspinazieras en komt mogelijk vrij sterk in gebruikswaarde overeen met Huro.
Zaad rond.

LATE WINTERTEELT ONDER GLAS

(zaaitijd: na half januari)

A - Virtuosa

Groeit zeer snel. De bladkleur is lichter groen dan van Resistoflay en Pré-Vital. Schiet vrij traag.
Voor beschrijving zie blz. 132.

B - Pré-Vital — K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen, Kw.r.: 1963. Dit ras is ontstaan door selectie in een Amerikaans gladbladig wolfresistent type (Resistoflay).

Pré-Vital komt het meest overeen met Viroflay, onderscheidt zich daarvan door zijn wolfresistentie.

Is alleen voor de latere koudglasteelten aanbevelenswaardig; de groei-kracht onder glas komt ongeveer overeen met een late selectie van het oude ras Breedblad Scherpzaad Zomer. De bladkleur is tamelijk donkergroen; matig lange bladsteel. Het blad is matig breed. Schiet vrij snel.

Is weinig vatbaar voor vorst; kan zelfs nog beter tegen de koude dan Breedblad Scherpzaad Zomer. Is wel wat vorstgevoeliger dan de vroeger zeer bekende Viroflay. Pré-Vital is resistent tegen beide vormen van de wolfschimmel.

Zaad rond.

B - Resistoflay

Dit in Amerika geselecteerde type wordt ook in Nederland onder dezelfde naam in de handel gebracht.

Het heeft enige gelijkenis met het oude wolfgevoelige ras Viroflay en ook de gebruikswaarde komt hiermede ongeveer overeen.

De thans in omloop zijnde Resistoflay's zijn wat gladder van blad dan Pré-Vital. Beide selecties lijken echter zeer veel op elkaar, ook wat betreft de gebruikswaarde komen ze vrijwel overeen. Resistoflay schiet vrij snel.

Resistoflay is weinig vorstgevoelig en resistent tegen beide vormen van de wolfschimmel.

Zaad rond.

N - Nr. 803 — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd.

Daar dit ras in vele punten overeenkomt met Breedblad Scherpzaad en bovendien wolfresistent is, lijkt dit type beproevenswaardig voor deze teelt.

Voor beschrijving zie blz. 133.

VROEGE VOORJAARSTEELT IN DE VOLLEGROND

(zaaitijd: begin februari-begin maart)

A - Pré-Vital

Voor beschrijving zie blz. 134.

A - Resistoflay

Voor beschrijving zie blz. 134.

B - Virtuosa

Groeit snel. Is zeer vroeg oogstbaar. Schiet trager dan Pré-Vital en Vital-R en is daardoor ook voor de vroege vollegrondsteelt bruikbaar. Virtuosa is gevoeliger voor vorst dan Pré-Vital, Resistoflay, Vital-R en Spinoza. Voor zeer vroege vollegrondsteelt op een beschutte plaats aanbevelenswaardig.

Voor beschrijving zie blz. 132.

B - Wolfex, Bovri Scherp en Spirit Scherp

Dit zijn wolfresistente scherpszadige selecties die in de vollegrond snel groeien en daardoor vroeg oogstbaar zijn. Ze zullen echter ook snel doorschieten zodat ze wanneer ze oogstbaar zijn niet lang kunnen blijven staan. Daardoor zijn deze selecties ook minder geschikt voor de latere vollegrondsteelten. Het blad is tamelijk donkergroen en tamelijk breed. De bladstelen zijn lang.

Ze zijn weinig vorstgevoelig en weinig gevoelig voor slecht weer.

Voor verdere beschrijving zie blz. 133.

B - Spinoza, Vital-R, Primeur, Indures en Perfectos

Groeien wat minder snel dan de hiervoor genoemde rassen. Het blad is donkerder dan van Pré-Vital en Resistoflay en schieten minder snel door en zijn daardoor geschikt voor de iets latere vollegrondsteelt. Spinoza onderscheid zich door een wat snellere groei.

Voor beschrijving zie blz. 136.

N - Nr. 803

Voor beschrijving zie blz. 134.

O - Duetta

Groeit minstens even snel als Proloog. Het blad is zeer lichtgroen. Schiet in de vollegrond aanmerkelijk trager door dan Proloog, zelfs later dan Pré-Vital en Resistoflay.

Duetta is vorstgevoeliger dan Pré-Vital, Resistoflay, Vital-R en Spinoza. Ook gevoeliger voor slecht weer en daardoor minder aanbevelenswaardig voor deze vroege vollegrondsteelt. Zie verder onder de normale winterteelt onder glas.

O - Proloog

Voor beschrijving zie blz. 132. Proloog is nogal gevoelig voor vorst en slecht weer en daardoor minder aanbevelenswaardig voor deze vroege vollegrondsteelt.

NORMALE VOORJAARSTEELT IN DE VOLLEGROND

(zaaitijd: begin maart-half april)

A - Spinoza, Vital-R, Primeur, Indures en Perfectos

Dit zijn selecties uit het Amerikaanse gladbladige, wolfresistente type 99 × 95. Ze vertonen overeenkomst met Pré-Vital; de bladkleur is echter wat donkerder en ze groeien en schieten wat minder snel. Zij zijn resistent tegen beide vormen van de wolfschimmel. Spinoza onderscheidt zich door een wat snellere groei.
Zaad rond.

B - Duetta

Dit voor de glasteelt geselecteerde rondzadige wolfresistente ras schiet in de vollegrond erg traag, nog trager zelfs dan Virtuosa en Vital-R, hetgeen voor deze teelt een winstpunt is. Het blad is zeer lichtgroen en zou een bezwaar voor deze middelvroege vollegrondsteelt kunnen zijn waarin men over het algemeen de voorkeur geeft aan donkerbladige rassen.
Voor beschrijving zie blz. 132.

B - Virtuosa

Dit eveneens voor de glasteelt geselecteerde scherpzadige wolfresistente ras schiet zo traag dat het ook voor deze voorjaarsteelt in de vollegrond geschikt is. Het grote blad is lichtgroen, aanmerkelijk lichter groen dan b.v. Vital-R, Spinoza e.d. Virtuosa heeft iets grijzer blad dan Duetta. De vrij lichte bladkleur maakt dat het ras voor deze vollegrondsteelt minder geliefd zou kunnen zijn. Wat betreft de groei-snelheid, de bladgrootte en de geringe schietgevoeligheid is dit ras voor deze teelt echter wel geschikt.
Voor beschrijving zie blz. 132.

ZOMERTEELT

(zaaitijd: half april-half augustus)

A - Viking (Noorman) — K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Geintr.: 1932.

Speciaal geschikt voor zomerteelt. Niet geschikt voor late herfst- en winterteelt. Voor de voorjaarsteelt in de vollegrond zijn thans wolfresistente rassen beschikbaar, zodat Viking voor die teelt niet meer kan worden aanbevolen. Viking groeit en schiet in de voorjaarsteelt trager dan de nieuwe wolfresistente rassen. Noorman schiet nog wat trager dan Viking.
Blad zeer groot, breed eirond, dik, glad, zeer donkergroen, zacht en vlezig. Vatbaar voor wolf.
Zaad rond.

A - Estiva — K.: N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen. Geintr.: 1959. Een selectie uit Noorman.

Estiva heeft een donkerder bladkleur, groeit iets trager en schiet ook trager dan Noorman. De bladeren van Estiva zijn iets minder glad. Estiva is, evenals Viking, Noorman en Noordland vatbaar voor wolf.
Zaad rond.

A - Noordland — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Geïnt.: 1934.

Selectie uit Nobel.

Komt de Viking zeer nabij.

Schiet zeer laat door. Vatbaar voor wolf. Zaad rond.

B - Nobel (Gaudflay, Supra, Mammouth) — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Geïnt.: 1926. Gekweekt uit eenhuizige plant van de Gaudry.

Te gebruiken voor hetzelfde doel als Viking en Noordland, wegens het lichter gekleurde blad echter minder geliefd.

Groeit snel.

Blad zeer groot, dik, glad, heldergroen, zacht en vlezig.

Schiet niet spoedig door, maar wel iets sneller dan Viking.

Vatbaar voor wolf.

Zaad rond.

B - Wintra

Beproeverswaardig voor de late zomerteelt. Ongevoelig voor mozaïek, maar vatbaar voor wolf. Wintra schiet sneller door dan Viking en Nobel, waardoor dit ras alleen voor de late zomerteelt aanbevelenswaardig genoemd kan worden wanneer de dagen korter worden en het schieten in die tijd voor dit ras geen gevaar meer oplevert.

Voor beschrijving zie blz. 138.

N - Nores — In de handel gebracht door N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1963.

Dit ras komt geheel met Viking overeen maar verschilt daarvan door resistentie tegen beide vormen van de wolfschimmel.

Zaad rond.

HERFSTTEELT IN DE VOLLEGROND

(zaaitijd: half-eind augustus)

A - Virtuosa

Groeit snel. Schiet traag.

Voor beschrijving zie blz. 132.

A - Spinoza, Vital-R, Primeur, Indures en Perfectos

Voor beschrijving zie blz. 136.

B - Pré-Vital

Voor de wat latere zaai.

Voor beschrijving zie blz. 134.

B - Resistoflay

Voor de wat latere zaai.

Voor beschrijving zie blz. 134.

B - Wolvex, Bovri Scherp en Spirit Scherp

Deze selecties zijn vooral geschikt voor de wat latere herfstteelt. Voor

SPINAZIE

de vroege teelt zouden ze te snel kunnen gaan schieten.
Voor beschrijving zie blz. 133.

B - Bovri Rond en Spirit Rond

Deze rondzadige selecties zijn vrijwel gelijk aan de scherpszadige.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst:

X - Wintra

Beproevenwaardig voor de vroege herfstteelt.

Groeit minder snel dan de hiervoor genoemde rassen. Ongevoelig voor mozaïek.

Alleen waar mozaïek in spinazie een probleem is, is dit ras aanbevelenswaardig. In alle overige gevallen kan men beter kiezen uit bovengenoemde rassen daar Wintra wel gevoelig is voor wolf.

Voor beschrijving zie blz. 138.

WINTERTEELT IN DE VOLLEGROND

(zaaitijd: eind augustus-begin september)

Deze teelt is in Nederland niet erg verbreid. Sinds korte tijd is er weer belangstelling voor van de zijde van de verwerkende industrie. Enige zeer strenge winters verschaften de mogelijkheid om verscheidene winterspinazierassen op hun winterhardheid en het hervatten van de groei in het voorjaar te testen. Na de winter kwam het eerst naar voren het ras Thialf, welke ras het meest winterhard bleek. Direct daarop volgde Winterreuzen en Wintra en daarna Utrechtse Winter. Opgemerkt dient nog te worden, dat ook de zomerspinazie Nobel zeer goed door deze strenge winters kwam. De wolfresistente rassen Pré-Vital, Resistoflay, Vital-R e.d. zijn wat te vorstgevoelig voor de winter-teelt in de vollegrond.

A - Thialf — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Selectie uit de Utrechtse Winter.

Goede herstelkracht na de winter.

Blad lichtgroen, opgericht, fors, enigszins pijlvormig en weinig ingesneden. Bladsteel vrij lang.

Vatbaar voor wolf.

Zaad rond.

B - Winterreuzen (Géant d'Hiver, Spica) — Geïnt.: 1927 onder de naam Géant d'Hiver door Vilmorin-Andrieux, Parijs.

Goede herstelkracht na de winter.

Blad normaal groen, opgericht, fors, enigszins pijlvormig. Bladsteel lang.

Vatbaar voor wolf.

Zaad rond.

N - Wintra — K.: N.V. A.R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r. 1963. Ontstaan door kruising van Nobel met het gebobbelbladige Amerikaanse ras Bloomsdale dat ongevoelig is voor mozaïek.

Wintra is het enige gladbladige ras dat ongevoelig is voor mozaïek-

virus („blight”), dat in de zomer en de herfst nogal eens optreedt vooral als er veel luizen zijn die het virus over kunnen brengen van augurken.

Groeit wat minder snel dan Thialf en Winterreuzen. Het blad is vrij donkergroen, wat donkerder dan dat van Nobel en wat minder glad. Even winterhard als Winterreuzen.

Vatbaar voor wolf. Zaad rond.

Goed zaad
betaalt zichzelf
. . . . vele malen!

SPRUITKOOL

(*Brassica oleraceae* L. var. *gemmifera* (DC.) Schulz)

Spruitkool is een van die gewassen waarvan de teelt zich nog voortdurend uitbreidt. Vooral in Groningen, Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant is de teelt belangrijk. Het gehele areaal is thans bijna 5000 ha groot. De totale omzet bedraagt ongeveer 20 miljoen gulden en is meestal belangrijk groter dan de geldelijke opbrengst van rode-, savoie- en wittekool samen.

Spruitkool is een bijzonder variabel gewas. De kwaliteit van de spruiten wordt in sterke mate bepaald door de weersomstandigheden, de bodem en de bemesting. Daarnaast is de rassenkeuze van groot belang. Het meest worden in Nederland Roodnerfselecties geteeld, waarvan de goede vertegenwoordigers een hoge opbrengst aan kwaliteits-spruiten kunnen leveren. Opbrengsten van meer dan 10 ton per ha komen voor. Kwalitatief goede spruiten moeten rond, vast, glad en goed gesloten zijn.

Vanouds is spruitkool een gewas waarin door veel tuinders zelf geselecteerd wordt. Veel van deze tuindersselecties zijn evenwel minder goed dan de in de praktijkproeven aanbevolen handelselecties. Een uitzondering hierop vormen enkele Groninger selecties. Ook buiten Groningen geven deze vaak goede resultaten.

Voor de vroege teelt wordt plaatselijk nog het ras Bredase geteeld. Een bezwaar dat vooral door de conservenindustrie tegen dit ras aan-

SPRUITKOOL

gevoerd wordt is de lichtgroene kleur van de spruiten.

De teelt van Vroege Dwerg is van weinig betekenis. Van de rassen Lierse en Beemster die in gebruikswaarde nauw bij het ras Roodnerf aansloten, zijn geen typische selecties meer in omloop, reden waarom deze rassen niet meer worden vermeld.

De laatste jaren is een Japans hybride ras van spruitkool in omloop dat aangeduid wordt als Jade. Dit ras dat in eigenschappen overeenkomst vertoont met Vroege Dwerg, smet vaak erg en kan zeker niet worden aanbevolen. In oriënterende proeven hebben twee I.V.T.-hybriden, aangeduid als nr. 11 en nr. 12 (nieuwe namen Olaf en Thor), een goede indruk gemaakt. Deze zijn thans aan een aantal selectiebedrijven uitgegeven. Vermoedelijk komt hiervan niet voor 1966 zaad in de handel.

Door de diepvriesindustrie, die in sommige jaren vrij veel belangstelling voor spruiten heeft wordt een 2 tot 3 cm grote, donkergroene spruit gevraagd. Hiervoor zijn het best selecties te gebruiken van het ras Roodnerf, al zal rekening gehouden moeten worden met de omstandigheid dat vrijwel steeds een aanzienlijk percentage van de spruiten te grof is. Naarmate de spruiten fijner zijn zal in het algemeen de opbrengst afnemen.

Niet in het minst van de zijde van de diepvriesindustrie bestaat er de laatste tijd belangstelling voor de *eenmalige* pluk van spruiten. Dit is mogelijk wanneer men ongeveer de helft dichter dan normaal plant en de planten in de nazomer topt. Na 4 tot 8 weken kunnen de spruiten dan in één keer geplukt worden. De opbrengst die men zo verkrijgt is vaak nog 10 tot 20 procent hoger dan bij een normale teelt, terwijl ook de kwaliteit van de geoogste spruiten zeer goed kan zijn. De gunstige ervaringen de laatste drie jaar in proeven op verschillende plaatsen opgedaan doen vermoeden dat deze teeltwijze zeker voor algemenere toepassing in aanmerking komt. Vooral wanneer men geen gelegenheid heeft om reeds in september of oktober met het plukken van de spruiten te beginnen lijkt deze teelt aantrekkelijk. Uit de in 1962 en 1963 genomen praktijkproeven is gebleken dat voor de eenmalige pluk voorlopig dezelfde selecties gebruikt kunnen worden als voor de normale teelt.

A - Roodnerf

Dit ras wordt algemeen geteeld. De oogst ervan begint in september of oktober en gaat vaak door tot maart.

Blad vrij groot tot groot, vlak tot iets komvormig, weinig of niet gebobbeld, donker grijsgroen. Bladsteel lang, evenals de hoofdnerf vaak paars aangelopen. Spruit vast, omgekeerd eivormig, groen tot donkergroen.

In 1962 en 1963 zijn weer praktijkproeven met Roodnerfselecties gehouden. De uitslagen van deze proeven worden in deze uitgave van de rassenlijst voor de eerste maal vermeld. De goedgekeurde selecties vertonen verschillen in produktiviteit. Tussen de meest en de minst produktieve selecties bedragen de opbrengstverschillen soms wel 30 procent. Het voordeel van de minder produktieve selecties is dat de spruiten ervan fijner zijn, hetgeen van belang is wanneer de spruiten voor de diepvriesindustrie bestemd zijn. Met het plukken van de produktieve selecties zal men soms wat vroeger moeten beginnen. Er zijn twee aanbevolen selecties die voor de winter moeten worden geoogst, daar deze niet erg winterhard zijn.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1962-1963

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Geschikt voor		Productiviteit *)		
		herfst- teelt	winter- teelt	Productiviteit *)	Fijnheid spruit **)	Vroegheid ***)
Sel. Bos	G. S. Bos, Kloosterburen	+	+	5	4	3
Sel. Huizer stam A	Fa. Jos Huizer Azn., Rijsoord	+	+	3	4	4
Sel. Huizer stam B	Fa. Jos Huizer Azn., Rijsoord	+	+	3	3	4
Sel. Huizer vroeg Roodnerf	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord N.V. Wed. P. de Jongh, Goes en Fa. Koning en Vlieger, Goes	+	+	2	4	4
Vremo-Inter Nunhem's Roodnerf	Leen de Mos, Naaldwijk N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	+	+	4	3	3
Delfia	N.V. C. W. Pannevis, Delft	+	+	5	3	2
Barendrechtse Markt	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+	4	3	3
Vroege Roodnerf	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+	+	5	3	2
Sel. Stiekema No. 65	G. J. Wouda, Oranjewoud Jan A. Zwaan, Leidschendam	+	+	5	3	2
Sel. Stiekema middenvroeg	Jan A. Zwaan, Leidschendam	+	+	4	3	3
Electra	Jan A. Zwaan, Leidschendam	+	+	2	4	4
Prominent	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+		4	3	3

*) 1 = weinig produktief, 5 = zeer produktief.

**) 1 = grove spruit, 5 = fijne spruit.

***) 1 = vroeg, 5 = laat.

B - Bredase

Dit is een vroeg ras, dat vooral veel geteeld wordt in de omgeving van Breda. De lichtgroene kleur is voor de conservenindustrie een bezwaar. De betekenis van dit ras neemt de laatste jaren af.

Blad vrij groot, iets komvormig, enigszins gebobbel, lichtgroen. Bladsteel lang. Spruit vast, omgekeerd eivormig, bleekgroen.

O - Vroege Dwerg

Dit is een laag en snelgroeiend ras, dat geschikt is voor nateelt. Kan tot begin augustus worden geplant en levert dan laat in de herfst nog een redelijke opbrengst. Bij normale teelt kan reeds begin september worden geplukt.

Van dit ras kunnen genoemd worden de selecties *Early Morn* van de N.V. A. R. Zwaan te Voorburg en *Vroege Zuiltjes* van de N.V. Nunhem's Zaden te Haalen (L.).

TABAK

(*Nicotiana tabacum* L.)

Tabak behoort tot de familie der Solanaceae. In Nederland verbouwt men sigaren-(omblad), pruimtabak (spindek) en Burley (kerf).

Sigarentabak

Bij de teelt van sigarentabak staat ons voornamelijk het verkrijgen

TABAK-TOMAAAT

van omblad voor ogen; het hiervoor geschikte ras kan in de oogst-samenstelling, al naar de omstandigheden, een meer of minder groot percentage hieraan opleveren, terwijl de rest van de oogst, al naar de hoedanigheid, geschikt is als sigarenbinnengoed of rooktabak (pijptabak) en spindek.

A - Mont Calme Brun

Geïmporteerd uit Zwitserland. Een zaadvast kruisingsprodukt tussen de vroegere Amersfoorter (Maryland-type) en White Burley. Vroegrijp type, vrij dunne hoofdnerf, blad kleurt mooi op, soms iets te kleurig, goed aroma, weinig gevoelig voor ratelziekte en Thielavia. Goede opbrengst. Moet tegen rijp aan geplukt worden. Meest geschikte gronden: leemhoudende zandgronden tot lichte kleigronden.

N - Stam 10 — K.: Bundesanstalt für Tabakforschung, Forchheim bij Karlsruhe, West-Duitsland.

Goed, vroegrijp ombladtype.

Groeit iets meer gedrongen dan Mont Calme Brun, en is daardoor wat minder windgevoelig.

Vooraf het gedroogde blad is iets donkerder, en dus beter van kleur dan dat van Mont Calme Brun. Moet tegen rijp aan geplukt worden, daar anders de kleur te donker wordt. Aroma zeker zo goed als van Mont Calme Brun. Vrij dunne hoofdnerf.

Opbrengst als van Mont Calme Brun, en stelt ook dezelfde eisen aan de grond.

Gevoelig voor ratelziekte.

Neutrale tabakken

Voor de fabricage van kerftabak en sigarettentabak worden naast Virginia uit het buitenland ook neutrale tabakken gebruikt. Het belangrijkste ras is Burley. Meest geschikte gronden: zandgrond, leemhoudende zandgrond tot zavelachtige gronden.

Pruimtabak

Bij een doeltreffende bemesting en op daarvoor geschikte grond kunnen de topbladeren van Mont Calme Brun een voor dit doel bruikbaar produkt leveren.

A - Mont Calme Brun

Zie voor beschrijving onder sigarentabak. Het meest geschikt is lichte tot middelzware klei.

TOMAAAT *)

(*Lycopersicum esculentum* Mill. = *Solanum lycopersicum* L.)

Tomaten worden vrijwel uitsluitend geteeld in verwarmde en in niet verwarmde (koude) warenhuizen en kassen.

De belangrijkste teeltcentra zijn het Westland, De Kring, Venlo e.o.

*) Aan de samenstelling van dit hoofdstuk werd mede gewerkt door dr. ir. G. P. Termohlen van het Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk.

RASSENKEUZETABEL

Teeltwijze	Zaaitijd	Planttijd	Begin oogst	Rassen	
zeer vroege stookteelt (zgn. winterteelt)	half okt.	begin dec.	eind maart	A - Ailsa Craig B - Moneymaker B - Viglo B - Ouden Dam A B - Florissant	
vroege stookteelt	van 2e helft okt.- half nov.	eind dec.- half febr.	± half april		N - Extase
					X - Ailresist
					X - Craigres
					X - Monkro
				X - Monal	
lichte stookteelt	eind dec.- half jan.	half febr.- eind mrt.	eerste helft mei	X - Ouden Dam M R	
				A - Moneymaker	
				B - Allround	
				B - Osiris	
				B - Viglo	
koude teelt	eind jan.- begin april	eind maart- eind mei	eind juni- eerste helft juli	B - Ouden Dam A	
				B - Eurocross B	
				N - Extase	
				X - Monal	
				X - Monkro	
nateelt (later verwarmd)	eind mei- begin juni	begin juli- half juli	± half sept.	X - Ouden Dam M R	
				X - Topcross hb	
				A - Ailsa Craig	
				B - Viglo	
				B - Ouden Dam A	
				N - Extase	
				N - Topcross hb	
				O - Eurocross B	
				O - Briljant Ster	
				X - Acram	
				X - Ouden Dam M R	

In 1963 werden op de Nederlandse veilingen ruim 225 miljoen kg tomaten aangevoerd voor een waarde van ruim 229 miljoen gulden. West-Duitsland is verreweg de belangrijkste afnemer (ruim 110 miljoen kg). Naar Engeland werden in 1963 ruim 51 miljoen kg geëxporteerd.

Voor West-Duitsland is na Nederland Italië de grootste leverancier van tomaten. In de laatste 10 jaar is de oppervlakte gestookte tomaten toegenomen van ongeveer 630 ha tot ruim 1600 ha. De oppervlakte koude tomaten is thans ongeveer 1200 ha; 10 jaar geleden werden in Nederland ongeveer 1000 ha koude tomaten geteeld.

Voor de rassenkeuze zijn o.m. de volgende factoren van belang: de kleur van de nog niet rijpe vrucht, de vroegheid, de produktiviteit, de kwaliteit, de vruchtgrootte, de groei-kracht van het gewas en de resistentie tegen bladvlekkenziekte (meeldauw).

Tot voor enkele jaren werden in Nederland uitsluitend zaadvaste rassen geteeld. Deze konden worden ingedeeld in twee duidelijk te onderscheiden groepen nl. die waarvan de onrijpe vruchten „groen” zijn (de Ailsa Craig-typen) en die waarvan de onrijpe vruchten „bleek” zijn (de Moneymaker-typen). De laatste paar jaar worden bovendien groene, bleke en halfgroene *hybriderassen* in de handel gebracht. De halfgroene hybriderassen ontstaan door kruising van groene met bleke rassen. Ze nemen een tussenpositie in, doch staan wat de kleur van de vrucht betreft dicht bij de groene dan bij de bleke rassen. Vandaar

TOMAAAT

dat in deze rassenlijst wordt gesproken van halfgroen.

Voor de zgn. winterteelt en voor de vroege stookteelt, minder groei-krachtige gronden en in oudere kassen en warenhuizen neme men rassen die een sterkere groei hebben en een niet te fijne vrucht.

Door het toenemende gebruik van grondstomen, chemisch ontsmetten en regenleiding, enten en door betere inzichten in de bemesting neemt de belangstelling voor de grovere rassen en selecties af.

De vroegheid is uiteraard vooral van belang voor de vroege stookteelt. Vooral in de koude teelt, maar ook in de nateelt kan het aanbeveling verdienen een tomaat te telen die onvatbaar is voor de bladvlekken-ziekte. Doordat de bestijding van de bladvlekkenziekte kan vervallen steekt dan *Phytophthora* nogal eens de kop op. Deze ziekte moet normaal bestreden worden.

Door het ontstaan van nieuwe fysio's van *Cladosporium fulvum*, kunnen een aantal rassen die voorheen onvatbaar waren, worden aangestast.**)

WINTERTEELT EN VROEGE STOOKTEELT

(zaaitijd half oktober-half november)

A - Ailsa Craig (Glory, Glorie, Cromco, Elsekamp, Kromkamp)

Een groen zaadvast ras. Is produktief en geeft vroeg een flinke opbrengst. Voor de zgn. winterteelt (planttijd vóór 1 januari) wordt vrijwel uitsluitend Ailsa Craig gebruikt. Tussen de Ailsa Craig-selecties bestaan enige verschillen in vroegheid, vruchtvorm, vrucht-grootte en groei-kracht.

Gewas fors. In het algemeen zijn, vooral de eerste trossen groter, en de produktie en de kwaliteit van de vruchten in de eerste tijd van het seizoen resp. hoger en beter dan van Moneymaker. De vruchten zijn bij sterke belichting (in de zomer) gevoeliger voor wankleurig. Licht krijten en het laten staan van dieven boven in het gewas kan in dit verband nuttig zijn. De Ailsa Craig-selecties zijn gevoeliger dan de Moneymaker-selecties voor verstoring van de waterhuishouding. Dit leidt gemakkelijk tot onvoldoende zetting, slap gaan, en barsten van de vruchten. Bij een goede verzorging behoeven deze beide zwakke punten geen overwegend bezwaar te zijn. Zeer gevoelig voor blad-vlekkenziekte (*Cladosporium fulvum*).

B - Moneymaker (Victory)

Een bleek zaadvast ras. Wordt in het Westland in alle teelten zeer veel gebruikt; in de overige teeltgebieden vooral in de late stook- en in de koude teelt. Bloeit als regel eerder dan Ailsa Craig; de kwaliteit van de eerste vruchten is in het algemeen minder dan van Ailsa Craig. Gewas matig fors, korter geleed dan de Ailsa Craig. De eerste tros is meestal klein. De onrijpe vruchten zijn grijsgroen tot geelachtig groen zonder donkergroene kraag rond de steel (zgn. bleek), ongeveer even grof als van de Ailsa Craig-selecties maar meestal wat platter en vooral vroeg in het seizoen minder rond. Geelkoppen kunnen voor-

*) Onder een hybrideras verstaan we een niet zaadvaste, eerste generatie na een kruising

**) De gegevens over de vatbaarheid van de rassen voor de nieuwe fysio's zijn ter beschikking gesteld door dr. ir. G. P. Termohlen van het proefstation te Naaldwijk.

komen maar zijn uitwendig niet zichtbaar. In het vroege seizoen gevoeliger voor wankleuring dan Ailsa Craig. Bij de forse groei spoedig last van holle en wankleurige vruchten. Door de toenemende groeistimulerende teeltmaatregelen (zoals grondstomen) en doordat de selectie vooral gericht is geweest op verhoging van de produktie (door grovere vruchten) nemen de klachten toe.

Vormt over het algemeen bij een hoge temperatuur eerder steektrossen dan de Ailsa Craig-selecties.

Alhoewel de eerste vruchten van de Moneymaker dikwijls eerder rijp zijn dan die van de Ailsa Craig, plukt men van Ailsa Craig toch eerder kilo's van betekenis en zijn de financiële resultaten met Ailsa Craig in de vroege stookteelt meestal beter dan met Moneymaker.

Vatbaar voor bladvlekkenziekte.

B - Viglo — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft en

B - Ouden Dam A — K.: N.V. Ouden Dam, Wilnis (U.). Wordt in de handel gebracht door de fa. Van Hemert en Co. en door de fa. Gebr. Oudijk-Wulfse, beiden te Waddinxveen.

Dit zijn twee halfgroene hybriderassen, die veel overeenkomst vertonen. Vroeg en produktief. Gewas tamelijk fors, staat evenals de vrucht dichter bij Ailsa Craig dan bij Moneymaker. De eerste trossen zitten vrij laag en vrij dicht opeen.

De vruchten zijn 2- en 3-hokkig, rond, en middelmatig van grootte. De kwaliteit van de tomaten is in het begin van het seizoen beter dan van Moneymaker terwijl later in het seizoen wankleuring als gevolg van te sterke belichting gemakkelijker is te voorkomen dan bij Ailsa Craig. Lichte groenkragen kunnen voorkomen.

Vatbaar voor bladvlekkenziekte.

B - Florissant — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een halfgroen hybrideras. Vertoont veel overeenkomst met Ouden Dam A en Viglo. Voor beschrijving zie aldaar.

N - Extase — Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Een halfgroen hybrideras.

Een vrij fors gewas. De bladeren staan iets schuin omhoog. De trossen zitten vrij dicht opeen. Ongeveer even vroeg als Viglo en Ouden Dam A.

Een vrij zware tomaat, wat zwaarder dan van Ouden Dam A en Viglo. Onvatbaar voor bladvlekkenziekte.

Heeft in 1962 en 1963 in de praktijk en in diverse proeven sterk de aandacht getrokken.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

X - Ailresist — N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd.

Een groen hybrideras.

Een vrij fors gewas, dat veel overeenkomst vertoont met dat van Ailsa Craig.

Vroeg. Gaf een vrij zware tomaat. Is evenals Ailsa Craig gevoelig voor te sterke belichting van de tomaten in de zomer.

Onvatbaar voor bladvlekkenziekte.

TOMAAAT

X - Craigres — K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht.

Een groen hybrideras.

Onvatbaar voor bladvlekkenziekte.

X - Monkro — Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Een halfgroen hybrideras. Vertoont veel overeenkomst met Viglo en Ouden Dam A. Voor beschrijving zie aldaar (blz. 145).

X - Monal — N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen.

Een halfgroen hybrideras. Vertoont veel overeenkomst met Viglo en Ouden Dam A. Voor beschrijving zie aldaar (blz. 145).

X - Ouden Dam M R — K.: N.V. Ouden Dam, Wilnis (U.). Wordt in de handel gebracht door de fa. Van Hemert en Co. en door de N.V. Oudijk-Wulfse, beiden te Waddinxveen.

Een halfgroen hybrideras.

In het gewas overwegen de Ailsa Craig-kenmerken. Sterke groeier. Door de grote bladeren een breed gewas.

Vrij vroeg. Gaf een vrij zware tomaat.

Onvatbaar voor bladvlekkenziekte.

LICHTE STOOKTEELT EN KOUDE TEELT

(zaaitijd eind december-begin april)

A - Moneymaker

Voor beschrijving zie onder vroege stookteelt.

B - Allround — K.: Leen de Mos, Naaldwijk. Kw.r.: 1960.

Een bleek zaadvast ras.

Door zijn krachtige groei voldoet dit ras op minder groeikrachtige of licht met kurkwortel besmette gronden beter dan Moneymaker.

Gewas fors. De bladeren en veelal ook de trossen, staan iets schuin omhoog; dit neemt toe als de planten behoefte hebben aan water. Heeft meer water nodig dan de meeste andere rassen. Op groeikrachtige gronden niet op z'n plaats. Vruchten lijken veel op die van een grove Moneymaker, maar zijn meestal wat hoger. Wat later dan Viglo en Ouden Dam A.

Vatbaar voor bladvlekkenziekte.

B - Osiris (Nr. 34) — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd.

Een bleek zaadvast ras.

Gewas forser en meer open dan van Moneymaker.

Vrucht zwaarder dan van de meeste Moneymaker-selecties en ook wat hoger. Kan op groeikrachtige grond minder mooi van vorm worden. Voor koude teelt.

Vatbaar voor bladvlekkenziekte.

B - Viglo

Voor beschrijving zie blz. 145.

B - Ouden Dam A

Voor beschrijving zie blz. 145.

B - Eurocross B - K.: J. Bruinsma, Naaldwijk.

Naast Eurocross B worden in de handel gebracht Eurocross A en Eurocross BB. Eurocross A heeft iets fijnere vruchten dan Eurocross B. Eurocross BB is meerhokkig, uitwendig vrij sterk gemoot, en niet geschikt voor onze markten. Daar wij de voorkeur geven aan Eurocross B wordt alleen dit type hier beschreven.

Een bleek hybrideras. Alleen voor nieuwe, zeer groeikrachtige of pas gestoomde gronden. Elders laat de groei te wensen over en blijven de tomaten te fijn, waardoor de produktie ongunstig wordt beïnvloed. Leent zich goed voor enten.

Gewas matig fors, wat gerekter dan de Moneymaker.

Rijpt vroeger dan de Moneymaker-selecties. Vruchten goed van kleur en meestal mooi rond.

Minder gevoelig voor holle vruchten en wankleurig dan Moneymaker maar gevoeliger voor neusrot als de watervoorziening te wensen overlaat of de grond te zout is.

Bij onregelmatige watervoorziening last van scheuren.

De vrucht is iets minder stevig.

Vatbaar voor de nieuwe fysio's van de bladvlekkenziekte.

N - Extase

Voor beschrijving zie blz. 145.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst**X - Monal**

Voor beschrijving zie blz. 146.

X - Monkro

Voor beschrijving zie blz. 146.

X - Ouden Dam M R

Voor beschrijving zie blz. 146.

X - Topcross hb

Voor beschrijving zie blz. 148.

NATEELT

(zaaitijd eind mei-begin juni)

De groene rassen kleuren in de herfst beter dan de bleke, maar de laatste lenen zich beter voor narijpen (nakleuren van groen geplukte tomaten).

A - Ailsa Craig (Glory, Glorie, Cromco, Elsekamp, Kromkamp)

Voor beschrijving zie blz. 144.

B - Viglo

Voor beschrijving zie blz. 145.

B - Ouden Dam A

Voor beschrijving zie blz. 145.

TOMAAAT

N - Extase

Voor beschrijving zie blz. 145.

N - Topcross hb — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een *halfgroene* hybrideras. Niet te verwarren met de groene Topcross, die tot en met 1960 en in 1962 in de handel is gebracht. Vrij vroeg. Goede kwaliteit. Vatbaar voor de nieuwe fysio's van de bladvlekkenziekte.

O - Eurocross B

Komt snel in produktie en kan daardoor als de teeltperiode kort is nog een redelijke opbrengst geven.

Alleen voor nieuwe, zeer groeikrachtige of pas gestoomde gronden. Zie verder blz. 147.

O - Briljant Ster — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een bleek hybrideras. Gewas tamelijk fors. Vrij laat. De produktie viel in verschillende proeven tegen. Vruchten 2-, 3- soms meerhokkig. De vruchten rijpen goed na. Op groeikrachtige grond is de vorm soms minder mooi (plat en gemoot). Minder vatbaar voor bladvlekkenziekte, doch niet geheel onvatbaar.

Alleen aan te bevelen als men een flink deel van de tomaten groen wil plukken en wil laten narijpen.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

X - Acram — K.: N.V. Ouden Dam, Wilnis (U.). Wordt in de handel gebracht door de fa. Van Hemert en Co., en door de fa. N.V. Oudijk-Wulfse, beiden te Waddinxveen.

Een groen hybrideras. Het gewas lijkt veel op dat van Ailsa Craig. Onvatbaar voor de bladvlekkenziekte.

X - Ouden Dam M R

Voor beschrijving zie blz. 146.

ONDERSTAMMEN

Om te voorkomen dat het gewas te lijden heeft van een of meer bodemziekten wordt wel gebruik gemaakt van resistente onderstammen.

Een nadeel van het gebruik van onderstammen is, dat het enten een verlatende invloed heeft op de oogst. Om deze reden en vanwege het moeilijke „aanslaan” van de enten in de winter, is het enten voor een vroege stookteelt in het algemeen niet aan te raden.

Het zaad van de onderstammen is gemakkelijk te onderscheiden van gewoon tomatezaad door z'n fijnheid. In 1 gram gewoon tomatezaad zitten ongeveer 300 zaden; in een gram onderstammenzaad 700 à 800. Het onderstammenzaad kiemt wat trager dan het zaad van de cultuurrassen. Aanvankelijk ontwikkelen de plantjes zich ook wat langzamer. Onder gunstige opkweekomstandigheden (voorjaar en zomer) kunnen onderstam en ent gelijktijdig worden gezaaid. Kweekt men op voor een vroege teelt dan moeten de onderstammen eerder worden gezaaid; voor de vroege stookteelt 14 dagen eerder, voor een late stookteelt enkele dagen eerder. Om gelijkmatige kieming te verkrijgen verdient het aanbeveling het onderstammenzaad voor te weken.

Het gebruik van onderstammen heeft in zoverre invloed op de rassenkeuze dat men voor het enten beter geen rassen met grove vruchten of sterke groei kan nemen. De groei van de ent wordt nl. door de onderstam sterk gestimuleerd.

Onderstam K — Hybride ontstaan door kruising van een cultuur-tomaat met *Lycopersicum hirsutum*.

Resistent tegen kurkwortel en kanker (*Didymella lycopersici*).

Onderstam KK (Onderstam NK) — Hybride ontstaan door kruising van een ras dat resistent is tegen knol met *Lycopersicum hirsutum*.

Resistent tegen kurkwortel, kanker en knol (*Meloidogyne* sp.).

Onderstam KV — Hybride ontstaan door kruising van een slaapziekte resistent ras met *Lycopersicum hirsutum*.

Resistent tegen kurkwortel, kanker en slaapziekte (*Verticillium* sp.).

TUINBOON

(*Vicia faba* L.)

Tuinbonen worden geteeld voor vers gebruik en voor conserveren. Op tuinbouwbedrijven worden ze volvelds geteeld of als windkering in combinatie met teerdere gewassen. Dikwijls worden tuinbonen onder platglas gezaaid, om later in de vollegrond te worden uitgeplant.

TUINBONEN VOOR VERS GEBRUIK

Hiervoor worden rassen en selecties verlangd, die vroeg zijn en grovere peulen en zaden bezitten (waardoor de plukkosten gedrukt worden).

A - Lange Witkiem (Verbeterde Witkiem)

Vrij fors gewas, 110-130 cm hoog. Peulen 18-22 cm lang, tamelijk breed, met 4-5 grote bonen.

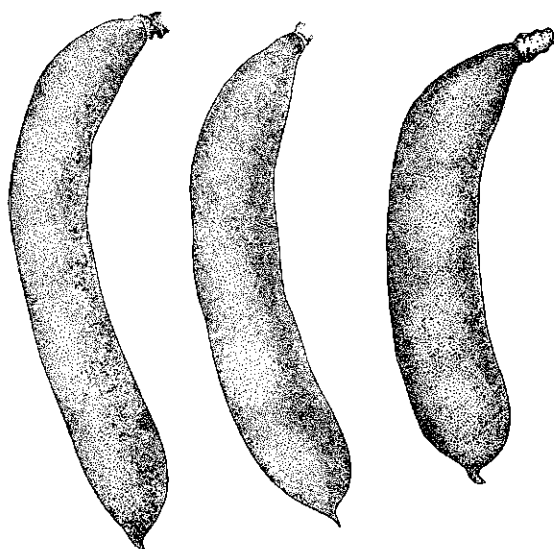
Zaad groot, vrij breed, ovaalrond, plat, grijswit met witte navel.

Vatbaar voor topvergeling.

De selecties van dit ras verschillen in vroegheid.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1963

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Opmerkingen
Nunhem's Major	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	{ vroeg
Late Selectie	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	
Witkiem	N. V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	{ middenvroeg
Verbeterde Witkiem A	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	
Verbeterde Witkiem B	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	
Verbeterde Witkiem	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	
Verbeterde Witkiem R.	Rulter's Zaadhandel, Andijk-Oost	
Climax	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen en Vreeken's Zaden, Dordrecht	
Langschedige Witkiem	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	{
Verbeterde Langschedige Witkiem	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen en Vreeken's Zaden, Dordrecht	

Lange Witkiem

Futura

Witkiem

A - Futura — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1960. Ontstaan door selectie uit Witkiem Vroege Lange Brede.

Zeer vroeg. Kan vrijwel in één keer geoogst worden. Speciaal geschikt voor combinatieteelt.

Gewas lager dan Verbeterde Witkiem, stevig. Zeer grove, weinig gebogen Witkiempeulen, 18-22 cm lang met meestal 4 grote bonen.

Weinig vatbaar voor topvergeling.

Goedgekeurd in de praktijkproeven 1963.

B - Witkiem

Gewas als van Lange Witkiem, stevig. Peul 16-18 cm lang met 3-4 grote bonen. De selecties van dit ras verschillen in vroegheid.

Zaad grijswit met witte navel.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1963

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Opmerkingen
Ezetha's Witkiem A	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	} vroeg
Witkiem	Gebr. P. C. en L. de Jongh, Goes	
Witkiem type A	Fa. P. Pik, Hoorn	
Praecox	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	} middenvroeg
Witkiem	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	
Vroege Witkiem	en Vreeken's Zaden, Dordrecht Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord	

Con Amore

Express

Trio

B - Con Amore — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg.
 Kw.r.: 1952. Ontstaan uit een kruising van Express met Vroege Wit-

Gewas als Verbeterde Witkiem, doch minder stevig. Peul smal Wit-
 kiem-type, doch met toegespitste top, 15-18 cm lang met 3-5 bonen.
 Vroeg. Zaad ovaal, grijs-wit met witte navel.
 Vatbaar voor topvergeling.
 Aanbevolen in de praktijkproeven van 1963 als nr. 21.

B - Express

Gedrongen, 80-100 cm hoog, fijn gewas. Bontbloeiend. Peulen dik-
 wijls in paren zittend, 14-16 cm lang, vrij smal tot matig breed, met
 4-5 kleine bonen. Vroeg.
 Zaad grijswit met witte navel.
 Vatbaar voor topvergeling.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1963

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Opmerkingen
Witkiem nr. 968	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	grofpeulig type
Witkiem nr. 977	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	
Vroegste Witkiem	N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes	
Witkiem Langschedige	N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes	
Nunhem's Canner	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	
Primo	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	
Express	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	
Express	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	
Premier	Fa. F. de Vries en Zn., Alphen a.d. Rijn	

TUINBOON

B - Trio — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Kw.r.: 1952. Selectie uit Express.

Een type Express met wat forsere, langere (17-18 cm) peulen en iets grover, weinig uitgestoeld gewas. Vroeg.

Vatbaar voor topvergeling.

Aanbevolen in de praktijkproeven 1963.

N - Wika — K.: N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1961. Ontstaan door selectie uit Lange Witkiem.

Fijn gewas. Afstaande, vrijwel rechte, 15-17 cm lange peulen met 4 à 5 zaden.

Bezit tamelijk klein zaad, ongeveer als van Express.

Vatbaar voor topvergeling.

Aanbevolen in de praktijkproeven 1963.

TUINBONEN VOOR CONSERVEN

De industrie betreft het benodigde produkt gedeeltelijk via de veilingen; de rassen, die dan in aanmerking komen zijn de onder *Tuinbonen voor vers gebruik* genoemde.

Daarnaast worden de tuinbonen op contract geteeld. Hiervoor komen ook late tuinbonen in aanmerking. In bepaalde gevallen kunnen deze zelfs de voorkeur verdienen door een gunstiger tijdstip van verwerking.

Vooraf bij de iets latere contractteelt kan veel schade worden ondervonden van virusziekten, vooral van topvergeling gepaard gaande met bladrol, en van bonevirus 2 dat mozaïek veroorzaakt en met het zaad kan overgaan.

De rassen kunnen in twee groepen worden onderscheiden: rassen die na sterilisatie bruin worden en de typische bittere tuinbonesmaak bezitten, en rassen die na sterilisatie wit of groen blijven en de typische bittere smaak missen.

Omtrent de geschiktheid van de verschillende rassen voor conservering is vaak nog onvoldoende bekend. In het algemeen geldt, dat de bruin-kokende rassen zowel voor inblikken als diepvriezen geschikt zijn. De zwarte verkleuring van deze tuinbonen in glas is een bezwaar. De blankblijvende tuinbonen geven in glas een aantrekkelijker produkt, voor diepvries zijn deze echter minder geschikt vanwege een harde schil, wat alleen kan worden ondervangen door zeer jong te oogsten. Omtrent de afzetmogelijkheden van verschillende typen, b.v. grootzadige of kleinzadige tuinbonen, is eveneens nog onvoldoende bekend. Het is waarschijnlijk dat er voor kleinzadige rassen een grotere belangstelling zal ontstaan.

De voor vers gebruik beschreven rassen kunnen alle door de industrie worden verwerkt. Ze hebben alle gemeen, dat ze na conserveren bruin verkleuren en een troebele opgiets geven. Dit komt het uiterlijk niet ten goede. De consistentie en de smaak zijn over het algemeen echter goed.

Express en Trio bezitten de grootste fijnheid en verdienen dus de meeste aanbeveling; de overige rassen leveren grovere zaden en komen daarom minder in aanmerking.

A - Express

Voor beschrijving zie blz. 151.

A - Trio

Voor beschrijving zie blz. 152.

B - Driemaal Wit

Na conservering blank blijvend, hetgeen vooral voor glasconserven van groot belang is. Daar de bonen spoedig een harde schil krijgen en stug worden, moeten de peulen jong worden geplukt. Bij te laat oogsten kunnen ook gele verkleuringen optreden. Als nadeel wordt ook meermalen beschouwd het ontbreken van de uitgesproken, enigszins bittere tuinbonesmaak.

Gewas ongeveer 1 m hoog. Peulen vrij recht, ongeveer 16 cm lang, smal, met 4 à 5 tamelijk kleine bonen. Witbloeiend. Vrij laat. De produktiviteit kan wel eens te wensen overlaten. Vatbaar voor topvergeling.

Het rijpe zaad is vrij klein, grijswit met witte navel.

Er bestaan enige verschillen in zeefsortering tussen de verschillende selecties.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1963

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
Driemaal Wit	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Driemaal Wit	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Driemaal Wit	N.V. Wed. P. de Jong en Fa. Koning en Vlieger, Goes
Driemaal Wit	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)
R 60	N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)
Driemaal Wit	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
Driemaal Wit	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Driemaal Wit	Ruiter's Zaadhandel, Andijk-Oost
Driemaal Wit	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Driemaal Wit	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen
Nr. 48	N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg

B - Conservenmeester — K.: Gebr. van der Giessen, Zwijndrecht. Kw.r.: 1959. Ontstaan door selectie uit Lange Hangers.

Gewas en peul grover dan van Driemaal Wit. Peul hangend. Blankblijvend. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1963.

N - Lux — K.: N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1955. Ontstaan uit een kruising van Express met Driemaal Wit.

Gewas weinig vertakt, vrij korte, dunne stengels. Iets vroeger dan Driemaal Wit.

Blankblijvend, komt ook in kwaliteit met Driemaal Wit overeen. Heeft iets kleinere bonen.

Gevoelig voor Ascochyta en vatbaar voor topvergeling.

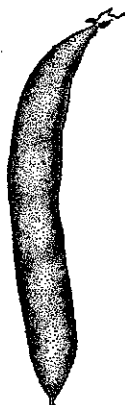
Gewastype lijkt geschikt voor machinale oogst.

N - Staygreen — K.: A. R. Zwaan & Sohn o.H.G. te Xanten, Duitsland. Kw.r.: 1960; gemachtigde N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

TUINBOON-TUINKERS

Lux

Staygreen

Minerva

Driemaal Wit

Het ras is ontstaan uit een kruising van een eigen geniteur met Groene Hanger.

Gewas met matig vertakte, middelmatig lange, stevige stengels en klein blad. De afstaande, rechte, 12-15 cm lange peulen hebben een stompe top en bevatten 4 à 5 kleine olijfgroene zaden. Witbloeiend. Middenvroeg.

Bezit kleine groene bonen, die na koken of sterilisatie niet bruin verkleuren. Vanwege de groene kleur mogelijk aantrekkelijk voor de diepvriesindustrie, doch de vrij harde schil is een bezwaar.

O - Minerva — K.: N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r.: 1957. Ontstaan uit kruising van Witkiem met Driemaal Wit.

Matig uitstoelend gewas met tamelijk korte, stevige stengels. Vroeger dan Driemaal Wit.

Blankblijvend en kwaliteit als Driemaal Wit en Lux. Heeft iets grovere bonen dan Driemaal Wit.

Vatbaar voor topvergeling.

TUINKERS

(*Lepidium sativum* L.)

Tuinkers (Sterrekers, Bitterkers) wordt nogal eens heel vroeg in het voorjaar gezaaid om met wat citroen en suiker een smakelijk broodbelegsel te verschaffen, dat rijk is aan vitamine C.

A - Gewone

Snelgroeiend, echter grover dan Gekrulde en Extra Fijne Moskrul. De bladrand is bijna gaaf tot zwak gekarteld, en niet gekroesd.

B - Gekrulde (Fijne Krul)**B - Extra Fijne Moskrul**

N - Groka — K.: N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1961.

Een heelbladig type, waarvan de eerste loofbladen een zwak gekartelde rand hebben; bij de latere bladen is de rand tamelijk diep en onregelmatig gekarteld en min of meer gekroesd.

UI

(*Allium cepa* L.)

Bij de teelt van uien maakt men onderscheidt tussen zaai-, zilver-, plant-, poot- en winteruien.

De voornaamste teeltgebieden zijn: Zuid-Holland met als belangrijkste centrum Goeree-Overflakkee, Zeeland, Noordoostpolder en West-Noord-Brabant.

ZAAI-UI

Wordt bij voorkeur gezaaid in de tweede helft van maart of de eerste helft van april. Overwegend wordt uitgegaan van selecties uit het Rijnsburger en het Noordhollandse Strogele type. Hiervan is Rijnsburger verreweg het belangrijkste. Van zeer ondergeschikt belang is voorts nog het Noordhollandse Bloedrode type.

Naast deze Nederlandse worden ook buitenlandse rassen verbouwd, te weten Zittauer Gelbe, Stuttgarter Riesen en Amerikaanse hybriden. Dit materiaal bezit echter een grotere gevoeligheid voor valse meeldauw dan het inlandse.

Verreweg het grootste gedeelte van de uien wordt eerst in het winterhalfjaar afgezet. In verband hiermede worden hoge eisen aan de bewaarbaarheid van het produkt gesteld.

Als voor vroege levering wordt geteeld moet speciaal worden gelet op de eigenschap vroegrijpheid.

Voor levering kort na de oogst is voor het verkrijgen van een aantrekkelijk resultaat de factor produktiviteit van overwegende betekenis. De laatrijpe selecties zijn minder geschikt voor de teelt in het noorden des lands.

De ui is een gemakkelijk te beschadigen produkt. Daarom moet bij het oogsten, transporteren en opslaan de uiterste voorzichtigheid in acht worden genomen. Ook het toedienen van hoge stikstofgiften werkt de kans op beschadiging in de hand en heeft een ongunstige invloed op de bewaarbaarheid van het produkt.

Door de toenemende mechanisatie worden steeds hogere eisen aan de hoedanigheid van de uien gesteld. Teneinde hieraan beter te kunnen voldoen moet de door de kweekbedrijven te verrichten veredelingsarbeid zijn gericht op het ontwikkelen van rassen met een hoog drogestofgehalte.

A - Rijnsburger

Bolvormige gele ui. De eigenschap produktiviteit is gunstig ontwikkeld. Tussen de selecties komen vrij grote verschillen in houdbaar-

heid voor. Het percentage sterk uitwendig en inwendig roodgetinte uien is bij het merendeel van de selecties van geen betekenis.

Aanbevolen selecties

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Produktiviteit	% leverbaar na bewaring	Vroegrijpheid *)	Uniformiteit van vorm *)	Roodkleuring in %	
						Sterk uitw. rood	Inw. rood
Grobol	N.V. De Groot en Slot, Broek op Langedijk	105	66	6,5	6,5	0,3	1
Maelstede	Fa. D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge	106	67	6,5	6	0,1	1
Bola	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	111	66	7	6,5	0,3	2
Victoria	Fa. Gebr. P.C. en L. de Jongh, Goes	99	71	6,5	6	0,2	0
Favoriet	N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes	104	66	5,5	6	0,1	0
Sel. Onderdelinden	Fa. C. L. Onderdelinden en Zn., Hoofddorp	99	74	7	6,5	0,5	5
Luctor	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	99	64	8	7	0,1	4
Sel. Wabeke	A. Wabeke Jzn., Wemeldinge	102	70	6,5	6,5	0,1	3
Wijbo	„West-Friesland”, Wijdenes	103	71	7	7	0,1	0
Primeur	M. van Zielst, Nieuwe Tonge	103	66	6,5	6,5	0,1	2

A - Noordhollandse Strogele

Gele, platte tot bolvormige ui. De produktiviteit van de meeste selecties is minder dan die van de Rijsburger, terwijl de duurzaamheid gemiddeld iets beter is. Het percentage roodkleuring is vrijwel gelijk aan dat van de Rijsburger.

Aanbevolen selecties

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Produktiviteit	% leverbaar na bewaring	Vroegrijpheid *)	Uniformiteit van vorm *)	Roodkleuring in %	
						Sterk uitw. rood	Inw. rood
Sel. Buisman	Fa. J. Buisman en Zn., Enkhuizen	88	72	7,5	7	0,1	2
Plastro	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	102	72	7	6,5	0,3	2
Produnos	N.V. D. van der Ploeg, Barendrecht	94	71	7	6,5	0,3	5
Nostro	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen	93	70	7,5	7	0,4	2
Wijdehoud	„West-Friesland”, Wijdenes	92	65	8	7,5	0	0

*) Bij vroegrijpheid en uniformiteit van vorm is een hoger cijfer gegeven naarmate de betreffende eigenschap meer is ontwikkeld. Een punt verschil in vroegrijpheid komt overeen met 1 week verschil in plukrijpheid.

B - Zittauer Gelbe

Overwegend bolvormige, bruingetinte ui. Is gemiddeld 1-2 weken eerder plukrijp dan de Rijsburger selecties.

De produktiviteit van deze matig uniforme uien is minder dan van de inlandse selecties. Vergeleken met de Rijsburger ligt de opbrengst 10-20 % lager. Daarentegen is de houdbaarheid beter. Vooral in jaren met voor de kwaliteit ongunstige weersomstandigheden komt dit het sterkst tot uiting.

De over het algemeen grotere vastheid van deze uien is oorzaak dat de belangstelling voor de tot dit type behorende selecties toeneemt.

B - Amerikaanse hybride-uien

Deze rassen komen in de eerste plaats voor het telen van een vroege zaai-ui in aanmerking. In vergelijking met het merendeel van de Rijsburger selecties zijn deze hybriden 3-4 weken vroeger oogstbaar. Ten opzichte van de Rijsburger bedraagt de opbrengst van deze uniform bolvormige, bruingetinte uien 60-70 %. De duurzaamheid is niet beter dan van de Nederlandse selecties. De verbouw kan alleen worden aangeraden voor de allerbeste uiegronden.

O - Noordhollandse Bloedrode

Platte tot bolvormige ui. Wijkt af van de overige rassen door een paarsrode kleur van het produkt. De vroegrijpheid, uniformiteit van vorm en duurzaamheid komen overeen met die van het merendeel van de Rijsburger selecties. De produktiviteit is echter belangrijk minder en bedraagt omstreeks 80 % van die van het Rijsburger type.

In de praktijkproeven traden het meest op de voorgrond sel. Brillant (Fa. J. Buisman en Zn., Enkhuizen), sel. Gebr. Sluis (N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen) en sel. H. Zwaan (Fa. H. Zwaan, Enkhuizen).

O - Stuttgarter Riesen

Platte ui met een donkergele kleur. De eigenschap vroegrijpheid is gunstig ontwikkeld. Afhankelijk van de herkomst van het uitgangsmateriaal valt de oogst 2-4 weken vroeger dan van de Rijsburger selecties.

De opbrengst is omstreeks 65 % van die van de Rijsburger, hetgeen mede oorzaak is dat Stuttgarter Riesen voor de teelt van zaai-uien weinig ingang vindt.

Zowel vanwege de vorm als de gunstige houdbaarheid kan dit ras met succes voor de teelt van picklers worden gebruikt.

ZILVERUI

Deze uitjes worden uitsluitend voor inmaakdoeleinden gebruikt. De belangrijkste cultuurcentra vormen Tholen, St. Philipsland en West-Noord-Brabant.

Van het uit Italië geïmporteerde zaad zaait men 90 à 100 kg per ha. De zaaidatum valt gelijk met die van de gewone zaai-ui. De oogst valt van half juli tot eind augustus. De voor tuinders geschikte rassen worden meestal geleverd onder de namen St. Jansui en/of Allervroegste Wonder.

Door de conservenindustrie, die voor deze teelt uitgaat van op land-

bouwbedrijven zaaiklaar gehuurd land, wordt het meest gebruik gemaakt van de rassen Pompei, Barletta en La Reine. Hiervan is Pompei het vroegst.

PLANTUI

Bij deze teeltwijze wordt uitgegaan van in het voorafgaande jaar gewonnen plantgoed van de maten 8-15 en 15-22 mm doorsnede.

Als van vroegrijpe selecties wordt uitgegaan kan vaak reeds in de tweede helft van juli worden geoogst.

Teneinde het optreden van een te hoog percentage bloemstengels tegen te gaan moet het plantgoed gedurende de winter bij hoge temperatuur (25,5-28° C) en een relatieve vochtigheid van 60-70 % worden bewaard. Een uitzondering hierop vormt het ras Stuttgarter Riesen. De geringe neiging tot bloemvorming maakt het mogelijk, dat het van dit ras gewonnen plantgoed ook koud kan worden bewaard. Stuttgarter Riesen-plantuitjes kunnen derhalve gedurende de gehele winter worden afgeleverd. Bij de voor export geteelde plantuitjes neemt Stuttgarter Riesen dan ook een overwegende plaats in.

Opgemerkt dient echter dat, ongeacht het al of niet optreden van bloemstengels, bewaring bij hoge temperatuur een gunstige invloed op de opbrengst heeft. Een nadeel is, dat de vroegheid van het gewas hierdoor nadelig wordt beïnvloed.

Bij de rassenkeuze moet onderscheid worden gemaakt tussen rassen waarvan het plantgoed wel of niet warm is bewaard.

Warme bewaring

B - Rijnsburger

De bij zaai-uien opgenomen vroegrijpe selecties van dit ras.

B - Noordhollandse Strogele

B - Zittauer Gelbe

Voor de eigenschappen van deze rassen wordt verwezen naar hetgeen hierover onder zaai-uien is vermeld.

Koude bewaring

A - Stuttgarter Riesen

Stuttgarter Riesen-plantuien zijn vroeger oogstbaar dan warm bewaarde Rijnsburger-, Noordhollandse Strogele- en Zittauer Gelbe-plantuitjes. Stuttgarter Riesen-plantuitjes zijn minder produktief dan de zojuist genoemde 3 rassen maar het verschil is niet zo groot als bij zaai-uien het geval is.

Voor de overige eigenschappen wordt verwezen naar hetgeen hierover onder zaai-uien is vermeld.

POOT- EN WINTERUI

De teelt van poot- en winteruien wordt nog slechts op zeer beperkte schaal uitgeoefend. Bij beide teeltwijzen wordt uitgegaan van selecties uit de Zwijndrechtse pootui.

VELDSLA

(*Valerianella locusta* (L.) Betcke (*V. olitoria* (L.) Poll.
en *V. eriocarpa* Desv.)

Veldsla wordt, zowel onder glas als in de vollegrond, hier en daar geteeld, maar vooral op IJsselmonde, in Limburg en ook in Zeeland. In Limburg uitsluitend in de vollegrond. De oogst valt in de herfst, de winter of het vroege voorjaar. Er wordt steeds veel naar België geëxporteerd.

A - Grote Noordhollandse

Voor glas en vollegrond. Donkergroen, langwerpige blad. Het uitgift, fijne zaad wordt veelal als Gewone Fijnzaad of Broei-vet verkocht.

WITLOF

(*Cichorium intybus* L.)

In de seizoenen 1960-1961 en 1961-1962 werden voor de tweede maal praktijkproeven genomen. In het algemeen was de kwaliteit van het lof belangrijk beter dan zes jaar voordien, toen voor de eerste maal praktijkproeven met witlof werden uitgevoerd.

In de laatste praktijkproeven kwamen in alle trekken selecties voor met goed gesloten, buikige kroppen van het zogenaamde Mechelse type. De kroppen kunnen wat fijner of wat grover zijn. Het „Hollandse” lof, gekenmerkt door lange, slanke, losse en slecht gesloten kroppen, was verre in de minderheid.

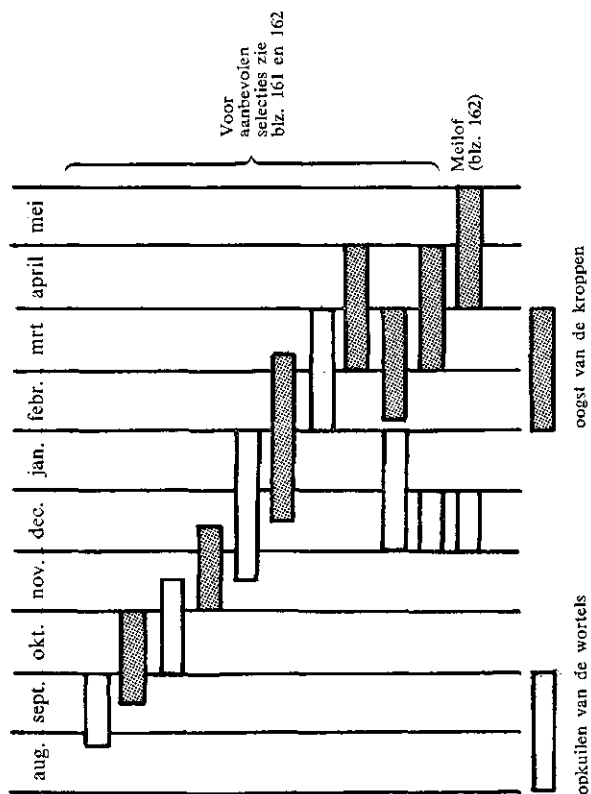
Bij de praktijkproeven is verder duidelijk gebleken dat te vroeg opgekuilde selecties veelal een zeer matig resultaat geven. Opzetten aan de late kant is als regel niet zo nadelig.

De rassenkeuze bij witlof wordt vrijwel uitsluitend bepaald door de mogelijkheid om in de gewenste periode te trekken. Ter verduidelijking is behalve een tabel met aanbevolen selecties een afzonderlijke teelttabel opgenomen.

In deze teelttabel, blz. 160, zijn twee trekken voor de eerste maal opgenomen. Beide zijn verwarmd; de ene is extra vroeg en de andere erg laat voor een verwarmde trek. De extra vroege trek staat bekend als moeilijk. Dit begint al met de wortelteelt, waarvoor reeds in april, dus zeer vroeg, wordt gezaaid. De andere trekken zaait men in mei of begin juni. Om het gevaar van schieten bij dit vroege zaaien te verminderen, en ook om een zwaardere wortel te winnen, zaait men soms al in maart onder glas, om later in de vollegrond uit te planten. Het opkuilen voor de extra vroege trek vindt plaats van eind augustus tot en met september; de oogst van half september tot en met oktober. De temperatuur loopt in de kuilen soms te hoog op, wat zeer nadelig is.

Voor de late, verwarmde trek worden de wortels gerooid in november en zelfs wel in december, wat gepaard gaat met kans op nachtvorstschade in het te velde staande gewas. De wortels moeten dus worden bewaard tot februari-maart, de opzetperiode. Deze bewaring kan op verschillende manieren gebeuren, maar dient in ieder geval koel en vorstvrij te zijn. Koelen met buitenlucht van los in een cel gestorte wortels voldoet goed in de praktijk, mits deze lucht bevochtigd wordt.

TEELTTABEL

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960-1961

	Aanbevolen voor				
	Verwarmd, overdekt				Koud, laat
	zeer vroege trek	vroege trek	middelvroeg trek	late trek	overdekt vollegrond
Nunhem's Aktiva N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	+				
Extra Vroege Mechelse F. L. E. Philibert en J. Volwerk Sommelsdijk	+				
Vroege Mechelse sel. Broersen Gebr. Broersen, Tuitjenhorn		+	+		
Vroege Mechelse J. Groenendijk, Sommelsdijk		+	+		
Nunhem's Malina N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)		+			
Vroege Mechelse Philibert-Volwerk N.V. C. W. Pannevis, Delft		+	+		
Vroege Mechelse N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg		+			
Vroege Mechelse N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam		+	+		+
Vroege Mechelse A. de Bonte, Ooltgensplaat			+		
Middelvroeg 5610 Fa. C. Groenendijk & Zn., Sommelsdijk			+		
Huizer stam B Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord			+		+
Vr. Mech. sel. Huizer Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord			+		
Mechelse N.V. Wed. P. de Jongh, en Fa. Koning & Viteger, Goes			+		
Vroege Mechelse N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen			+		
Sel. Gebo, middelvroeg N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen			+		
Winterlof N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen			+	+	
Edelkrop W. de Zeeuw J.Gzn., Barendrecht			+		
Dubbel Blank *) N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam			+	+	+(**)
Selectie R.Z.B. N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam			+	+	+
Late Belgische J. Groenendijk, Sommelsdijk				+	

Een plusteken achter een selectie betekent dat deze selectie aanbevolen wordt voor de boven het kruisje aangegeven trek.

*) Kw.r.: 1956. Onderscheidt zich door de witte bloemkleur.

**) Groeit onder koud glas traag.

WITLOF

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1960-1961 (vervolg)

	Aanbevolen voor					
	Verwarmd, overdekt				Koud, laat	
	zeer vroege trek	vroege trek	middelvroeg trek	late trek	overdekt	vollegrond
Late Belgische						
N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen				+		
Late Belgische Philibert-Volwerk						
N.V. C. W. Pannevis, Delft				+		
Sel. R.Z.A., middelvroeg						
N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam				+	+	+
Reine Bon						
Gebr. Broersen, Tuitjenhorn					+	+
Produktiva						
N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude, en					+	+
N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)						
Middelvroeg nr. 16						
N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)					+	+
Selectie P.P.						
Fa. P. Pik, Hoorn					+	
Westfride						
„West-Friesland“, Wijdenes en						
N.V. C. W. Pannevis, Delft					+	
Superkrop						
N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen					+	+
Edellof						
N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg					+	
Nunhem's Selva						
N.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)						+
Selectie Sluis						
N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen						+

Een plusteken achter een selectie betekent dat deze selectie aanbevolen wordt voor de boven het kruisje aangegeven trek.

Omdat moeilijk van witlofassen kan worden gesproken werd het juist geacht alle selecties in één tabel (blz. 161 en 162) samen te brengen en ze daarin te rangschikken van vroeg tot laat.

Het zal opvallen dat achter vele selecties meer dan één kruisje voorkomt. Dit wil zeggen, dat deze selecties voor meer dan één trek geschikt zijn. Indien gewenst, kan men dus deze selecties voor verschillende trekken gebruiken. Helaas was het onmogelijk, alle selecties in alle trekken te beproeven, waardoor de tabel onvolledig moest blijven. Zo bleek bijvoorbeeld uit andere proeven dat de selecties voor de extra vroege trek ook zeer goed bruikbaar waren voor de gewone vroege trek. Waarschijnlijk zijn de meeste selecties wel voor meer dan een trek bruikbaar.

Om verwisselingen van witlofzaad met andijviezaad te voorkomen, is op blz. 25 het verschil weergegeven.

O - Melof

Onder deze naam zijn zeer traag groeiende selecties in de handel die,

in december koud in de vollegrond opgekuild, pas in april-mei oogstrijpe kroppen leveren. Wegens de geringe omvang zijn van deze teelt geen praktijkproeven genomen.

WITTEKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *alba* DC.)

Van de verschillende sluitkoolsoorten is de teelt van wittekool de laatste jaren het minste ingekrompen. Noord-Holland is het belangrijkste teeltgebied. Het areaal is ongeveer 1600 ha groot, waarvan ongeveer 900 ha met Langedijker Bewaarwitte. Met vroege en herfstwitte werden resp. ruim 250 ha en 400 ha geteeld. Langedijker Vroege Witte, Langedijker Herfstwitte en Succes zijn de hiervoor aangewezen rassen. Gouden Akker en Roem van Enkhuizen worden in Nederland weinig geteeld. Kolos en Vezufa zijn twee nieuwe, late wittekoolrassen. Van wittekool wordt vaak meer dan de helft geconserveerd, vooral tot zuurkool.

In de laatste jaren werden bij de afzet van wittekool ernstige moeilijkheden ondervonden door het optreden van bruinachtige verkleuringen in het inwendige van de kool. Deze verschijnselen die bekend staan als „rand” en „varkensvlekken” (bij bewaarwitte) komen in alle rassen voor. Bij de in 1958-1959 en 1959-1960 in samenwerking met het Proefstation voor de Groenteteelt in de Volle Grond in Alkmaar genomen praktijkproeven is gebleken dat tussen de selecties en rassen belangrijke verschillen in gevoeligheid voorkomen. Achter de aanbevolen selecties is daarom de gevoeligheid voor „rand” vermeld.

Behalve door de keuze van de te telen selectie of ras is het optreden van „rand” te verminderen door dicht te planten, minder zwaar met stikstof te bemesten, en door de kolen, zodra deze oogstrijp zijn, te oogsten.

Voor de zeer vroege spitskoolteelt, waarvan de aanvoer grotendeels plaatsvindt in juni worden selecties van het ras Eersteling gebruikt. Een nieuw spitskoolras aangeduid als Spiko heeft in de in 1962-1963 gehouden praktijkproeven een bijzonder goede indruk gemaakt.

De oppervlakte met spitskool beteeld bedraagt ongeveer 100-150 ha. Centra van deze teelt zijn Hoogezand-Sappemeer, Huissen en Venlo. De uitslagen van de in 1962 en 1963 gehouden praktijkproeven met spitskool zijn in deze rassenlijst opgenomen.

RASSENKEUZETABEL

vroege teelt	Eersteling, blz. 164
	Spiko, blz. 164
	Langedijker Vroege Witte, blz. 165
	Gouden Akker, blz. 165
	Kopenhaagse Markt, blz. 165
herfstteelt	Langedijker Vroege Herfstwitte, blz. 165
	Roem van Enkhuizen, blz. 166
	Langedijker Late Herfstwitte, blz. 166
	Succes, blz. 166
	Kolos, blz. 167
	Vezufa, blz. 167
late teelt	Langedijker Bewaarwitte, blz. 167

WITTEKOOL

ZEER VROEGE RASSEN

(oogsttijd: mei-juni)

A - Eersteling (Express)

Dit ras wordt in Nederland thans nog het meest voor de vroege spitskoolteelt gebruikt.

Zaai: september. Oogst: half mei-half juli. Gewicht: 0,75-1,50 kg. Stronk kort. Weinig, vrij glad blad. Korte bladsteel. Kool spits tot stompspits, matig vast, groen.

De grootste vroegheidsverschillen tussen de goedgekeurde selecties bedragen ongeveer 14 dagen. Vroege selecties zijn vaak iets minder produktief dan latere selecties.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1962-1963

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Vroegheid
Eersteling, allervroegste *)	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	1
Eersteling	N.V. Wed. P. de Jongh en fa. Koning en Vlieger, Goes	2
Eersteling	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	2
Express	N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	3

1 = vroeg, 3 = matig vroeg

*) Vormt een zwaardere kool dan de andere Eerstelingselecties.

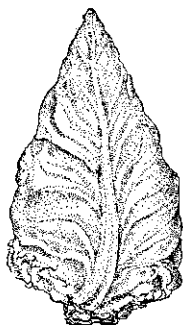
N - Spiko — K.: Gebr. Broersen, Tuitjenhorn.

Dit nieuwe ras is in de praktijkproeven met spitskool 1962-1963 bijzonder goed gewaardeerd. De vroegheid komt ongeveer overeen met die van een vroege Eerstelingselectie, terwijl de kool vergeleken met de meeste Eerstelingselecties zwaarder wordt.

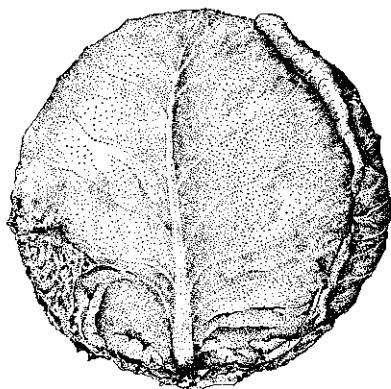
Zaai: september. Oogst: half mei-eind juni.

Gewicht: 1,25-2,00 kg.

Stronk kort. Tamelijk veel, vrij glad blad. Korte bladsteel. Kool spits tot stompspits, matig vast, geelgroen.

Eersteling

Langedijker Herfstwitte

VROEGE RASSEN

(oogsttijd: juni-augustus)

A - Langedijker Vroege Witte

Dit is het vroegste Langedijker ras. Het is evenwel later dan Gouden Akker. De teelt is vrij speculatief, omdat de vraag voor verse consumptie in juli gering is, terwijl het ras voor verwerking tot zuurkool te weinig produktief is. Niet geschikt voor weeuwenteeft. In Noord-Holland bekend als Poepewitte of Suikerwitte.

Het ras is vrij gevoelig voor rand.

Zaai: februari. Oogst: juli-augustus.

Gewicht: 2,5-3,0 kg.

Stronk kort. Vrij weinig blad. Kool rond, matig vast.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Gevoeligheid voor rand *)
Langedijker Vroege Antiplof **)	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	1
Langedijker Vroege Witte	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	1

*) 1 = minder gevoelig voor rand dan 2; 2 = minder gevoelig dan 3.

**) Barst minder snel dan de andere aanbevolen selectie.

B - Gouden Akker

Dit is het vroegste ronde wittekoolras. Het is zeer gevoelig voor barsten, terwijl de vraag naar kool in de zomer gering is. Om deze redenen is de omvang van de teelt beperkt. Bij gebruik in weeuwenteeft gevoelig voor schieten.

Zaai: begin februari. Oogst: 2e helft juni.

Gewicht: 1,5—2,0 kg.

Stronk kort. Weinig buitenblad dat komvormig is. Kool rond, weinig vast.

O - Kopenhaagse Markt

Een vroeg ras waarvan de oogst valt na die van Gouden Akker, maar voor die van Langedijker Vroege Witte. Wordt door de geringe vraag naar wittekool in de zomer vrijwel niet geteeld voor verse consumptie. Wordt soms verwerkt door drogerijen.

Zaai: februari. Oogst: eind juni-begin juli.

Gewicht: 2,0-2,5 kg.

Stronk kort. Iets meer buitenblad dan Gouden Akker. Kool rond, matig vast.

VROEGE HERFSTRASSEN

(oogsttijd augustus-september)

A - Langedijker Vroege Herfstwitte

Wordt vrijwel uitsluitend gebruikt voor de verwerking tot zuurkool. De grote gevoeligheid voor inwendig rand is echter een groot bezwaar.

WITTEKOOL

Zaai: februari-maart. **Oogst:** half augustus-eind september.
Gewicht: 4,5—5,5 kg.
Stronk vrij kort. Vrij veel buitenblad. Kool groot, rond, vast.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Gevoeligheid voor rand *)
Langedijker Vroege Herfst Enchusana	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	2 2

*) 1 = minder gevoelig voor rand dan 2; 2 = minder gevoelig dan 3.

B - Roem van Enkhuizen — Geïnt.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. 1902.

Door zijn inwendige structuur en geringe gevoeligheid voor rand, zeer geschikt voor verwerking tot zuurkool. In Nederland weinig geteeld doch om zijn goede eigenschappen over de gehele wereld bekend.

Zaai: begin maart. **Oogst:** augustus.

Gewicht: 4,0—5,0 kg.

Stronk kort. Vrij weinig buitenblad, dat iets gebobbeld is, grijsgroen. Bladrand golvend. Kool groot, rond tot iets hoogrond, zeer vast.

LATE HERFSTRASSEN (oogsttijd oktober-december)

A - Langedijker Late Herfstwitte

Geschikt voor zuurkool, doch erg gevoelig voor inwendig rand.

Zaaitijd: februari-maart. **Oogst:** oktober.

Gewicht: 5,5—7,5 kg.

Stronk matig lang. Veel buitenblad. Kool groot, rond tot hoogrond, vrij vast.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Gevoeligheid voor rand *)
Langedijker Late Herfst	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	2
Langedijker Late Herfst	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	2
Langedijker Late Herfst	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3

*) 1 = minder gevoelig voor rand dan 2; 2 = minder gevoelig dan 3.

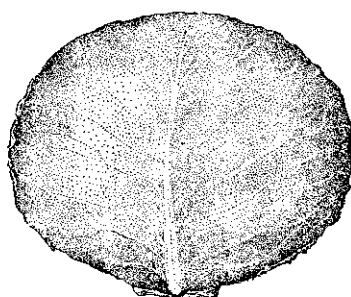
A - Succes — K.: N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude. Geïnt.: 1936.

Door zijn vaste kool met goede inwendige structuur en geringe gevoeligheid voor rand zeer geschikt voor zuurkool. Kan onder gunstige omstandigheden tot januari worden bewaard. Soms nogal gevoelig voor rotkoppen.

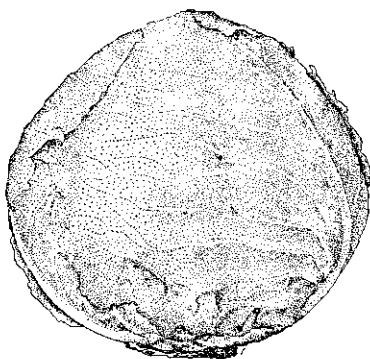
Zaaitijd: maart. **Oogst:** half oktober-december.

Gewicht: 5,0—7,0 kg.

Stronk zeer lang. Zeer veel buitenblad met sterk golvende bladrand, lange bladsteel. Blad grijsgroen, soms iets rood geaderd. Kool iets platrond, zeer vast, groen.

Succes

Kolos

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Gevoeligheid voor rand *)
Herfstdeken Succes	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	1 1

*) 1 = minder gevoelig voor rand dan 2; 2 = minder gevoelig dan 3.

B - Kolos — Geïnt. door Gebr. Broersen, Tuitjenhorn.

Nog iets later dan Succes. Matig gevoelig voor inwendig rand. Geschikt voor zuurkool. De vrij grove inwendige structuur is soms een bezwaar, reden waarom men wel aanbeveelt dit ras nauwer dan normaal te planten.

Zaaitijd: maart. Oogst: november-december.

Gewicht: $\pm 5,5-7,5$ kg.

Stronk matig lang. Veel groot buitenblad met geplooid of golvende bladrand en korte bladsteel. Blad grijsgroen. Kool overwegend rond, vast.

B - Vezufa — Geïnt. door N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen. Komt vrijwel overeen met Kolos (zie boven). Iets fijner van structuur.

BEWAARRASSEN

A - Langedijker Bewaarwitte

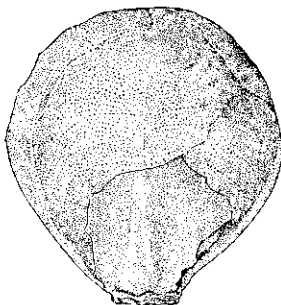
In dit ras komen een aantal typen voor die sterk in bewaareigenschappen en morfologische kenmerken variëren. In de praktijkproeven zijn alleen die selecties aanbevolen die aan redelijke eisen met betrekking tot de bewaarbaarheid voldoen. Weinig gevoelig voor rand (varkensvlekken).

Zaaitijd: maart. Oogst: half oktober-half november.

Gewicht: 3,5-4,0 kg.

Stronk lang, veel buitenblad, groen-grijsgroen, met golvende, soms gladde bladrand. Kool omgekeerd eirond, zeer vast.

WITTEKOOL-WORTEL

Langedijker Bewaarwitte (nieuw type)

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1958-1959

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Orig. Deense Witte Ronde Bewaar
Langedijker Bewaar
Orig. Deense Witte Bewaar
Langedijker Bewaar

Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Coöp. L.T.B., Alkmaar
N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht

WORTEL

(*Daucus carota* L.)

De wortel behoort tot één van de belangrijkste vollegrondsgroenten. De omzet ervan aan onze veilingen bedraagt per jaar vaak meer dan 20 miljoen gulden. Meer dan 20 procent van de peen wordt gesteriliseerd of gedroogd.

Van de vroege peen wordt een klein deel onder glas geteeld; ongeveer 30 ha onder staandglas en 80 tot 100 ha onder platglas. Deze peen wordt grotendeels in de herfst uitgezaaid. Een aparte plaats neemt de teelt van zogenaamde „ondergooiers” in, die in de zomer uitgezaaid en na de winter geoogst worden. De meeste vroege vollegrondspeen wordt na de winter uitgezaaid. Hiervan komt de aanvoer in juni op gang, na die van de glaspeen en van de ondergooiers. Voor de vroege teelten worden selecties van Amsterdamse Bak gebruikt. Ook voor de latere teelten is dit ras gewild. Alleen op hoge, slecht vochthoudende of stugge gronden geeft men veelal de voorkeur aan Nantes of Vertou. Het gehele areaal met deze drie rassen beteeld bedraagt vaak meer dan 1000 ha.

Een bijna even groot areaal wordt ingenomen door winterpeen, die een veel langere groeiperiode vraagt en waarvan de wortels ook veel zwaarder worden. De rassen die men hiervoor gebruikt zijn Flakkeese, Flaro en Berlikumer. Vooral onder invloed van vraag van de verwerkende industrie gaat men bij deze rassen steeds meer op een goede kleur letten, niet alleen van het vlees, maar ook van de pit. Deze hangt behalve van de erfelijke aanleg ook af van de leeftijd van de wortel (jonge wortels zijn bleker dan oudere) en de groeiomstandig-

heden (als het bijvoorbeeld te koud is blijven de wortels bleek). In deze rassenlijst zijn ook enkele rassen opgenomen waarvoor van de zijde van de industrie soms enige belangstelling bestaat, te weten Kieler Rode, Chantenay en Platronde Parijse Broei. Veel ervaringen met de teelt ervan heeft men in Nederland niet.

VROEGE WORTEL

A - Amsterdamse Bak

In Nederland is Amsterdamse Bak het ras voor de vroege teelt. Dit ras heeft een goede verzorging en een behoorlijk losse, goed vocht-houdende grond nodig. De stuggere en de drogere gronden zijn voor dit ras niet zo geschikt.

Amsterdamse Bak wordt gebruikt voor zaai van voorjaarspeen onder glas in oktober of eventueel later, voor zaai van zomerpeen in de vollegrond in het voorjaar en voor zaai van herfstpeen in juli of begin augustus.

De in de praktijkproeven 1961-1962 opgenomen selecties zijn vrijwel alleen beproefd in vollegrondproeven. Zoals uit vorige praktijkproeven is gebleken, zijn de selecties die geschikt zijn voor vollegrondsteelt meestal tevens geschikt voor glasteelt.

Weinig loof. Wortel half lang, cilindrisch of iets conisch.

Van onderstaande selectiebedrijven zijn selecties van Amsterdamse Bak aanbevolen in de praktijkproeven 1961-1962

N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
N.V. T. v. d. Beukel Azn., Monster	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen *)
Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen *)	C.V. D. v. d. Sluis & Zn., Honselersdijk
Fa. Jos. Huizer Azn., Rijsoord *)	N.V. Supergran, Haarlem-Overveen
N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	Fa. F. de Vries & Zn., Alphen a/d Rijn
N.V. Wed. P. de Jongh en	„West-Friesland“, Wijdenes
Fa. Koning en Vlieger, Goes	Wm. Zandbergen, Oostvoorne
Coöp. L.T.B., Alkmaar	N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen
N.V. Gebr. van Narnen, Dordrecht	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg
N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.) *)	N.V. Jan A. Zwaan, Leidschendam
N.V. C. W. Pannevis, Delft	Fa. H. Zwaan, Enkhuizen *)
Fa. P. Pik, Hoorn	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam *)

*) Bedrijven met een extra vroege selectie.

ZOMERWORTEL

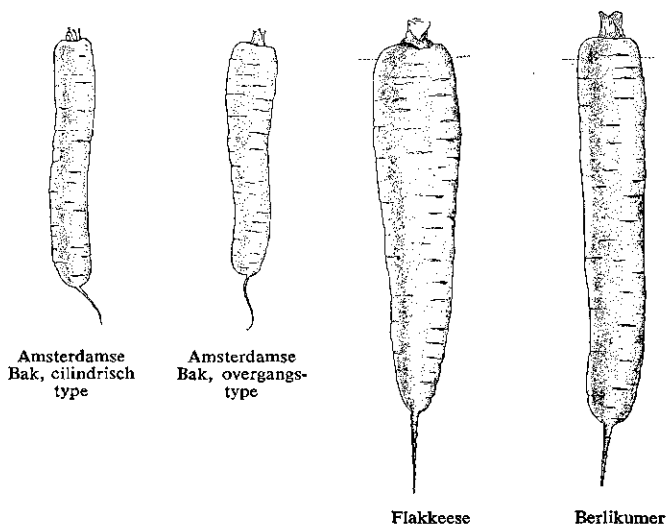
A - Amsterdamse Bak

Op losse en tegelijk goed vochthoudende gronden kan men in Nederland het hele jaar door, dus ook in de zomer Amsterdamse Bak telen. In de regel neemt men dan niet de selecties met het allerfijnste loof, daar hiervan de loofontwikkeling soms te wensen overlaat.

B - Nantes

Op iets minder losse of niet al te vochtrijke gronden voldoet Amster-

WORTEL

damse Bak soms minder goed en bevallen de niet te grove cilindrische Nantestypen vaak beter.

Hieronder vallen zowel de Touchon (Rode Kaars)-selecties, als de betrekkelijk fijne, cilindrische Nanteselecties die vrijwel gelijk zijn aan de Touchon, maar in plaats van de min of meer smal toelopende Touchonkop een halfbolvormige tot tamelijk platte kop bezitten. Deze twee typen zijn nl. zeer moeilijk te scheiden. Stevig, tamelijk fors loof. Wortel slank cilindrisch.

Aanbevolen selectie praktijkproeven 1957-1958

Type	Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door
Slanke Nantes	Voorjaarswortel Nantes Touchon Nantes Perfect Nantes Halfb. rode stompp. van Nantes	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.) N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen
Nantes	Nantes 36020 Nantes Nantes Nantes Touchon Nantes fijne (Vertou) Nantes Verb. PeRoZo Nantes Nantes Verb. Nantes Nantes fijn Nantes	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk „West-Friesland", Wijdenes N.V. Wed. P. de Jongh en fa. Koning en Vlieger, Goes N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.) N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht N.V. Jo's Reijers, Zwiindrecht N.V. P. Rood & Zn., Bovenkarspel N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

B - Vertou (Venlose Broei)

Vroeger op kleur dan andere Nantestypen, maar minder zware wortel. Stevig, tamelijk fors loof. Wortel conisch, soms overgangsvorm naar cilindrisch.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1957-1958

Aangeduid door
selectiebedrijf als

Ingezonden door

Optimus

N.V. P. Rood en Zn., Bovenkarspel

WINTERWORTEL

A - Flakkeese

Voor winterpeen wordt dit ras het meest gebruikt. Het is een zeer produktief, oogstzeker ras met een goede kwaliteit. Geschikt voor transport en bewaring.

Het oorspronkelijke oude type is nu vrijwel geheel verdwenen en vervangen door het zogenaamde verbeterde type met een iets langere, slankere wortel van iets betere vleesstructuur en kleur.

Loof zwaar. Wortel middelmatig lang, slank, glad, licht conisch, stomp.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1961-1962

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Kleur *) uitwendig	Kleur *) inwendig
Gladde Stompe Winter	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3,1	3,0
Flakkeese	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3,4	3,3
Flakkeese Stam A	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3,0	2,1
Flakkeese Stam B	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3,1	3,0
Flaro	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3,3	3,0
Flakkeese	Gebr. P. C. en L. de Jongh, Goes	3,1	2,4
Flakkeese	N.V. Wed. P. de Jongh en fa. Koning en Vlieger, Goes	2,9	2,5
Flakkeese	Coöp. L.T.B., Alkmaar	2,9	2,3
Flakkeese	J. Mastenbroek, Sommelsdijk	3,5	2,8
Flambouw	N.V. C. W. Pannevis, Delft	2,9	2,7
Flakkeese	N.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	3,1	3,6
Flakkeese	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	3,5	2,8
Flakkeese	„West-Friesland“, Wijdenes	3,9	4,4
Flakkeese	N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen	3,1	3,0
Flakkeese	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg	3,0	3,7
Flakkeese	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3,8	3,7

*) Kleur: 1 = slecht, 5 = goed.

B - Flaro — K.: N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude. Kw.r.: 1951

Een type Flakkeese dat zich onderscheidt door de paarse voet van zijn bladstelen en een goede kwaliteit. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1961-1962. Verdere gegevens over dit ras zijn vermeld onder de aanbevolen selecties van Flakkeese.

WORTEL

B - Berlikumer

De kwaliteit van de wortel is beter dan die van Flakkeese. Is evenwel minder produktief en minder goed te bewaren en te vervoeren.

Loof matig zwaar. Wortel tamelijk lang, licht conisch of cilindrisch, glad, stomp.

Aanbevolen selecties praktijkproeven 1961-1962

Aangeduid door selectiebedrijf als	Ingezonden door	Kleur *) uitwendig	Kleur *) inwendig
Berlikumer type Bierma	Ids. Bierma & Zn., Holwerd	2,9	2,6
Berlikumer	N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3,3	3,7
Berlikumer Winter	N.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	3,0	2,8

*) Kleur: 1 = slecht, 5 = goed.

SPECIALE RASSEN VOOR DE INDUSTRIE

Uitdrukkelijk wordt hier gesteld dat deze rassen voor de gewone teelt doorgaans niet aantrekkelijk zijn. De ervaringen ermee zijn in Nederland nog erg beperkt.

Bauers Kieler Rode — K.: C. Bauer, Kiel, Duitsland.

In Duitsland gekweekt ras dat door zijn uitstekende kleur en hoog drogestofgehalte gevraagd wordt door de verwerkende industrie, vooral voor drogen. Is alleen als hoofdgewas te telen, minder produktief dan Berlikumer en tevens iets vroeger.

Tamelijk zwaar loof. Wortel matig lang, conisch, puntig. Kleur van vlees en pit rood.

Chantenay

Voor steriliseren en drogen bestaat belangstelling voor selecties van Chantenay met een rode pit. Matig vroeg ras. Minder produktief dan Berlikumer.

Matig zwaar loof. Wortel halflang, vaak erg dik, conisch, stomp.

Platronde Parijse Broei

Vroeg Frans rasje dat thans weinig meer geteeld wordt. Door zijn 3 tot 5 cm lange platronde wortel soms gevraagd voor steriliseren. Weinig loof. Wortel platronde, klein.

Samenstelling van de commissies voor de beoordeling van de praktijkproeven

Commissie praktijkproeven spuitkool 1962-1963

Dr. O. Banga, voorzitter; B. Commandeur en J. Stam voor de tuinders in de Beemster; W. van Dorp, J. C. Moers en J. v. d. Poel voor de tuinders in Berkel e.o.; A. Hogervorst, L. Noordam Jzn., L. Rodenburg en A. Vreugdenhil voor de tuinders te 's-Gravenzande e.o.; A. H. Jansen en H. Jansen voor de tuinders te Huissen e.o.; B. Bakker, S. v. d. Berg, R. Dob, D. van Dijk, E. Folgers, K. Knot en J. Venema voor de tuinders te Uithuizermeden e.o.; J. M. Stiekema voor de veiling „Eendracht” te Groningen; J. Heynis voor de veiling te Purmerend; E. van Dijk en J. Sleumer voor de veiling te Uithuizen; C. Beemsterboer en P. S. Klaver (N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen), J. C. Malefason (Fa. Bestebreurtjes, Huissen), P. Broersen (Gebr. Broersen, Tuitjenhorn), Jos. Huizer (Jos. Huizer Azn., Rijsoord), P. Barten (N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude), G. Kamphuis, Jac. de Mos en Jac. Vreugdenhil (Leen de Mos, Naaldwijk), ir. W. v. d. Arend (N.V. Nunhem's Zaden, Haelen, L.), C. J. Nuyens (Fa. J. Nuyens Mzn., Limmen), J. van Dalen en ir. M. W. Prins (N.V. C. W. Pannevis, Delft), P. J. Sluis (N.V. Abraham Sluis, Enkhuizen), A. H. W. Pellekaan, P. J. Stavenuiter en P. J. Struik (N.V. Gebroeders Sluis, Enkhuizen), J. Koopman en J. de Nijs (N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen), S. Swier en A. Zwaan (N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen), H. Dijkstra en J. Knapper (N.V. Jan A. Zwaan, Leidschendam) voor de selectiebedrijven; ir. M. J. M. Alofs, C. Biesheuvel, F. J. J. Loeff en H. J. Noteboom (N.V. Iglo, Utrecht), J. v. d. Berg, dr. J. R. Jensma, K. Leferink (Unilever, Zevenaar) voor de verwerkende industrie; A. P. de Kleine voor de proeftuin te Huissen; K. A. Buitenwerf, D. Hulzebos en H. F. Rozeboom voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Groningen; A. de Jong voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Hoorn; A. E. Lintsen voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Kesteren; D. de Ruiten, A. Slobbe, Sj. Vriend en E. van Zanten voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Naaldwijk; J. Staal voor het rijkslandbouwconsulentschap te Groningen; J. v. d. Enden, C. K. Kooy, J. J. Walrave en C. A. L. van Wieringen voor het rijkslandbouwconsulentschap te Rotterdam; J. Betzema en J. C. Commandeur voor het Proefstation voor de Groenteteelt in de Vollegrond te Alkmaar; P. Bruin, H. J. Groot, H. Hoogenboom, ir. K. T. J. Inia, J. J. Koenis en J. G. Zwaal voor de N.A.K.-G., St. Giezen, A. Kraai, ir. M. Nieuwhof en D. Wiering voor het I.V.T.

Commissie praktijkproeven zomerbloemkool 1962-1963

Dr. O. Banga, voorzitter; C. Buurman en S. Rens voor de tuinders te Grootebroek e.o.; H. Abbink, C. Haasnoot, J. Haasnoot, W. H. Koelewijn en G. Parlevliet voor de tuinders te Katwijk a. d. Rijn e.o.; S. de Bruyn, J. Maan, J. P. Nicolaas, J. N. Olieman, P. van Schie en G. C. Vollerling voor de tuinders te Pijnacker e.o.; G. Baan, L. den Hoed, A. Los en A. van Namen voor de tuinders te Zwijndrecht e.o.; P. Broersen (Gebr. Broersen, Tuitjenhorn), D. Barten Sr., J. Jong en K. Kramer (N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude), J. P. Rood (J. P. Rood, Wateringen), E. de Boer (N.V. Supergran, Haarlem-Overveen), J. Q. Struik („West-Friesland”, Wijdenes) en A. Vijn, J. Wesseling en R. Zwaan (N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam) voor de selectiebedrijven;

F. G. van Dijk, P. A. Kruyk, mej. J. M. H. M. van Rest en D. Rodenburg voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Naaldwijk; J. C. Commandeur en N. Snoek voor het Proefstation voor de Groenteteelt in de Vollegrond te Alkmaar; P. Bruin, H. J. Groot, H. Hoogenboom, ir. K. T. J. Inia, H. Plomp en J. G. Zwaal voor de N.A.K.-G.; St. Giezen, A. Kraai, ir. M. Nieuwhof en D. Wiering voor het I.V.T.

Commissie praktijkproeven uien 1961-1963

Dr. O. Banga, voorzitter; A. Joppe, Oostvoorne, C. Kee, Opperdoes en M. Maas, Kruiningen voor de uietelers; D. Barten (N.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude), M. P. Hage (Veredelingsbedrijf van het Centraal Bureau, Hoofddorp) en P. van der Have (N.V. D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge) voor de selectiebedrijven; J. C. Minnaar (C. Minnaar N.V., Export van Land- en Tuinbouwprodukten, Rotterdam) voor de handel; L. Gorzeman voor het U.C.B.; ir. G. T. Grooters en ir. K. T. J. Inia voor de N.A.K.-G.; C. de Geus, ir. J. van Kampen en J. L. Koert voor de S.N.Ui.F.; S. Giezen, ir. M. Nieuwhof, ir. Q. P. v. d. Meer voor het I.V.T.

A

Aardappel, 7
Aardbei, 9
 Achilles, 88, 91, 92
 Acram, 148
 Adonis, 88, 91, 92, 95, 99
 Advent, 121
 Agilo, 89
 Ailresist, 145
 Ailsa Craig, 144
 Akcel, 88, 93, 99
 Aktor, 88, 93, 99
 Alaska, 64
 Albino, 33
 Algro, 122
 Allerheiligen, 37
 Allervroegste, 33
 Allervroegste Wonder, 157
 Allround (boon), 48
 Allround (tomaat), 146
 Alpha, 32, 33, 35, 37
 Alvro, 81
 Amarant, 48
 Amathist, 48
 Amerikaanse hybride-uien, 157
 Amerikaanse Roodrand, 108
 Amplus, 88, 93, 99
 Amsterdamse, 70
 Amsterdamse Bak, 169
 Amsterdamse Fijne Donker-
 groene, 127
 Amsterdamse Snij, 105
 Ancora, 94, 96, 97
Andijvie, 25
 Angelo, 74
 Angers, 38
 Animo m. dr., 51
 Apollo, 88
 Appel, 72
 Argenta, 109
 Aristo, 33
 Aromata z. dr., 47
 Artex, 133
Asperge, 28
 Aspi, 134
 Astrid, 33
 Atlas, 88, 93, 99
 Attractie, 100
 Attram, 100
 Aubade, 56
Aubergine, 28
Augurk, 29
 Augustecrop, 35

Aurora, 63
 Australische Gele, 108

B

Baarlose Nietplekker ras VII, 30
 Barima, 8
 Barletta, 158
 Bassa, 88, 91, 92
 Bauers Kieler Rode, 172
 Belga B 58, 72
 Bergen op Zoomse, 28
 Berlikumer, 172
 Bewaar „Marktwonder”, 119
 Bicolor, 115
 Bispor, 73
 Bitspot, 73
 Bittex, 75
 Bivres, 75
 Bivugroen, 74
 Bivur, 75
 Bladgroente Namenia, 110
 Blanke Meikoningin, 99
 Blauwgroene Krul, 39
 Blauwschokker, 70
 Bleekblad Bovengrondse, 82
Bleekselderij, 31
Bloemkool, 31
Boerenkool, 38
 Bola, 156
Boon, 39
 Bovri Rond, 131, 133
 Bovri Scherp, 131, 133, 135, 137
 Bredase, 141
 Bredase Putjes, 124
 Breedblad Gele, 108
 Breedblad Late Krop, 27
 Breedblad Volhart Winter, 27
 Briljant Ster, 148
Broccoli, 58
 Brunswijker, 28
 Brunswijker Reuzen, 28
 Bugrostan (kort type), 75
 Bugrostan (langer type), 76

C

California Wonder, 104
 Cambridge Vigour, 13, 20, 21
 Cantonner Witkrop, 58
 Capt. Carlsen, 48
 Carina, 98
 Ceva, 71
 Champagne Rood, 112
 Chantenay, 172
 Chemin Doré, 31

REGISTER

Cherry Belle, 114
Chinese Kool, 58
 Civa, 8
 Climax (bloemkool), 33
 Climax (tuinboon), 149
 Cobri, 65
 Columbia, 115
 Combine, 55
 Con Amore, 151
 Conservenmeester, 153
Consumptieraap, 59
 Cordon, 46
 Craigres, 146
 Cresta, 75
 Cromco, 144

D

Dageraad, 56
 Deciso, 85
 Deense Witte Bewaar, 168
 Deense Witte Ronde Bewaar, 168
 Delta, 96, 98
 Démasqué, M.S., 116
 Désirée, 58
 Detroit, 82
 Detroit Perfect, 82
 Deutsch Evern, 21
 Dimin, 88, 91, 92, 95, 99
 Donkerrode Kogel, 82
Doperwt, 59
 Doré, 7
 Doré Amélioré, 31
 Double One, 66
 Driemaal Wit, 153
 Dubbel Blank, 161
 Dubbele Witte z. dr., 42, 43, 44
 Duetta, 131, 132, 135, 136
 Dwerg, 105

E

Early Large Head, 101
 Edelkrop, 161
 Edellof, 162
 Eersteling (aardappel), 7
 Eersteling (wittekool), 164
 Eerste Pluk m. dr., 56
 Eerste Vroege Mei, 70
 Effecta, 48
 Egyptische Platronde, 81
Eierplant, 28
 Elf, 67
 Elista, 17
 Elsekamp, 144

Eminent, 69
 Enchusana, 166
 Enkele Net, 103
 Erfurter Reuzen, 28
 Eskimo Winterreus, 110
 Esmeralda, 68
 Espoir de Gembloux, 65
 Estiva, 136
 Eurocross B, 147, 148
 Excellent, 100
 Excelsior (boon), 58
 Excelsior (kropsla), 99
 Excelsior z. dr., 49
 Exclusief, 88, 91, 92
 Express (tuinboon), 151
 Express (wittekool), 164
 Extase, 145
 Extra Vroege Langedijker, 117
 Extra Vroege Mechelse, 161
 Ezetha's Krombek Blauwschok,
 70
 Ezetha's Superba, 55
 Ezetha's Superia, 55
 Ezetha's Witkiem A, 150

F

Fabulus, 77
 Factum, 73
 Fannie, 100
 Favoriet, 156
 Fijngekrulde, 105
 Fijngekrulde Donkergroene, 105
 Fitis, 121
 Flakkeese, 171
 Flaro, 171
 Flits, 42, 47
 Flora Blanca, 37
 Florissant, 145
 Fortuna, 88, 91, 92, 95, 99
 Franse Trosprinces z. dr., 49
 Friese Gele, 77
 Frühlkönigin, 52
 Furore z. dr., 44, 47
 Futura, 150

G

Gallex, 75
 Gaudflay, 137
 Gaudry, 115, 116
 Gaudry broei, 116
 Gaugels Witte Broei, 78
 Géant d'Hiver, 138
 Gebeha, A 30, 30

Gekruiste Net, 104
 Gele Groenkop, 78
 Gele Malse, 111
 Gele Postelein, 108
 Gewone, 154
 Gewone Groene, 111
 Gewone Snij, 127
 Gewone Volhart, 27
 Gewone Vroege Volhart, 27
 Gladde Stompe Winter, 171
 Gladoro, 81
 Glasa, 20
 Globe, 33
 Globe III, 35
 Gloire de Quimper, 63
 Glorie (bloemkool), 33
 Glorie (tomaat), 144
 Glorie van Nantes, 101
 Glory, 144
 Golda, 27
 Golden Plume, 31
 Golden Selfblanching, 31
 Goliath, 112
 Goliath Blauwe Reuzen, 79
 Goliath Witte Reuzen, 79
 Gorella, 13, 22
 Gouden Akker, 165
 Goudgele stelen, 31
 Goudgele Zelfblekende, 31
 Granaat (Chinese kool), 58
 Granaat (kroot), 83
 Great Lakes, 101
 Green Spot, 73
 Green Stick, 75
 Grobol, 156
 Groene Bredase Putjes, 124
 Groene Postelein, 108
 Groene Putjes, 124, 125
 Groene Volhart, 27
 Groenland, 123
 Groespot, 73
 Groestan, (kastype), 75
 Groestan (platglastype), 77
 Groka, 155
 Gronal, 56
 Groot Witpunt, 114, 115
 Grove Struik, 127
 Guernsey Conqueror, 103
 Gunter, 30
 Guntruud, 29

H

Haarlems Volhart, 27
 Halfhoge Moskrul, 39

Halfhoge Westlandse, 39
 Halfl. rode stompp., 170
 Halfrood-Halfwit, 114, 115
 Hammer, 123
 Haogen nr. 2, 102
 Haubner's Frühwunder, 113
 Hektor, 88, 91, 92, 95, 99
 Helda z. dr., 55
 Helvetia, 110
 Heraut, 106
 Herfstdeen, 167
 Herfstgroene Record, 123
 Herfstgroene (type Novum), 122
 Herfstgroene (type Novum)
 Groenetto, 123
 Herfstreus, 109
 Herfstreus Olifant, 109
 Hilde, 100
 Hilds Neckarkönigin, 50
 Hilds Neckarland, 71
 Hokus, 30
 Hollandse Aurora, 88, 93, 99
 Hollandse Roodkop, 77
 Holpijp, 128
 Holsteiner Bloed, 111
 Hoog Wit, 114
 Huizer Stam B, 161
 Huro, 131, 133

I

Ijskegel, 117
 Indures, 135, 136
 Irene, 46
 Italiaanse Roodkop, 59
 Italiaanse Witte, 59
 Iveto, 88, 93, 99

J

Jucunda, 19
 Juniboon m. dr., 56
 Juspa, 18

K

Kagrander Sommer, 101
 Kaskool No. 25, 33
 Kelva, 67
 Kelvedon Wonder, 66
 Keystone Resistant Giant, 105
 Kleine Rheinländerin, 69
 Klein Witpunt, 116
 Kloek, 94
 Knap, 88, 93, 99
 Knolselderij, 70

REGISTER

Kogel, 82
Kogelronde, 82
Kolos, 167
Komeet, 117
Komkommer, 72
Koolraap, 77
Koolrabi, 78
Kopenhaagse Markt, 165
Kordaat, 87, 89
Korrekt, 93
Kromkamp, 144
Kroot, 79
Kwekerstrots, 101
Kwiek, 87, 92, 94, 98

L

Laibacher Eis, 101
Lange Bos, 127
Langedijker Allervroegste, 117
Langedijker Bewaar, 168
Langedijker Bewaargele, 126
Langedijker Bewaar Gouden
Oogst, 119
Langedijker Bewaarrode, 119
Langedijker Bewaar „Roem van
Warmenhuizen”, 119
Langedijker Bewaarwitte, 167
Langedijker Gele Bewaar, 126
Langedijker Herfstgele, 126
Langedijker Herfstrode, 119
Langedijker Late Bewaar, 119
Langedijker Late Herfst, 166
Langedijker Late Herfstwitte, 166
Langedijker Vroege, 117
Langedijker Vroege Antiplof, 165
Langedijker Vroege Gele, 125
Langedijker Vroege Herfst, 166
Langedijker Vroege Herfstwitte,
165
Langedijker Vroege Rode, 117
Langedijker Vroege Witte, 165
Lange Witkiem, 149
Langschedige Witkiem, 149
La Reine, 158
Late Belgische, 161
Late Groene Putjes, 124
Late Herfstreuzen sel. Pannevis,
109
Late Putjes, 123
Late Selectie, 149
Lecerf, 35, 36, 37
Lentebode, 107
Leuchtkugel, 114
Levo, 30

Luca z. dr., 45
Luctor, 156
Luikse Winter, 110
Lux, 153

M

Maagdenburger, 71
Maagdenburger Markt, 71
Macherauchs Frühernte, 11, 22
Maelstede, 156
Magiola, 92, 95, 96
Mammouth, 137
Marex, 74
Marktveroveraar, 70
Mary Washington, 28
Matador, 69
Matem, 88, 93, 99
May Princess, 98
Mechelse Krombek, 70
Mechelse Markt z. dr., 49
Meikoningin, 96
Meilof, 162
Melex, 133
Meloen, 102
Merida, 68
Meteoor, 69
Metro, 49
Middelhoge Fijngekrulde, 39
Middelvroeg, 161
Middelvroeg Nr. 16, 162
Minerva, 154
Monal, 146
Moneymaker, 144
Monkro, 146
Mont Blanc, 33
Mont Calme Brun, 142
Morgenster, 106
Moskrul, 105

N

Nantes, 169
Nebak, 106
Nestor, 48
Nieuw Rood, 114
Nobel, 137
Non Plus Ultra, 114
Non Plus Ultra z. dr., 49
Noordhollandse Bloedrode, 157
Noordhollandse Strogele (sjalot),
128
Noordhollandse Strogele (ui), 156
Noordland, 137
Noordster m. dr., 56

Noorman, 136
 Nores, 137
 Norli, 107
 Nostro, 156
 Novum, 123
 Nr. 20 (kropsla), 99
 Nr. 35 (bloemkool), 33
 Nr. 42 (boon), 43, 46, 47
 Nr. 48 (tuinboon), 153
 Nr. 62 (komkommer), 74
 Nr. 124 (kropsla), 92
 Nr. 803 (spinazie), 133, 134
 Nr. 6205 (radijs), 113
 Nummer Acht (andijvie), 27
 Nunhem's Aktiva, 161
 Nunhem's Canner, 151
 Nunhem's Major, 149
 Nunhem's Malina, 161
 Nunhem's Platronde, 81
 Nunhem's Selva, 162

O

Ogen, 102
 Olifant, 109
 Onderstam K, 149
 Onderstam KK, 149
 Onderstam KV, 149
 Onderstam NK, 149
 Onyx, 64
 Optimus, 171
 Oranje Ananas, 103
 Osiris, 146
 Ostara, 123, 125
 Ouddorpse Bruine, 128
 Ouden Dam, 145
 Ouden Dam M.R., 146

P

Pannevis' Extra, 69
Paprika, 104
 Paragon, 112
 Pareltros z. dr., 49
 Parijse Groene Krombek, 70
 Perex, 133
 Perfected Detroit, 82
 Perfectors, 135, 136
Peterselie, 105
 Petit Provençaalse, 69
Peulen, 105
 Phenomeen m. dr., 50
 Pica, 74
 Plastro, 156
 Platronde Parijse Broei, 172
 Platte Witte Mei, 59

Plena, 100
Pluksla, 107
 Pomona, 72
 Pompei, 158
Postelein, 108
 Praagse Witte Broei, 78
 Prado, 100
 Praecox, 150
 Preciosa, 33
 Precosa, 54
 Preferent z. dr., 49
 Prego, 88, 93, 99
Prei, 108
 Prelude, 42, 43, 46
 Premier, 151
 Prenora, 88, 93, 99
 Presto, 88, 91, 92, 95, 99
 Pré-Vital, 134
 Primeur (spinazie), 135, 136
 Primeur (ui), 156
 Primeur A, 33
 Primo (kropsla), 88, 91, 92
 Primo (spinazie), 133
 Primo (tuinboon), 151
 Prins Albert, 70
 Processor, 46, 47
 Produktiva, 162
 Produnos, 156
 Proeftuins Blackpool, 87, 90
 Profos, 96
 Progress z. dr., 50
 Proloog, 132, 135
 Promo, 48
Pronkboon, 57
 Putjes Donkergroene, 124

Q

Quadrat, 66
 Queen Victoria, 111

R

R 60 (tuinboon), 153
Raapstelen, 110
Rabarber, 11
Radijs, 112
 Rapide, 87, 89, 92, 93, 98
 Record, 33, 35
 Redgauntlet, 15
 Regina, 12, 20
 Reine Bon, 162
 Repita, 23
 Resistent, 101
 Resistoflay, 134
 Reuzen Mei, 99

REGISTER

- Revada, 23
 Rijsburger, 155
 Robusta, 33
 Rode Bewaar, 119
 Rode Eersteling, 8
Rodekool, 17
 Roem van Brunswijk, 28
 Roem van Enkhuizen, 166
 Roem van Zwaag, 48
 Roem van Zwijndrecht
 (knolselderij), 71
 Roem van Zwijndrecht (radiis),
 113, 115
 Roggli's Blauwe, 79
 Roggli's Vroege Witte, 78
 Roi des Fins vert, 65
 Roi des Serpettes, 70
 Romax, 33
 Romeo, 36
 Romore, 55
 Ronde Groot Witpunt, 114, 115
 Ronde Helderrode, 113
 Ronde Klein Witpunt broei, 116
 Ronde Kogel, 82
 Ronde Kruising, 114
 Ronde Rode, 113, 114, 115
 Ronde Rode Groot Witpunt, 115
 Ronde Rode Klein Witpunt, 116
 Ronde Rode Klein Witpunt
 broei, 116
 Ronde Rode Witpunt broei, 116
 Ronde Scharlakenrode, 113, 114,
 115
 Ronde Scharlakenrode Broei, 113
 Ronde Witte, 116
 Rond Halfrood-Halfwit, 115
 Roodkogel, 82
 Roodkopje, 114
 Roodnerf, 140
 Rosabella, 27
- S**
- Savooiekool**, 120
 Saxa, 114, 115
 Saxa, Kortlof, 115
 Saxa type A, 114
 Saxa type B, 114
 Scarlet Champion, 117
 Scarlet Globe, 115
Schorseneer, 126
 Schreibers Imuna o.F., 47
 Secura, 87
Selderij, 127
 Selectie Beeren, 28
 Selectie Buisman, 156
 Selectie Gebo, Middelvroeg, 161
 Selectie Huizer, 71
 Selectie Onderdelinden, 156
 Selectie P.P., 162
 Selectie R.Z.B., 161
 Selectie Slusia, 162
 Selectie Stolk, 33
 Selectie Wabeke, 156
 Senga Sengana, 14
 Serpette de Paris, 70
 Sferra, 68
 Siegfried, 110
 Sinora, 88, 91, 92
Sjalot, 128
Slaboon, 41
 Smalle Snijpronker, 57
 Smaragd, 44
 Sneeuwbal, 59
Snijboon, 52
 Soort Drijver, 39
 Spaanse Lange Rode, 105
 Spartan, 133
Spekboon, 50
 Spica, 138
 Spiko, 164
Spinazie, 129
 Spinoza, 135, 136
 Spirit Rond, 131, 133
 Spirit Scherp, 131, 133, 135, 137
 Spitse Vroege Groene, 121
 Sporu, 73
 Sporu (platglastype), 77
 Spotvrije, 73
Spruitkool, 139
 Stam 10, 142
 Stator, 88, 91, 92
 Staygreen, 153
 Stentor, 88, 93, 99
 St. Jansui, 157
 Stringless Blue Lake White
 Seeded, 48
 Stuttgarter Riesen, 157, 158
 Succes, 166, 167
 Suikermeloen, Witte, 103
 Supcovert, 64
 Superkrop, 162
 Supra, 137
 Suzan, 100
- T**
- Tabak**, 141
 Talisman, 18

Telespot, 73
 Tempo, 88, 91, 92, 95, 99
 Terra's Auenstolz o.F., 50
 Thialf, 138
 Tijgerananas, 103
 Timperley Early, 111
 Tiptop, 45
 Toky, 73
Tomaat, 142
 Tonika, 93
 Topcross hb, 148
 Tophit, 100
 Torpedo, 58
 Touchon, 170
 Trio, 152
 Triumphator, 102
 Truda, 30
Tuinboon, 149
 Tuinders Volhart, 27
Tuinkers, 154
 Tussensoort, 37
 Type 39 (kropsla), 88, 93, 99
 Type 47 (kropsla), 98
 Type 57 (kropsla), 88, 90, 92, 95,
 99
 Type 69 (kropsla), 88, 91, 92

U

Ui, 155
 Utrechtse Reuzenstruik, 27

V

Valore, 94, 95
 Vedeslez-C, 33
Veldsla, 159
 Vencross, 30
 Venlose, 71
 Venlose Broei, 171
 Venor, 107
 Ventura, 88, 90, 93
 Venus, 35
 Verbeterde Langschedige Wit-
 kiem, 149
 Verbeterde L.P.D., 31
 Verbeterde Vroege Mechelse, 33
 Verbeterde Witkiem, 149
 Vertou, 171
 Vezufa, 167
 Victoria (kropsla), 99
 Victoria (rabarber), 111

Victoria (ui), 156
 Victory, 144
 Viglo, 145
 Viking, 136
 Vinedale, 105
 Virtuosa, 131, 132, 134, 135, 136
 Vitalis, 67
 Vital-R, 135, 136
 Vitesse, 88, 90, 93, 95
 Vlijmse Krombek, 70
 Voia, 16
 Voorjaarswortel, 170
 Vorbote, 99
 Votem, 88, 91, 92, 95, 99
 Vroege Dwerg, 141
 Vroege Groene Spitse, 120, 121
 Vroege Juni m. dr., 56
 Vroege Kogelronde, 82
 Vroege Mechelse (bloemkool), 33
 Vroege Mechelse (witlof), 161
 Vroege Mei, 70
 Vroege Putjes, 125
 Vroege Record, 33
 Vroege Veense, 70
 Vroege Veense m. dr., 52
 Vroege Verbeterde Mechelse, 33
 Vroege Witkiem, 150
 Vroegste Witkiem, 151
 Vroeg Wonder Ronde Rode, 115
 Vuurkogel, 82

W

Weeuwenselderij, 128
 Westfride, 162
 Westlandia, 33
 Westlandse, 38
 Westlandse Enkele Net, 103
 Westlandse Fijne, 127
 Westlandse Fijngekrulde, 39
 Westlandse Halfhoge, 39
 Westlandse Halfhoge Donker-
 groene, 39
 Westlandse Halfhoge Groene,
 ras Verheul, 39
 Westlandse Herfst, 39
 Westlandse Lange Rode, 105
 Westlandse Middelhoge Fijn-
 gekrulde, 39
 Westlandse Winter, 39
 White Egg, 59
 White Pool, 92
 Widusa, 43, 44, 47
 Wiesmoor Witte Broei, 78

REGISTER

Wijbo, 156
Wijdehoud, 156
Wika, 152
Wiko, 38
Winterkoning, 125
Winterlof, 161
Winterreus, 110
Winterreus Siegfried, 110
Winterreuzen (prei), 110
Winterreuzen (spinazie), 138
Wintersucces, 88, 91, 92
Wintra, 137, 138
Witkiem, 149, 150, 151
Witkiem Langschedige, 151
Witlof, 159
Wittekool, 163
Witte Reuzen, 78
Wolvex, 131, 133, 135, 137
Wonder van Feltham, 101
Wonder van Voorburg, 102
Wortel, 168
Wyola, 67

Y

Yolo Wonder, 105

Z

Zeer Vroege Groene, 121
Zesweekse, 59
Zilverui, 157
Zittauer Gelbe, 157
Zoete Westlandse, 104
Zomerclimax, 35
Zomerkoning, 101
Zomer-Mechelse, 36
Zwijndrechtse (knolselderij), 71
Zwijndrechtse (radijs), 114
Zwijndrechtse Groene met Putjes,
124
Zwijndrechtse Groot Witpunt,
114
Zwijndrechtse Putjes, 124
Zwijndrechts Volhart, 27
Zwolse Krul, 128

RASSENLIJSTEN 1)

UITGEGEVEN DOOR HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

Rassenlijst voor Fruit, 1962	f 2.—
Rassenlijst voor Groente, 1965	f 2.—

MEDEDELINGEN 1)

VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

(hieronder zijn een aantal mededelingen vermeld die betrekking hebben op
groentegewassen. Een volledige lijst van publikaties wordt op aanvraag
gratis toegezonden)

150. Andeweg, J. M., and J. W. de Bruyn — Breeding of non-bitter cucumbers. Juli 1959.	f 0.55
151. Huyskes, J. A. — A method for selecting asparagus varieties with a long fibreless top. Juli 1959.	f 0.55
153. Nieuwhof, M. — Some experiences with the breeding of pointed headed cabbage. November 1959	f 0.45
154. Nieuwhof, M. — Problems in the design of variety trials with spring cabbage. November 1959.	f 0.40
155. Sztejn, K. — Trials to overcome the incompatibility of crosses between <i>Lycopersicum esculentum</i> and <i>L. glandulosum</i> by repeated grafting. November 1959.	f 0.45
156. Huyskes, J. A. — The value of comparative tests of progenies from open-pollinated female asparagus plants. November 1959.	f 0.30
158. Huyskes, J. A. — De invloed van de diameter van het zaad op de groei van aspergezaailingen. Januari 1960.	f 0.45
161. Kronenberg, H. G., J. P. Braak and A. E. Zeilinga — Poor fruit setting in strawberries. I. Causes of a poor fruit set in strawberries in general. II. Malformed fruit in <i>Jucunda</i> . April 1960.	f 1.—
162. Huyskes, J. A. — Teelt en verwerking van groene en witte asperges. Juni 1960.	f 0.45
163. Huyskes, J. A. — Gebruikswaarde-onderzoek van het nieuwe zomer-sla-ras Hilde. Juni 1960.	f 0.45
164. Kronenberg, H. G., en L. M. Wassenaar. — Praktijkproeven met aardbeien in 1957-1959. Juli 1960.	f 1.—
165. Nieuwhof, M. — Rand in wittekool. Augustus 1960	f 0.45
166. Nieuwhof, M., en A. Kraai. — Praktijkproeven met rodekool in 1956-1958. September 1960	f 1.—
167. Nieuwhof, M. — Internal tipburn in white cabbage. I. Variety trial. II. The effect of some environmental factors. December 1960	f 0.85
169. Banga, O. — Breeding <i>Scorzonera hispanica</i> L. by the polycross method. Augustus 1961	f 0.55
170. Rodenburg, C. M. — A cheap method of testing spinach plants for blue mould resistance during the summer months. Juli 1961	f 0.35
171. Kraai, A. — How long do honey-bees carry germinable pollen on them. April 1962	f 0.35
172. Nieuwhof, M. — Groene Broccoli. September 1961	f 0.45
173. Nieuwhof, M., and Frieda Garretsen — The solidity of the cauliflower curd. Januari 1962	f 0.45
174. Nieuwhof, M. — Male sterility in some cole crops. Januari 1962	f 0.40
175. Nieuwhof, M., en A. Kraai — Praktijkproeven met boerenkool 1958-1959. April 1962	f 0.40
176. Nieuwhof, M., and D. Wiering — Testing cabbage plants for clubroot resistance. Augustus 1961	f 0.60
178. Huyskes, J. A. — Witlof trekken zonder (dek)grond. December 1961	f 0.35
179. Garretsen, F. — Organoleptic research in the interests of horticultural plant breeding. April 1962	f 0.35
180. Huyskes, J. A. — Cold requirements of witloof chicory varieties (<i>Chichorium intybus</i> L.) as a yield-determining factor. April 1962	f 0.40
181. Smeets, L., und J. P. Braak — Das Ventilationssystem der Klimageschäuser im Phytotron des Instituts für Gärtnerische Pflanzenzüchtung, Wageningen, Niederlande. April 1962	f 0.60

183.	Nieuwhof, M., en H. Jonge Poerink — Praktijkproeven met wittekool. Juni 1962	f 0.45
185.	Sztejn, K. — Interspecific crosses in the genus <i>Lycopersicum</i> . I. Back-crosses to <i>L. glandulosum</i> . Augustus 1962	f 0.65
188.	Petiet, J. — Rassenproef in zilveruien. November 1962	f 0.50
189.	Bruyn, J. W. de, en J. G. van Hall — Enige ervaringen met de Digoxine-bepaling in het blad van <i>Digitalis lanata</i> Ehrh. November 1962	f 0.45
190.	Nieuwhof, M. — Het verband tussen de rassenkeuze bij spruitkool en de wijze van oogsten. Maart 1963	f 0.55
191.	Banga, O. — Breeding for quality in some vegetables. April 1963. ..	f 0.50
192.	Kooistra, E. — On the differences between smooth and three types of wrinkled peas. September 1962	f 1.25
193.	Nieuwhof, M., and D. Wiering — Clubroot resistance in Brassica oleracea L. Maart 1962	f 0.50
194.	Banga, O., and J. L. van Bennekom — Breeding radish for winter production under glass — Phytotron investigations for the development of a selection method. Mei 1963	f 0.80
197.	Nieuwhof, M., and D. Wiering — Heritable necrosis of red storage cabbage. Juni 1962	f 0.55
198.	Nieuwhof, M., en D. Wiering — „Koffiedik”, een erfelijke afwijking bij rode bewaarkool. Juni 1963	f 0.35
200.	Nieuwhof, M. — Pollination and contamination of Brassica oleracea L. September 1963	f 0.60
201.	Groenendijk, J., and J. Petiet — A method to test onions on their sensitivity to <i>Botrytis allii</i> . September 1963	f 0.40
202.	Huyskes, J. A. — Veredeling van witlof voor het trekken zonder dekgrond. Dissertatie, Wageningen. November 1963	f 6.—
203.	Nieuwhof, M. — Hybrid breeding in early spring cabbage. November 1963	f 0.70
204.	Banga, O., J. W. de Bruyn, J. L. van Bennekom a.o. — Selection of carrots for carotene content. V. The effect of the soil moisture content. November 1963	f 0.70
205.	Nieuwhof, M. — Het gedrag van enige spruitkoolrassen onder invloed van stikstofbemesting en plantdatum. December 1963	f 1.—
206.	Nieuwhof, M., en A. Kraai — Praktijkproeven met savoieekool 1960-1962. Januari 1964	f 0.50
207.	Nieuwhof, M., and J. L. van Bennekom — Praktijkproeven met vroege wortels en winterwortels 1961-1962. Maart 1964	f 0.35
208.	Hubbeling, N., and E. Kooistra — Resistance to early browning in peas. Maart 1964	f 0.40
209.	Nieuwhof, M., and D. Wiering — Factors influencing the occurrence of clubroot in semi-resistant populations of Brassica Oleracea L. Maart 1964	f 0.60
210.	Banga, O. — Development in vegetable industry, breeding and science. April 1964	f 0.50
211.	Banga, O. — Physiological aspects of quality. April 1964	f 0.90
212.	Jaarverslag 1963 met projecten van onderzoek 1964; Annual report 1963 with summary. April 1964	f 2.50
214.	Banga, O. — Qualitätsmerkmale im Gemüsebau; Züchtungs- und Bestimmungsmethoden. Mei 1964	f 0.75

ENKELE ANDERE PUBLIKATIES UITGEGEVEN DOOR HET I.V.T. 1)

Jensma, J. R. Cabbage varieties/Sluitkoolrassen	f 13.50
Leemans, J. A., and E. T. Nannenga. Raspberry varieties	f 25.—

ENKELE PUBLIKATIES DIE UITSLUITEND BIJ DE BOEKHANDEL VERKRIJGBAAR ZIJN

Rodenburg, C. M. a.o. Varieties of lettuce; An international monograph. Zwolle. Tjeenk Willink, 1960. In English, French and German	f 40.—
Banga, O. Main types of Western carotene carrot and their origin. Zwolle, Tjeenk Willink, 1962	f 15,—

1) Zolang de voorraad strekt kunnen deze publikaties franco worden toegezonden, na ontvangst van het vermelde bedrag op giro no. 935477 van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen onder vermelding van wat verlangd wordt; ook bestaat de mogelijkheid deze publikaties uit de bibliotheek van het I.V.T. te lenen.